

“กล้าใหม่...ไฟรู้”

ถอดบทเรียน 19 ทีมพลังเยาวชน
สร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสังคม
ในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 5

คำนำ

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

จากเจตนารมณ์ที่มุ่งมั่นจะตอบแทนสังคมและเสริมสร้างให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) จึงมุ่งให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมในด้าน “การพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้” ด้วยตระหนักว่า เยาวชนคือต้นกล้าที่พร้อมจะเติบโตอย่างมีคุณค่าที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนตลอดไป อันเป็นที่มาของการจัดตั้งโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” เพื่อเป็นเวทีให้เด็กและเยาวชนในทุกระดับการศึกษาได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งทักษะความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการร่วมแรงร่วมใจทำงานเป็นทีม ซึ่งตลอดระยะเวลา 5 ปีของการดำเนินโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ได้รับการตอบรับจากนักเรียน นิสิต นักศึกษา ระดับชั้นอุดมศึกษาจากสถาบันการศึกษาทั่วประเทศเป็นอย่างดี และในปีนี้มีนิสิตนักศึกษาจำนวนกว่า 4,000 คน รวมถึงกันส่งโครงการเข้าร่วมแข่งขันทั้งสิ้น 377 โครงการ

หนังสือ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ฉบับนี้ เป็นการรวบรวมเรื่องราวแห่งการเรียนรู้จากการลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริงผ่าน 19 โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 5 ของนิสิตนักศึกษา 19 ทีมที่ได้รับการคัดเลือก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิด วิธีการทำงาน การแก้ไขปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนความมุ่งมั่นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน ผ่านผลงานของเยาวชน “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ที่เป็นทั้งคนเก่งและคนดี

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ฉบับนี้ จะเป็นพลังขับเคลื่อนและเป็นแรงบันดาลใจจากเพื่อนถึงเพื่อน จากรุ่นพี่สู่รุ่นน้องให้ตระหนักถึงคุณค่าและการมีจิตอาสาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน และหวังว่า เยาวชน “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ที่เป็นทั้งคนเก่งและคนดีเหล่านี้จะเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีศักยภาพและเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เข้มแข็ง และยั่งยืนต่อไป

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

มกราคม 2554

คำนำ

มูลนิธิสยามกัมมาจล

แม้ว่าการแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ระดับอุดมศึกษาจะตั้งเป้าหมายของโครงการให้นักศึกษานำความรู้ที่เรียนในมหาวิทยาลัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน ดิฉันได้เห็นว่าการได้บรรลุเป้าหมายนี้แล้ว ทั้ง 19 โครงการได้นำความรู้ของนักศึกษา หรือได้เชื่อมโยงความรู้จากมหาวิทยาลัยไปจุดประกายการพัฒนาชุมชนในแง่มุมต่างๆ ทั้งที่เป็นโครงการที่มีระยะเวลาทำงานเพียง 3 เดือน แต่ทุกโครงการก็ได้สร้างผลสำเร็จอย่างน่าชื่นชม

ในฐานะของคนทำงานด้านพัฒนาเยาวชน ดิฉันได้เห็นความงามของโครงการนี้มากขึ้นไปอีก คือ “การสร้างคน” โครงการนี้มีนักศึกษาเข้าร่วมกว่า 170 คน จาก 19 โครงการ นักศึกษาชายและหญิงเหล่านี้ได้มีโอกาสเข้าไปทำงานในชุมชนที่พวกเขาสนใจ มีโอกาสทำงานจริง เจ็บจริง ร้องไห้จริง และหัวเราะจริง หลายคนวาดฝันโครงการไว้สวยหรู แต่เมื่อลงมือทำจึงรู้ว่า “แผนงาน” กับ “การลงมือทำ” นั้นต่างกันมาก ใจเสีย ต้องกลับมาตั้งหลักและปรับกระบวนการใหม่ ที่จริงแล้ว “ปัญหา” ที่คาดไม่ถึงนี้เป็นเรื่องปกติของคนทำงาน การได้รับประสบการณ์ตรงในระหว่างเรียนเช่นนี้น่าจะมี “คุณค่า” แก่นักศึกษาทุกคนให้ได้เตรียมตัวเตรียมใจที่จะลงสู่สนามจริงเมื่อเขาและเธอจบการศึกษา ยังมีอีกหลายบทเรียนที่โครงการได้ให้ประสบการณ์ชีวิต หลายคนเรียนรู้การวางแผน จัดลำดับความสำคัญ และแบ่งเวลาในการทำงาน - การเรียน ได้พบความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ เห็นคุณค่าของความรู้ ภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ซาบซึ้งกับความหมายของคำว่า “เพื่อน” ที่มิเวรึก และกลับมาทำความเข้าใจกับตัวเอง ค้นพบพลังที่ซ่อนอยู่ภายในตนเอง

ดิฉันเชื่อว่า 3 เดือนที่ได้ร่วมกันทำโครงการ จะมีผลต่อมุมมองและวิถีคิดของนักศึกษา เป็น “ครั้งหนึ่งในชีวิต” ที่จะส่งผลให้หนุ่มสาวกว่า 170 คนนี้ ได้เตรียมตัวเป็นคนที่มีคุณภาพต่อไป เป็นหน่อใหม่ที่จะเจริญเป็นไม้ใหญ่ที่แข็งแรง ค้ำจุนสังคมไทยในพื้นที่ต่างๆ ตามแต่ที่พวกเขาจะก้าวไป

นอกจากนักศึกษาจะได้เรียนรู้ในชุมชน ซึ่งเป็นห้องเรียนที่แสนวิเศษนี้แล้ว พวกเขา ยังได้สร้างสายสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัย คณาจารย์ และบุคลากรในมหาวิทยาลัย การที่นักศึกษามีบทบาทเป็น “ท่านทูตน้อย” นี้ มีความหมายอย่างยิ่ง เมื่อโครงการ ดิ้นสุดลงแล้ว หากสายสัมพันธ์ของนักวิชาการและชาวบ้านยังคงอยู่ การเกื้อหนุนซึ่งกัน และกันก็จะดำเนินไปได้ โครงการเล็กๆ นี้ ก็อาจต่อยอดไปสู่การทำงานร่วมกันระหว่าง มหาวิทยาลัยและชุมชนต่อไป สู่อการสร้างผลงานที่ยิ่งใหญ่กว่า และยั่งยืนกว่าได้

แน่นอนว่า หากมหาวิทยาลัยได้ใช้โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” เป็นเครื่องมือในการพัฒนานักศึกษาของตน ก็จะมีแนวทางที่จะพลิกแพลงและ ขยายผลต่อไปได้ตามวิถีของแต่ละมหาวิทยาลัย

เพื่อให้ผลงานทั้ง 19 โครงการที่มีคุณค่านี้ได้รับการเผยแพร่ และมีบทบาทเป็น แรงบันดาลใจให้นักศึกษารุ่นต่อไป ได้ทำงานและพัฒนางานของตนเอง มูลนิธิสยาม กัมมาจลจึงได้เข้าไป “จับภาพ” ความสำเร็จ ด้วยการส่งทีมงานไปเยี่ยมโครงการนักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง สาระที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้เป็นข้อมูลที่เกิดจากผลงานของนักศึกษา ทั้ง 19 โครงการ และเป็นความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ มิใช่ข้อมูลเชิงวิชาการที่จะ นำไปอ้างอิงแต่ประการใด คุณค่าของสาระในหนังสือเล่มนี้เป็นไปตามที่ดิฉันได้กล่าวไว้ ข้างต้น

ดิฉันเชื่อว่าท่านจะได้เพลิดเพลินกับเรื่องราวการฝ่าฟันอุปสรรค การทำงานของ หนุ่ม – สาวเหล่านี้ และหากท่านได้เห็นความงามของโครงการนี้ที่ต่างออกไป ก็โปรด “แบ่งปัน” เพื่อเป็นกัลยาณมิตรกันต่อไป

ปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร
ผู้จัดการมูลนิธิสยามกัมมาจล

คำนำ

คณะกรรมการตัดสินโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน”

“กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” เป็นโครงการที่ธนาคารไทยพาณิชย์ ตั้งใจจะปลูกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนมีโอกาสที่จะนำการเรียนรู้ในห้องเรียนไปพัฒนาชุมชนร่วมกับผู้คนในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

โครงการที่ได้รับคัดเลือกและดำเนินการในปี พ.ศ.2553 ทุกโครงการมีความหลากหลาย สามารถสร้างองค์ความรู้เชิงปฏิบัติกับผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนอย่างน่าสนใจ เมื่อนิสิตนักศึกษาได้ผ่านขั้นตอนการดำเนินการจนจบสิ้นแล้ว พบว่านิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ พัฒนาโครงการร่วมกับชุมชนจนเกิดบทเรียน และประสบการณ์ดีๆ ที่น่าจดจำ ทุกโครงการมีพัฒนาการด้านองค์ความรู้ และกระบวนการดำเนินโครงการที่น่าชื่นชม มีแง่มุมดีๆ ที่น่าสนใจมากมาย ประสบการณ์เหล่านี้ สมควรที่จะบันทึกไว้ เพื่อถ่ายทอดให้ผู้สนใจได้มีโอกาสร่วมเรียนรู้ด้วย

รศ.ดร.บรรณโสภิษฐ์ เมฆวิชัย
ประธานคณะกรรมการตัดสิน

สารบัญ

● กล้าใหม่ต้นอ้อต่อยอดภูมิปัญญา	9
● คอนโดพิกกับ “ปัญหา” ที่ต้องจัดการ	21
● คืบชีวิตสู่ป่า พัฒนาต้นน้ำตามวิถีชีวิตพอเพียง เพื่อความยั่งยืนของบ้านแม่ทราย	31
● เติงนอนมหัทศวรรษ...กับความ “ฟิน” ของหนู	43
● เมล็ดพันธุ์ ลูกข้าวเหนียว	53
● แนวกันไฟเปียก..โดยการปลูกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง	61
● โบโอดีเซล พลังงานหมุนเวียนเพื่อชุมชน	71
● ปฏิบัติการบาดาลคนจน ที่ชุมชนท่าข้าม	83
● เปิดการเรียนรู้ใหม่ที่ “บ้านนารีสวัสดิ์”	93
● พักปลอดภัยพิช...ที่บางเคียง	103
● พลังงานไฟฟ้า “จิว”	113
● โลกสามใบ...เชื่อมสายใยด้วยใจถึงใจ	125
● ศูนย์การเรียนรู้พลังงานทดแทน...ลดโลกร้อน	135
● สมุนไพรพื้นบ้านรักษาสุขภาพ ลดรายจ่ายครัวเรือน	145
● สืบสานตำนานลาหู่ที่บ้านป่ายาง	153
● สร้าง ศ...คน ด้วย ด...ดนตรี	165
● สร้างโอกาส มอบความรู้ คู่คุณธรรม นำเศรษฐกิจพอเพียง สู่มูลนิธิสงเคราะห์ เด็กกำพร้าและการกุศล	175
● ทนหนาวภาพ	183
● หนูๆ ปลอดภัย ไว้ใจถนนหน้าโรงเรียน	193
● เกี่ยวกับโครงการ “กล้าใหม่...ไฟรู้”	203
● รายชื่อโครงการที่ส่งเข้าแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 5	208

นักศึกษาสถาปัตย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ใช้องค์ความรู้ในห้องเรียน ผสานกับความคิด
สร้างสรรค์ ต่อยอดภูมิปัญญา พัฒนารูปแบบ
ของผลิตภัณฑ์จากต้นอ้อในหมู่บ้านร่องคำที่มี
จังหวัดกาฬสินธุ์ จนเกิดเป็น “สีเส้น ลวดลาย
และผลิตภัณฑ์” ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
 อีกทั้งยังประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์
ที่ใช้ต้นอ้อเป็นส่วนประกอบ เป็นทางเลือกใหม่
ของผู้นิยม และเป็นอนาคตของชาวบ้าน
ร่องคำที่มี

กล้าใหม่ต้นอ้อ ต่อยอด ภูมิปัญญา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ครั้งแรกที่เห็น “ต้นอ้อ” วางอยู่ที่ห้องอาจารย์ “ต้อม” ฉัตรชัย หวังล้อมกลาง จึงเกิดความสงสัยใคร่รู้ จนได้รับคำตอบว่า “ต้นอ้อ” เป็นพืชชนิดหนึ่งที่ชาวบ้านร้องคำหมีนำมาสานเป็นฝ้ายบ้านขาย กอปรกับคำแนะนำจาก อาจารย์วรวิทย์ จันทเดช อาจารย์ที่ปรึกษา อยากให้นักศึกษาใช้งานวิจัยท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยมีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และแนะนำว่าบ้านร้องคำหมีมี “ต้นทูน” ที่ดี แต่ยังขาดเรื่องการพัฒนา และการจัดการ นักศึกษาน่าจะนำความรู้ด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่ได้ร่ำเรียนมาต่อยอดให้กับชุมชน

ด้วยคุณสมบัติและเรื่องราวที่น่าสนใจของ “ต้นอ้อ” ที่ได้รับฟังมา จึงจุดประกายความคิดให้กับต้อมว่า “ต้นอ้อ” น่าจะใช้ประโยชน์ได้มากกว่าการทำฝ้ายบ้าน ทำให้กลุ่มหนุ่มสาวสถาปัตย์ 12 คน อยากสัมผัสเสน่ห์ของ “ต้นอ้อ” ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ครั้งแรกที่ลงพื้นที่ ต้อมบอกว่ามีอาจารย์วรวิทย์ คอยดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะพวกเขาไม่เคยทำงานกับชุมชนมาก่อน อาจารย์เข้ามาช่วยตั้งแต่การประสานงานกับผู้นำชุมชน ดูแลภาพรวมทั้งกระบวนการทำงาน การเดินทาง และกรรมวิธีต่างๆ ที่นักศึกษานำเข้ามาใช้ในการดำเนินงาน

บ้านร้องคำหมี ที่นี้มี “อ้อ”

“บ้านร้องคำหมี” หมู่บ้านเล็กๆ ตั้งอยู่หมู่ที่ 12 ตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีประชากรประมาณ 100 หลังคาเรือน แต่เดิมภูมิประเทศแถบนี้เป็นป่าดิบแล้ง อยู่ติดเขตป่าสงวนแห่งชาติดงแม่แฝด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นไม้เบญจพรรณ มีลำน้ำไหลผ่านตลอดปี มีต้นน้ำที่เกิดจากแหล่งน้ำธรรมชาติคือ ร่องน้ำซับ แต่ในภาษาอีสานเรียกว่า “ร่อง-น้ำคำ” อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของหมู่บ้าน พื้นที่บริเวณนี้จึงค่อนข้างชุ่มชื้น ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นที่ราบ ซึ่งเกิดจากการเข้ามาแผ้วถางป่าเพื่อเปลี่ยนเป็นพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน

วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านบ้านร้องคำหมีเป็นแบบชุมชนอีสานทั่วไปคือ ตื่นแต่เช้าตรู่ หาข้าวหาปลา ไปไร่นา และกลับบ้านในตอนเย็น ดำรงชีวิตเรียบง่าย อาชีพหลักของชาวบ้าน คือ เกษตรกรรม ทำนา และทำสวนปลูกอ้อย มันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ และมีอาชีพเสริม คือ การสานฝ้ายบ้านจากต้นอ้อ ซึ่งเป็นงานหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านร้องคำหมีที่สืบทอดมานานนับสิบปี และอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวบ้านมายาวนาน

ที่มาของต้นอ้อที่ชาวบ้านนำมาจักสานนั้น มาจาก “หนองอ้อ” บริเวณหลังหมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 400 ไร่ หนองน้ำแห่งนี้เป็นที่สาธารณะครอบคลุม 3 หมู่บ้าน คือ บ้านโคกศรี บ้านคำบง และบ้านร่องคำหมี โดยชาวบ้านทั้งสามหมู่จะใช้ทรัพยากรน้ำและอ้อร่วมกัน ด้วยการแบ่งเขตกันอย่างง่าย ๆ คือสวนไหนใกล้หมู่บ้านใดให้ใช้จุดนั้น

โดยที่ตั้งบ้านร่องคำหมี จะอยู่ติดส่วนกลางของบึง ซึ่งเป็นส่วนที่อุดมสมบูรณ์มาก ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากหนองอ้อมาแต่อดีต ทั้งหาปลา ใช้น้ำ และตัดต้นอ้อมาสานฝ้ายบ้าน จากเดิมที่สานเพื่อใช้ในครัวเรือนเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปก็ค่อยๆ เปลี่ยนมาขายเพื่อเป็นรายได้เสริมหลังเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วคือตั้งแต่เดือนกันยายน จนถึงต้นปีของปีถัดไป

พบ: เรียนรู้ “งานสาน” เพื่อ “สานงาน”

หลังจากลงพื้นที่เรียนรู้ชุมชน สอบถามความต้องการชาวบ้าน เพื่อนำไปสู่การวางแผนและกำหนดกิจกรรม พร้อมก็นำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ว่าพวกเขาจะเข้ามาต่อยอด เติบโตในสวนใดได้บ้าง โดยผลจากความรู้อันสร้างสรรค์ ยกกระตือรือร้นสานฝ้ายบ้านให้มีคุณค่ามากกว่าเดิม **โครงการกล้าใหม่ต้นอ้อ ต่อยอด**

ภูมิปัญญา จึงเกิดขึ้น เพื่อพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืน มั่นคง ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากิน เกิดการเชื่อมความสัมพันธ์ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน โดยมีบ้านร่องคำหมีเป็นพื้นที่เป้าหมาย

จากแนวคิดผ่านผู้วัตถุประสงค์โครงการงาน ต่อมอธิบายถึงแผนการดำเนินงานหลัก 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาและทดลองการย้อมสี จากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นและสีเคมีและการเคลือบผิวต้นอ้อ รวมถึงการเคลือบผิวในรูปแบบต่างๆ 2. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากต้นอ้อให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของชุมชน และความต้องการของตลาด 3. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ผ่านการพัฒนาของกลุ่มอาชีพ และการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนในชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มอาชีพสานฝ้ายบ้านต้นอ้อหมู่บ้านร่องคำหมี กลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน และจะขยายผลสู่ชุมชนใกล้เคียงบริเวณหนองอ้อ รวมถึงผู้สนใจทั่วไป

ต่อมและเพื่อนๆ ทั้ง 12 คน เริ่มกิจกรรมแรกด้วยการพบปะกับชาวบ้าน ณ ศาลากลางหมู่บ้าน เพื่ออธิบายถึงที่มาของโครงการ ชี้แจงกิจกรรม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมี **สวาท หัวหาญ** ผู้ใหญ่บ้านให้การสนับสนุนและเป็นผู้ประสานงานวันแรกที่เข้าไปชาวบ้านมาน้อยมาก มีแต่ผู้สูงอายุและเด็กๆ เท่านั้นที่มาร่วมประชุม

ต่อมและเพื่อนแก้ปัญหาด้วยการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติม เพื่อให้ชาวบ้านรับรู้มากขึ้นผ่านป้ายแนะนำโครงการที่ติดตั้งขึ้นบริเวณศาลากลางหมู่บ้าน พร้อมกับจัดทำป้ายแนะนำโครงการอย่างละเอียดติดไว้ตามบ้าน **ขั้นตอนนี้ทุกคนได้เรียนรู้การลงพื้นที่จริง ได้พูดคุยกับชาวบ้านและได้ลงสำรวจหนองอ้อ ทำให้ได้ข้อมูลของหมู่บ้านเพิ่มเติม** ทั้งเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละครอบครัว อาชีพ แหล่งทรัพยากร เข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และข้อมูลของต้นอ้อมากขึ้น

นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้วิถีสานอ้อจากชาวบ้าน โดยแต่ละคนจะนำความรู้พื้นฐานกลับไปคิดออกแบบ

ลดตายและผลิตภัณฑกลับมานำเสนอชาวบ้าน ต่อมบอกว่า เขาและเพื่อนนำข้อมูลนี้กลับมาคิดหาทางเลือกใหม่ๆ ให้แก่ชาวบ้าน โดยแบ่งหน้าที่ให้เพื่อนผู้หญิงคิดเรื่องลดตาย ส่วนผู้ชายจะเน้นไปทำงานเฟอร์นิเจอร์

กลายความเชื่อ พิสูจน์ด้วยการทดลอง

“อ้อ มันไม่กินสีหรือก เพราะผิวอ้อมีความมัน” คือเสียงที่ได้ยินจากชาวบ้าน เมื่อพวกเขาเริ่มทดลองนำต้นอ้อมมาย้อมสี และผลก็เป็นเช่นนั้นจริงๆ

สีธรรมชาติคืออ้อมชันก็ไม่ติด ลองย้อมด้วยสีเคมีก็ยังไม่ติด วันแล้ววันเล่า ที่กลุ่มนักศึกษาต้องเสียเวลาไปกับการทดลองย้อมสี มีเพียงผู้ใหญ่บ้านที่ให้โอกาสด้วยการเปิดศาลากลางหมู่บ้านเป็นพื้นที่ให้ทำงาน รวมทั้งเปิดบ้านเป็นที่พักอาศัยยามที่นักศึกษาเหนื่อยล้า

สวาท หัวหาญ ผู้ใหญ่บ้าน เผยความคิดที่เขาเก็บไว้ในใจในขณะนั้นว่า *“พูดตรงๆ ผมไม่เชื่อว่าสีจะมากินต้นอ้อมได้ เพราะอ้อมีความมัน เรียบๆ มันๆ และแข็ง แต่ผมคิดว่าลองดู ลูกๆ หลานๆ เขาเอาวิชามาต่อแนวคิดภูมิปัญญาเราก็ควรให้โอกาส ก็รอดูเขาก่อน ไม่ได้ปฏิเสธเขาไปเสียทีเดียว”*

แต่ต่อมและเพื่อนๆ ก็ไม่ยอมแพ้ พวกเขากลับมาสอบถามอาจารย์ที่มหาวิทยาลัย และได้รับคำแนะนำให้ลองใช้ **“สีย้อมกก”** มาประยุกต์ใช้กับการย้อม **“อ้อ”** ต่อมและเพื่อนนำสารตัวใหม่มาทดลองย้อมทันที กระทั่งเข้าสู่สัปดาห์ที่สามของการทดลองย้อมสีต้นอ้อม

รอยยิ้มแห่งความปีติค่อยๆ ระบายบนใบหน้าของพวกเขา เมื่อเฉดสีสดใสปรากฏอยู่บนลำอ้อที่ร้อนระอุบนเตาไฟ

“เราคิดว่าถ้าคราวนี้ย้อมไม่ติดอีกก็คงถึงทางตันแล้ว แต่สีย้อมกกย้อมได้ เหมือนนกยูงเขาออกจากอก ทำให้มีกำลังใจขึ้นมาก เหมือนเราได้พิสูจน์ให้ชาวบ้านเห็นความตั้งใจของเรา” “ตุ๊กตัก” ธิติพร คำมันตรี อธิบายถึงความรู้สึกของตัวเอง

แม้จะย้อมสีต้นอ้อมได้แล้ว แต่นักศึกษา仍需ทดลองย้อมสี เพื่อให้ได้คุณภาพสีที่สม่ำเสมอ คงทนได้เฉดสีตรงตามที่ต้องการ เนื่องจากอ้อที่ชาวบ้านนำมาใช้สานมีสีเหลืองอ่อน อาจเป็นตัวแปรที่ทำให้สีที่ได้ไม่ตรงกับความต้องการ เช่น สีฟ้าบวกกับสีของอ้อออกมาเป็นสีเขียว ฉะนั้นต้องเติมปริมาณสีฟ้าให้มากขึ้น หรือต้องใช้สีที่เข้มกว่า เช่น ใส่สีน้ำเงินเข้าไปช่วยให้สีออกมาไม่จางเกินไป เป็นต้น

กระบวนการย้อมสียังไม่สิ้นสุดเพียงแค่นี้ แต่หลังผ่านการทดลองย้อมสีแล้ว สิ่งที่นักศึกษาต้องทำต่อคือการนำต้นอ้อแต่ละสีมาดูว่า อ้อมกินสีไหนมากและสวยงามที่สุด พร้อมทำการคัดเลือก เพื่อแบ่งโทนสีเป็นโทนร้อน โทนเย็น และสีตรงข้าม ตามหลักทฤษฎีสี จากนั้นนำอ้อที่ย้อมเสร็จแล้วมาตากแห้งเพื่อสังเกตคุณภาพของสี ทำการจดบันทึกการย้อมในแต่ละครั้ง จนได้ผลเป็นที่พอใจ และช่วงนี้เองที่บรรยากาศการทำงานเริ่มคึกคัก จากแรกๆ ที่ชาวบ้านไม่สนใจก็เริ่มเข้ามาดู เข้ามาซักถาม และแสดงความความคิดเห็นมากขึ้น ต่อมาก็มีชาวบ้านบางรายแบกอ้อมมาให้กลุ่มนักศึกษาย้อมให้ หรือบางคนก็แบกอ้อมย้อมเอง ตอนที่นักศึกษาไม่อยู่

ว่าด้วยเรื่องรางย้อมและเตา

หลังจากพิสูจน์เรื่องการย้อมสีอ่อนจนสำเร็จ และทดสอบประสิทธิภาพจนเป็นที่น่าพอใจ ชาวบ้านเริ่มยอมรับการทำงานของนักศึกษามากขึ้น ขั้นตอนต่อไปคือการสร้าง “เตาและรางย้อม” “ไค้ซ” จตุรงค์ ประเสริฐสังข์ ที่รับผิดชอบเรื่องนี้เริ่มใจชื้น

ไค้ซเริ่มจากใช้ถังปี๊บและเตาถ่าน แต่งานของเขาก็ล้มเหลวไม่เป็นท่า เพราะอ้อมมีขนาดยาว เขาจึงเปลี่ยนมาใช้รางน้ำฝนและเตาถ่านวางเรียงกันแทน วิธีนี้แม้จะได้ผลแต่ยังมีปัญหา การย้อมสีไม่สม่ำเสมอ เหตุเพราะอุณหภูมิในรางร้อนไม่เท่ากัน และในจุดที่รางโดนความร้อนนานเกินไปทำให้เกิดเป็นรอยร้าว

เมื่อเกิดปัญหาเรื่องรางย้อม ทีมต้องประชุมเพื่อคิดทำรางใหม่โดยร่วมปรึกษากับกลุ่มชาวบ้าน สุดท้ายลงความเห็นมาให้ลองก่อเตาด้วยอิฐสูงประมาณ 50 เซนติเมตร และเปลี่ยนรางย้อมมาเป็นแผ่นเหล็กที่ทนความร้อนสูงได้ ปรากฏว่าได้ผลดี สีติดอย่างสม่ำเสมอเป็นที่พอใจสำหรับชาวบ้านมาก

“ในขั้นตอนนี้มีทั้งชาวบ้านที่เป็นช่าง และพ่อๆ อีกประมาณ 5 คน สละเวลามาช่วยคิด ส่วนแม่ๆ ก็มา

เป็นกองเชียร์ คอยหยิบจับสิ่งของให้เรา ทำให้การทำงานเริ่มสนุกสนานมากขึ้น พวกเราไม่เครียดกันเหมือนก่อน”

สืบสาน ลายสาน บ้านร่องคำหมี่

ขณะนักศึกษาชายทำรางย้อม กลุ่มนักศึกษาหญิงก็เร่งศึกษาการสานลายพื้นฐานที่ชาวบ้านสานอยู่เป็นประจำ เพื่อใช้เป็นข้อมูลมาต่อยอดสำหรับการออกแบบลวดลายใหม่ๆ

“ยายสานไม่ได้หรอก มันยาก อ้อมเปราะง่าย มีข้อและแข็งจะสานได้ยังไง” เป็นคำพูดแรกที่ “เป็ยร์”

อิสราภรณ์ ดวงวงษา ได้ยินเมื่อนำภาพฟีกออกแบบลายใส่กระดาษมาให้ชาวบ้านดู แต่เบียร์ก็ไม่ย่อท้อให้ชาวบ้านทดลองสาน อ้อหักบ้าง ลายที่สานได้ห่วยไปบ้าง คิดเล็กทำหลายครั้ง แต่เมื่อมองไปรอบๆ เห็นภาพชาวบ้านเข้ามาช่วยคิดช่วยทำมากกว่าแต่ก่อน เห็นเพื่อนผู้ชายกำลังวิ่งกับเตาไฟท่ามกลางแดดที่ร้อนระอุ เห็นเด็กๆ เข้ามาเล่นกับพี่ๆ สนใจงานของพี่ๆ ก็คิดว่าคงจะถอยหลังกลับไม่ได้แล้ว ไม่ว่าจะอย่างไรก็ต้องหัดสานลายและหาวิธีสร้างลายใหม่ให้ได้

และแล้วความพยายามของเบียร์ก็ไม่สูญเปล่า “แม่คร” ละคร จับอันชอบ ผู้ชำนาญการสานอ้อของหมู่บ้าน ได้นำแบบของนักศึกษาไปทดลองสานจนได้ลายใหม่เพิ่มมา 1 ลาย

“แรกๆ เรารู้สึกเหมือนกับคนอื่นๆ ว่านักศึกษาคงทำได้หรือ เรื่องการย้อมสี แต่พอทำได้ เราก็เริ่มสนใจอยากสานอ้อแบบมีสีบ้าง จึงเข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน แรกๆ ก็สอนให้เขาสานลาย หลังๆ เขาก็ช่วยเราคิดลาย แต่ลายที่นักศึกษาทำมามันยาก กลับมาบ้านวันนั้นก็ลองทำดู ทำไปทำมาก็ทำได้ คือประยุกต์จากแบบของเขา และใช้ความชำนาญของเราจากลายเดิมจนได้ลายใหม่ จึงนำมาให้นักศึกษาดู” แม่ครบอก

“แม่คร” จึงถือเป็นบทพิสูจน์ให้คนอื่นๆ เห็นว่าชาวบ้านมีศักยภาพที่จะทำสิ่งใหม่ๆ ได้ นักศึกษาจึงพยายามหาแบบงานสานจากวัสดุอื่นๆ มาเสริมเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจมากขึ้น

เมื่อสิ่งหนึ่งต่อยอดให้อีกสิ่งหนึ่ง เป็นลูกโซ่แห่งแรงบันดาลใจและความพยายาม ส่งผลให้ทั้งชาวบ้านและนักศึกษาทดลองสานลายใหม่ๆ โดยนำแบบงานสานจากวัสดุอื่น เช่น กระจิบข้าว ชันโตก ตะกร้อ มาเป็นต้นแบบ กระทั่งเกิดผลตามมาอย่างต่อเนื่อง

ผสานความรู้คู่ภูมิปัญญา พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

“อ้อ” กินสีแล้ว รางย้อมก็พร้อมแล้ว และลายใหม่ก็มีแล้ว มาถึงกิจกรรมสำคัญคือการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมาตรฐานคุณภาพ และมูลค่าให้กับฝ้ายอ้อ ที่จะเป็นบททดสอบและท้าทายกำแพงความเชื่อเดิมของชาวบ้านให้มองเห็น “ศักยภาพของตนและต้นอ้อ” ว่าสามารถพัฒนาได้

โคมไฟ โต๊ะ โซฟา เก้าอี้ แผ่นกันห้อง ที่นักศึกษาได้ร่วมกันออกแบบขึ้นมาให้เหมาะสมกับการใช้งานและความคงทน ได้ถูกนำไปให้ชาวบ้านดูเพื่อสอบถามถึงความเป็นไปได้ และสอบถามความคิดเห็นจากชาวบ้าน รวมถึงต้องการให้ชาวบ้านเห็นว่าต้นอ้อสามารถทำได้มากกว่าฝ้ายบ้าน

คำตอบที่นักศึกษาได้รับ...ยังเจียบเช่นเดิม

ชาวบ้านยังมองไม่ออกว่าจะทำตามแบบได้อย่างไร เขายังไม่มั่นใจ และไม่มีทักษะความรู้ด้านนี้ ตัวผลิตภัณฑ์จึงไม่ได้รับความสนใจ กลุ่มนักศึกษาเลยกลับมาทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบขึ้น แล้วนำไปให้ชาวบ้านดูอีกรอบ

เมื่อได้เห็นแบบและผลิตภัณฑ์ ชาวบ้านเริ่มสนใจ เพราะได้เห็นของจริงที่สามารถจับต้องได้ นักศึกษาจึงเริ่มชักชวนชาวบ้านทำด้วยกัน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม มีผู้สนใจร่วมกิจกรรมประมาณ 10 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่มีความรู้ความชำนาญด้านงานไม้อยู่แล้ว คอยช่วยแก้ไข แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่เกิดจากความร่วมมือของทั้งสองฝ่ายขึ้นหลายชิ้น

อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านผู้ที่สนใจจริงก็มีเพียงไม่กี่คน และยังไม่สามารถนำแบบไปทำเองได้เนื่องจากยังขาดอุปกรณ์ด้านงานไม้ เช่น ไม้ลม วงเดือนตัดไม้ ซึ่งมีราคาสูง รวมถึงยังมองไม่เห็นช่องทางการตลาด ประกอบกับชาวบ้านอยู่ในวัยสูงอายุที่ไม่อยากเปลี่ยนแปลงงานแบบเดิมๆ ซึ่งทีมงานพยายามทำความเข้าใจ และค่อยๆ หาวิธีสร้างแรงจูงใจให้ชาวบ้านเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ รวมถึงประสานงานกับมหาวิทยาลัยของบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์งานไม้ให้กับกลุ่มบ้านร่องคำหมี เพื่อเป็นทุนเริ่มต้น

“เราตั้งใจว่าจะพยายามสอนให้ชาวบ้านที่สนใจทำเป็นก่อน เมื่อทำได้เขาจะเป็นแกนหลักในการถ่ายทอดความรู้สู่คนอื่น ๆ ต่อไป คิดว่าเมื่อกลุ่มมีเครื่องมือ เขาน่าจะเกิดแรงจูงใจมากขึ้น”

ประยุกต์เครื่องทียบ พอนแรง ย่นเวลา

“อยากได้เครื่องทุนแรงในการทูลำอ้อ” ชาวบ้านคนหนึ่งพูดขึ้น เพราะต้นอ้อจะแข็งมาก ปกติชาวบ้านใช้ค้อน หรือทอนไม้ทูลให้แตก ซึ่งต้องใช้ทั้งแรงและเวลานานมาก กลุ่มนักศึกษาก็ไม่รอช้าจัดประชุมหาวิธีการนึกถึงเครื่องรีดปลาหมึกบั้งที่พ่อค้ารถเข็นใช้ ว่าหากประยุกต์จากเครื่องนี้ น่าจะทำเครื่องต้นแบบรีดลำอ้อได้ ซึ่งขั้นแรกมีแต่เครื่องรีดเพื่อทำให้ลำอ้อแตกเพียงอย่าง

เดียว โดยนำมากรีดกับตะปูในภายหลัง แม้จะช่วยประหยัดเวลาในการทูลมากขึ้น แต่ก็ยังต้องใช้เวลาในการกรีดลำอ้อมากเท่าเดิม เครื่องแรกที่นักศึกษาช่วยกันคิดใช้เวลาในการรีดเพียงมีดละ 15 นาที จากเดิมที่ชาวบ้านใช้เวลาทูลถึง 30 นาที ช่วยชาวบ้านได้ชิ้นหนึ่ง แต่ยังไม่สุด คิดว่าน่าจะออกแบบเครื่องที่สมบูรณ์แบบกว่านี้

จึงนำเรื่องไปปรึกษาอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ ให้ช่วยออกแบบเครื่องจักรที่สามารถ รีด กรีด แผ่นลำอ้อให้จบภายในเครื่องเดียวแล้วสามารถนำมาสานได้ทันที ซึ่งขณะนี้ออกแบบเสร็จแล้ว อยู่ระหว่างการจดสิทธิบัตร โดยต้นทุนเครื่องจะอยู่ที่ประมาณ 40,000 บาท ซึ่งนักศึกษากำลังระดมทุนเพื่อจัดสร้างให้ชาวบ้านต่อไป

ก่อนส่งต่อธุรกิจชุมชน

แสงแดดต้นฤดูหนาว ส่องประกายกระทบอาคารหลังน้อย เสียงเจื้อยแจ้วของเด็กๆ ดังมาจากศูนย์การเรียนรู้กลุ่มสานผาดันอ้อบ้านร่องคำหมี นักศึกษาและชาวบ้านต่างช่วยกันตกแต่ง จัดเรียงผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ลำอ้อสีสดวางเรียงรายอยู่บนพื้นก่อนจะถูกนำไป

สานด้วยลวดลายใหม่ๆ เป็นภาพที่ “เหมียว” จีราฟ เชียงกลาง จำได้แม่นยำ เพราะเป็นวันที่แสดงให้เห็นความร่วมมือร่วมใจ เป็นมิติใหม่ที่แตกต่างจากวันที่เธอก้าวเข้ามาวันแรก

ศูนย์การเรียนรู้ ที่เหมียวพูดถึง คือการปรับเปลี่ยนต่อเติมศาลากลางหมู่บ้านเดิมให้กลายเป็นโชว์รูมแสดงสินค้าของกลุ่ม ที่ผู้ใหญ่บ้านอาสาเข้ามารับหน้าที่ดูแลอย่างเต็มตัว รวมทั้งสมาชิกอีกราว 30 คน ที่มีความมั่นใจ เพราะมองเห็นช่องทางการพัฒนาสินค้าให้มีความหลากหลายและมีคุณค่ามากขึ้น นำมาซึ่งการสานสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน และชุมชนกับนักศึกษา

ภายในศูนย์การเรียนรู้ มีการรวบรวมองค์ความรู้ นิทรรศการ และการแสดงสินค้า ซึ่งจะมีทั้งผ้าอ้อหลากสี แคตตาล็อกสี เฟอร์นิเจอร์ต้นแบบ โดยนักศึกษาได้ช่วยกันรวบรวมองค์ความรู้ เพื่อให้ชาวบ้านรวมถึงผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษา มีกลุ่มสานผ้าต้นอ้อบ้านร่องคำมีช่วยดูแล เพื่อเรียนรู้และหาปัญหา พร้อมวิธีแก้ไข พัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพยิ่งขึ้น

นอกจากศูนย์แสดงสินค้าในหมู่บ้านแล้ว นักศึกษายังมีแผนที่จะจัดทำเว็บไซต์จำหน่ายสินค้าเพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการช่วยขยายตลาดให้กับชาวบ้าน โดยเริ่มต้นนักศึกษาจะเป็นผู้ดูแลเว็บไซต์และช่วยประสานงานหากมีออเดอร์เข้ามา ส่วนการจับคู่ธุรกิจนั้น ในเบื้องต้นได้เจรจากับบริษัท เสริมชัยแปรรูปไม้ จำกัด สนับสนุนงานของชาวบ้านให้กลุ่มสานต้นอ้อนำงานไป

ฝากขายที่ร้าน รวมถึงเปิดให้เข้าไปอบรมความรู้ด้านงานไม้ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ชาวบ้านเกิดความมั่นใจมากขึ้น

เสียงจากชาวบ้าน

“เดี๋ยวนี้ชาวบ้านสนใจมาขอใช้เตาย้อมสีกันมาก เราในฐานะประธานกลุ่มต้องจัดการบริหาร เพราะเป็นของส่วนรวม ใครจะมาใช้ให้มาลงชื่อ หากนักศึกษาไม่อยู่แล้วจะทำต่อได้ไหม ผมว่าต้องได้ เพราะมีภูมิปัญญาที่นักศึกษาเขามาต่อให้ วิธีการเขาก็บอกไว้แล้ว เราก็เห็นผลดี เพราะว่าประหยัดเวลา เพิ่มมูลค่า และราคาดีขึ้น ทางกลุ่มเขาก็เห็นด้วย แต่ก่อนเขาไม่เชื่อ แต่ตอนนี้เขายอมรับแล้ว” คือคำบอกเล่าของผู้ใหญ่บ้านที่เห็นถึงความตั้งใจจริงของนักศึกษา

ด้านแม่ครุ รู้ลึกปลื้มใจและดีใจมากที่นักศึกษาเข้ามาให้ความรู้ไม่เช่นนั้นชาวบ้านก็ยังสานอ้อแบบเดิมโดยที่ไม่มีใครคิดย้อมสีหรือเปลี่ยนลายใหม่ๆ

“แบบเดิมขายอยู่แผ่นละ 100 บาท แต่แบบที่มีสีได้ราคา 120 บาท ส่วนลายใหม่ๆ ก็ให้ราคาต่างกันไปตามความยากง่าย ก็รู้สึกดีกว่าเดิม เพราะเริ่มมีคนสั่งซื้อแล้ว ส่วนเรื่องการจัดกรรกลุ่ม ผู้ใหญ่จะเรียกกรรมการหมู่บ้านเพื่อประชุมหารือกับสมาชิกอีกครั้งว่าจะมีการจัดสรรเรื่องการใช้อุปกรณ์เตาย้อมให้เป็นระบบอย่างไร”

ใช้แล้วต้องอนุรักษ์...เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากร

“หนองอ้อ” ถือเป็น “อู่ข้าวอู่น้ำ” แห่งที่สองรองจากที่นาของชาวบ้าน แม้วันนี้หนองอ้อจะยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก แต่ก็ยังมีกรรเข้ามาขุดลอกคุดูลงปล่อยน้ำเสียจากโรงงาน เมาป่าอ้อเพื่อหาปลา ฯลฯ อยู่เสมอ โดยที่ชาวบ้านยังไม่มีกรรจัดการหรือวางระบบป้องกันไว้แต่อย่างใด

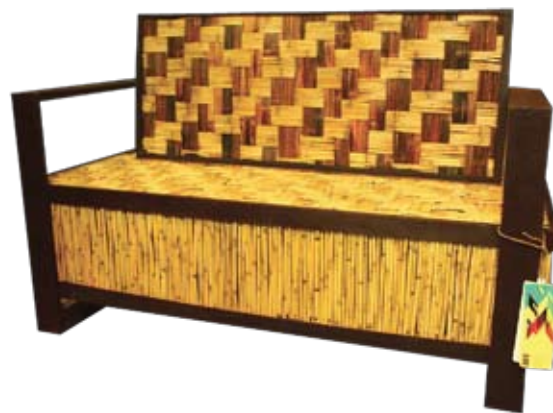
และเพื่อให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการหาแนวทางอนุรักษ์หนองอ้อร่วมกัน การทำประชาคมจึงเกิดขึ้น ซึ่งเสียงสะท้อนจากชาวบ้านทุกคนอยากให้

หนองอ้ออยู่คู่กับบ้านร่องคำมีสืบไป จึงนำไปสู่วิธีการจัดการคือ ร่วมกันพัฒนาบริเวณหนองอ้อไม่ให้มีขยะที่จะก่อให้เกิดมลพิษ ติดป้ายรณรงค์สิ่งแวดล้อม กำหนดจุดวางถังเพื่อแบ่งเขตอนุรักษ์กับเขตที่ชาวบ้านหากินไว้อย่างชัดเจน ส่วนนักศึกษาก็ช่วยผู้ใหญ่บ้านติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่มาดูแลคุณครู และยื่นเรื่องต่อโรงงานที่ปล่อยน้ำเสียให้ลดการปล่อยน้ำเสียลงสู่หนองอ้อ

ส่วนเยาวชน กลุ่มนักศึกษาได้จัดกิจกรรมเยาวชนรักถิ่นอ้อขึ้น เป็นการท่องเที่ยวศึกษาระบบนิเวศบริเวณหนองอ้อ โดยแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ แบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ เช่น ฐานนักสืบสายน้ำ กิจกรรมวาดภาพ และกิจกรรมตอบปัญหา กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมสอนทำกลองไผ่ดินสอจากต้นอ้อ เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนในชุมชนรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตน ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์จากการช่วยครอบครัว สืบสานภูมิปัญญา พร้อมๆ กับรู้จักใช้วัสดุในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วันนี้ โครงการกล้าใหม่ต้นอ้อ ต่อยอดภูมิปัญญา คือโครงการที่สานการทำงานระหว่างคนรุ่นเก่ากับรุ่นใหม่ ซึ่งเปรียบเสมือนอ้อ ที่วันนี้ได้ถูกสานร้อยรัดกันด้วยลำอ้อธรรมชาติ และอ้อที่ย้อมสีสดใส มีทั้งมูลค่าทางใจและมูลค่าที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับคนในชุมชน

รู้จัก “ต้นอ้อ”

“ต้นอ้อ” เป็นไม้ตระกูลหญ้าชนิดหนึ่ง ชอบขึ้นในที่ชุ่มชื้นหรือมีน้ำขัง จึงมักพบเห็นต้นอ้อขึ้นอยู่ริมหนองน้ำ บ่อ หรือริมแม่น้ำ ในพื้นที่ทั่วไปของภาคกลางและภาคอื่นๆ

“ต้นอ้อ” เป็นไม้เลื้อย มีลักษณะเปลือกมันวาว เวลาแห้งมีสีน้ำตาลเหลือง มีขนาดเบาและบาง รับน้ำหนักได้ไม่มาก เป็นพืชที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สามารถขยายพันธุ์ได้ในลุ่มน้ำขังตลอดปี เจริญเติบโตได้ดีในที่ที่มีตะกอนทับถมมาก มีซากพืช ซากไม้หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “สนม” เติบโตโดยการแตกหน่ออย่างรวดเร็วและขยายไปทั่วทั้งหนองน้ำ การเผาต้นอ้อจะมีประโยชน์คือทำให้ได้ลำต้นเติบโตพร้อมกัน และแตกหน่อพร้อมกัน โดยเติบโตมากกว่าการนำมาให้วัวควายกิน และยังช่วยลดการทับถมของต้นอ้อรุ่นเดิม

“ต้นอ้อ” มีการเจริญเติบโตเหมือนกับ “ต้นข้าว” เกิดหน่อภายในสองสัปดาห์ ใบอ่อนของอ้อเจริญเติบโตภายในหนึ่งสัปดาห์ ความพิเศษของต้นอ้อเมื่อนำมาใช้ในงานหัตถกรรมคือ มีความเหนียว มีลวดลายธรรมชาติที่สวยงาม

สิ่งที่เก็บเกี่ยว จากการเดินทาง

วันนี้โครงการกล้าใหม่ต้นอ่อน ต่อยอดภูมิปัญญา จบลงแล้ว
แต่วันเวลาของการทำงานที่ผ่านงานมากทำให้กลุ่มนักศึกษาได้ “เรียนรู้” มากมาย

จิตรชัย หวังล้อมกลาง หรือ “ต้อม”

สำหรับผม ความสุขจากการทำงานครั้งนี้คือ การได้สัมผัสของจริงที่ไม่มีในตำราเรียน กิจกรรมนี้ทำให้ผมเปลี่ยนแปลงไป จากเมื่อก่อนไม่ค่อยพูด ตอนนี้อีกกล้าพูด กล้าแสดงออกมากขึ้น รู้สึกว่าโตขึ้น และสิ่งที่ได้เรียนรู้คือ “ความรู้ที่อยู่นอกตำรา” เมื่อก่อนเรียนก็จะเขียนแบบส่งอาจารย์อย่างเดียว ไม่ได้เจอชาวบ้าน ไม่ได้พบปะใคร แต่กิจกรรมนี้ได้ลงมาทำงานในพื้นที่จริง ได้พูดคุยกับชาวบ้าน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้าน สิ่งที่เราไม่เคยรู้ก็ได้รู้ สิ่งที่ไม่ได้อยู่ในตำราก็ได้สัมผัส เหมือนได้มาฝึกงานก่อน ทำให้ผมได้เรียนรู้วิธีวางแผนการทำงาน เรียนจบแล้วสามารถนำไปใช้ในการทำงานของตัวเองได้

จตุรงค์ ประเสริฐสังข์ หรือ “ไค้ช”

ได้เรียนรู้ว่าการทำงานที่ดีต้องอาศัยการมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีม ผมคิดว่าการทำอะไรให้สำเร็จ ต้องอาศัยทีมที่เข้มแข็ง หากผมทำคนเดียวคงไม่มีทางสำเร็จ เพราะความคิดผมไม่สามารถตอบได้ทุกโจทย์ บางคนอาจทำบางอย่างได้ดี แต่ทำบางอย่างได้ไม่ดี ก็ต้องช่วยหนุนกัน พวกผมก็เหมือนกันกว่างานจะสำเร็จต้องระดมความคิด แรงกายแรงใจ ซึ่งคนเดียวคงทำไม่ได้

อิติพร คำมันตรี หรือ “ตุ๊กติก”

ที่แม้จะเคยเหนื่อย เคยท้อ แต่เมื่อทำต่อมาเรื่อยๆ ก็ได้ค้นพบว่าอุปสรรคปัญหา คือความท้อแท้ แรกๆ เหนื่อยทั้งการเรียน ทั้งต้องมาทำกิจกรรม จนกระทั่งศุกร์เราเรียนเต็มเวลา เสาร์อาทิตย์เราก็ต้องหอบเสื้อผ้ามาทำกิจกรรมที่นี่ กลับไปเราก็ต้องเอางานนี้ไปทำต่อ ตอนแรกยังแบ่งเวลาไม่ได้ ปะปนกันไปหมด แต่พอทำไปเรื่อยๆ เราก็เรียนรู้ที่จะปรับปรุงตัวเอง จัดลำดับความสำคัญ ซึ่งทุกอย่างต้องอาศัยความพยายาม เราคิดว่าเราต้องทำให้ได้ เพราะเราเชื่อมั่นในสิ่งดีงาม

อิสราภรณ์ ดวงวงษา หรือ “เปียร์”

หลังจากที่ได้ทดลองทำงานทุกอย่างไม่ต่างจากผู้ชาย นอกจากจะเกิดทักษะการทำงานที่สามารถนำมาส่งเสริมกับการเรียนได้แล้ว ยังทำให้ค้นพบความจริงว่าทุกคนมีศักยภาพตราบเท่าที่มีความพยายาม

การทำกิจกรรมนี้ได้เรียนรู้เยอะมาก ทั้งกระบวนการคิด สอนให้เราคิดเป็นขั้นเป็นตอน จากเดิมที่มีอะไรก็ทำๆ ไป ก็ต้องวางแผนก่อนว่าจะเริ่มอะไรก่อนหลัง ต้องเข้าหาผู้ใหญ่อย่างไร เราเป็นเด็กการพูดให้ผู้ใหญ่เชื่อถือ ทำได้ยาก จึงต้องจัดการกับตัวเองก่อนว่าจะทำให้เขาเชื่อถือได้อย่างไร ที่สำคัญคือได้ลงมือทำจริง ทั้งงานไม่ งานสาน การประสานงาน ซึ่งแต่ก่อนคิดว่าใครจะทำได้หมด แต่กลับพบว่าเราก็สามารถทำได้ ถ้ามีการจัดสรรเวลาที่ดี

โครงการกล้าใหม่ ต้นอ่อน ต่อยอดภูมิปัญญา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์วรวิทย์ จันทเดช

หัวหน้าโครงการ

นายฉัตรชัย หวังล้อมกลาง

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายจตุรงค์ ประเสริฐสังข์
2. นางสาวจิราพร พิณีजार
3. นางสาวอังศุมาลิน พิทักษ์ชัยสกุล
4. นางสาวกังสดาล มงคลสวัสดิ์
5. นางสาววิภาภรณ์ สุทนต์รี
6. นางสาวอิสราภรณ์ ดวงวงษา
7. นางสาวธิติพร คำมันตรี
8. นายชาญณรงค์ กองทอง
9. นายจำรัส สุพรรณ
10. นายศิริพงษ์ ขามประไพ
11. นายสุกิจ ดวงแสง

นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม นำความรู้ด้านการจัดการมาประยุกต์ใช้ในการปลูกผักในรูปแบบ “คอนโดผัก” เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนพื้นที่ทำการเกษตรในเมืองใหญ่ จนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับน้องๆ นักเรียนที่โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม ทำให้นักเรียนมีโภชนาการที่ดีและยังช่วยลดภาระค่าอาหารกลางวันให้กับโรงเรียนอีกด้วย

คอนโดผัก กับ “ปัญหา” ที่ต้องจัดการ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ภาพของครูและนักเรียนที่สาละวนอยู่กับการรดน้ำ ใส่ปุ๋ย และดูแลแปลงผักอย่างมีความสุข กลายเป็นภาพที่คุ้นชินของผู้คนในโรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม กิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในวิชาเกษตร กลุ่มการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งมี “ครูเมฆ” อาจารย์นิพล ควินรัมย์ เป็นผู้รับผิดชอบพาเด็กๆ มาเรียนรู้การปลูกผักที่ “คอนโดผัก” ที่สร้างขึ้นโดยนักศึกษสาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

เริ่มต้นด้วย “ปัญหา”

“โครงการของเราเริ่มต้นขึ้นด้วยปัญหาครับ” “เอก” นันทพร อุดุลย์เดช นักศึกษาปี 4 หัวหน้าโครงการ เอ่ยขึ้น พร้อมกับเล่าต่อไปว่า “ก่อนทำโครงการ อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อคิดว่า จะทำโครงการอะไรควรสำรวจปัญหา ก่อน จากนั้นลองมาดูว่าเราจะใช้วิทยาศาสตร์ ความรู้ที่เรามีอยู่มาแก้ไขปัญหาได้อย่างไร”

เอกและน้องนักศึกษาในทีม รวมตัวกันขึ้นมาจากเด็กเรียนระดับหัวกะทิของคณะ ซึ่งบางคนไม่เคยทำ

กิจกรรมมาก่อน หรือเคยทำกิจกรรมมาบ้างเล็กน้อย แต่พวกเขาอยากลองทำกิจกรรม ด้วยเหตุผลที่ว่าเรียนมาเยอะแล้ว อยากมีประสบการณ์การทำกิจกรรมก่อนเรียนจบออกไปทำงาน อย่างเช่น “ป๊อ” สิริกานต์ มวยดี และ “เอ” สุพัตรา อุชชิน ในขณะที่บางคนก็ผ่านการทำกิจกรรมมามากมาย เช่น “ปุ๋ย” ปาริชาติ ไบแก้ว ประธานชมรมพัฒนาบุคลิกภาพของมหาวิทยาลัย ที่รักการทำกิจกรรมเป็นชีวิตจิตใจ “บลู” สิริพันธ์ ว่องไวเมธิ ประธานเชียร์ลีดเดอร์ และเอกซึ่งเป็นหัวหน้าทีม ก็เรียกว่าทำกิจกรรมมากกว่าเรียน เอกทำกิจกรรมตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่เป็นโครงการด้านการเกษตร และด้านการพัฒนาชุมชน เอกเคยผ่านการทำโครงการใหญ่ อย่างเช่น Red Bull Spirit มาแล้ว ทำให้เขามีประสบการณ์ทั้งด้านการเขียนโครงการ การติดต่อประสานงาน และการจัดกิจกรรม

เมื่อเริ่มต้นคิดโครงการ พวกเขานำข้อคิดของอาจารย์ที่ปรึกษามาช่วยกันขบคิด บนโจทย์ที่ว่า “ชุมชนเมืองมีพื้นที่จำกัด ในฐานะที่เราเรียนวิชาการจัดการ จะมีวิธีการจัดการในการใช้พื้นที่อย่างไรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ?”

เอก ซึ่งเคยทำโครงการเกี่ยวกับด้านการเกษตรมาก่อน จึงเสนอความคิดให้เพื่อนๆ ว่า น่าจะลองทำ “คอนโดผัก” ซึ่งเหมาะกับสังคมเมืองที่มีพื้นที่น้อย และ

คนในเมืองสามารถนำไปใช้ได้จริง ปลูกผักไว้กินเอง
ในบ้าน ปลอดภัย และประหยัด

ทีมงานปรึกษาหารือกัน ต่างคนต่างช่วยกันไปหา
ข้อมูลทั้งจากหนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต รวมทั้งจาก
เพ็ญศรี โตสะอาด เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตหลักสี่ที่เปิด
สอนให้ความรู้เกี่ยวกับคอนโดผัก

เมื่อได้รับข้อมูลพร้อมแล้ว พวกเขาลงพื้นที่สำรวจ
ทำกิจกรรมตามคำแนะนำของ**อาจารย์ยุ้ย ณัฐธยาน์**
ตรีผลา ที่ปรึกษาโครงการ

พื้นที่ชุมชนวัดไตรรัตนารามที่เอกและน้องๆ เข้าไป
สำรวจพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง
บางครอบครัวมีความรู้เรื่องปลูกผักในตะกร้าและการทำ
น้ำหมักชีวภาพอยู่บ้าง แล้วพวกเขาก็พบพื้นที่เป้าหมาย
นั่นคือ โรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม ซึ่งเด็กนักเรียน
ในโรงเรียนไม่มีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในโรงเรียนเลย
พวกเขาต้องออกไปเรียนรู้เรื่องการเกษตรนอกโรงเรียน

เอกและน้องๆ จึงคิดว่าน่าจะดีถ้าพวกเขาสามารถ
สร้างแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร ในรูปแบบ **“คอนโด
ผัก”** ขึ้นในโรงเรียน เพราะนอกจากจะทำให้เด็กๆ ได้

เรียนรู้วิธีการปลูกผักแล้ว ผักที่ได้ยังสามารถนำมาทำเป็นอาหาร
กลางวันให้เด็กๆ ได้รับประทาน หากมีเหลือก็สามารถ
นำไปขาย เพื่อนำเงินมาใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการ
ซื้อวัสดุ อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ด้านการเกษตรต่อไป
ที่สำคัญยังเป็นการปลูกฝังแนวคิดตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงผ่านการปลูกผักให้กับนักเรียนได้อีก
ด้วย

เมื่อไม่ชัดในเป้าหมาย การทำงานก็ พบ “ปัญหา”

เมื่อโครงการผ่านเข้ารอบ 20 ทีม เอกและน้องๆ
ต้องรีบพากันไปเรียนรู้วิธีการปลูกผัก การเพาะเห็ด และ
การทำน้ำหมักชีวภาพที่สำนักงานเขตหลักสี่ เพื่อนำ
ความรู้ไปถ่ายทอดให้คุณครู และน้องๆ กว่าจะทำเป็น
ก็ต้องเพียรพยายามไปเรียนกับเจ้าหน้าที่อยู่หลายครั้ง
หลายคราทีเดียว

เมื่องบประมาณพร้อม พื้นที่พร้อม ความรู้พร้อม

และใจพร้อม การทำงานจริงก็เริ่มขึ้น พวกเขาแบ่งทีมงานออกเป็น 2 ทีม ทีมแรกจัดเตรียมข้อมูล และเมล็ดพันธุ์พืชผักสวนครัวที่จะนำไปปลูก เช่น ผักบุ้ง กะเพรา ผักกวางตุ้ง ผักชี เป็นต้น อีกทีมหนึ่ง ทำการเตรียมพื้นที่ปลูกผัก ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนได้อนุญาตให้พวกเขาใช้พื้นที่สนามเด็กเล่นของโรงเรียนทำกิจกรรม

นางโสภา บัวศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม กล่าวถึงเหตุผลในการสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาว่า “น้องๆ เขาก็มาขอใช้พื้นที่ เมื่ออ่านโครงการแล้ว เห็นว่ามีวัตถุประสงค์เดียวกับโรงเรียนคือ เพื่อเรียนรู้วิชาการเกษตร ซึ่งโรงเรียนก็สอนเด็กอยู่แล้ว แต่เนื่องจากไม่มีพื้นที่เรียนเกษตรในโรงเรียนจึงต้องพาเด็กออกไปเรียนรู้การปลูกผักที่บริเวณท้ายวัดซึ่งทำให้เด็กๆ ไม่สามารถไปดูแลแปลงผักได้ตามลำพังเพราะโรงเรียนไม่อนุญาต เกรงจะเป็นอันตราย แต่เมื่อนักศึกษาบอกว่าพื้นที่บริเวณสนามเด็กเล่นสามารถปลูกผักได้ ก็เลยอนุญาต”

เพียงแค่นี้เริ่มต้นทำงาน เอกและน้องๆ ต้องคิดหนักเมื่อพบว่าพื้นที่บริเวณนั้นเป็นดินทราย ไม่สามารถปลูก

พืชอะไรได้เลย พวกเขาต่างช่วยกันคิดว่าจะแก้ปัญหานี้อย่างไร แรกทีเดียวพวกเขาคิดว่าจะปรับหน้าดินใหม่ทั้งหมด แต่เมื่อคิดอีกทีเห็นว่าต้องใช้งบประมาณไม่น้อย เมื่อคิดไม่ตกจึงนำปัญหาไปปรึกษาอาจารย์ผู้ยั้งจึงรู้ว่าพวกเขากำลัง “หลงทาง”

“อาจารย์บอกว่า **ดูโจทย์ให้ชัด** งานของเราเป็นคอนโดผัก พื้นที่ส่วนที่เป็นคอนโดผักก็ไม่ต้องปรับ แต่ต้นไม้บางชนิด เช่น กลั้ว ที่ต้องขึ้นแปลงปลูกลงดินก็ปรับหน้าดิน ก็ปรับเป็นจุดๆ ไป”

เมื่อชัดเจนในโจทย์ของโครงการ ทีมนักศึกษาไม่รอช้า เร่งสร้างคอนโดผักทันที แล้วก็พบอีกว่า สมาชิกร่วมทีมล้วนไม่มีความรู้เรื่องงานก่อสร้างเลย แต่ปัญหานี้แก้ได้ไม่ยาก พวกเขาแบ่งกันไปชักชวนเพื่อนๆ รุ่นพี่รุ่นน้อง ที่ชอบทำกิจกรรมและมีความรู้งานก่อสร้างเข้ามาช่วยกันทำงาน ในที่สุดคณะทำงานจึงมีสมาชิกเพิ่มขึ้นรวมแล้วกว่ายี่สิบคน ซึ่งทุกคนก็ต่างช่วยกันทำงานเต็มที่เต็มกำลัง

ช่วงเวลาของการสร้างคอนโดผักนี้ นับเป็นช่วงของการสืบสมองประลองปัญญาของเอกและน้องๆ อย่างแท้จริง เมื่อลงมือทำ คำถามและข้อสงสัยต่างๆ ที่ผุดขึ้นมาระหว่างทางล้วนเป็นเรื่องที่ต้องนำมาขบคิดแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้ผลงานที่ออกมาดีที่สุดในประโยชน์สูงสุด

“ตอนแรกจะสร้างคอนโดด้วยไม้ไผ่ แต่กลุ่มมองว่าควรสร้างด้วยไม้ยูคาลิปตัส เพราะมีอายุการใช้งานนานกว่า และไม่มีปัญหาเรื่องปลวกเหมือนไม้ไผ่ ยังไม่จบแค่นั้น พอสร้างคอนโดผักโดยไม่มีคานด้านบน อาจารย์ผู้ยั้งก็ตั้งคำถามว่า คอนโดผักตอบโจทย์พวกเราหรือยัง พร้อมทั้งตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ปกติการปลูกพืชบนดินในพื้นที่ขนาดเท่ากันจะสามารถปลูกได้ 70 ต้น ฉะนั้น ถ้าเป็นคอนโดผักก็ควรที่จะปลูกได้มากกว่า 70 ต้น เราก็มาคิดทำคอนโดผัก 5 ชั้น ซึ่งสามารถวางกระถางได้ 90 ต้น ซึ่งก็ต้องคิดทำโครงสร้างให้มีความแข็งแรงพอที่จะรับน้ำหนักของกระถางผักจำนวนมากนี้ได้ โดยใช้วิธีเสริมคานด้านบนเพิ่ม ส่วนของพื้นที่ว่างหลังคอนโด เราก็สามารถเอาพวกไม้เลื้อย ถั่วพู แตงกวา มาปลูก ทำให้ได้ผลผลิตผักที่หลากหลายขึ้น”

หลังจากปรับปรุงโครงสร้างคอนโดฝึกแล้ว ก็มาถึงช่วงเวลาของการลงมือปลูกผักที่พวกเขาได้นำความรู้ที่ได้เรียนมาจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตหลักสี่มาใช้กันเสียที อุปกรณ์ต่างๆ ถูกเตรียมไว้พร้อม แต่ทฤษฎีกับการปฏิบัติมันต่างกัน

“การปลูกผักมันยากมาก เราต้องใจเย็น ค่อยๆ ทำ คอยดูแล ทะนุถนอม ผักบอบบางมาก ผักแต่ละชนิดต้องการการดูแลที่ต่างกัน หรือบางคนมีรื้อถอนปลูกผักไม่ขึ้น เราก็ต้องทดลองปลูกกันทุกคน ดูว่าคนไหนปลูกขึ้น ถ้าคนที่ปลูกไม่ขึ้นก็ให้ไปทำหน้าที่อื่น ส่วนคนที่ปลูกขึ้น ก็ต้องเรียนรู้ว่าเขาทำอะไร” บลู เทรย์ญิกประจำกลุ่มเล่าให้ฟัง

อุปสรรคในการปลูกผักนั้นเกิดขึ้นเกือบทุกขั้นตอน เนื่องจากในช่วงเพาะต้นอ่อน เป็นช่วงฤดูฝน ฝนตกแรง ทำให้ต้นอ่อนตายง่าย พวกเขาจึงแก้ปัญหาด้วยการให้สมาชิกทุกคน รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษา ช่วยกันนำต้นอ่อนไปดูแลที่บ้านให้เติบโตและแข็งแรงพอจึงค่อยนำไปปลูกในคอนโดฝึก

แสงแดดก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง เพราะพื้นที่ตั้งคอนโดฝึกเดิมมีต้นไม้ใหญ่อยู่หลายต้น ซึ่งคณะกรรมการได้เน้นย้ำกับพวกเขาว่าไม่ให้ตัดต้นไม้เหล่านี้ออก แสงแดดจึงส่องไม่ถึงกระถางปลูกผัก ทำให้ผักโตช้า คุณครูเกษตรของโรงเรียนจึงเข้ามาช่วยเหลือนักศึกษา ด้วยการจัดตารางเวรให้นักเรียนช่วยกันนำต้นกล้าออกมารับแสงแดด ต้นอ่อนของผักนานาชนิดจึงแข็งแรงโตวันโตคืนด้วยแสงแดด ปุยคอก และน้ำหมักชีวภาพที่เหล่านักศึกษาทำขึ้นเอง

หมดปัญหาเรื่องการดูแลผัก ก็มีบททดสอบใหม่เข้ามาอีก คราวนี้เป็นเรื่องของการทำงานร่วมกันเป็นทีม เนื่องจากแต่ละคนก็ต้องเรียน และทำกิจกรรมหลายอย่าง เพื่อนในทีมบางคนไม่มีเวลามาดูแลผัก ในขณะที่เพื่อนบางคนต้องแบกรับภารกิจอย่างหนัก ทำให้เกิดอาการน้อยใจ ท้อแท้ ความเป็นทีมเริ่มถดถอยคลอน

“แรกๆ ตอนทำงานก็เห็นว่าต่างคน ต่างช่วยกัน แต่หลังๆ มา เพื่อนบางคนทำบ้าง บางคนไม่ทำ งานเกษตรมันเหนื่อยมาก และมีช่วงหนึ่งที่หัวหน้าโครงการหายไปที่เขาอยู่ปีสี่ต้องเรียนหนัก ท้อมากๆ จนเดินเข้าไปบอกอาจารย์ว่าไม่ทำแล้ว” น้องๆ คณะทำงานสะท้อนให้ฟัง

เมื่อเป็นเช่นนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาจึงเรียกสมาชิกภายในทีมทั้งหมดมาพูดคุย ปรับความเข้าใจกัน และทำข้อตกลงใหม่ และให้ข้อคิดว่า ในฐานะที่เรียนการจัดการมา ก็ควรนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการจัดสรรคน จัดสรรงาน และจัดสรรเวลา

“ตอนแรกเราอาจคาดหวังกับเพื่อนมากเกินไป แบ่งๆ งานกันไป เราคาดหวังว่าเขาต้องทำ แต่เราไม่ได้

ถามว่าเขาทำได้ไหม เราไม่ได้ศึกษาความสามารถเขา การที่เขาไม่มาทำงานหรือไม่เสร็จ ไม่ได้หมายความว่า เขาขี้เกียจ แต่เขาอาจไม่ชอบงานที่ได้รับมอบหมาย หรือทำไม่ได้ ดังนั้นเวลาทำงานเราก็ต้องคอยดูด้วยว่า คนในกลุ่มมีลักษณะอย่างไร ใครเหมาะกับงานไหน ใช้คนให้เหมาะกับงาน แล้วต้องพูดคุยกันให้มากขึ้น เวลาได้รับมอบหมายงานแล้ว ถ้าใครทำไม่ได้ก็ต้องบอก จะได้หาทางช่วยเหลือ แก้ไข และทำงานให้สำเร็จลุล่วง” ปักบอกวิธีการจัดการปัญหาหลังจากที่ได้รับคำแนะนำ จากอาจารย์ที่ปรึกษา

บทเรียนจากการทะเลาะกันครั้งแรก พวกเขาไม่ยอมให้เกิดขึ้นซ้ำสอง คณะทำงานทำข้อตกลงกันว่า แต่ละคนต้องปรับตัวเข้าหากัน เมื่อเกิดปัญหาในการ ทำงานขึ้นต้องพูดคุยกัน เมื่อใครไม่สามารถทำงานได้ ต้องโทรศัพท์ฝากงานเพื่อนไว้ และช่วยเหลือกันทำงาน โดยทางกลุ่มได้จัดให้มีคู่มือการทำงาน เมื่ออีกคนหนึ่ง ไม่ว่าง อีกคนก็สามารถทำงานแทนได้ ทั้งนี้เพื่อให้งาน เดินหน้า และเป็นไปตามแผนที่วางไว้ นอกจากนี้พวกเขา ยังแก้ปัญหาด้วยการหาเพื่อนและรุ่นน้อง ที่มีเวลา ว่างในช่วงที่พวกเขาต้องเข้าชั้นเรียนเข้ามาช่วยดูแล คอนโดผักแทน เมื่อจัดระบบการทำงานร่วมกันได้ กิจกรรมคอนโดผักก็เป็นไปได้ด้วยดี

เมื่อปลูกผักสำเร็จแผนงานใหม่ก็ถูกริเริ่มขึ้น เพราะคิดว่าการเพาะเห็ดในพื้นที่เช่นนี้น่าจะทำให้ โรงเรียนมีอาหารเพิ่มขึ้นและเหมาะสมกับสถานที่ โรงเรียนเพาะเห็ดจึงถูกสร้างขึ้นในเวลาต่อมา พร้อมกับการปลูก

ผักโดยไม่ใช้ดิน หรือไฮโดรโปนิคส์ เพื่อสร้างความ หลากหลายในการเรียนรู้ด้านการเกษตร

“เราเห็นว่ามีการปลูกผักโดยใช้ดินแล้ว ก็น่าจะ มีการปลูกผักโดยไม่ใช้ดินด้วย เพื่อให้เด็กๆ ได้ เปรียบเทียบกัน และนำไปใช้ได้ที่บ้านตนเอง” เอก สะท้อนแนวคิดของทีมงาน

เรื่องปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ เป็นเรื่องใหม่ของทีมงาน คณะทำงานจึงต้องหาความรู้เพิ่มเติม

เสวย สมคะณีย์ หรือลุงเปี้ยก ผู้เพาะปลูกและ ขายผักไฮโดรโปนิคส์ เป็นผู้ที่เข้ามาช่วยสอนวิธีปลูก และสร้างแท่นปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ ตลอดจนให้คำ ปรึกษาต่างๆ ขึ้นตอน

แปลงผักกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญภายใน โรงเรียน บ้ายบอกชนิดของผักและคู่มือการดูแล ตลอดจนการทำน้ำหมักชีวภาพ คือองค์ประกอบสำคัญ ของแปลงผักที่นักเรียนหลายชั้นปีได้เข้ามาเรียนรู้ในวิชา ต่างๆ ผ่านกิจกรรมการวาดภาพ การจัดค่ายอบรม การเขียนเรียงความเรื่องเกษตรพอเพียง

ถึงจุดนี้คณะนักศึกษากับโรงเรียนก็มีความผูกพัน กันเหนียวแน่นขึ้นแล้ว พวกเขาได้เข้าไปช่วยสอนน้องๆ ในชั่วโมงเรียนเกษตร โดยนักเรียนชั้น ป.4 เรียนเรื่อง คอนโดผัก นักเรียนชั้น ป.5 เรียนการเพาะเห็ด และ นักเรียนชั้น ป.6 เรียนรู้การปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ สำหรับ เด็กๆ การได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติเช่นนี้ ทำให้ วิชาเกษตรไม่น่าเบื่อ เพราะได้ทำจริง เป็อนจริง และเห็นผลจริง พวกเขาสนุกที่ได้เรียนเกษตรกับพี่ๆ

เด็กๆ จึงมีการแบ่งเวรรับผิดชอบดูแล รดน้ำ ใส่ปุ๋ย และ พรวนดินผัก หลายคนได้นำวิชาความรู้ที่ได้รับจาก พี่ๆ ไปปลูกผักที่บ้านอีกด้วย

“การสอนเด็กๆ ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย เราต้องอดทน เพราะเด็กไม่อยู่นิ่ง ชอบสนุก สมาธิสั้น เราต้องรู้จัก ธรรมชาติของเขา ค่อยๆ บอก ค่อยๆ สอน ใช้คำพูดง่าย สอนให้สนุก ยกตัวอย่างให้เห็น นานๆ เข้าเด็กก็ฟังเรา และรักเรา” ปุ๋ยบอกเล่าด้วยรอยยิ้ม

ในที่สุดผลผลิตชุดแรกก็เกิดขึ้น เป็นความภูมิใจ ของทุกคน ผักชุดแรกได้รับเกียรติเป็นอาหารมื้อกลางวัน ของนักเรียนทั้งโรงเรียน และเมื่อผลผลิตเริ่มมีมากขึ้นก็ ถูกขายให้กับครู และผู้ปกครอง ภายใต้อีโก้ “คอนโดผัก” ซึ่งในวันนั้นก็กลายเป็นสินค้าติดตลาดประจำโรงเรียนไปแล้ว

“ตอนนี้ปลูกจนแทบขายไม่ทัน มีคนสั่งจอง รอคิว เยอะมากๆ โดยเฉพาะเห็ด และผักสลัดไฮโดรโปนิคส์ ทุกคนกินแล้วบอกว่าสดและหวานมาก” หนึ่งในสมาชิก อดตผลงานของตนเองด้วยความภูมิใจ

แต่กว่าจะให้ชาวบ้านยอมเข้าร่วมกิจกรรม ต้องใช้ เวลารานานมาก ต้องใช้กลยุทธ์หลายอย่าง เริ่มจากการ เข้าหาผู้นำชุมชน สัมพันธ์ มะโนรัตน์ เพื่อแนะนำ กิจกรรมที่นักศึกษาทำ ให้นักเรียนเป็นสายใยเชื่อม สัมพันธ์ ด้วยการให้เด็กๆ นำผักที่ปลูกไปให้พ่อแม่ที่บ้าน และเล่ากิจกรรมที่ทำที่โรงเรียนให้พ่อแม่ฟัง ลงพื้นที่ ชุมชนแจกแผ่นพับประชาสัมพันธ์โครงการ พูดคุยกับ ชาวบ้าน สอบถามว่ารู้จักกิจกรรมที่พวกเขาทำอยู่หรือไม่ และชุมชนต้องการความรู้เรื่องการเกษตรในเรื่องใด จนรู้ว่า ชาวบ้านอยากได้ความรู้เรื่องการเพาะเห็ด ปลูกผัก และ ทำน้ำหมักชีวภาพกลุ่มนักศึกษาที่สานต่อด้วยการเชิญ เจ้าหน้าที่เกษตรจากสำนักงานเขตหลักสี่มาให้ความรู้ ปรากฏว่างานนี้มีชาวบ้านสนใจเข้าร่วมอบรมเป็น จำนวนมาก

โครงการดีต้องสานต่อ

เมื่อเห็นความสำเร็จของโครงการ ทางโรงเรียนจึง นำเนื้อหาที่บรรจุในชั่วโมงเรียนเกษตร และได้จัดตั้ง ชมรมเกษตรพอเพียง ขึ้นในโรงเรียน

“นักศึกษาเขาเข้ามาทำดีแล้ว เราก็อยากจะสาน ต่อให้ยั่งยืน เรามีครูเกษตร ก็ให้นักศึกษาช่วยถ่ายทอด ความรู้ให้กับครูเกษม ครูเกษตรของเราเพื่อนำไปสอน นักเรียนต่อ ปีนี้มีเด็ก ป.5 มาเรียนกับนักศึกษาทุก ชั้นตอนด้วย ปีต่อไปเมื่อเขาอยู่ชั้น ป.6 ก็สามารถสอน น้องชั้นอื่นๆ ได้ด้วย เมื่อก่อนโรงเรียนเราไม่มีชมรม เกษตร แต่เห็นเด็กๆ เขาชอบ เขาสนุกที่ได้เรียน เราก็ตั้ง ชมรมให้เขา ตอนนี้มีเด็กสนใจเยอะมาก ประมาณ 30 คน เขาจะได้เรียนรู้ เอากลับไปทำที่บ้าน ผู้ปกครองก็ สามารถมาเรียนรู้ได้ เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเรา” ผู้อำนวยการโรงเรียน กล่าวถึงความมุ่งหวังของโรงเรียน

เบื้องหลังความสำเร็จ

อาจจะกล่าวได้ว่า ตลอดระยะเวลาในการทำ โครงการ นักศึกษากลุ่มนี้ต้องพบกับอุปสรรคมากมาย พวกเขาตระหนักว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้พวกเขาแก้ไข ปัญหา สามารถฝ่าฝืนอุปสรรคมาได้ คือ การที่อาจารย์ ที่ปรึกษาโครงการคอยยืนอยู่เคียงข้าง ช่วยเหลือ ชี้แนะ ให้คำปรึกษา และถอดบทเรียนจากการทำกิจกรรม ซึ่ง ทำให้พวกเขาได้รู้จักตัวเองมากขึ้น และสามารถนำ ความรู้ที่มีอยู่มาใช้ปฏิบัติจริงและเกิดประโยชน์

“ก่อนทำโครงการ ต้องมีการสำรวจพื้นที่ ค้นหา ข้อมูล เด็กต้องไปหาพื้นที่ที่เหมาะสม เราบอกเด็กว่า จริงๆ จะเขียนโครงการอะไรก็ได้ แต่หากเขียนแล้ว ชุมชนไม่ยอมรับได้ เมื่อลงมือทำ ก็ทำไม่ได้ ดังนั้นก่อน

ลงมือเขียนโครงการ ต้องสำรวจพื้นที่ก่อน เขาต้องเสียสละเวลา เวลาลงพื้นที่ทำงาน มหาวิทยาลัยก็ช่วยเรื่องค่าอาหาร ขนม น้ำ บ้างตามสมควร” อาจารย์ผู้ย้บอกเล่าถึงการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเพิ่มเติม

เมื่อผลงานเป็นที่ประจักษ์ เรื่องราวของพวกเขา ก็ได้รับการเผยแพร่ลงในจุดสารของมหาวิทยาลัย เพื่อยกย่องและเป็นตัวอย่างแก่นักศึกษา ถือเป็นรางวัลที่เป็นขวัญกำลังใจในการทำงานให้พวกเขา

“วันนี้พวกเราภูมิใจที่เห็นเด็กๆ มีแหล่งเรียนรู้ แต่ที่ภูมิใจมากกว่านั้นคือ รู้สึกว่าเราก้าวขึ้นมาอีกขั้น เราได้อยู่กับปัญหา เรียนรู้มัน และแก้ไขมันได้ ถ้าจะเจอปัญหาอีกข้างหน้า เราก็กไม่กลัว เพราะเราเชื่อว่า ปัญหามีอยู่ทุกที่ และพวกเราก็สามารถแก้ไขมันได้” เอกและน้องๆ สรุปบทเรียนการทำงานไว้สั้นๆ หากแต่มีความหมายสำหรับก้าวต่อไปของพวกเขา ในวันพรุ่งนี้

เรียนรู้ พร้อมรับมือ “ปัญหา”

สิริกานต์ มวยดี หรือ “ปิ๊ก”

ตอนนี้เราทำอะไรก็ต้องคิดเยอะขึ้น มีการวางแผน ไม่เหมือนเมื่อก่อน คืออยากทำอะไรก็ทำ แต่พอทำงานกับคนเยอะๆ งานใหญ่ๆ มันต้องมีระบบการทำงาน ต้องคิดว่าทำแบบนี้จะทำได้ไหม ถ้าทำไม่ได้มันจะมีแผนสำรองอย่างไร และตัวเราก็ต้องจัดระบบความคิด ทำอะไรก่อนหลัง

สิรินันท์ ว่องไวเมธิ หรือ “บลู”

การทำกิจกรรมตรงนี้ทำให้เราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ เรายอมรับว่าเราสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ในอนาคตตอนที่เรามีธุรกิจของตนเอง เราต้องนึกถึงชุมชนรอบข้าง ไม่ทำให้เขาเดือดร้อน หรือเราอาจสร้างธุรกิจที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ช่วยส่งเสริมและพัฒนาเขาได้ด้วย ทุกอย่างมันเป็นวงจร ถ้าเราช่วยให้เขาดีได้ เขาก็จะกลับมาเกื้อหนุนในสิ่งที่เราทำให้ดีขึ้นด้วยเช่นกัน

สุภัตรา อุชชิน หรือ “เอ”

จากที่ไม่ค่อยได้ทำกิจกรรม ก็ได้รู้จักการทำงานเป็นทีม ทำให้กล้าคิด กล้าแสดงออกมากขึ้น และได้เรียนรู้ว่าการทำงานกับชุมชนทำให้เราเห็นการ ดำรงชีวิต เห็นปัญหาของเธอ มันทำให้เรามองย้อนกลับไปชุมชนที่เราอยู่ว่ามัน มีปัญหาอะไรไหม แล้วเราซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ มาช่วยแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนอย่างไร

นันทพร อุดลย์เดช หรือ “เอก”

การทำงานตรงนี้แสดงให้เห็นว่า คนธรรมดาๆ อย่างเราก็ทำสิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อสังคมได้ หากเราพร้อมแรง ร่วมใจกัน

ปาริชาติ ไบแก้ว หรือ “ปุย”

กิจกรรมครั้งนี้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของเรา จากเดิมที่เคยนั่งฟัง อาจารย์ในห้องเรียน หรือเรียนจากในตำรา ตอนนี้นั้นไม่ใช่ ความเป็นจริงเราต้อง รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้จากสิ่งที่ทำ

โครงการคอนโดฝึก

มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพฯ

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

อาจารย์ณัฐธยาน์ ตรีนุลา

อาจารย์นิตยา ศรีจันทร์อินทร์

อาจารย์อัศว กำแพงฤทธิ์รงค์

หัวหน้าโครงการ

นาย นันทพร อุดลย์เดช

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวสิริกานต์ มวยดี	9. นายอัศวิน เลิศไกร
2. นางสาวสิรินันท์ ว่องไวเมธี	10. นายสิทธิชัย ม่วงรอด
3. นางสาวยุพิน ศรีภูมัย	11. นางสาวช่อมุก ลิมปณสิทธิ์กุล
4. นางสาวสุภัตรา อุชชิน	12. นายวิษณุกรณ์ ช้างเย็นฉ่ำ
5. นางสาวสุกัญญา นัยนานนท์	13. นางสาวศิวภรณ์ ศรีสนธิ์
6. นายนพรัตน์ กุลจิตติเมธี	14. นางสาวกอบกุล ภาวจิตรานนท์
7. นายปิยะพงษ์ เองฉ้วน	15. นางสาวนรารัตน์ เสงบุญพันธ์
8. นายกฤษชัย วิยะบุญ	16. นางสาวจินตนา โตนิติ

จากปัญหาการใช้ทรัพยากรน้ำและป่าไม้อย่าง
 พิถีพิถันในพื้นที่ตำบลแม่ทราย อำเภอร่องกวาง
 จังหวัดแพร่ กลุ่มสาวทีม green smile
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - แพร่ เอลิมพระเกียรติ
 เข้าไปเป็นตัวเชื่อมประสานร้อยคนในชุมชน
 ให้เล็งเห็นปัญหา ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย
 กระทั่งแต่ละฝ่ายเกิดการมีส่วนร่วมฟื้นฟู
 และนำไปสู่ข้อตกลงในการใช้ทรัพยากร
 น้ำ ป่า ร่วมกัน

คืนชีวิตสู่ป่า พัฒนาต้นน้ำ ตามวิถีชีวิตพอเพียง เพื่อความยั่งยืนของ บ้านแม่ทราย

มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เอลิมพระเกียรติ

แรงบันดาลใจจากความสำเร็จของรุ่นพี่ บวกแรงกระตุ้นของอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบกับแรงหนุนจากคนบดี ที่ต้องการฝึกให้นักศึกษาคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเป็นบัณฑิตที่ติดดิน ทำงานร่วมกับชุมชนได้ ทำให้ทีม green smile ซึ่งเป็นสมาชิกของนักศึกษาวิชาทหารและชมรมขี่ม้าในมหาวิทยาลัยรวมตัวกันสมัครเข้าร่วมโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ด้วยการทำโครงการคืนชีวิตสู่ป่า พัฒนาต้นน้ำ ตามวิถีชีวิตพอเพียงเพื่อความยั่งยืนของบ้านแม่ทราย ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้ๆ กับมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ นั่นเอง

อ่าแม่หยวก บ้านแม่ทราย โจทย์ที่รอคนแก้

“ท็อป” ศักดา มูลทา หัวหน้าโครงการ เล่าย้อนถึงที่มาของโครงการว่าได้รับคำแนะนำจาก อาจารย์สมศักดิ์ กันถาด ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาว่าควรหาโจทย์ในพื้นที่ใกล้ๆ มหาวิทยาลัย เพราะจะส่งผลดีต่อการทำกิจกรรม คือ ไม่กระทบต่อการเรียน และมีเวลาเต็มที่กับการทำงานโดยไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง

ทีม green smile จึงลงพื้นที่สำรวจสภาพชุมชน ปัญหา และความต้องการของชาวบ้าน โดยเบื้องต้นเข้าพบ “ลุงสาท” ประสาท สุวรรณภาค ผู้นำเกษตรกรและปราชญ์ชาวบ้าน ได้ข้อมูลว่า บ้านแม่ทรายมีปัญหาเรื่องการจัดการน้ำ เนื่องจากแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่สำคัญของบ้านแม่ทราย คือ “อ่าแม่หยวก” ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 บ้านแม่ทราย ตำบลแม่ทราย อำเภอวังทอง จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2523 มีลักษณะเป็นทำนบดินสร้างปิดกั้นลำห้วยแม่หยวก เพื่อช่วยเหลือพื้นที่ทำนา อุดโรค บริโภคแก่ประชาชน 3 หมู่บ้าน ประมาณ 200 ครัวเรือน มีพื้นที่รับน้ำมากกว่า 2,000 ไร่

แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การแย่งน้ำกันใช้ในหน้าแล้ง เนื่องจากไม่มีการกำหนดระเบียบ หรือกติการ่วมกันที่ชัดเจน คนที่อยู่ต้นน้ำมักเปิดน้ำเข้านาตัวเองก่อน เมื่อเต็มแล้วบางรายก็ลืมนปิด หรือบางครั้งเปิดน้ำเข้านาพร้อมกัน ทำให้คนปลายน้ำขาดน้ำ จนเกิดความไม่พอใจขึ้นระหว่างชาวบ้านด้วยกัน

ทีม green smile นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับอาจารย์สมศักดิ์ และมีความเห็นตรงกันว่าโจทย์นี้ท้าทายอย่างยิ่ง เพราะ “น้ำ” คือ หัวใจสำคัญของการดำรงชีวิตของคนในชุมชน แต่เพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาคิดตรงกับชาวบ้าน ทีม green smile จึงได้ประสานกับ

ผู้นำชุมชน ทั้งผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิก อบต.เหมืองฝาย และผู้นำกลุ่มต่างๆ จัดประชุมย่อย ซึ่งได้รับข้อมูลและข้อเสนอแนะหลายอย่าง ทำให้โจทย์ที่เริ่มจากเรื่องของ “น้ำ” ขยายไปถึงเรื่องของ “ป่า”

ทีม green smile กำหนดบทบาทของทีมในการทำโครงการครั้งนี้ไว้ชัดเจนว่าจะเข้าไปช่วยชุมชนด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการน้ำ จัดการป่า ใช้ทรัพยากรอย่างถูกวิธี เติมความรู้ในส่วนที่ชาวบ้านขาดและมีปัญหา โดยนักศึกษาจะทำหน้าที่เป็น “ตัวเชื่อม” และ “จัดกระบวนการ” ให้ชาวบ้านแต่ละฝ่ายเห็นปัญหา ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยหาวิธีแก้ไขร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การจัดการทรัพยากรของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยแผนการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ 1. **ปลูกฝังรากฐาน ประสานแนวร่วม**

2. **รวมใจเป็นหนึ่งในลิกซึ่งปัญหา นำพาแก้ไข และ**
3. **นำชัยสู่ชุมชน ผ่านพันวิกฤต ชีวิตยั่งยืน**

ปลูกฝังรากฐาน ประสานแนวร่วม

กิจกรรมแรกที่ทีม green smile ดำเนินการ คือ การประชุมหมู่บ้าน เพื่อนำเสนอโครงการให้ชาวบ้านรับทราบอย่างทั่วถึงอีกครั้ง โดยร่วมกันหาหรือดึงที่มาของปัญหา และรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้นจากชาวบ้าน การประชุมครั้งนี้ชาวบ้านมีข้อเสนอแนะต่อนักศึกษาว่า ให้เน้นทำงานที่เป็นรูปธรรม ที่เห็นผลมากที่สุดในช่วงสามเดือน และอยากให้กิจกรรมนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่บริเวณอ่างเก็บน้ำแม่หยวกให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางสิ่งแวดล้อม และเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

สำหรับปัญหาความขัดแย้งจากการใช้น้ำนั้น นักศึกษาได้รับข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์จากชุมชนเพิ่มเติมว่า ที่ผ่านมามีการจัดการเรื่องน้ำ เรื่องป่า มีข้อตกลงอยู่บ้างแล้ว แต่ยังคงไม่มีใครปฏิบัติตามที่สำคัญคือ ขาดผู้นำที่จะมากระตุ้นให้เกิดการจัดระเบียบชุมชน ก่อให้เกิดปัญหาน้ำไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง และชาวบ้านเห็นว่า การที่นักศึกษาเข้ามาเป็นตัวกลางดำเนินการเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาเป็นเรื่องที่ดี

หลังประชุมทำความเข้าใจกับชาวบ้านเสร็จสิ้นลง ทีม green smile เดินหน้าสร้างแนวร่วมต่อโดยใช้กลยุทธ์ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า และความจำเป็นในการฟื้นฟูดูแล จัดการทรัพยากรเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้วิธีลงชุมชนสานสัมพันธ์สร้างความคุ้นเคย

“เราจะใช้เวลาช่วงเย็นๆ ใครเรียนเสร็จก่อนก็เข้ามาหมู่บ้านก่อน เพราะแต่ละคนก็อยู่คนละสาขาและคนละชั้นปี ต้องสลับกันลงพื้นที่ ชุมชนมีงานอะไรเราไปหมดไม่ว่าจะเป็นงานทำบุญร้อยวัน บุญปีใหม่ เพื่อสานความสัมพันธ์กับชาวบ้าน เราพยายามหาวิธีการที่หลากหลายในการประชาสัมพันธ์โครงการ เพราะช่วงแรกชาวบ้าน

ยังนิ่งๆ อยู่ แม้แต่การเดินทางจนถึงบ้านทุ่งนา ไร่สวน เพื่อเชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรม ก็ไม่ท้อ” ท็อปเล่าถึงกลยุทธ์การลงชุมชนของพวกเขา

นอกจากความพยายามแล้ว ทีม green smile ยังทำป้ายประชาสัมพันธ์ 2 ป้ายไปติดไว้ในหมู่บ้าน พร้อมทั้งคิดสร้างสรรค์วิธีการประชาสัมพันธ์ใหม่ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของชาวบ้าน เช่น การขี่ม้าเข้าไปประชาสัมพันธ์งาน ซึ่งชาวบ้านชอบมาก และเข้ามาสอบถามว่านักศึกษาจะมาทำอะไร

ในขณะเดียวกัน ฝ่ายประชาสัมพันธ์โครงการได้

จัดทำสโปตโฆษณาเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ออกอากาศทางสถานีวิทยุ FM. 94 MHz. เสียงจากแม่ใจ-แพรว วิทยุชุมชนใกล้เคียง และหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน

หลังจากทุ่มเททำประชาสัมพันธ์จนเห็นว่าชาวบ้านได้รับข้อมูลมากพอสมควรแล้ว นักศึกษาจึงจัดกิจกรรมฝึกอบรมเรื่อง **คืนชีวิตสู่ป่า พัฒนาต้นน้ำ ตามวิถีชีวิตพอเพียง** ขึ้นที่สำนักงาน อบต.แม่ทราย เป็นการปูพื้นความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์และจัดการกับทรัพยากร โดยวิทยากรผู้มีความรู้ทางด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การวิจัย มีชาวบ้านเข้าร่วมอบรมประมาณ 35 คน

เนื้อหาในการฝึกอบรม ประกอบด้วย **ผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรป่าไม้ น้ำ และดิน โดยไม่คำนึงผลกระทบระยะยาว วิธีการปลูกป่าเพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน วิธีการสร้างฝายกักเก็บน้ำขนาดเล็กโดยใช้วัสดุธรรมชาติในพื้นที่ การระดมความคิดเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการพื้นที่** โดยท้อปเขียนยันกับชาวบ้านว่าจะได้ลงมือทำจริงต่อไปหลังจากมีการรับสมัครผู้ที่จะไปศึกษาดูงานที่ห้วยฮ่องไคร้

เรียนรู้ดูงาน...สู่การประยุกต์ใช้

กิจกรรมศึกษาดูงาน เป็นกิจกรรมสุดท้ายก่อนเข้าสู่ช่วงที่สองของการดำเนินงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นชุมชนให้เห็นประโยชน์และรูปแบบการจัดการป่าและน้ำอย่างเป็นรูปธรรม **ทีม green smile** เลือกศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากสภาพพื้นที่ห้วยฮ่องไคร้ในอดีตใกล้เคียงกับสภาพพื้นที่บ้านแม่ทรายในปัจจุบันซึ่งเป็นป่าเต็งรัง ขาดความชุ่มชื้น มีแหล่งน้ำไม่เพียงพอ เพื่อให้ชาวบ้านนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มองย้อนกลับไปยังชุมชนของตนเองสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไรบ้าง

ท้อปบอกว่า แม้จะไปไกลหน่อยแต่ก็คุ้ม เพราะชาวบ้านได้เรียนรู้ในพื้นที่จริงที่ได้รับการแก้ปัญหาอย่าง

ได้ผล เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ลองเปรียบเทียบและนำแนวทางกลับมาใช้ในพื้นที่ของตนเอง กิจกรรมนี้กระตุ้นชาวบ้านได้พอสมควร เพราะหลังจากกลับมาพบว่ามีชาวบ้านบางคนทำป้ายห้ามตัดหน่อไม้ ป้ายห้ามทิ้งขยะไปติดไว้บริเวณอ่างแม่หยวก ถือเป็น **สัญญาณที่ดี** ที่เป็นตัวชี้วัดว่าชาวบ้านได้เรียนรู้และเริ่มคิดได้แล้ว

รวมใจเป็นหนึ่ง ลึกซึ้งปัญหา นำพาแก้ไข

เมื่อกิจกรรมสร้างการรับรู้เสร็จสิ้น **ทีม green smile** ก็เริ่มทำกิจกรรมช่วงที่สองซึ่งเน้นการฟื้นฟูกระตุ้นจิตสำนึก โดยวางแผนให้ชาวบ้าน เด็กนักเรียน ครู ผู้นำชุมชน และวัด เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

กิจกรรมผ่าปากลำไม้ และปลูกป่า เป็นกิจกรรมแรกที่นักศึกษาสนับสนุนให้ชาวบ้านลงมือทำ โดยได้รับความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจจากทุกฝ่าย หน่วยงานไหนที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ก็ให้การสนับสนุนโครงการเต็มที่ เช่น ประมงจังหวัดแพร่ได้สนับสนุนพันธุ์ปลากว่าหนึ่งหมื่นตัว อุทยานแห่งชาติดอยหลวง จังหวัดเชียงรายสนับสนุนกล้าไม้กว่าหนึ่งพันต้น โครงการคืนกล้วยไม้ไทยสู่ไพรพฤกษ์ มหาวิทยาลัยแม่ใจ-แพรวฯ สนับสนุนกล้วยไม้ไทยกว่าหนึ่งร้อยต้น ฟาร์มพืชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ใจ-แพรวฯ สนับสนุนพันธุ์ไม้กว่าสามร้อยต้น แต่ที่สำคัญที่สุดคือ **ความร่วมมือของชาวบ้านแม่ทรายที่ต่างพากันนำกล้าไม้มาร่วมงานมากมาย ทั้งไม้ผล**

ไม่ใช้สอย ไม่โตเร็ว

“นอกจากนี้ เรายังนิมนต์พระมาทำพิธีบวชป่าด้วย เพราะคิดว่าน่าจะดึงเยาวชนในโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมได้อีก ปรากฏว่าวันนั้นไม่เพียงแค่ว่าชาวบ้านหมู่ 1 เท่านั้น แต่ชาวบ้านมาเก็บบึงทั้งตำบล นำมะพร้าว ต้นกล้วย หวาย มาร่วมปลูก ซึ่งพืชต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา เพราะนอกจากจะทำให้ป่าชุ่มชื้นแล้ว ยังเป็นแหล่งอาหาร และยารักษาโรคที่ดี วันนั้นเราทำงานกันตั้งแต่เช้ามีดจนถึงเย็น แต่ทุกๆ คนต่างภูมิใจกับผลงาน แม้เหนื่อยแต่ยังมีรอยยิ้มกลับบ้าน” ท้อป บอก

สร้างฝาย ปลูกจิตอาสา พัฒนา ศูนย์การเรียนรู้

กิจกรรมฟื้นฟูป่ายังไม่หยุดอยู่แค่การปลูกต้นไม้ หากแต่ “กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ” ยังเป็นอีกกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งทีม green smile ร่วมกับชาวบ้านจัดทำขึ้น เพื่อลดความแรงของน้ำไม่ให้เกิดชะร่อนน้ำ พาดตะกอนลงอ่างเก็บน้ำ ทำให้ต้นเขิน กิจกรรมนี้สามารถสร้างความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่าและส่งผลให้ต้นไม้ที่ปลูกรอดตาย เจริญเติบโต เป็นผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ต่อไป

ในช่วงนี้เองทีม green smile และชาวบ้านนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานที่ห้วยฮ่องไคร้มาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ของตนเอง โดยร่วมกันสำรวจพื้นที่ที่เหมาะสมกับการสร้างฝาย ซึ่งในการสร้างฝายแต่ละจุดนั้นยึดหลักว่าจะต้องใช้วัสดุที่อยู่ใกล้ๆ เป็นหลัก โดยทีม green smile และชาวบ้านได้เลือกสร้างฝายขึ้นทั้งหมด 11 ฝาย และกำหนดวัสดุในการก่อสร้างแตกต่างกันไป ได้แก่ ฝายหินแกนปูน 7 ฝาย ฝายหินทิ้ง 2 ฝาย ฝายคอนกรีตผสมหิน 1 ฝาย ฝายท่อนไม้ 1 ฝาย

ถึงแม้ทีม green smile จะเตรียมการเป็นอย่างดี แต่เมื่อลงมือสร้างพวกเขาก็พบกับอุปสรรคทันที เนื่องจากการเข้าสู่พื้นที่ค่อนข้างลำบากและไกล การขนถ่ายอุปกรณ์ซึ่งมีน้ำหนักมากจึงเป็นไปอย่างทุลักทุเล เมื่อเห็นท่าไม่ดี พวกเขาจึงแก้ปัญหาด้วยการขอความ

ร่วมมือจากกรมชลประทาน ขอเรือท้องแบนมาใช้ขนวัสดุ ทำให้ภาระหนักในการขนอุปกรณ์เบาลง

ไม่เพียงความร่วมมือระหว่างนักศึกษาและชาวบ้านเท่านั้น แต่ปัจจัยความสำเร็จในการทำกิจกรรมยังมาจากความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย เพราะในวันนั้นมีทั้ง อบต. ชาวบ้าน นักเรียนโรงเรียนบ้านแม่ทราย ทีมอาสาสมัครนักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ฯ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาช่วยกัน

“...ชาวบ้านจะช่วยดูทางน้ำ สภาพดิน สภาพป่า ทำให้เราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เหล่านี้จากชาวบ้านด้วย” “ตั้ง” จักรวุธ บุญเหลือ หนูน้อยนักศึกษาเกษตรป่าไม้ บอกเล่าถึงสิ่งที่เขาและเพื่อนได้เรียนรู้จากชาวบ้าน ระหว่างการสร้างฝายร่วมกัน

ศูนย์การเรียนรู้ ตามรอยพ่อหลวงไทย

การสร้างฝาย การปล่อยปลา การปลูกป่า เป็นเพียงกลยุทธ์หนึ่งที่นักศึกษาใช้เชื่อมโยงให้ทุกคนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน การสร้างศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นเสมือน

จุดรวมใจชาวบ้านจึงเกิดขึ้นในบริเวณอ่างแม่หยวก เนื่องจากสถานที่นี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เคยเสด็จมาทรงเปิดอ่างเก็บน้ำเมื่อปี พ.ศ.2524 ทั้งยังเป็นจุดที่ชาวบ้านเลี้ยง “ผีฝาย” ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของชุมชน

ประเพณีเลี้ยงผีฝาย เป็นประเพณีดั้งเดิม โดยมีความเชื่อว่าแหล่งน้ำหรือแม่น้ำแต่ละแห่ง มีผู้คอยคุ้มครองและคอยบันดาลความอุดมสมบูรณ์มาให้ จึงมีการเซ่นไหว้ หรือทำบุญเลี้ยงผีฝาย เพื่อสำนึกถึงบุญคุณของแม่น้ำ ซึ่งเกษตรกรได้อาศัยประโยชน์ในการเพาะปลูก และอุปโภคบริโภค ประเพณีเลี้ยงผีฝายเป็นประเพณีที่ทำกันในท้องถิ่นมาตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นการขอขมาผีป่า ผีน้ำ ทดแทนบุญคุณแม่น้ำ ทำให้มีน้ำกิน น้ำใช้ และปกป้องรักษาน้ำ การเลี้ยงผีเป็นสิ่งสำคัญที่ผูกพันกับการดำเนินชีวิตเป็นอย่างดี โดยเชื่อว่าการเลี้ยงผีจะทำให้อยู่เย็นเป็นสุข น้ำ ดิน อุดมสมบูรณ์ โดยพิธีนี้จะจัดขึ้นเมื่อสิ้นสุดฤดูการทำนา

ภายในศูนย์การเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ ประกอบไปด้วยจุดสาธิตความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การปลูกพืชเพื่อชะลอการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และความรู้ตามแนวพระราชดำริ เช่น ฝาย

ชะลอน้ำรูปแบบต่างๆ การหมักปุ๋ยจากวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร เช่น เปลือกข้าวโพดซึ่งมีอยู่มากในชุมชน การทำปุ๋ยหมักจากใบไม้เพื่อลดการเกิดไฟป่า จักรยานปั่นน้ำขึ้นภูเขาเพื่อนำน้ำมารดต้นไม้ และสวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น

ศูนย์การเรียนรู้ แห่งนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้เยาวชน ชาวบ้าน และผู้ที่สนใจไว้ใช้ศึกษา โดยมอบให้คณะกรรมการป่าเป็นผู้บริหารจัดการและจัดชาวบ้านมาช่วยกันดูแล หลังจากการเปิดศูนย์การเรียนรู้ แห่งนี้ชาวบ้านเกิดความคิดต่อยอดว่า ในอนาคตจะพัฒนาบริเวณนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

ทิวฟาย กับแนวทางใหม่

ภาพกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยส่องไคร้ นำมาซึ่งแรงบันดาลใจ ความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นตนเองให้มีระเบียบแบบแผน ดังนั้นเมื่อกลับมา **ตี เคาะ** ปรธาณอ่างเก็บน้ำแม่หยวก จึงได้หารือกับผู้ใหญ่บ้าน และนักศึกษาทีม green smile เพื่อวางระบบการจัดการน้ำของชุมชนบ้านแม่ทราย

“เดิมชุมชนที่ยังไม่สามารถจัดการน้ำได้อย่างเป็นระบบ เพราะวัฒนธรรมและการปฏิบัติที่เคยชินกันมาคือ หัวฝายทั้ง 7 สาย จะเปิดน้ำกันตามใจชอบ เมื่อถึงฤดูกาลทำนาเกิดปัญหาน้ำไม่เพียงพอ อาจเป็นเพราะแต่ละสายไม่ได้มาคุยกัน ไม่ได้ตกลงร่วมกัน ผมเองก็เพิ่งเข้ามาดูแลไม่นาน ยังไม่มีแนวทางในการจัดการพอดีที่นักศึกษาเข้ามาชวนร่วมโครงการก็เห็นด้วยและสนใจ จึงได้ไปศึกษาดูงานที่ห้วยฮ่องไคร้เห็นประโยชน์อยากมาทำที่บ้านเราบ้าง” ตี๋บอก

ผลจากการหารือ ตกลงกันว่าจะใช้วิธีเปิดน้ำแบบใหม่ คือเปิดเป็นช่วงครั้งละประมาณ 5-7 วัน แล้วแต่สภาพฝน โดยแบ่งจ่ายครั้งละสายย่อย และเว้นช่วงหยุดจ่าย จนน้ำในแปลงนาเหลือน้อยแล้วจึงเปิดใหม่ โดยยังไม่ได้ออกชาวบ้าน เพราะอยากลองทำดูก่อน สักพักชาวบ้านก็เริ่มมาถามว่าทำไมไม่ได้น้ำเหมือนเคย เลยประกาศให้เขารู้ว่าจะปล่อยน้ำแบบใหม่ แจ้งให้เขารู้ว่าแต่ละสายจะปล่อยวันไหน พร้อมทั้งค่อยๆ อธิบายว่าหากไม่ทำแบบนี้ น้ำจะไม่พอใช้ ที่ผ่านมามีคนใช้น้ำกันแบบฟุ่มเฟือย เขาก็ยังติดคิดว่าต้องมีน้ำมากๆ ซึ่งบางครั้งก็มากเกินไปจนเกิดความต้องการ

หลังการปล่อยน้ำแบบใหม่ ผ่านไปกว่า 2 เดือน กระทั่งถึงฤดูเก็บเกี่ยว ทีมนักศึกษาจึงลงชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลผลผลิตจากการทำนาของชาวบ้านเพื่อประเมินผล

จากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลผู้ปลูกข้าวที่ใช้ น้ำจากอ่างแม่หยวกจำนวน 50 คน พบว่าเกษตรกรกว่าร้อยละ 80 มีผลผลิตข้าวสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 12 เมื่อเทียบกับผลผลิตในปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะกลุ่มที่ขาดแคลนน้ำหรือที่มีนาข้าวอยู่ท้ายน้ำ ชาวบ้านที่ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า การทำโครงการนี้สามารถแก้ไขปัญหาการแย่งน้ำในการปลูกข้าว และปริมาณน้ำที่ปล่อยลงโดยเปล่าประโยชน์ให้ลดน้อยลง โดยสรุปแล้วเกษตรกรมีความพึงพอใจในวิธีการปล่อยน้ำรูปแบบใหม่ ที่ปล่อยน้ำเป็นช่วงๆ และแบ่งจ่ายน้ำเป็นสาย มากกว่าการปล่อยน้ำพร้อมกันทั้ง 7 สายแบบต่อเนื่อง เพราะทำให้มีน้ำทำนาอย่างเต็มที่ และเพียงพอต่อการทำปศุสัตว์และประมงต่อไป

“มีคำแนะนำว่า น่าจะมีการจัดทำป้ายประกาศให้ชัดเจน เพราะมีบางคนที่มีนาในพื้นที่แม่หยวก แต่เป็นคนต่างหมู่บ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมหรือไม่ได้ยินการประชุมสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย เมื่อได้ยินเช่นนี้เราก็

ไม่รีรอ ถือเป็นโอกาสชักชวนชาวบ้านให้ไปเข้าร่วมการทำ
ประชาคมด้วยกัน” “เอ” วิชิตา นาคปลัด หนึ่งในทีม
ผู้สำรวจให้ข้อมูลเพิ่มเติม

ประชาคม บ้านท่าทราย

เมื่อดำเนินโครงการได้ระยะหนึ่ง ก็ถึงเวลาของ
การลาจาก เมื่อกระบวนการสุดท้ายเพื่อ “ส่งไม้ต่อ” ให้
ชาวบ้านเป็นผู้ดูแลมาถึง นั่นคือ การจัดทำประชาคม
เกี่ยวกับระเบียบและสร้างข้อตกลงในการใช้
ทรัพยากรของชุมชน 3 กลุ่ม คือ กวาระียบข้อบังคับ
ทีมผู้นำอ่างแม่หยวก กวาระียบข้อบังคับทีมผู้จับ
สัตว์น้ำอ่างแม่หยวก กวาระียบข้อบังคับป่าชุมชน
อ่างเก็บน้ำแม่หยวก แล้วนำมาประมวลเป็นประกาศ
ของชุมชน เพื่อกำหนดให้คนในชุมชนและคนต่างพื้นที่ที่
เข้ามาใช้ประโยชน์ปฏิบัติตาม โดยอยู่ภายใต้กรอบของ
กฎหมาย แล้วจัดทำเป็นป้ายประกาศที่ชัดเจน

กิจกรรมนี้ทีม green smile ปลดปล่อยชาวบ้าน
เป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมดเกี่ยวกับการทำประชาคม
ทั้งกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ โดยพวกเขาทำหน้าที่จัดเวที
และประสานงานเชิญผู้เกี่ยวข้องให้เท่านั้น เพราะอยาก
ให้ข้อตกลงนี้มาจากความคิดและความต้องการของ
ชาวบ้านอย่างแท้จริง

ปิ่นทอง ปิ่นนะ ผู้ใหญ่บ้าน ที่ให้การสนับสนุน
กิจกรรมของทีม green smile มาตั้งแต่ต้นบอกว่า รู้สึก
ดีใจที่ประชาคมสำเร็จด้วยดี การที่ชาวบ้านออกมาแสดง
ความคิดเห็นจะทำให้เขาร่วมกันรักษาระเบียบต่างๆ
เพราะเกิดจากเสียงของเขาตั้งแต่ต้น ทุกคนต่างยอมรับ
ข้อเสนอต่างๆ ที่จัดทำขึ้นโดยสอดคล้องกับกฎหมาย
ที่มีนายอำเภอร้องทวงถามมติใช้

“สิ่งที่จะทำต่อ คือ รักษากฎระเบียบที่เราช่วยกัน
วางไว้ ทุกทีมมีทีมทำงานก็คิดว่าน่าจะช่วยกันบริหารให้
เกิดผล อย่างเรื่องน้ำก็มีกฎชัดเจน เช่น ผู้ใดฝ่าฝืน
ลักลอบเปิดน้ำก่อนกำหนดตามแผนที่คณะกรรมการ
หมู่บ้านวางไว้ โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจาก
คณะกรรมการหมู่บ้าน จะต้องถูกปรับเป็นเงินครั้งละ
500 บาท ซึ่งจะนำเงินที่ได้ไปเป็นกองทุนในการบริหาร

จัดการน้ำอ่างแม่หยวก โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้าน
เป็นผู้บริหาร หรือผู้ที่จะมาหาปลาในพื้นที่อ่างแม่หยวก
จะต้องมีการลงทะเบียนสมาชิก ต้องจ่ายค่าธรรมเนียม
ให้แก่ทีมผู้จับสัตว์น้ำอ่างแม่หยวก ทั้งนี้จะมีคณะกรรมการ
ทีมเป็นผู้ดูแลเพื่อนำไปจัดซื้ออุปกรณ์ในการบำรุงดูแล
อ่าง ชื่อพื้นที่ปลามาปล่อยใหม่ รวมถึงเป็นกองทุน
ตอบแทนผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งคิดว่าน่าจะดีกว่าเดิม”

นำชัยสู่ชุมชน

การทำงานของนักศึกษาทีม green smile
ถูกลงมาจนถึงช่วงที่สามคือ นำชัยสู่ชุมชน ผ่านพันธ
วิฤต ชีวียั่งยืน คือส่งมอบโครงการให้แก่ชุมชนบ้าน
ท่าทรายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ทีม green smile และ
มหาวิทยาลัยก็ยังไม่ได้ออนตัวออกมาจากหมู่บ้าน
เสียเลยทีเดียว ทุกคนยังคงมีบทบาทช่วยประสานงาน
กับหน่วยงานต่างๆ รวมถึงเป็นที่ปรึกษาในกิจกรรมที่
ชาวบ้านต้องการต่ออดให้เกิดความยั่งยืน อาทิ การขอ
กำหนดเส้นทางศึกษารรรมชาติโดยเดินเท้าและทางม้า
เพื่อเชื่อมโยงไปยังมหาวิทยาลัยและถ้ำนางคอง ตาม
แผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของจังหวัดแพร่
ประสานงานใช้พื้นที่รอบอ่างแม่หยวกเพื่อทำกิจกรรม
อาชาบำบัดแก่นักเรียนที่มีความผิดปกติทางสมอง
ที่โรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล เป็นต้น

ต้นกล้าแห่งความดีงาม

หากสิ่งที่เกิดขึ้นในตอนจบ คือความสำเร็จตามความมุ่งหมาย คงไม่ใช่แค่ประชาคม ศูนย์การเรียนรู้ ฝาย หรือต้นไม้ที่ปลูกเท่านั้น เพราะวันนี้สิ่งที่เติบโตพร้อมๆ ต้นไม้กลางป่าใหญ่บ้านแม่ทราย คือ “หัวใจ” ซึ่งเปรียบเสมือน “ต้นกล้าแห่งความดีงาม” ของนักศึกษาทีม green smile

คัทตา มุลทา หรือ “ที๋อป”

แต่ก่อนจะทำแต่กิจกรรมในมหาวิทยาลัย ไม่ค่อยได้ออกไปทำงานกับชุมชน ครั้งแรกคิดว่าการลงชุมชนต้องยากแน่ เพราะเราเป็นนักศึกษา เราจะเอาความรู้ไปขายให้กับชาวบ้านก็ไม่ใช่ เพราะชาวบ้านเขามีความรู้อยู่แล้ว แต่เราจะเข้าไปอย่างไรไม่ให้เขาต่อต้านเรา และเราได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเขา จริงๆ ชาวบ้านเขามีโครงการพัฒนาหมู่บ้านของเขาเหมือนกัน แต่บางอย่างเขายังไม่สามารถทำได้ โครงการนี้ก็เช่นเดียวกัน เราเพียงนำแรงกาย แรงใจ ประยุกต์ใช้ความรู้เสริมเข้าไป สิ่งที่ดีคือเราได้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของสมุนไพร ภูมิปัญญาของชาวบ้านด้วย

พงษ์พัฒน์ นกพุ่ม หรือ “พัฒน์”

ได้เรียนรู้ว่าทฤษฎีไม่เหมือนการปฏิบัติจริง และการปฏิบัติจริงอาจจะไม่เหมือนกับที่เรียนมา ถ้าเราทำตามทฤษฎีทั้งหมดอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ เราต้องให้ชาวบ้านสอนเราด้วยจึงจะได้ผลสำเร็จที่ดีที่สุด นั่นคือการได้เรียนรู้ร่วมกัน

ครั้งแรกก่อนลงพื้นที่ กลัวว่าชาวบ้านเขาจะคุยกับเราใหม่ กลัวเขารำคาญ กลัวเขาไม่เข้าใจจุดประสงค์ของเรา แต่พอลงพื้นที่จริง เขาเป็นกันเองกับเรา คอยเอาใจใส่เหมือนเป็นลูกหลาน เราเองก็ได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้าน ได้ฝึกการเข้าหาผู้ใหญ่ ซึ่งต้องอาศัยทักษะและเทคนิค เพราะชาวบ้านแต่ละคนไม่เหมือนกัน เราต้องรู้จักสังเกต ให้ความเคารพ อ่อนน้อมถ่อมตน ที่สำคัญคือต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เขาไว้วางใจและเชื่อใจเรา

จักรวรรธ บุญเหลือ หรือ “ตั้ง”

ได้เรียนรู้เรื่องการวางแผนการทำงาน มีการทำงานเป็นขั้นตอนมากขึ้น เพราะต้องทำงานกับคนหลายระดับ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการเวลา สามารถจัดลำดับความสำคัญให้การเรียนกับการทำกิจกรรมได้ลงตัว ซึ่งแต่ก่อนเราไม่ได้คิดตรงนี้ อยากทำอะไรก็ทำ

วิจิตา นาคปลัด หรือ “เอ๋”

เมื่อมีโอกาสไปเห็นปัญหา ทำให้เข้าใจและคิดว่าน่าจะทำอะไรได้บ้าง ไม่มากก็น้อย ทำให้ “เห็นศักยภาพของตัวเอง”ว่าจะใช้ความรู้ที่มีอยู่ไปช่วยชุมชนได้อย่างไร ได้เห็นปัญหาด้วยตัวเอง ไม่ได้ฟังจากคนอื่น ทำให้อยากมีส่วนที่จะทำให้ชุมชนดีขึ้น

โครงการคืนชีวิตสู่ป่า พัฒนาดันน้ำ
ตามวิถีชีวิตพอเพียง เพื่อความยั่งยืน
ของบ้านแม่ทราย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ - แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์สมศักดิ์ กันถาด

อาจารย์ละออทิพย์ ไมตรี

หัวหน้าโครงการ

นายศักดิ์ดา มูลทา

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายวรพจน์ ใจตรง
2. นายไพศาล เจริญศิลป์
3. นางสาวดวงพร ทองลัก
4. นายสุริยะ พรหมหาราช
5. นายจักรกรูฐ บุญเหลือ
6. นายนิวัฒน์ ทองเหลือ
7. นางสาววิจิตา นาคปลัด
8. นายพงษ์พัฒน์ นกฟุ่ม
9. นายกัมพล ชันคำ
10. นางสาวภาวศุทธิ์ สุขประเสริฐ

นักศึกษาแพทย์แพทยแผนไทยใช้ความรู้ด้าน
สรรพคุณสมุนไพร ไปส่งเสริมให้ชาวบ้าน
ดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเอง ตามวิถีแพทย์
แผนไทย พร้อมทั้งสอนแปรรูปสมุนไพร
นำไปสู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ “เตียนนอนมหัศจรรย์”
เป็นความหวังในการสร้างรายได้เสริม
ให้กลุ่มแม่บ้านโนนค้อและโนนกลาง

เตียนนอน มหัศจรรย์... กับความ“ฟิน” ของหนู

วิทยาลัยแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เชื่อแน่ว่าทุกคนต่างมีความฝัน “กูกี้ก๊ก” จุฑาทิพย์ วงศ์ภักดี สาวน้อยจากวิทยาลัยแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ปี 3 ก็เป็นอีกคนหนึ่งที่มีความฝัน

“หนูฝันว่าอยากนำความรู้ที่เรียนมาช่วยพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น”

และแล้วความฝันของกูกี้ก๊กก็ไม่ใช่เพียงแค่ฝันอีกต่อไป เมื่ออาจารย์คุณ “พสพส จันทนะ” แนะนำโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ให้รู้จัก จึงเริ่มชักชวนน้องปี 1 มาเป็นทีมทำงาน รวมทั้งหมด 9 คน กูกี้ก๊กบอกว่าแต่ละคนมีฝันและแรงบันดาลใจต่างกัน บางคนฝันอยากทำกิจกรรมเพื่อชุมชน อยากทำงานกับชาวบ้าน บางคนก็อยากลองทำกิจกรรม เพราะไม่เคยทำมาก่อน

“เมื่อได้ทีมงานแล้วพวกเขาก็คิดกันอยู่นานว่าจะทำอะไรกันดี” กูกี้ก๊กเล่าย้อนถึงจุดเริ่มต้นของการทำโครงการ “ตอนนั้นมีแค่โจทย์ แต่พื้นที่ยังไม่มี โชคดีมีคนรู้จักอยู่ที่อำเภอเดชอุดม เล่าว่าที่นั่นชาวบ้านปลูกสมุนไพรเยอะมาก แต่บางบ้านยังไม่รู้จักสรรพคุณของสมุนไพร จึงอยากนำความรู้ด้านสมุนไพรที่เรียนมาเผยแพร่ให้ชาวบ้านนำไปใช้ประโยชน์”

วาดฝัน “ปันความรู้” ด้านสมุนไพร

หลังได้ข้อสรุป “กูกี้” ศิริพร ศรีดี ซึ่งรับหน้าที่เลขานุการทีมงาน ได้ทำจดหมายไปถึงผู้นำชุมชนบ้านโนนค้อและบ้านค้ำกลาง ตำบลป่าโมง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อแนะนำโครงการและขอเข้าไปสำรวจข้อมูล

ชุมชนนี้อยู่ห่างจากมหาวิทยาลัยประมาณ 30 กิโลเมตร ชาวบ้านเกือบทุกหลังคาเรือนปลูกพืชสมุนไพรกันอยู่แล้ว เช่น ใบเตย ตะไคร้หอม มะกรูด และไพล แต่ส่วนใหญ่ปลูกไว้ใช้ประกอบอาหาร ไม่ได้ใช้รักษาโรค ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า ในช่วงฤดูฝนจะมียุงลายเยอะ ชาวบ้านจึงมีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นไข้เลือดออก ส่วนที่โรงเรียนโนนค้อ พวกเขาพบว่า ที่โรงเรียนมีการทำโครงการเกี่ยวกับสมุนไพร เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนดื่มน้ำสมุนไพรแทนน้ำอัดลม และโครงการธุรกิจสมุนไพร เป็นต้น

โครงการเรียนนอนมหัศจรรย์ นวัตกรรมสุขภาพดี พืชดียุงร้าย ห่างไกลไข้เลือดออก จึงเกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายคือ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องสมุนไพรที่มีกลิ่นหอมมาใช้ในงานสุขภาพจิตและ

ป้องกันไข้เลือดออก ผ่านการออกแบบนวัตกรรม
“เตียงนอนมหัศจรรย์” โดยทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม
ในการสร้างนวัตกรรมนี้ด้วย

ทีมนักศึกษาได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3
กลุ่ม คือ 1. **กลุ่มภาคีเครือข่ายร่วมป้องกันการเกิด
ไข้เลือดออกและส่งเสริมการมีสุขภาพของชุมชน**
ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ผู้บริหาร ครูโรงเรียนบ้านโนนค้อ เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร
สาธารณสุข (อสม.) บ้านโนนค้อและบ้านคำกลาง
2. **กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชน** ได้แก่ นักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านโนนค้อ จำนวน
150 คน 3. **กลุ่มผู้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ**
ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้มีอาการเจ็บป่วยด้วยอาการไข้เลือดออก
โรคเครียด และปัญหาสุขภาพอื่นๆ ให้กับคนในชุมชน
ที่มีอายุระหว่าง 30 – 50 ปี สามารถนำความรู้ไปใช้ให้
เกิดประโยชน์ในการดูแลสุขภาพของตนเองและ
ครอบครัว

กิจกรรมหลากหลาย...เพื่อใกล้ไปถึง ฝัน

ทีมนักศึกษาจึงร่วมกันวางแผนออกแบบกิจกรรม
ในโครงการรวม 9 กิจกรรม ได้แก่ 1. การสำรวจสภาพ
พื้นที่เพื่อเตรียมกิจกรรมเพาะกล้าพันธุ์สมุนไพรรักษา
2. การ
ทำแปลงปลูกพืชสมุนไพรและโรงเรือน เพื่อเป็นศูนย์ให้
ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพร 3. อบรมเรื่องสมุนไพร
ใกล้ตัวที่ใช้ในการดูแลสุขภาพ 4. อบรมเรื่องการดูแล
สุขภาพเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก 5. อบรมเรื่องการ
ส่งเสริมและดูแลสุขภาพด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย
ในหัวข้อการนวดไทยและการทานอาหารให้ถูกกับ
ธาตุเจ้าเรือน และการแปรรูป 6. อบรมการทำเตียงนอน
สมุนไพร 7. อบรมให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมและดูแล
สุขภาพด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย ในหัวข้อการนวดไทย
ดนตรีบำบัด และฤๅษีดัดตน 8. สำรวจความต้องการ
ปลูกสมุนไพรเพิ่มของชาวบ้าน และสัมภาษณ์ผู้นำเตียง
นอนมหัศจรรย์ไปใช้งาน และ 9. กิจกรรมสรุปโครงการ

การประกวดการจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติเศรษฐกิจพอเพียง และงานออกร้านขายของผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร

ทำตามฝัน

กิจกรรมที่ 1-2 คือ การสำรวจสภาพพื้นที่เพื่อเตรียมเพาะกล้าสมุนไพร ทำแปลงปลูกและโรงเรือนได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้นำชุมชน คณะครูอาจารย์และชาวบ้าน โดยโรงเรียนได้ยกพื้นที่จำนวน 1 ไร่เพื่อสร้างศูนย์การเรียนรู้และแปลงสมุนไพร โดยชาวบ้านนำเมล็ดพันธุ์ ต้นกล้าสมุนไพรที่มีอยู่ เช่น ไพล ใบเตย ตะไคร้หอม ว่านไฟ และบอระเพ็ด มาปลูกไว้ในแปลงสมุนไพร

นันทา แสงงาม อาจารย์โรงเรียนบ้านโนนค้อบอกเล่าเหตุผลที่สนับสนุนกิจกรรมของนักศึกษาว่า “หมู่บ้านเรามีการปลูกพืชผักสมุนไพรอยู่แล้ว แต่ยังไม่มีความรู้เรื่องสรรพคุณมากนัก ทางโรงเรียนได้ประชุมกัน

และเห็นว่าควรสนับสนุนโครงการของนักศึกษา เพื่อให้เด็ก ๆ และชาวบ้านได้ความรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน”

เมื่อศูนย์การเรียนรู้ เกิดขึ้นแล้ว กิจกรรมถัดมาคือ การอบรมเรื่องสมุนไพรใกล้ตัวที่ใช้ในการดูแลสุขภาพเพื่อป้องกันการเกิดโรค ซึ่งจัดขึ้นในวันเสาร์และอาทิตย์ที่โรงเรียนบ้านโนนค้อ ผู้เข้าร่วมอบรมคือนักเรียน เจ้าหน้าที่ อสม. ชาวบ้านจากบ้านโนนค้อและบ้านคำกลาง กิจกรรมนี้มีผู้สนใจเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก จนอาหารที่จัดเตรียมไว้ไม่พอ และทำให้นักสันทนาการ

มือใหม่ประสบการณ์น้อยอย่าง “แทน” อนุสรณ์ โยธาฤทธิ์ ฝ่ายกิจกรรม ต้องขอให้รุ่นพี่ปี 3 ที่เคยออกค่ายอาสาพัฒนาแพทย์แผนไทยมาช่วยเพิ่มสีสัน สำหรับนักศึกษาแล้วการตอบรับเช่นนี้ ทำให้พวกเขาสนุก และมีกำลังใจที่จะทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป

สัปดาห์ต่อมาที่นักศึกษาได้เชิญ ญัฐวัต วรเลิศ พนักงานทันตสาธารณสุขปฏิบัติการ จากโรงพยาบาลศรีสะเกษ มาให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพและป้องกันไข้เลือดออก แต่ครั้งนี้ที่มศึกษามีเวลาประชาสัมพันธ์น้อย กระจายข่าวไม่ทั่วถึง คนก็เลยเข้าร่วมน้อยกว่าปกติ พวกเขาจึงแก้ปัญหาโดยการรวบรวมเอกสารข้อมูลความรู้ไปแจกให้กับคนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมภายหลัง

ฝันเกือบ “สลาย” ไปกับสายฝน

แล้ว “ฝัน” ของทีมศึกษาก็เกือบล่ม!

“ปีนี้ฝนตกหนักมากกว่าปีก่อนๆ ทำให้น้ำท่วมสมุนไพรที่ปลูกไว้” “บุ่ม บีม” ลัดดาวัลย์ วงษ์นิล เหมรัญญิก เล่าถึงปัญหาที่เกิดขึ้น แต่เธอและเพื่อนร่วมทีมก็ได้กำลังใจอย่างดีจากชาวบ้าน ที่พากันมาช่วยทำแปลงปลูกสมุนไพรใหม่ และนำต้นกล้าสมุนไพร เช่น ตะไคร้ ใบเตย มาปลูกทดแทน สำหรับสมุนไพรสำคัญบางชนิดที่ชาวบ้านไม่มี คือ ไพล มะกรูด ว่านสาวหลง และชะพลู ทีมนักศึกษาต้องไปซื้อต้นกล้ามาปลูกใหม่ เพื่อให้ชาวบ้านได้เรียนรู้และนำไปใช้อย่างถูกต้อง แม้จะมีราคาสูงกว่างบประมาณที่วางไว้ และต้องนำบส่วนอื่นมาใช้ก็ตาม

สาน “ฝัน” ต่อ

เมื่อแก้ปัญหาหน้าท่วมและต้นกล้าได้แล้ว กิจกรรมอบรมเรื่องการส่งเสริมและดูแลสุขภาพด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย ในหัวข้อการนวดไทย การทานอาหารให้ถูกกับธาตุเจ้าเรือน และการแปรรูปสมุนไพร ก็ถูกจัดขึ้นตามมา คราวนี้อาจารย์ตูน “พสพส จันทนะ” มาเป็นวิทยากรให้ความรู้เช่นเคย กิจกรรมนี้เด็กๆ เจ้าหน้าที่อสม. และชาวบ้านต่างสนุกสนานกับการฝึกนวดในท่าต่างๆ การทำลูกประคบ ทำน้ำมันไพล ฝึกทำอาหารว่างและขนมจากสมุนไพร เช่น ข้าวย่ำสมุนไพร แกงเลียงสมุนไพร และบัวลอยสมุนไพร งานนี้นอกจากจะ**อิมท้อ**แล้วยัง**อิมใจ** กับการได้เรียนรู้เรื่องการทานอาหารตามธาตุเจ้าเรือนอีกด้วย เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ผ่านพ้นไปด้วยดี

แต่เมื่อถึงกิจกรรมสำคัญคือ “การอบรมทำเตียงนอนสมุนไพร” สิ่งที่นักศึกษาจัดเตรียมไว้ทั้งอุปกรณ์ ข้อมูลความรู้ที่จะสอนชาวบ้าน และฝึกทำเตียงนอนอย่างตั้งอกตั้งใจกลับต้องหยุดชะงักลง เพราะช่วงเวลาของการทำกิจกรรมเป็นช่วงปิดเทอม นักเรียนส่วนใหญ่จึงขอถอนตัว เพราะเด็กๆ บางคนต้องเข้ากรุงเทพฯ เพื่อช่วยผู้ปกครองทำงานหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายเล่าเรียนในเทอมต่อไป เป็นปัญหาที่กุกกิกและน้องๆ คาดไม่ถึง แต่ก็ก็เป็นอีกบทเรียนหนึ่งที่สอนให้กุกก็กรู้ว่า การวางแผนกิจกรรมต้องดูเงื่อนไขเรื่องเวลา และความพร้อมของกลุ่มเป้าหมายด้วย

กิจกรรมโครงการเริ่มต้นขึ้นอีกครั้ง เมื่อวันเปิดภาคเรียนมาถึง ทีมนักศึกษาสานต่อโครงการโดยจัด**อบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติเรื่องการส่งเสริมและดูแลสุขภาพด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย** ในหัวข้อการนวดไทย ดนตรีบำบัด และฤๅษีดัดตน โดยมีอาจารย์ตูนเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการนวดไทยและดนตรีบำบัด ส่วนทีมนักศึกษาเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพด้วยฤๅษีดัดตนและการทำเตียงนอนสมุนไพร

แต่เนื่องจากมีการยุบรวมกิจกรรมการทำเตียงนอนมารวมกับการเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย ด้วยเวลาที่จำกัดและกิจกรรมที่มีมากเกินไป การฝึกทำเตียงนอนสมุนไพรจึงเผชิญกับปัญหาหลายเรื่อง นับตั้งแต่ต้องปรับเปลี่ยนแผนการทำเตียง จากเดิมที่ต้องการให้ผู้เข้าร่วมอบรมฝึกทำเตียงได้มีโอกาสลงมือทำด้วยตัวเอง โดยตั้งเป้าไว้ 20 เตียง ต้องปรับเป็นให้ร่วมมือกันทำเตียงนอนตัวอย่างเพียง 4 เตียงเท่านั้น

และเมื่อถึงเวลาทำจริงทีมนักศึกษายังต้องเผชิญกับปัญหานานัปการ ทั้งการที่ผู้เข้าร่วมอบรมเข้าเรียนสาย ทำให้เรียนไม่ทัน บางกลุ่มก็ทำเตียงนอนไม่ได้สัดส่วน หรือบางกลุ่มก็ใส่สมุนไพรบางชนิดมากเกินไป

ส่วนประกอบสมุนไพรใน “เตียงนอนมหัศจรรย์”

- ตะไคร้ สรรพคุณ มีกลิ่นช่วยไล่ยุง
- ใบกะเพรา สรรพคุณมีฤทธิ์ช่วยไล่ยุงและฆ่าเชื้อจุลินทรีย์บางชนิด
- ข้าวสาร สรรพคุณ ช่วยดูดความชื้น
- ใบเตย สรรพคุณ มีกลิ่นหอม สดชื่น
- ไพล สรรพคุณ แก้ฟก ซ้ำ

“เรานำความผิดพลาดที่เกิดขึ้น มาต่อยอดแนวคิด ปรับสูตรการทำเตียงนอนใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับความ ต้องการของคนในหลายรูปแบบ แต่เราจะเน้นการใช้ ตะไคร้หอมที่มีสรรพคุณช่วยไล่ยุง” ก็ก๊ากบอกเล่าถึงวิธี แก้ไขปัญหา

นอกจากนี้พวกเขายังสำรวจความต้องการปลูก สมุนไพรเพิ่ม และสอบถามถึงการนำสมุนไพร ไปประยุกต์ใช้กับครอบครัวของชาวบ้าน ซึ่งพบว่า ชาวบ้านให้ความสนใจที่จะปลูกพืชสมุนไพรเพิ่มขึ้น เพราะมองเห็นประโยชน์ และวิธีการนำสมุนไพรไป ประยุกต์ใช้

“จากเดิมที่ชาวบ้านใช้สมุนไพรประกอบอาหาร แต่เมื่อได้เข้าอบรมกับพวกเรา ชาวบ้านก็ได้นำสมุนไพร มาใช้รักษาโรค รู้จักวิธีดูแลสุขภาพด้วยแพทย์แผนไทยที่ ทำได้ง่าย ประหยัด และเป็นกรพึ่งตนเอง ที่สำคัญกลุ่ม เจ้าหน้าที่ อสม. มีความคิดต่อยอดนำสมุนไพรมาแปรรูป ทำเบาะรองนั่ง หรือหมอนรองคอ กลายเป็นผลิตภัณฑ์ ใหม่ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน” ก็ก๊ากบอกเล่า ข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยกับชาวบ้านและกลุ่ม อสม.

กิจกรรมสุดท้ายก่อนปิดโครงการ ทีมนักศึกษา มอบหมายให้นักเรียนร่วมกันจัดนิทรรศการเฉลิม พระเกียรติ มีการออกร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์จาก สมุนไพร โดยชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ อสม. และนักเรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรมร่วมกันทำอาหารจาก สมุนไพร เช่น ข้าวจีสมุนไพร และข้าวโพดอบเนย สมุนไพรมาขาย โดยเฉพาะนักเรียนได้มีการจัดซุ้มรับ

บริการนวดแผนไทย จนได้รับคำชมเชยจากผู้ร่วมงานว่า นักเรียนแต่ละคนนวดได้อย่างคล่องแคล่ว

“กิจกรรมนี้พวกเราประทับใจมาก เพราะเห็น ชาวบ้านและเด็กๆ นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้จริงๆ เด็กๆ นวดเก่งมาก และชาวบ้านสามารถคิดเมนูอาหารแบบ ใหม่ๆ ที่ทำจากสมุนไพรได้ แสดงว่าเขาเรียนรู้ เข้าใจ และนำไปใช้ได้จริง” แทนบอกเล่าถึงความประทับใจ หลังทำกิจกรรมนี้เสร็จ

“กลยุทธ์” สานฝันให้成真

“พวกเราคิดกลยุทธ์การทำงานไว้หลายรูปแบบ เพื่อในทางบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้และเกิดความ ยั่งยืน” ก็ก๊ากบอกเล่ารูปแบบการทำงานที่ช่วยกันคิด คือ สร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชนและ สร้างการยอมรับ กลยุทธ์แรกคือ การประสานงานกับ ผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่ม เพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์ ก่อนประสานงานไปยังชาวบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่ง บุคคลเหล่านี้ต้องเป็นคนที่สามารถดึงความสนใจของ คนในชุมชนได้ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน อบต. หรือ คณะครู อาจารย์ นักเรียน และชาวบ้าน เพราะในพื้นที่ต่างจังหวัด ครูคือผู้ที่ได้รับการยอมรับมาก รวมทั้งผู้บังคับบัญชา ตรง เช่น เจ้าหน้าที่ อสม. หากมีคำสั่งจากหัวหน้างาน ให้เข้าร่วมกิจกรรมใดแล้วจะเข้าร่วมกันพร้อมเพรียงมาก เสมือนการปฏิบัติงานในหน้าที่ไปในตัว

กลยุทธ์ที่สอง คือ เลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วม กิจกรรม ต้องพิจารณาบทบาท และความสามารถใน การนำความรู้ไปปฏิบัติ หรือขยายผลต่อได้ เช่น กลุ่ม ชาวบ้านที่ปลูกสมุนไพรอยู่แล้ว แต่ยังไม่มีความรู้ เรื่องสรรพคุณของสมุนไพร หากได้รับความรู้เพิ่มเติมก็ จะสามารถใช้สมุนไพรดูแลสุขภาพของตนเอง และ คนในครอบครัวได้ ส่วนเจ้าหน้าที่ อสม. ที่มีหน้าที่ใน การดูแลสุขภาพของคนในชุมชนอยู่แล้วก็สามารถนำ ความรู้ไปเผยแพร่ให้กับชาวบ้านต่อไป สำหรับนักเรียน เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่จะสามารถนำข้อมูลที่เรียนรู้ไป เผยแพร่ บอกต่อกับครอบครัว และใช้ให้เกิดประโยชน์ แก่ตัวเอง

กลยุทธ์ที่สาม คือ การถ่ายทอดความรู้ให้กลุ่มเป้าหมาย ทีมนักศึกษาได้วางกลยุทธ์ไว้ว่า จะต้องมีการเรียนทฤษฎีควบคู่ไปกับการปฏิบัติ โดยต้องสังเกตพฤติกรรม ความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย หากกลุ่มเป้าหมายไม่ค่อยสนใจ ก็ต้องมีวิธีดึงดูดความสนใจ มีการประเมิน สอบถามความรู้ ความเข้าใจ หากกลุ่มเป้าหมายยังไม่เข้าใจหรือปฏิบัติไม่ได้ ต้องสอนเพิ่มเติมอีกครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าเมื่อโครงการนี้เสร็จสิ้นแล้ว กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ต่อไป

“ฝัน” ก็เป็นจริง

ถึงแม้ว่าวันนี้ก็กกกและน้องๆ ในทีมจะยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเตียงนอนที่ทำขึ้นนั้นไถ่ยุ่งได้จริงหรือไม่ เพราะต้องใช้เวลานานกว่าจะเก็บข้อมูลและพิสูจน์ผลได้ แต่พวกเขาต่างมั่นใจว่า ชาวบ้านมีความรู้ในการป้องกันตนเองจากยุงลายแล้วในระดับหนึ่ง

ที่สำคัญคือ กกกก็กกกและน้องๆ ในทีมมีความภาคภูมิใจที่สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชน พวกเขาทำให้ชาวบ้านที่ไม่มีความรู้เรื่องสมุนไพร รู้จักสมุนไพรมากขึ้น ทั้งวิธีการปลูก การแปรรูป และการประยุกต์ใช้ รู้ว่าสมุนไพรแต่ละชนิดมีสรรพคุณอย่างไร และนำไปใช้ดูแลสุขภาพได้อย่างถูกต้อง ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองในด้าน การดูแลสุขภาพ มีสุขภาพกายและจิตใจดีขึ้น

“กิจกรรมของนักศึกษาดีมาก ๆ ทำให้ชาวบ้านรู้จัก

สมุนไพรมากขึ้น พวกเราสามารถดูแลสุขภาพได้ด้วยตัวเอง ไม่ต้องไปหาหมอบ่อยๆ สมุนไพรไทยนี้แหละดีที่สุด อยากให้นักศึกษามาบ่อยๆ มาเยี่ยม มาแนะนำ เพราะเราก็มีเจ้าหน้าที่ อสม. มาสานต่อ ให้ความรู้กับชาวบ้านและเด็กๆ ในการนำสมุนไพรมาใช้รักษาโรคหรือแปรรูปเป็นอาหารสมุนไพร นำสมุนไพรต่างๆ” **วิพล ศิริบูรณ์** ผู้ใหญ่บ้านบ้านค้ำกลาง บอกเล่าความรู้สึกหลังผ่านการทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษา

ผลที่เกิดขึ้นเกินความคาดหวังของโครงการนี้ คือ ชาวบ้านมีความคิดต่อยอดในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่จากสมุนไพร

“ขณะนี้นักกลุ่ม อสม. ได้รวมตัวกันจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนแล้ว ซึ่งจากที่อบรมกับนักศึกษาก็ได้ความคิดต่อยอดว่าควรทำเบาะรองนั่ง และหมอนรองคอด้วย เพราะเราพบว่าเมื่อลองนำเตียงมาใช้ นอกจากจะไถ่ยุ่งได้แล้วยังแก้ปวดเมื่อยได้ด้วย นอกจากนี้พวกเรายังรวมตัวกันให้ความรู้เรื่องการนวด การทำลูกประคบ และน้ำมันไพลให้เด็กๆ และชาวบ้านที่สนใจในศูนย์การเรียนรู้” **อุไรวรรณ นามศิริหาร** เจ้าหน้าที่ อสม. ยืนยันเจตนารมณ์ที่ต้องการสานต่อกิจกรรมนี้

สำหรับโรงเรียนและนักเรียน นอกจากพวกเขาจะมีศูนย์การเรียนรู้ เรื่องสมุนไพรในโรงเรียนแล้ว พวกเขายังสามารถนำสมุนไพรที่ปลูกไปใช้ประกอบอาหารแปรรูปเป็นน้ำสมุนไพรไว้รับประทานและจำหน่ายในโรงเรียน ที่สำคัญนักเรียนมีความรู้เรื่องการนวด การทำลูกประคบ การทำน้ำมันไพล การแปรรูปสมุนไพร ซึ่ง

สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และบางคนนำไปประกอบอาชีพหารายได้เพื่อเป็นทุนการศึกษาต่อไป

“เอ็ม” ด.ช.อนุสรณ์ ประเสริฐศรี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บ้านโนนค้อ บอกถึงความรู้สึกและประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมว่า *“เรียนไม่ยากเลย สนุก ผมชอบการทำลูกประคบ และน้ำมันไพล เพราะสามารถนำไปใช้เอง และนำไปเป็นอาชีพเสริมได้อีกด้วย”*

นี่เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า **“ฝัน”** ไม่ได้เป็นเพียง **“ความฝัน”** อีกต่อไป แต่สามารถกลายเป็น **“เป็นจริง”** ได้ หากมีความตั้งใจ มีเป้าหมายที่ชัดเจน พร้อมกลยุทธ์ในการสานฝันและใจที่มั่นคง พร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรค

“บทเรียน” จากการทำงาน

จุฑาทิพย์ วงศ์ภักดี หรือ “กุกกิก”

ได้เรียนรู้วิธีการเป็นผู้นำที่ดี รู้จักรับฟังคนอื่น แบ่งงานเป็น และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ งานเดินต่อไปได้ ได้เรียนรู้วิธีการทำกิจกรรมกับเด็ก เข้าใจธรรมชาติของเด็กมากขึ้น การสอนเด็กต้องค่อยเป็นค่อยไป บางคนดื้อก็ต้องดุบ้าง เพื่อไม่ให้งานเสีย และสอนให้เขาเข้าใจว่าทำไมต้องดู จากแต่ก่อนที่เด็กๆ ไม่ฟัง พอเราคอยดูแลเอาใจใส่เขา หลังๆ แทบจะคอยดูแลเลย ดีใจที่เรามาทำกิจกรรมด้วย เด็กบางคนถึงกับโทรศัพท์มาหาถามว่าเมื่อไหร่พี่ๆ จะมาอีก

อโนทัย นิลศรี หรือ “อัน”

ได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมากขึ้น การทำงานกลุ่ม ทำให้เรารู้จักวางแผนการทำงานว่าอันไหนควรทำก่อนทำหลัง แต่ละคนรับผิดชอบอะไร เพื่องานจะได้เดินเร็ว และทุกคนต้องทำตามหน้าที่ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อน งานจึงจะสำเร็จ และการสรุปงานหลังทำกิจกรรมร่วมกันกับอาจารย์ที่ปรึกษาจะช่วยแก้ปัญหาได้

ลัดดาวลัย วงษ์นิล หรือ “บุ่มบีม”

ได้ทักษะการทำเตียงนอนสมุนไพร และได้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพด้วยวิธีการแพทย์แผนไทยมากขึ้น เราเป็นน้องปีหนึ่งยังไม่เคยทำเตียงนอนมาก่อน มาจัดกิจกรรมนี้ก็ได้อีกทำจนคล่อง นอกจากนี้ก็ได้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพด้วยวิธีการแพทย์แผนไทยจากพี่ๆ และอาจารย์ ทำให้เราเข้าใจวิชาที่เรียนมากยิ่งขึ้น

ศิริพร ศรีดี หรือ “กุ่ม”

รับผิดชอบงานด้านเอกสารและการประสานงาน ทั้งจดหมายต่างๆ บันทึกการประชุม แบบประเมิน เอกสารให้ความรู้ งานนี้ทำให้เราเข้าใจวิธีทำเอกสารประเมินโครงการ การเขียนจดหมายขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมมากยิ่งขึ้น เพราะตอนแรกไม่เคยทำมาก่อน รู้สึกว่ายากมาก ขึ้นตอนก็มาก แต่เมื่อได้รับคำแนะนำช่วยเหลือจากอาจารย์ ก็ค่อยๆ เรียนรู้

อนุสรณ์ โยธาฤทธิ์ หรือ “แทน”

งานนี้ทำให้ได้ประสบการณ์ใหม่ เพราะไม่เคยทำงานกับชุมชนมาก่อน แรกๆ ที่เข้ามา ยากมาก แต่เมื่อทำไปนานๆ ก็เกิดทักษะ รู้ว่าต้องเข้าหาผู้ใหญ่อย่างไร เราต้องทำตัวเหมือนเป็นลูกเป็นหลานเขา เวลาอธิบายอะไรให้เขาฟังต้องใช้ภาษาง่ายๆ และมีการฝึกปฏิบัติด้วย ชาวบ้านจะได้เข้าใจและนำไปใช้ได้

โครงการเตียงนอนมหัสจรรย์ นวัตกรรม
สุขภาพดี พิชิตยูงร้าย ห่วงไกลไขเลือดออก
วิทยาลัยแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์พัชพัส จันทนะ

หัวหน้าโครงการ

นางสาวจุฑาทิพย์ วงศ์ภักดี

ทีมนักศึกษาประกอบด้วย

1. นางสาวคณินิจ พิศไธระ
2. นางสาวมาลาพร วงภาพ
3. นางสาวศิริพร ศรีดี
4. นายอนุสรณ์ โยธาฤทธิ์
5. นางสาวรัชณี มุสิกกา
6. นางสาวลัดดาวัลย์ วงษ์นิล
7. นายพรเทพ สงวนยวง
8. นางสาวอโนทัย นิลศรี

นักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เฉลิมพระเกียรติ สกลนคร ใช้วิชาความรู้
ที่เรียนมาช่วยเกษตรกรตำบลเชียงเครือ
อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ลดต้นทุนการ
ปลูกข้าว โดยการผลิตปุ๋ยสั่งตัดให้มีคุณสมบัติ
เหมาะสมกับพืชและดินในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งผลิต
เมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวใช้และขาย จนนำไปสู่การ
รวมกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวและกลุ่ม
ผลิตปุ๋ยสั่งตัดในที่สุด

เมล็ดพันธุ์ ลูกข้าวเหนียว

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ
จังหวัดสกลนคร

เมื่อฝนเริ่มจางหาย...นาข้าวสีทองเหลืองอร่ามก็ทยอยผุดพราย ทำทลายคมเคียวโค้งขาวของชาวนาให้มาเก็บเกี่ยว ...เป็นสัญญาณบอกให้รู้ว่าฤดูแห่งการเก็บเกี่ยวเวียนมาถึงอีกครั้ง พร้อมๆ กับรอยยิ้มที่เผยให้เห็นริ้วรอยกร้านดำเด่นชัดขึ้นบนใบหน้าของชาวนา..แต่รอยยิ้มนี้จะเบือนอยู่บนใบหน้านี้ไปอีกนานแค่ไหน!!!

คำตอบของคำถามคงไม่ยากจะคาดเดา ไม่ทันที่ตะวันจะโผล่พ้นขอบฟ้าของวันใหม่ ข้าวทั้งหมดก็ถูกขายให้กับโรงสี และยังไม่ทันพ่นฤดูกาล เงินที่ได้มาก็ต้องใช้นี้และทุ่มลงไปกับต้นทุนการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป

ชาวนาปลูกข้าว ขายข้าว แต่ไม่เคยเหลือเก็บไว้กินเอง หรือแม้แต่กระทั่งเก็บข้าวไว้ทำ **“เมล็ดพันธุ์ข้าวปลูก”** คือเหตุผลต้นทางสำคัญที่ทำให้นักศึกษา ลูกข้าวเหนียวกลุ่มนี้ ลูกขึ้นมาทำโครงการ**กล้าใหม่นนทรีอีสาน : เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร (ข้าวเหนียว) สุขุมชน** เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้เป็น**พันธุ์ข้าวปลูก** ได้ด้วยตัวเอง โดยเจาะจงไปที่พันธุ์ข้าวเหนียว เพราะปัจจุบันปริมาณการผลิตข้าวเหนียวลดลง ในขณะที่ราคาสูงขึ้น

“...การที่ชาวบ้านผลิตเมล็ดพันธุ์เองไม่ได้ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เพราะเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวมีราคาแพงกว่าราคาข้าวเปลือกเท่าตัว กระจอบหนึ่งมี 20-25 กิโลกรัม ราคากระจอบละ 500-600 บาท

ชาวนาต้องใช้ประมาณ 7 กิโลกรัมต่อ 1 ไร่ บางครั้งก็ขาดตลาด ชาวนาบางคนต้องไปหาหยิบยืมจากคนที่มี โดยการแลกเปลี่ยนกับข้าวเปลือกที่ผลิตได้ บางครั้งไปซัาก็หมด เมื่อพันธุ์ข้าวไม่พอ ชาวบ้านก็ต้องหันไปปลูกข้าวเจ้ามากขึ้น พื้นที่การเพาะปลูกก็ลดลง ถ้าเรามีส่วนช่วยนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีให้พวกเขาสามารถกลับมาปลูกข้าวเหนียวได้อีกครั้งก็น่าจะดี” **“นิ” ชลนิชาศิลาพงษ์** บอกเล่าที่มาที่ไปของโครงการ ซึ่งความคิดที่ผุดขึ้นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นมาลอยๆ หากแต่เป็นการคิดบนฐานทุนที่นักศึกษามีอยู่

โครงการกล้าใหม่นนทรีอีสาน : เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร (ข้าวเหนียว) สุขุมชน คือโครงการต่อยอดที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของนักศึกษาและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ที่ทำร่วมกับศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ในการทดสอบการนำข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 ต้านโรคใบไหม้ ให้ชาวบ้านทดลองปลูกในพื้นที่บ้านหนองสนม ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งครั้งหนึ่งโรคใบไหม้เคยสร้างความเสียหายให้กับชาวนาในภูมิภาคนี้มานับครั้งไม่ถ้วน

ผลของการดำเนินงานจากโครงการดังกล่าว มีชาวบ้านเข้าร่วม 20 คน แต่มีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่เอาใจใส่ดูแลจนกระทั่งได้ “เมล็ดพันธุ์ข้าว” ที่ได้มาตรฐาน สามารถนำไปปลูกข้าวได้ต่อไป

แม้ความสำเร็จจะน้อยนิด แต่เป็นจุดเริ่มต้นให้นักศึกษากลุ่มนี้นำไปขยายผลให้ชาวบ้านมีเมล็ดพันธุ์ข้าวใช้อย่างยั่งยืน

การรวมตัวกันผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว กข.6 ด้านโรคใบไหม้ ในพื้นที่บ้านหนองสนมนี้เองได้กลายเป็น “ต้นทุน” ให้ทีมลูกนทรีอีสานนำมาต่อยอด โดยการขยายกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์เพิ่มเติมไปยังพื้นที่ใกล้เคียง 5 หมู่บ้าน คือ พื้นที่บ้านหนองสนมเดิม และหมู่บ้านใหม่อีก 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองหอย บ้านหนองหอยใหม่ บ้านดอนเชียงคุณ บ้านทุ่งมนพัฒนา

อีกทั้งเพิ่มเติมความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด คือ การใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเฉพาะทาง ที่เกิดขึ้นจากการตรวจวิเคราะห์ดินว่า มีส่วนประกอบของ N P K อย่างไร เมื่อได้ผลแล้วจึงนำไปเทียบค่ากับคู่มือแนะนำการใช้ปุ๋ยของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้รู้ว่าดินของ

ชาวบ้านแต่ละคนต้องใส่ปุ๋ยที่มีแร่ธาตุอะไรบ้าง โดยไม่ต้องใส่ปุ๋ยสูตรเหมือนที่ผ่านมา เพื่อช่วยลดต้นทุนให้กับสมาชิกผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวอีกทางหนึ่ง ซึ่งจะหนุนเสริมให้กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวของตำบลเข้มแข็งขึ้น

เดินฝ่าสายฝน...อดทนเพื่อชาวนา

ด้วยกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวค่อนข้างยุ่งยาก ทำให้เกษตรกรต้องเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษเพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี เช่น ระหว่างการปลูกชาวนาจะต้องสังเกตต้นข้าว ศัตรูพืช และวัชพืชที่ปะปนอยู่ในนาด้วย และที่สำคัญจะต้องไม่ใช้รถเกี่ยวข้าวซึ่งพันธุ์ข้าวที่ดีจะต้องมีเมล็ดข้าวพันธุ์อื่นปนไม่เกิน 5 เมล็ดต่อ 1 กิโลกรัม

ขั้นตอนการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ค่อนข้างยุ่งยากนี้เอง ทำให้เกษตรกรไม่นิยมปลูกเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง แม้ว่าจะขายได้ราคาดีกว่าข้าวธรรมดาหลายเท่าตัวก็ตาม

ความเข้าใจ ความตระหนักรู้ถึงปัญหา และ ประโยชน์จากการปรับเปลี่ยนตัวเองเป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ กิจกรรมแรกของโครงการนี้จึงมุ่งไปที่การอบรมให้ความรู้และการขยายแนวร่วมเกษตรกรที่สนใจปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว โดยขอให้เกษตรกรชุดเดิมในบ้านหนองสนม หมู่บ้านต้นแบบที่มีทุนความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวพันธุ์ กข.6 ด้านโรคใบไหม้มาก่อน ในลักษณะ “ให้คนเก่าสอนคนใหม่ แบบเพื่อนช่วยเพื่อน” ด้วยการเป็นวิทยากรให้ความรู้กับเพื่อนชาวนาอีก 4 หมู่บ้าน ขั้นตอนนี้เป็นช่วงที่ใช้เวลานานที่สุด เนื่องจากการลงพื้นที่เพื่อประสานงานต้องไปหลายครั้ง อีกทั้งในการอบรมต้องทยอยจัดไปที่ละหมู่บ้าน โดยกลุ่มนักศึกษาจัดให้มีการอบรมทั้งสองเรื่องควบคู่กันไป ทั้งเรื่องเมล็ดพันธุ์ข้าวและปุ๋ยสั่งตัด

จัดตั้งกลุ่มตั้งยุ้งฉาง...เตรียมขายพันธุ์ข้าว

หลังการอบรมเสร็จสิ้นลงแล้วใน 5 พื้นที่ กลุ่มนักศึกษานัดประชุมชาวบ้านทั้ง 5 หมู่บ้านเพื่อรับสมัคร

สมาชิกกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวและกลุ่มปุ๋ยสั่งตัด โดยกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว ตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า “กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวชุมชน” มีสมาชิกทั้งสิ้น 91 คนจาก 5 หมู่บ้าน โดยสมาชิกกลุ่มฯ ได้ทำข้อตกลงร่วมกันในการปลูกและบริหารจัดการอย่างรัดกุม ตั้งแต่ขั้นตอนการปลูก เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยร่วมกันตรวจต้นข้าวในแปลง ช่วยกันถอนต้นข้าว แปลกปลอมออก เมื่อได้ผลผลิตสมาชิกจะต้องนำไปตรวจวัดคุณภาพที่ศูนย์วิจัยข้าวสกลนคร ว่าผ่านเกณฑ์ให้เป็นเมล็ดพันธุ์ได้หรือไม่

หากผลผลิตไม่ผ่านเกณฑ์ สมาชิกสามารถขายได้ตามปกติ แต่หากผ่านเกณฑ์จะต้องเข้าสู่กระบวนการจัดการของกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวต่อไป เช่น หากสมาชิกปลูกเมล็ดพันธุ์ได้ 100 กิโลกรัม ให้เก็บไว้ทำพันธุ์ข้าวของตัวเองในฤดูถัดไปเอาไว้ส่วนหนึ่ง โดยให้สมาชิกแต่ละคนประมาณการว่าต้องใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเท่าไร ซึ่งเมล็ดพันธุ์ที่เหลือจะถูกหักไว้ร้อยละ 10 สำหรับใช้เป็นกองทุนพันธุ์ข้าวเพื่อสำรองไว้กรณีที่เกิดปัญหาน้ำท่วมหรือโรคระบาด รวมถึงกลุ่มสามารถนำออกขาย เพื่อนำรายได้มาใช้ในกรณีฉุกเฉิน

ส่วนข้าวที่เหลือจะเข้าสู่ระบบบริหารจัดการของกลุ่มข้าวและยุ่งฉางกลาง เมื่อมีชาวนานำเมล็ดพันธุ์มาเข้ากลุ่มฝากไว้ในยุ่งฉางกลาง จะมีเหรียญกบตันทึกข้อมูลไว้ โดยข้าวในยุ่งฉางกลางนี้จะขายในนามกลุ่มราคา กิโลกรัมละ 20 บาท แต่หากขายเป็นเมล็ดพันธุ์ให้กับสมาชิกด้วยกันเองจะขายในราคา 15 บาท ซึ่งเงินที่ได้จากการขายข้าวนั้นจะเก็บไว้เป็นเงินกองกลางเพื่อใช้บริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งในอนาคตหากมีจำนวนมากก็จะแบ่งคืนให้สมาชิกตามสัดส่วนที่สมาชิกนำข้าวมาฝากไว้

ปัจจุบันกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยสั่งตัดมีสมาชิกจำนวน 51 คน มี**สมยศ สังเกต** เป็นหัวหน้ากลุ่ม โดยมีกระบวนการจัดการกลุ่ม และมีการกำหนดข้อตกลงเช่นเดียวกับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว

“ที่ชาวบ้านสนใจเพราะว่าปุ๋ยราคาแพงมาก กระสอบหนึ่งพันกว่าบาท พวกเราก็จำใจต้องซื้อ เพราะชาวบ้านยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการบำรุงดิน รักษาดิน เราไม่รู้วิธีการอย่างอื่น เมื่อนักศึกษามาให้ความรู้ซึ่งตรงกับความต้องการของชาวบ้าน โดยเฉพาะเรื่องตรวจดิน ว่าดินต้องการแร่ธาตุอาหารชนิดใด และวันนี้เรามีเครื่องตรวจดินแล้ว” **บรรจบ อุทาลุน** ผู้ใหญ่บ้านให้ข้อมูล พร้อมทั้งแสดงความเห็นเพิ่มเติมว่าในอนาคตสมาชิกกลุ่มน่าจะเพิ่มขึ้นอีก เนื่องจากชาวนาเริ่มเข้าใจแล้วว่าปุ๋ยสั่งตัดช่วยลดค่าใช้จ่ายได้จริง เพราะเมื่อชาวนาได้เรียนรู้การตรวจดิน ทำให้รู้ว่าดินแต่ละแปลงขาดธาตุอะไรบ้าง ธาตุไหนที่ไม่ขาดก็ไม่จำเป็นต้องใส่ปุ๋ย

ปัจจุบันแม้ว่าทั้งสองกลุ่มยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน แต่โครงสร้างเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มทั้งสองนั้น กลุ่มนนทรีอีสานได้วางรูปแบบไว้หมดแล้ว และกลุ่มปุ๋ยสั่งตัดเองก็เริ่มดำเนินไปแล้ว เหลือเพียงแต่กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเท่านั้นที่ต้องรอเมล็ด

ข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวชุมชน

ข้อ 1 หากเกษตรกรรายใดนำเมล็ดพันธุ์ข้าวออกจำหน่ายโดยไม่ผ่านนามของกลุ่ม จะไม่ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวในฤดูถัดไป

ข้อ 2 ค่าตอบแทนที่ได้มาร้อยละ 10 จะเก็บเป็นกองทุนสำหรับกลุ่มและอีกส่วนจะแบ่งคืนเกษตรกรตามความเหมาะสม

ข้อ 3 ผลตอบแทนจะเก็บไว้เพื่อเป็นทุนของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว

ข้อ 4 ยุ่งฉางเก็บข้าวจะสร้างในพื้นที่เดียวกัน

ข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยสั่งตัดชุมชน

ข้อ 1 เกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยชุมชนทั้ง 4 หมู่บ้านต้องรวมกลุ่มกันเป็นเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยชุมชนเพียง 1 กลุ่ม

ข้อ 2 กลุ่มแกนนำผู้ผลิตปุ๋ยชุมชนจะตั้งอยู่บ้านทุ่งมน เพราะมีเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยชุมชนในหมู่บ้านทุ่งมนสมัครเป็นจำนวนมาก

ข้อ 3 จำนวนเกษตรกรที่ลงชื่อผลิตปุ๋ยมีทั้งหมด 9 คน และให้ฐานการผลิตอยู่ที่บ้านทุ่งมน

ข้อ 4 เงินที่ได้จากการจำหน่ายปุ๋ยจะเก็บไว้เป็นเงินทุนในการซื้อปุ๋ยครั้งต่อไป ส่วนกำไรจะเก็บไว้เป็นทุนในกลุ่ม

ข้อ 5 สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยและกลุ่มผู้ผลิตข้าวจะสามารถซื้อปุ๋ยได้ในราคาต้นทุน

พันธุ์ข้าวจาก สวทช. เพื่อใช้ในฤดูกาลเพาะปลูกที่กำลังจะมาถึงในไม่ช้านี้

การ “หนุนเสริม” จากมหาวิทยาลัย

“การลงชุมชนคือสิ่งที่ห่วงมากที่สุด” พชชา เศรษฐฐากา อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มนนทรีอีสานบอกเล่าถึงภาระหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาว่า ต้องเข้าไปให้คำแนะนำและข้อควรระวังในการลงชุมชน พร้อมทั้งวางแผนการดำเนินโครงการร่วมกัน เมื่อได้แผนงานที่ชัดเจนแล้ว จึงจะปล่อยให้นักศึกษาทำงานกันอย่างอิสระ โดยมีอาจารย์คอยช่วยเหลืออยู่ห่างๆ แต่จะใช้วันอาทิตย์ของทุกสัปดาห์เป็นวันที่อาจารย์และทีมงานประชุมสอบถามความคืบหน้าและวางแผนการทำงานร่วมกัน

ด้านมหาวิทยาลัยนั้นให้ความสำคัญกับกิจกรรมนี้มาก เพราะมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ตั้งเป้าหมายว่าจะเป็นศูนย์ผลิตพันธุ์ข้าวเหนียวของประเทศ เมื่อนักศึกษาคิดทำโครงการ มหาวิทยาลัยจึงยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือเต็มที่ อาทิ ในช่วงที่ยังไม่ได้รับงบประมาณโครงการ ทางคณะได้สนับสนุนเงินทุนให้ก่อน เพื่อให้กิจกรรมเดินหน้าไปได้ รวมทั้งช่วยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกให้ด้วย

จากความพยายามของนักศึกษา การหนุนเสริมจากอาจารย์ที่ปรึกษา การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย และความร่วมมือจากชุมชน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเงื่อนไขและปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของโครงการ ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เรียนรู้และรับประโยชน์ร่วมกัน

“ให้-รับ” ความรู้จากเกษตรกร

ชลนิชา ศิลาพงษ์ หรือ “นิ”

ได้เรียนรู้ขั้นตอนการเข้าหาผู้ใหญ่ที่ต้องมีการเคารพบนอบ เมื่อเขาให้ความเป็นกันเองกับเรา เราก็ต้องทำตัวเหมือนลูกเหมือนหลานเขา ไม่เฝงฝาง นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้การประสานงาน และการปรับตัว โดยเฉพาะเรื่องภาษา เพราะเพื่อนบางคนพูดภาษาอีสานไม่ได้ บางคนฟังไม่ค่อยเข้าใจก็ต้องปรับตัวเรียนรู้กันไป ที่สำคัญคือเรื่องการแบ่งเวลาที่มีทั้งเรื่องเรียน ทำรายงาน โครงการอื่นๆ ต้องเรียนรู้การเป็นผู้นำ ต้องตัดสินใจเองในบางเรื่องโดยเฉพาะเมื่อมีปัญหาหน้างาน รู้สึกเลยว่าตัวเองมีความรับผิดชอบมากขึ้นกว่าเดิม การทำโครงการไม่ยาก แต่ต้องเข้าใจตัวเอง เข้าใจชาวบ้าน ไม่ใช่คำนึงถึงความสำเร็จของเราฝ่ายเดียว ส่วนวิชาความรู้ที่กลุ่มนนทรีอีสานนำมาใช้ในการทำโครงการนี้ ก็มีหลากหลายทั้งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เทคโนโลยีการผลิตพืชและพืชเชิงพาณิชย์

กรรณก เกาโพธิ์ หรือ “นกน้อย”

ได้นำทักษะความรู้ที่ได้เรียนมาใช้หลายเรื่อง ทั้งการนำความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชไปให้ชาวบ้าน ซึ่งพบว่าแตกต่างจากที่เรียนมาก เพราะศัตรูพืชบางชนิดตัวจริงไม่เหมือนกับรูป อันไหนที่ไม่รู้จักจริงๆ ก็บอกว่าขอกลับไปศึกษาค้นคว้าดูก่อน ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะถามว่าถ้ามีแมลงตัวนี้ป้องกันอย่างไร ใช้สารเคมีอะไร เราพยายามบอกไม่ให้ใช้สารเคมี และแนะนำสมุนไพรต่างๆ ให้ นอกจากนี้ก็ยังมีความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน และการหาค่า pH ด้วย

ไม่เพียงแต่เราจะนำความรู้ไปให้ชาวบ้านอย่างเดียวเท่านั้น แต่เราก็ได้เรียนรู้จากชาวบ้านด้วยเช่นกัน ชาวบ้านเขาเก่งมากเขาจะมีวิธีการของเขาที่เราไม่คิดว่าจะง่ายตายแล้วแก้ปัญหาได้ เช่น ถ้าดินเค็มเขาก็จะปล่อยน้ำเข้าไปซังไว้ก่อนที่จะเริ่มการปลูกเพื่อให้ดินคายความเค็มออกมากับน้ำ

สุรรัตน์ คงชัย หรือ “แบงค์”

จากการทำงานร่วมกับชุมชน ผมได้เรียนรู้จากนักวิชาการว่าการใส่ปุ๋ยยูเรียในขณะที่ดินข้าวยังเป็นกล้านั้นไม่จำเป็น เพราะจะทำให้ต้นกล้าอ่อนแอ กลายเป็นอาหารของปูและหอยเชอรี่ ไม่ทนโรค เนื่องจากมีแบคทีเรียอยู่ในยูเรีย เมื่อแบคทีเรียโดนความร้อนจะทำให้เกิดโรคใบไหม้ และตายในที่สุด เพราะในความเป็นจริงแล้วต้นกล้าอ่อนไม่ต้องการอาหารในช่วงนี้ ชาวนาจึงไม่จำเป็นต้องใส่ปุ๋ย ทำให้เขาลดต้นทุนที่จะใส่ปุ๋ยในช่วงนี้ไปได้ อีกทั้งยังช่วยลดอัตราการตายของต้นกล้าลงได้ด้วย เรื่องนี้ชาวนาไม่ค่อยรู้จักกัน แต่ตอนนี้ทั้งผมและชาวนาก็เรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน

โครงการกล้าใหม่บนทรีอีसान : เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร (ข้าวเหนียว) สู่มุมชนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

อาจารย์พัชรา เศรษฐากา

หัวหน้าโครงการ

นางสาวชลนิชา ศิลาพงษ์

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายธีรยุทธ ดลเยี่ยม	6. นางสาวสุวิมลย์ ทุมวาริ
2. นายอนุรักษ์ บุญปะโท	7. นายอนุรัตน์ เรียมแสน
3. นางสาวศศิธร วงศ์ตามา	8. นายสุรรัตน์ คงชัย
4. นางสาวกรรณก เกาโพธิ์	9. นางสาวหนึ่งฤทัย สมสิงห์
5. นางสาวจิรภัทร์ แดงดา	

นักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
ตั้งชาวบ้านวังฆาญมุก จังหวัดจันทบุรี
ลุกขึ้นมาปกป้องพื้นป่าด้วยการสร้าง
“แนวกันไฟเปียก” แนวคิดใหม่ในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ที่ยึดหลักการปลูกไม้ 3 อย่าง
ประโยชน์ 4 อย่าง ตามแนวพระราชดำริของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

แนวกันไฟเปียก ..โดยการปลูก ไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไฟป่าครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
จันทาแป๊ะและป่าเขาวังแจง ทำให้ชาวบ้านวังยายมุก
หมู่ 10 จังหวัดจันทบุรี ต้องรวมตัวกันขึ้นไปดับไฟป่าที่
คุโชนอยู่นานกว่าหนึ่งสัปดาห์ เหตุการณ์ครั้งนี้ได้กลายเป็น
บทเรียนครั้งใหม่ ทำให้ชาวบ้านเริ่มตระหนักถึงพิษ
ภัยของไฟป่ามากขึ้น

หลังรับรู้อาณานิคมครั้งนั้น “บอล” นูกานต์ กาญจน
กิริตศักดิ์ นักศึกษาคณะวนศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ บางเขน ที่มีความรู้เรื่องการป้องกันไฟป่า
อยู่บ้าง จึงเข้าไปหารือกับ ดร.กอบศักดิ์ วันธงไชย
อาจารย์ประจำภาควิชาวนาวิทยา คณะวนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเป็นจุดเริ่มต้นของการ
ทำงานในโครงการ การทำแนวกันไฟเปียกโดยการ
ปลูกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ตามแนว
พระราชดำริด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ที่นำแนวคิดการทำ “แนวกันไฟ
เปียก” ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการฟื้นฟู ดิน น้ำ
ป่า และทรัพยากรธรรมชาติ ตามหลักการสร้างป่าเปียก
เพื่อป้องกันไฟป่า มาผนวกรวมกับพระราชดำริของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เรื่อง “ปลูกไม้ 3 อย่าง
ประโยชน์ 4 อย่าง” ได้อย่างลงตัว

บอลและเพื่อนๆ เลือกพื้นที่บ้านวังยายมุกเป็น
พื้นที่เป้าหมาย โดยวางแผนว่าจะสร้างแนวกันไฟ

ความยาว 300 เมตร เป็นต้นแบบให้ชาวบ้านเห็นเป็น
ตัวอย่าง เพื่อที่ในอนาคตชาวบ้านจะได้รวมตัวกันทำ
แนวป้องกันไฟป่าไม่ให้เกิดลุกลามมายังพื้นที่การเกษตร

“แนวร่วม” ทำแนวกันไฟเปียก

เมื่อได้ข้อสรุปว่าจะทำ “แนวกันไฟเปียกโดย
การปลูกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง” แล้ว บอล
และเพื่อนๆ จึงเริ่มมองหาแนวร่วม วิเชียร เจียงเหนือ
เจ้าพนักงานกรมป่าไม้ ศูนย์พิทักษ์ป่า จบ.3 ตะเคียนทอง
จังหวัดจันทบุรี คือรุ่นพี่ที่กลุ่มนักศึกษาเข้ามาขอความ
ช่วยเหลือ หลังบอกเล่าวัตถุประสงค์ของโครงการให้ฟัง

วิเชียรก็ให้การสนับสนุนเต็มที่ เพราะเห็นว่าสอดคล้องกับงานที่ทำอยู่ เมื่อมีนักศึกษาเข้ามาหนุนเสริมถือว่าเป็นเรื่องดีที่จะทำให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของป่า และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่ามากขึ้น

แนวเขตบ้านวังยายมุก หมู่ 10 ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี **พื้นที่เป้าหมายอยู่ติดกับป่าสงวนแห่งชาติจันทตาแป๊ะและป่าเขาวังแจง** วิเชียรในฐานะผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับชาวบ้าน ได้ช่วยประสานงานกับแกนนำชาวบ้านให้ก่อนพาพวกเขาลงพื้นที่เพื่อตรวจสภาพป่า ให้คำแนะนำเรื่องการเลือกพันธุ์ไม้ต่างๆ สำหรับทำแนวกันไฟ และช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เพื่อขอการสนับสนุนเรื่องพันธุ์ไม้ยอดต้นมะฮอกกานี กระถิน และสำโรง เป็นต้น

จากนั้นบอลและเพื่อนๆ จึงนัดประชุมชาวบ้านเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ และให้ความรู้เรื่องแนวกันไฟเปียกไปพร้อมๆ กัน ซึ่งสิ่งที่บอลและเพื่อนๆ

ให้ความสำคัญมากที่สุดคือการสร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน เพราะไม่ต้องการทำโครงการหากชุมชนไม่ต้องการ

ความกังวลของบอลและเพื่อนๆ หหมดไป เมื่อ **เสวก ผันผาย** ผู้ใหญ่บ้านวังยายมุกหมู่ 10 รับอาสาประชาสัมพันธ์โครงการไปยังลูกบ้าน พร้อมนัดประชุมขอความเห็นจากลูกบ้าน โดยผู้นำชุมชนท่านนี้ให้เหตุผลที่เขาสนับสนุนโครงการของนักศึกษาว่า

“พื้นที่ที่ผมทราบเป้าหมายของนักศึกษา ก็ประสานไปยังคณะกรรมการหมู่บ้านและชาวบ้าน เพื่อหาหรือว่ามีกลุ่มนักศึกษามาช่วยปลูกป่าและทำแนวกันไฟ ซึ่งทุกคนก็เห็นด้วย เดิมทีหมู่บ้านของเรากับกรมป่าไม้ไม่มีแนวคิดเรื่องนี้อยู่แล้ว การที่นักศึกษากลุ่มนี้เข้ามา ทำให้แนวคิดของเราเป็นรูปธรรมเร็วขึ้น ที่ผ่านมาไฟป่าที่นี้เกิดขึ้นบางปีเท่านั้น แต่หากเกิดขึ้นแล้วมักจะดับยาก เพราะภูเขามีสลักขณะสูงชัน จึงเห็นว่าโครงการนี้มีประโยชน์”

ประชาคม จุดร่วมที่ควรเป็นหนึ่ง

เมื่อชาวบ้านเห็นด้วยกับโครงการ กลุ่มนักศึกษา จึงจัดประชุมชาวบ้านเพื่อให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ ทรัพยากรป่าไม้และไฟป่า การทำแนวกันไฟเปียกด้วยการปลูกไม้ 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งวิธีการทำแนวกันไฟเปียกของนักศึกษาจะแตกต่างไปจากกรรมป่าไม้ที่เลือกใช้พืชชอบน้ำ คือหญ้าแฝกและกล้วย เพียง 2 ชนิดเท่านั้น ด้านนักศึกษาเลือกใช้พืชชนิดอื่นร่วมด้วย เช่นตะเคียนทอง ยางนา กล้วยน้ำว้า กระวาน ชิง ข่า เร่วหอม เป็นต้น พวกเขาบอกว่าที่เลือกใช้พืชดังกล่าวเพราะคำนึงถึงการ ใช้ประโยชน์จากป่า และเชื่อว่าเมื่อมีการใช้ประโยชน์จากป่า การดูแลและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านก็จะเกิดขึ้นตามมา

นอกจากนี้กลุ่มนักศึกษายังจัดทำบอร์ดความรู้ด้านต่างๆ เช่น กฎหมาย ประโยชน์จากป่า การดูแลรักษาป่า การดับไฟป่า ข้อดีของแนวกันไฟเปียก และ

ประโยชน์ของการปลูกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง และใช้เวทีในวันนั้นทำประชาคมเพื่อหาจุดทำแนวกันไฟ และเลือกพันธุ์ไม้ที่จะนำมาทำแนวกันไฟ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน โดยนักศึกษาไม่ลืมหามความเห็นของชาวบ้านเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ที่ต้องการปลูก และสิ่งที่นักศึกษาได้รับกลับมา นอกจากการมีส่วนร่วมของชาวบ้านแล้ว พวกเขา ยังได้ความรู้เรื่องพันธุ์ไม้พื้นถิ่นและพันธุ์ไม้ใกล้สูญพันธุ์ที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน เช่น ต้นสำรอง และ เร่ว เป็นต้น

หลังจากที่พวกเขาจัดประชุมเพื่อให้ข้อมูลความรู้เบื้องต้นกับชาวบ้านแล้ว สัปดาห์ต่อมาพวกเขาจึงนัดกันเข้ามาเตรียมพื้นที่ปลูกป่าทันที โดยนำทักษะความรู้ที่ร่ำเรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งเรื่องภูมิประเทศ ถิ่นกำเนิดของพันธุ์ไม้แต่ละชนิด และดินที่จะต้องมีการเก็บตัวอย่างไปตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยเฉพาะ ความรู้เรื่องช่องว่างระหว่างต้นไม้ที่ต้องปลูกต้นไม้อื่นแซมลงไป ซึ่งนักศึกษาได้นำไม้มาปักกำหนดตำแหน่ง

ไว้ เพื่อให้ง่ายสำหรับชาวบ้านที่จะเข้ามาร่วมปลูกต้นไม้ในสัปดาห์ต่อไป

3 ฝ่ายร่วมใจทำแนวกันไฟเปียก

19 กันยายน 2553 คือวันนัดรวมพลระหว่างนักศึกษาและชาวบ้านที่มาร่วมกับปลูกต้นไม้ทำแนวกันไฟเปียก ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างไร่มันของชาวบ้านกับป่าสงวนแห่งชาติจันทาแป๊ะ ระยะทางยาว 300 เมตร กว้างเข้าไปในเขตป่าสงวน 4 เมตร โดยมีกำลังเสริมจากน้องๆ ชั้น ป.6 โรงเรียนบ้านคลองพลู มาช่วยเหลือ โดยพันธุ์ไม้ที่นำมาปลูก ได้แก่ ตะเคียนทอง ยางนา มะฮอกกานี เสนา สำรอง คอแลน กฤษณา สำโรง กล้วย เถว้หอม กระวาน ชิง ข่า หวาย มะไฟ เป็นต้น

หลังจากปลูกป่าเสร็จแล้ว หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่า จป.3 ตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี **สุรศักดิ์ ชัยชนะ** เข้ามาให้ความรู้ชาวบ้านเรื่องการขอจัดตั้งป่าชุมชน และประโยชน์จากการจัดตั้งป่าชุมชน ซึ่งเป็นการจัดการพื้นที่ป่าโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการร่วมกันกำหนดกติกาในการใช้ประโยชน์ที่สอดคล้องกับ

วิถีชีวิต และความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว

สุรศักดิ์บอกว่า การเข้ามาทำงานของนักศึกษา โดยตั้งกลุ่มชาวบ้านให้รวมตัวกันดูแลรักษาป่าเป็นประโยชน์ต่อกรมป่าไม้มาก ช่วยลดภาระของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปได้ส่วนหนึ่ง ส่วนแนวกันไฟเปียกที่ชาวบ้านร่วมกันปลูกนั้นแม้จะเป็นพื้นที่ป่าสงวน แต่กรมป่าไม้ก็อะลุ่มอล่วย ให้ชาวบ้านเข้าไปหาของป่าได้

หลังเสร็จสิ้นการทำแนวกันไฟเปียก กลุ่มนักศึกษายังคงลงพื้นที่เพื่อปรับปรุงพื้นที่ปลูกป่าทำแนวกันไฟเปียกและบำรุงรักษาต้นไม้ที่ปลูกหลายครั้ง ทั้งถางวัชพืช ไล่ปุ๋ย พรวนดิน และปลูกต้นไม้ซ่อมแซมบางส่วน โดยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านที่เข้ามาช่วยปรับปรุงพื้นที่แนวกันไฟเพิ่มเติม และช่วยจัดหาที่พัก อาหาร พาหนะเดินทางให้กับพวกเขาเป็นอย่างดี

เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมดังกล่าว พวกเขายังได้จัดทำแบบสอบถามความเห็นการทำแนวกันไฟเปียก เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งคำตอบที่ได้รับกลับมาก็คือ **ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการทำแนวกันไฟเปียก แต่ยังไม่แน่ใจเรื่องการเข้าไปใช้ประโยชน์จากไม้**

3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เนื่องจากตอนนี้พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนที่ยังไม่ได้มีการประกาศให้เป็นป่าชุมชน ทำให้ชาวบ้านเกรงกลัวเรื่องความผิดที่จะตามมา

“ความยั่งยืน” เกิดได้หากชาวบ้านสานต่อ

แม้ระยะเวลาการทำโครงการนี้จะมีเพียงแค่ 3 – 4 เดือน แต่ “ความยั่งยืนของโครงการ” คือเป้าหมายหนึ่งที่ต้องทำให้ได้ นักศึกษากลุ่มนี้ได้อาศัยศักยภาพของ **สนิท บุญแดง** ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10 เข้ามาช่วยสร้างเครือข่าย สร้างความเข้าใจเพื่อร่วมกันป้องกันป่าต่อไป

สนิทบอกว่าช่วง 1 – 2 เดือน ที่นักศึกษาเข้ามาให้ความรู้กับเยาวชนและชาวบ้านเรื่องการปลูกป่า การอนุรักษ์ป่า ตลอดจนช่วยกันทำแนวกันไฟ ทำให้ชาวบ้านสนใจและตื่นตัวเรื่องนี้มากขึ้น จากที่เคยต่างคนต่างอยู่ก็มาช่วยกันคนละไม้คนละมือ ทุกคนมีส่วนร่วมบ้านใครมีพันธุ์ไม้ชนิดไหน ก็เอามาช่วยกันปลูก มากันเกือบทั้งหมู่บ้าน ประมาณร้อยละกว่าคน เด็กๆ ขึ้น

ป.4 – 5 ก็มาช่วยกัน ทำให้พวกเขารู้จักรักป่าตั้งแต่เด็ก เราก็สนับสนุนเพราะเป็นกิจกรรมที่ดี

“หากนักศึกษากลุ่มนี้ออกไป พวกเราชาวบ้านด้วยกันก็ต้องช่วยกันดูแล เมื่อเขามาทำให้ดีแล้ว เราก็ต้องทำดีต่อไป โดยอาจจะมีการแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบดูแลแนวกันไฟ ป้องกันไม่ให้คนอื่นมาทำให้ป่าเสื่อมทรานเสียหาย พวกผมซึ่งเป็นกรรมการหมู่บ้านจะเป็นกำลังสำคัญให้กับชุมชนต่อไป”

ถึงวันนี้ โครงการการทำแนวกันไฟเปียกโดยการปลูกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ตามแนวพระราชดำริด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักศึกษาคณะวนศาสตร์จะสิ้นสุดลงแล้ว แต่คุณประโยชน์จากการทำแนวกันไฟเปียกนี้ยังคงเติบโตต่อไป นักศึกษารุ่นที่ปี 4 ได้ส่งต่องานให้กับรุ่นน้องปี 3 สานต่อการทำแนวกันไฟเปียกต่อเนื่องทุกๆ ปี ในอีกด้านหนึ่ง **วิเชียร เจริญเหนือ** เจ้าพนักงานกรมป่าไม้รุ่นที่ร่วมสถาบันก็แสดงเจตจำนงแน่วแน่ที่จะเข้ามาสานต่อ ด้วยการให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้และชาวบ้านร่วมกันปลูกแนวกันไฟเพิ่มเติมให้ครบ 700 เมตร

“เรียนรู้” จากการปฏิบัติจริง

จาก “ความรู้” ที่มีอยู่เป็น “ทุนเดิม” บวกกับความตั้งใจจริงของนิสิตกลุ่มนี้ ที่แม้ระยะทางจะไกลเพียงใดแต่พวกเขาก็ไม่ย่อท้อ ใช้พลังแรงกายแรงใจที่มีอยู่ พยายามกับสายสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องในสถาบันเดียวกัน ช่วยกันผลักดัน ให้การทำงานครั้งนี้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ซึ่งทุกคนต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า พวกเขาได้ “เรียนรู้” สิ่งใหม่ๆ จากการทำกิจกรรมในครั้งนี้มากมาย

นุกานต์ กาญจนเกียรติศักดิ์ หรือ “บอล”

แม้นิสิตทุกคนจะผ่านการเรียนรู้เรื่องการทำแนวกันไฟเปียกกันมาแล้ว แต่เป็นเพียงทฤษฎีเท่านั้น เมื่อได้ลงมือทำในพื้นที่จริงๆ ทุกคนต่างยอมรับเป็นเสียงเดียวกันว่า ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก โดยเฉพาะสภาพพื้นที่โดยรอบที่ไม่เอื้ออำนวยให้ ทำให้ความคิดในเรื่องต้นที่พวกเขาต้องการปลูกต้นไม้เป็นทิวแถวเรียงกันเพื่อเป็นแนวกันไฟเปียกชัดเจน จึงไม่อาจเกิดขึ้นได้เลย และบทเรียนนอกห้องเรียนที่ผมต้องจดจำมากที่สุดก็คือการประสานงาน เพราะครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ผมต้องรับผิดชอบหน้าที่นี้อย่างจริงจัง ทำให้ได้เรียนรู้ว่าการทำงานในชุมชนจะต้องเข้าหาใครก่อนเป็นอันดับแรก

ตอนแรกผมติดต่อกับผู้ใหญ่บ้านก่อน เพราะเขาเป็นคนที่รวมชาวบ้านได้ อีกคนหนึ่งคือพี่วิเชียร เจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่คอยอำนวยความสะดวก ช่วยประสานกิจกรรมในช่วงที่พวกเราไม่ได้เข้าพื้นที่ ซึ่งช่วยลดภาระค่าเดินทางได้มาก พยายามหาแกนนำหลักภายในพื้นที่ก่อน เพื่อให้คนกลุ่มนี้ก็ช่วยการประสานงานให้ในช่วงที่พวกเราไม่ได้

นอกจากนี้ผมได้เรียนรู้เรื่องการจัดลำดับงาน ทั้งการเรียนและการทำกิจกรรม และในฐานะผู้ประสานงานที่ต้องติดตามประเมินผลกิจกรรมทุกครั้ง ทำให้มีพัฒนาการเรื่องการจัดการดีขึ้น เมื่อก่อนเรียนอย่างเดียวไม่สนใจอะไร เรียนๆ เล่นๆ แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีเวลาเล่นแล้ว ต้องคอยดูเพื่อนๆ เวลาประสานงานก็ต้องจริงจังมากขึ้น จากเดิมเคยคิดว่าการติดต่อประสานงานกับทางราชการเป็นเรื่องยาก ต้องทำงานเป็นขั้นเป็นตอน แต่เมื่อได้ทำงานนี้จริงๆ ผมว่ามันง่ายมาก เพราะมีแบบฟอร์มให้หมด เพียงแต่เราต้องเขียนให้ถูกต้องเท่านั้น

เหนือสิ่งอื่นใดการที่มีโอกาสได้ฟังคำแนะนำจากคณะกรรมการ ทำให้พวกผมมีความรอบคอบมากขึ้น ทั้งเรื่องการทำบัญชี การเตรียมความรู้ก่อนไปถ่ายทอดให้กับชาวบ้านในชุมชน การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน การติดต่อประสานงาน ที่สำคัญคือ การเลือกพื้นที่ปฏิบัติงานที่อยู่ไกลจากสถานศึกษา จะส่งผลกระทบต่อการทำงานในพื้นที่เป็นอย่างมาก

ลักขณา ราชีวงศ์ หรือ “อ้อย”

แม้ว่าแรงบันดาลใจแรกที่เข้าร่วมโครงการนี้คือ“รางวัล” แต่เมื่อผ่านเข้ารอบ 20 ทีมสุดท้ายแล้ว รางวัลที่เคยเป็นแรงบันดาลใจ ก็เปลี่ยนไปเป็น ความรับผิดชอบและตั้งใจทำงานนี้อย่างเต็มความสามารถ หวังเพียงแค่ให้งานออกมาดีที่สุดเท่านั้น โดยมีชุมชนเป็นตัวตั้ง

ได้เรียนรู้วิธีการเข้าหาชุมชนว่าต้องเข้าหาผู้ที่เป็นแกนหลักในชุมชนให้ได้ก่อน หากเราสามารถทำความเข้าใจกับแกนนำในชุมชนได้แล้ว การขยายผลไปสู่คนส่วนใหญ่ในชุมชนจะทำได้ง่ายขึ้นหากให้คนในพื้นที่ได้พูดคุยกันเอง ส่วนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวเองคือ การลำดับความสำคัญของงาน ที่ต้องแบ่งเวลามาทำงานให้มากขึ้น รู้สึกว่าตัวเองมีความรับผิดชอบต่อมากขึ้น

บางทีการที่เราไปช่วยเหลือใคร ไม่จำเป็นต้องได้รับผลตอบแทนก็ได้ แต่เมื่อเราได้ลงมือทำแล้ว ก็อยากทำให้มันเต็มที่ ซึ่งสิ่งที่เราทำให้ชาวบ้านแล้วเขาได้รับประโยชน์เขามีความสุข นั่นก็เป็นความสุขของเราด้วย

รัชฎา หนูดำ หรือ “ทราย”

ที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการนี้เพราะอยากทำงาน แต่แอบคิดแย้งเล็กๆ ว่าพื้นที่จังหวัดจันทบุรีฝนตกชุก ไฟป่าไม่น่าจะเกิด แต่เมื่อไปหาข้อมูลมากก็พบว่าไฟป่าเคยเกิดขึ้นจริงๆ และกลัวว่าชาวบ้านจะไม่ให้ความร่วมมือ เพราะเคยได้ยินมาว่าชาวบ้านแถบนี้ไม่มีเวลามาทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ทำสวนทำไร่ของตัวเอง

แต่เมื่อได้มาทำงานในพื้นที่จริงๆ แล้วพบว่าไม่ได้เป็นเช่นนั้น หากเรามีเวลาว่างช่วงไหนเขาก็พร้อมที่จะช่วยเหลือเราเสมอ หากเรารู้ว่าชาวบ้านเข้าสวนตอนไหน พักผ่อนตอนไหน เราก็จะสามารถกำหนดเวลาการทำกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านได้

ภาพที่ทรายประทับใจในการทำงานกับชาวบ้านคือการเห็นบรรยากาศของการเอาแรงกัน (เอางานทำแนวกันไฟ หรือเอาแรงทำไร่ทำสวน) ที่ชาวบ้านต่างไปช่วยกันทำสวนของเพื่อนๆ จนกระทั่งเสร็จแล้วจึงเวียนไปยังสวนของเพื่อนบ้านคนต่อไป โดยไม่ต้องจ้าง คนจันทบุรีใจดี พวกเขาได้รับการถามไถ่จากชาวบ้านเสมอ ไม่ว่าจะไปเยี่ยมเยียนที่บ้านไหนก็จะได้ทานข้าวบ้านนั้น

งานนี้เป็นงานใหญ่งานแรกของเรา ที่ผ่านมาเคยทำแต่กิจกรรมในคณะ ซึ่งง่ายกว่ามาก เมื่อเปรียบเทียบกับโครงการนี้ที่ต้องออกมาทำงานนอกพื้นที่ แต่ทำให้ได้รับประสบการณ์มากขึ้น และสิ่งที่ได้เรียนรู้มากที่สุดคือ การทำหนังสือ

ติดต่อราชการ ที่ต้องมีหลักการ รายละเอียด และภาษาที่เป็นทางการมากขึ้น
 กว่าที่กลับกรองออกมาเป็นหนังสือปะหน้าโครงการเพื่อของบประมาณ ขอกล้าไม้
 จากทางราชการได้ ต้องโดนอาจารย์ที่ปรึกษาปรับหลายครั้ง สิ่งเหล่านี้ฝึกให้เรา
 ได้คิด และปรับตัว รู้สึกว่าตัวเองโตขึ้น และที่สำคัญคือการติดต่อประสานงานกับ
 ผู้ใหญ่ ที่ต้องระมัดระวังคำพูดให้มาก และต้องน่าเชื่อถือ ไม่สร้างความเข้าใจผิด
 ให้ใคร

โครงการการทำแวนกันไฟเปียก
 โดยการปลูกต้นไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง
 ตามแนวพระราชดำริด้านการอนุรักษ์
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ดร.กอบศักดิ์ วันธงไชย

ดร.จงรัก วัชรินทร์รัตน์

หัวหน้าโครงการ

นายอนุกานต์ กาญจนนীরติศักดิ์

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายเกียรติศักดิ์ รักพอ
2. นางสาวมยุรา ศรีสมบุญ
3. นางสาวพัชรินทร์ สุวรรณ
4. นางสาวลักขณา ราชีวงศ์
5. นางสาวนัจพร วงศ์จักษ์
6. นางสาวรัชฎา หนูดำ
7. นางสาวเบญจวรรณ คำรศ

นักศึกษาวิทยาลัยเชียงรายโอเคเต็ด
 “น้ำมันเก่าแลกน้ำมันใหม่” ธรงศ์ให้ชาวบ้าน
 ป่าออดอนชัยนำน้ำมันใช้แล้วจากคริวเรือนและ
 วิศวกรกิจชุมชนมาแลกน้ำมันพืชใหม่ เพื่อนำ
 น้ำมันเก่าเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่เป็น
 “น้ำมันไบโอดีเซล” ให้ชาวบ้านนำไปใช้กับ
 เครื่องยนต์การเกษตร ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย
 ในคริวเรือน เป็นวิสาหกิจใหม่ของชุมชน

ไบโอดีเซล พลังงาน หุ่นเวียน เพื่อชุมชน

วิทยาลัยเชียงราย

ความภาคภูมิใจ ความปลื้มปิติใจ หลังได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 2552 นักศึกษาทีมแก้สชีวภาพเชื้อเพลิงของวิทยาลัย เชียงราย ก็คิดส่งไม่ต่อให้รุ่นน้องปีต่อไป

“เราจะทำโครงการอะไรดี?”

คือคำถามแรกที่เกิดขึ้น โดยมีโจทย์ที่ต้องดีให้แตกคือ **โครงการนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความต้องการของชุมชน**

กลุ่มนักศึกษาต่างเหลียวมองรอบตัวพร้อมกับค้นหาว่า **“อะไรคือสิ่งที่ชุมชนต้องการ”** และพบว่า **น้ำมันพืชใช้แล้ว** ที่เกิดจากการผลิตสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจหลายชนิด ทั้งข้าวแต่น กกล้วยฉาบ จิ้งหรีดทอด ร้านอาหาร รวมถึงครัวเรือนที่อาศัยในพื้นที่ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ถูกทิ้งลงดินและแหล่งน้ำสาธารณะอย่างต่อเนื่อง หากไม่มีการจัดการที่ดี ในอนาคตจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้

เมื่อเห็นโจทย์ของชุมชน ผวนกับ **ต้นทุนความรู้** ที่นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์และบริหารธุรกิจมีอยู่ จึงเป็นที่มาของโครงการ **ไบโอดีเซล พลังงานหมุนเวียนเพื่อชุมชน** มี **“อ้อฟ” ราเชนทร์ ไชยภักดี** รับหน้าที่หัวหน้าโครงการ ชักชวนเพื่อนพี่น้องที่จากหลากหลายคณะเข้าร่วมทีม โดยมีเป้าหมายคือ **สร้างเครื่องผลิตน้ำมันไบโอดีเซลขนาด 200 ลิตร เพื่อผลิตน้ำมัน**

ไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชใช้แล้วของชุมชน ขายให้กับคนในชุมชนนำไปเติมเครื่องยนต์ที่ใช้ทำการเกษตร ในราคาถูก และเป็นแหล่งความรู้ให้กับชุมชนอื่นๆต่อไป

เจาะลึก “ต้นทุน” น้ำมันเหลือใช้ไบโอดีเซล

เมื่อได้โจทย์โครงการแล้ว นักศึกษาจึงลงพื้นที่สำรวจข้อมูล พฤติกรรมการใช้และทิ้งน้ำมันใช้แล้วในพื้นที่ตำบลป่าอ้อดอนชัย ที่มีชาวบ้านอาศัยอยู่ราว 1,000 หลังคาเรือน ผลการสำรวจพบว่าในแต่ละเดือนมี **น้ำมันที่ใช้แล้วถูกทิ้งเป็นจำนวนมาก** ซึ่งเพียงพอสำหรับนำมาใช้ผลิตน้ำมันไบโอดีเซลได้

การรวบรวมน้ำมันพืชที่ใช้แล้วจากชุมชน เป็นกิจกรรมแรกที่เริ่มปฏิบัติการ โดย **ประชาสัมพันธ์** ให้คนในชุมชนรับรู้ถึงเป้าหมายของโครงการ และให้ชาวบ้านนำน้ำมันใช้แล้วมาแลกน้ำมันใหม่ในอัตราส่วน 3 : 1 คือ น้ำมันใช้แล้ว 3 ลิตร แลกน้ำมันพืชใหม่ได้ 1 ลิตร เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำมันไบโอดีเซล ซึ่งนักศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งแจกแผ่นพับ ใบปลิว อ่านสปอตโฆษณาผ่านวิทยุชุมชน เดินเท้าเข้าไป

พูดคุยกับร้านค้าต่างๆ และที่สำคัญคือการเข้าหาแกนนำ เพื่อให้ช่วยประชาสัมพันธ์โครงการ

เมื่อคิดว่าต้องเข้าหาผู้นำชุมชนชน ตอนแรก “หนุ่ย” ศราวุฒิ จิระยา และเพื่อนๆ มุ่งไปที่สมาชิกเทศบาลตำบลป่าอ้อดอนชัยก่อน แต่ได้รับคำแนะนำจากพี่ๆ ที่เทศบาลว่าถ้าอยากให้การประชาสัมพันธ์ ได้ผลต้องไปติดต่อกับ พ่อหลวง (ผู้ใหญ่บ้าน) ของแต่ละหมู่บ้าน และเป็นความโชคดีที่พวกเขาได้พบกับ สมศักดิ์ อิศคุณ สมาชิกสภาเทศบาลตำบล ซึ่งเคยเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่วิทยาลัยเชิงรอยมาก่อน ท่านผู้นี้ จึงช่วยพูดคุยกับผู้นำหมู่บ้านให้ในเบื้องต้น

หนุ่ยและเพื่อนๆ จึงขอแผนที่หมู่บ้านทั้ง 22 แห่งของตำบลป่าอ้อดอนชัยมาศึกษา เพื่อวางแผนลงพื้นที่สร้างความเข้าใจกับชาวบ้าน แต่ด้วยเวลาจำกัดจึงเลือกพื้นที่ 5 หมู่บ้านก่อน เพื่อเน้นในเรื่องการประชาสัมพันธ์โครงการ ได้แก่ บ้านป่าก้อ ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งเครื่องผลิตไบโอดีเซล ส่วนอีก 3 หมู่บ้านคือ บ้านหนองหม้อและบ้านหนองหม้อใหม่ ใจจุดแลคน้ำมันร่วมกันคือบ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านประตูล้อซึ่งปัจจุบันเป็นร้านขายขนมจีนน้ำเงี้ยว บ้านป่าอ้อดอนชัยซึ่งเป็นร้านขาย

ของชำ และที่เหลืออีก 1 หมู่บ้านคือ บ้านสันกลาง ใช้พื้นที่บ้านของไชยันต์ บรรดิ สมาชิกในโครงการ ซึ่งสาเหตุที่เลือก 5 พื้นที่นี้เนื่องจากนักศึกษามีความคุ้นเคยกับแกนนำชุมชน และเป็นพื้นที่ที่ไม่ไกลจากวิทยาลัย อีกทั้งยังใกล้แหล่งวัดดูดีไปด้วย

ส่วนเทศบาลตำบลป่าอ้อดอนชัย มีสมเกียรติ คำใจหวัง เป็นสมาชิกเทศบาลอาสาเป็นหัวเรือใหญ่ก็ให้ความร่วมมือกับนักศึกษาเต็มที่ เพราะโครงการนี้สอดคล้องกับนโยบายของท้องถิ่น และความต้องการของชาวบ้านที่ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา และทำปุ๋ยหมักอยู่แล้ว จึงน่าจะนำน้ำมันไบโอดีเซลมาใช้ประโยชน์ได้ โดยช่วยกระจายข่าวให้กับผู้ใหญ่บ้าน และสนับสนุนพื้นที่ตั้งเครื่องผลิตน้ำมันไบโอดีเซล และขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้เข้ามาช่วยนักศึกษาสร้างโรงเรือน

การเรียนรู้...จากสนามจริง

แต่กว่างานแรกจะเห็นผล หนุ่ยก็ต้องเข้าออกชุมชนหลายครั้ง ซึ่งทำให้เขาได้เรียนรู้วิธีการทำงานกับ

ชุมชนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมี “หนึ่ง” สุทัศน์ กันทะวงศ์ รุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ในเวที “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” เป็นพี่เลี้ยง

“การลงชุมชน ต้องเข้าหาผู้นำชุมชนให้ได้ก่อน และต้องไปบ่อยๆ ไปครั้งแรกๆ อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือ แต่เมื่อไปให้ชาวบ้านเห็นหน้าเราบ่อยๆ เขาก็จะให้ความช่วยเหลือ หากไม่ได้ไปด้วยตัวเองก็ต้องหมั่นโทรศัพท์ไปถามผู้ใหญ่บ้านว่าจะมีประชุมวันไหนให้ช่วยแจ้งข่าวด้วย พวกเราจะเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจกับชาวบ้าน หรือในการฝากเรื่องให้ช่วยประชาสัมพันธ์ ก็ต้องจดรายละเอียดของโครงการให้ เพราะสิ่งที่เราพูดไปเขาจำไม่ได้” คำแนะนำจากรุ่นพี่ที่หนุ่มและเพื่อนนำมาใช้นี้ มีส่วนช่วยให้การทำงานของทีมนสะดวกรวดเร็วอยู่ไม่น้อย แต่ก็ชี้ว่าพี่เลี้ยงของพวกเขาจะแนะนำไปเสียทุกอย่าง หลายนๆ เรื่องพี่เลี้ยงก็ปล่อยให้ห้องเผชิญด้วยตัวเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

“ผมจะค่อยๆ ให้ความรู้เขาไปเรื่อยๆ ไม่บอกทุกอย่าง เพราะบางอย่างต้องให้ห้องประสบด้วยตัวเอง ต้องให้เขาเจอปัญหา ก่อน ถ้าบอกหมด ห้องก็จะไม่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ผมบอกกับน้องๆ เสมอว่า ผลที่ได้รับไม่ใช่การทำโครงการได้สำเร็จ แต่สิ่งที่เราได้มากกว่าความสำเร็จคือ การเรียนรู้ เราทำโครงการแม้เป็นงานเล็กๆ ก็ให้ทำไปก่อน ในอนาคตเราจะได้ทำงานในระดับที่สูงขึ้น เราจะได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์ตรงนี้ไปใช้ในชีวิตจริง” หนึ่งบอกเล่า วิธีการฝึกและดูแลน้องให้ออกไปเผชิญกับความจริง ก่อนที่จะชี้แนะแนวทางที่ควรและไม่ควร

ห้องสะท้อนวิธีการสอนงานของรุ่นพี่ว่า “วิธีการสอนของพี่หนึ่ง ที่ให้น้องๆ เรียนรู้จากข้อผิดพลาดเป็นสิ่งดี ทำให้ผมได้ลองคิด ให้เราผิดก่อน ถึงรู้ว่าถูกเป็นอย่างไร เป็นการฝึกคิด ฝึกทำ ถ้าเราทำโครงการเสร็จเร็วเกินไป ไม่มีปัญหา ก็ไม่มีประสบการณ์”

เดินเครื่องผลิตน้ำมัน..ไปใช้หมู่บ้าน

เมื่อได้รับแรงหนุนจากผู้นำชุมชน กลุ่มนักศึกษาเร่งสร้างเครื่องผลิตน้ำมันไบโอดีเซล โดยเครื่องนี้สามารถผลิตน้ำมันไบโอดีเซลได้สูงสุด 200 ลิตร/ครั้ง ต่ำสุด 120 ลิตร/ครั้ง ซึ่งในการผลิตเครื่องมีต้นทุน 50,000 บาท ไม่นับรวมค่าวัตถุดิบอื่นๆ ซึ่งแต่ละครั้งต้องมีส่วนประกอบของโซดาไฟ แอลกอฮอล์ และน้ำเปล่าที่ขาดไม่ได้คือน้ำมันใช้แล้ว แต่เมื่อเครื่องผลิตน้ำมันไบโอดีเซลใกล้เสร็จ นักศึกษากลับพบว่าปริมาณน้ำมันใช้แล้วที่รวบรวมจากชาวบ้านยังมีไม่เพียงพอต่อการเดินเครื่องครั้งแรก...

ปัญหานี้ทำให้พวกเขานั่งหารือวิเคราะห์สาเหตุร่วมกัน และสรุปว่าสาเหตุคงเป็นเพราะชาวบ้านยังไม่เข้าใจว่านักศึกษาจะมาทำอะไร และชาวบ้านจะได้ประโยชน์อะไรจากโครงการนี้ สมาชิกในทีมทุกคนช่วยกันคิดแก้ปัญหา ในที่สุดพวกเขาเลือกใช้วิธีสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้านที่ทำได้ง่าย ใช้งบประมาณน้อย และหวังผลได้แน่นอน คือ การเคาะประตูบ้าน แจ้งให้ทราบ

รุ่นขึ้นสมาชิกในทีมกว่า 20 คน ใช้วิธีเดินเคาะประตูบ้าน ยืนยันถึงความตั้งใจที่จะช่วยชุมชนป่าอ้อดอนชัย และไม่ลืมเน้นย้ำเรื่องเป้าหมายของโครงการ และแผนงานแต่ละขั้นตอนให้ชาวบ้านทราบอย่างชัดเจนอีกครั้งว่า

“พวกเราตั้งใจจะสร้างเครื่องผลิตน้ำมันไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชและจากน้ำมันสัตว์ที่ใช้แล้ว ขายให้กับชาวบ้านในราคาถูก โดยชาวบ้านสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในทุกขั้นตอน และเมื่อผลิตเป็นน้ำมันไบโอดีเซลได้แล้วชาวบ้านยังสามารถซื้อได้ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด 7-10 บาทต่อลิตร ที่สำคัญระหว่างดำเนินการโครงการจะมีการแสวงหาคณะกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นตัวแทนของชาวบ้านมาเรียนรู้ขั้นตอนและกระบวนการผลิตน้ำมันไบโอดีเซล การบริหารจัดการ การซื้อขายน้ำมัน และเมื่อชาวบ้านพร้อม กลุ่มนักศึกษา ก็จะยกเครื่องผลิตน้ำมันไบโอดีเซลนี้ให้กับชาวบ้านในชุมชนป่าอ้อดอนชัยบริหารจัดการต่อไป”

เมื่อชาวบ้านเข้าใจชัดเจนว่า **ประโยชน์ที่แท้จริงนั้นอยู่ที่ชุมชน** ถัดมาไม่กี่วันน้ำมันใช้แล้วก็หลังไหลเข้ามา เป็นผลตอบรับที่ทำให้กลุ่มนักศึกษาหายเหนื่อยเป็นปลิดทิ้ง

การผลิตน้ำมันไบโอดีเซลจากน้ำมันใช้แล้วครั้งแรก ลู่วางไปด้วยดี **น้ำมันไบโอดีเซลที่ผลิตได้จะเหมาะกับเครื่องยนต์ที่มีรอบต่ำ** เช่น รถอีแต๋น รถโกนา หรือเครื่องสูบน้ำ เป็นต้น ช่วยให้ชาวบ้านมีทางเลือกมากขึ้น เพราะปกติหากชาวบ้านใช้น้ำมันดีเซลกับเครื่องยนต์คูโบต้าจะมีต้นทุนประมาณวันละ 100 – 200 บาท แต่หากใช้น้ำมันไบโอดีเซลต้นทุนจะถูกลงครึ่งหนึ่ง **ส่วนกิโลเซลลิ** ซึ่งได้จากกระบวนการผลิตน้ำมัน ก็จะสามารถขายได้ในราคาทั่วโลกกรัมละ 4 บาทและนำไปใช้เป็นยาฆ่าหญ้าอีกด้วย (ตามแนวคิดของนักศึกษา)

ถ่ายโอนโครงการ..ให้ชาวบ้าน

หลังจากทดลองผลิตน้ำมันไบโอดีเซลครั้งแรกได้สำเร็จแล้ว แต่กลุ่มนักศึกษายังคงใหม่ประชาสัมพันธ์โครงการต่อไปอีก เพื่อให้มีน้ำมันสำรองเพื่อการผลิตตามคำแนะนำจากคณะกรรมการที่เตือนให้พวกเขาระวังเรื่องการขาดแคลนน้ำมันที่จะนำมาใช้เป็นวัตถุดิบ

ส่วนข้อเสนอแนะที่คณะกรรมการพิจารณาโครงการนี้มากที่สุด คือเรื่องการบริหารเงินนั้น นักศึกษานำมาเป็นข้อคิดและปรับแผนงานให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น ราเชนทร์และเพื่อนๆ จึงขอให้อาจารย์และน้องๆ คณะบริหาร

กระบวนการผลิตน้ำมันไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชใช้แล้ว

- รวบรวมน้ำมันพืชใช้แล้วให้ได้ปริมาณตามที่กำหนด
- นำน้ำมันพืชใช้แล้ว มากรองเอาตะกอนเศษอาหารออก
- นำน้ำมันพืชที่ผ่านการกรองแล้ว ใส่ถังต้มไล่ความชื้น
- นำตัวอย่างน้ำมันจำนวนหนึ่ง ไปเข้าห้องแล็บเพื่อคำนวณสารเร่งปฏิกิริยาที่ต้องเติมเข้าไป
- นำน้ำมันที่ต้มไล่ความชื้นแล้วใส่ในถังผสม ตั้งไฟอุ่นที่อุณหภูมิ 50 – 55 องศาเซลเซียส
- นำสารเร่งปฏิกิริยาโซดาไฟและแอลกอฮอล์มาผสมกันในอัตราส่วนที่คำนวณไว้ ตีกวนให้เข้ากัน เพื่อให้ได้น้ำมันไบโอดีเซล ซึ่งขั้นตอนนี้กิโลเซลลิจะแยกออกมา นำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงได้ทันที
- นำน้ำมันที่แยกกิโลเซลลิแล้ว ไปผ่านกระบวนการไล่ความชื้นอีกครั้งจะได้น้ำมันไบโอดีเซล

ธุรกิจเข้ามาช่วยวางระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการรับแล่น้ำมัน การจำหน่ายน้ำมันไบโอดีเซล ตั้งแต่การคำนวณต้นทุน กำไร การปันผล โดยมี “เนย์” ฤทัยรัตน์ ใจกุล สาวน้อยนักบัญชีเข้ามาช่วยวางแผนงาน ซึ่งนอกจากช่วยวางระบบแล้ว ทีมบริหารยังต้องลงชุมชนด้วย เพื่อสอนการลงบันทึกในสมุดรายรับรายจ่าย การขายสินค้า และการควบคุมภายในเพื่อเก็บสินค้าให้กับคณะกรรมการกลุ่มผลิตน้ำมันไบโอดีเซลด้วย

ระบบบริหารจัดการกลุ่มผลิตไบโอดีเซล ที่นักศึกษาวางไว้ คือ วางรูปแบบการรวมกลุ่มของชาวบ้านเป็นแบบวิสาหกิจชุมชน มีการขายหุ้นๆ ละ 20 บาท และปันผลให้กับผู้ถือหุ้น

ในส่วนของการผลิตและการซื้อขายนั้น นักศึกษาและชาวบ้านร่วมกันกำหนดราคาขายน้ำมันไบโอดีเซลไว้คือ สมาชิกสามารถซื้อได้ในราคา 22 บาท ต่ำกว่าท้องตลาด 7 – 10 บาท ส่วนคนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกจะซื้อได้ในราคา 25 – 27 บาท ซึ่งปัจจัยที่จะทำให้ราคาน้ำมันไบโอดีเซลขึ้นหรือลงนั้นขึ้นอยู่กับต้นทุนผันแปร อาทิ ราคาน้ำมันใหม่ที่ต้องซื้อไว้แตกต่างกับน้ำมันใช้แล้วจากชาวบ้าน (ปัจจุบันราคาดีเซลละ 27 บาท) ราคาสารเคมี และราคาแก๊ส เป็นต้น

สำหรับการปันผลนั้น จากการเดินเครื่องผลิตขนาด 200 ลิตร กลุ่มนักศึกษาสามารถผลิตน้ำมันไบโอดีเซลได้ถึง 160 ลิตร ขายในราคาดีเซลละ 23 บาท ได้เงิน 3,680 บาท ส่วนกลีเซอรีนอีก 40 ลิตร ขายดีเซลละ 4 บาท ได้เงิน 160 บาท **เมื่อหักต้นทุนการผลิตทำให้ในการเดินเครื่อง 1 ครั้งจะเกิดกำไรสุทธิประมาณ 1,208.29 บาท**

การคำนวณค่าใช้จ่ายในการซื้อวัตถุดิบ
(ผันแปรตามวัตถุดิบ)
การเดินเครื่องผลิตปริมาณ 200 ลิตร : 1 ครั้ง

วัตถุดิบ	ปริมาณ	เป็นเงิน (บาท)
น้ำมันใช้แล้ว 200 ลิตร	ต้องนำน้ำมันใหม่ไปแลก 66 ขวด ราคาขวดละ 27 บาท	1,782.00
สารเคมี	โซดาไฟ 15 ซีด แอลกอฮอล์ 40 ลิตร	500.00
แก๊ส	1 กิโลกรัม	30.00
ค่าไฟฟ้า	6.49 หน่วย	19.47
ประปา	60 ลิตร	0.24
ค่าแรง	2 คน	300.00
รวมค่าใช้จ่ายในการเดินเครื่อง 1 ครั้ง		2,631.70

ปันผล...ปันโอกาส

แม้ระบบจะวางไว้ดีแล้ว แต่ก็ยังไม่เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้ ปัญหาคือน้ำมันใช้แล้วที่จะนำมาเป็นวัตถุดิบมีน้อย ชาวบ้านส่วนหนึ่งจึงถึงเลที่จะซื้อหุ้้น แม้จะมีราคาแค่ 20 บาทก็ตาม

เนย์และเพื่อนๆ จึงหารือกันอีกครั้งจนได้ข้อสรุปว่าจะไม่มีการขายหุ้้น แต่จะยังคงรูปแบบการปันผลไว้สำหรับคืนกำไรให้กับผู้ซื้อทุกๆ 3 เดือน โดยปันผลให้ผู้ซื้อน้ำมันไบโอดีเซล และปันผลให้กับผู้ที่นำน้ำมันใช้แล้วมาแลกด้วย เพื่อจูงใจให้ชาวบ้านนำน้ำมันใช้แล้วมาแลกเพิ่มมากขึ้น แต่รูปแบบการปันผลในที่ไม่ได้หมายถึง “ตัวเงิน” แต่หมายถึง “ไขไก่”

โดยผู้ที่นำน้ำมันพืชใช้แล้วมาแลกทุกๆ 2 ลิตรจะได้ไขไก่ 1 ฟอง ส่วนผู้มาอุดหนุนน้ำมันไบโอดีเซลทุกๆ 3 ลิตรจะได้รับไขไก่ 2 ฟอง โดยในการซื้อหรือแลกน้ำมันแต่ละครั้งจะได้รับแต้มสะสมจากคณะกรรมการฝ่ายบัญชี เป็นการสะสมคะแนนซึ่งมีผลต่อการปันผลทุกๆ ครั้ง ใครซื้อหรือนำน้ำมันใช้แล้วมาแลกมากก็ได้รับการปันผลมาก

ส่วนผลกำไรสุทธิที่ได้จากการขายน้ำมันไบโอดีเซลจะถูกแบ่งออกเป็น 5 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 คือ เงินสำรองฉุกเฉินร้อยละ 10 ส่วนที่ 2 คือ เงินสำรองเพื่อซื้อวัตถุดิบครั้งต่อไปร้อยละ 30 ส่วนที่ 3 เงินสำรองเพื่อซื้อสารเคมีในครั้งต่อไปร้อยละ 14 ส่วนที่ 4 ค่าบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหาร (ปัจจุบันมี 5 คน)

ร้อยละ 10 และส่วนที่ 5 คือเงินที่จะนำมาซื้อไขไก่เพื่อคืนกำไรให้กับลูกค้า 36 เปอร์เซ็นต์

ปรากฏว่ารูปแบบใหม่นี้ช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านนำน้ำมันใช้แล้วมาแลกตามจุดรับแลกเพิ่มมากขึ้น จากวันแรกที่มีการรับสมัครสมาชิก มีชาวบ้านสนใจสมัคร 60 ครั้วเรือน เพิ่มเป็น 600 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 60 ของเป้าหมายที่ตั้งไว้ 1,000 ครั้วเรือน

น้ำมันไบโอดีเซล ใช้ได้จริง เห็นผลจริง

ด้วยระยะเวลาทำงานเพียง 3 – 4 เดือน วันนี้โครงการไบโอดีเซล พลังงานหมุนเวียนเพื่อชุมชน

ของกลุ่มนักศึกษาวิทยาลัยเชียงใหม่รายผลิตดอกออกผลจาก 111 ครั้วเรือนสามารถลดการทิ้งน้ำมันใช้แล้วลงสู่แหล่งน้ำได้ ในขณะที่ชุมชนได้น้ำมันใหม่กลับมาใช้ในราคาที่ถูกลง เป็นการลดค่าใช้จ่ายในครั้วเรือน

“ตอนนี้โครงการที่ได้ๆ ทำ เห็นผลเป็นรูปธรรมแล้ว ที่สำคัญคือชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ยิ่งพวกเขาบอกว่าจะมอบเครื่องผลิตน้ำมันไบโอดีเซลให้ชุมชนเป็นผู้ดูแล โดยให้บริหารจัดการในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน ผมคิดว่าต้องไปรอดแน่นอน เพราะตอนนี้ก็ผลิตน้ำมันไบโอดีเซลไปหลายครั้งแล้ว แต่แต่ละครั้งมีคณะกรรมการบริหารเข้าไปเรียนรู้กับนักศึกษาด้วย เพื่อทำให้เป็นพวกผู้ใหญ่บ้านก็ช่วยกันเน้นย้ำให้ชาวบ้านเก็บน้ำมันใช้แล้วไว้แลกทุกครั้งที่มีการประชุม ตอนนี้ความ

ต้องการน้ำมันมีมาก เพราะชาวบ้านเริ่มเข้าใจ และ
มั่นใจในน้ำมันไบโอดีเซลแล้วว่าใช้ได้กับรถไถ ไม่มี
ปัญหาอะไร” **สมศักดิ์ อิศคุณ** ยืนยันผลที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้กลุ่มน้ำมันไบโอดีเซลพลังงานหมุนเวียน
เพื่อชุมชนประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร 5 คน คือ
นายโสภณ ชันตาน ประธานกรรมการ นายดำรง กุลดี
รองประธาน นายสมัคร วงศ์สุภา นางสาวจาวรรณ
วิรัชชวาที เป็นคณะกรรมการ และมี นายยก ชมภู
เข้ามาเรียนรู้ขั้นตอนการผลิตกับนักศึกษา รับผิดชอบ
เรื่องการผลิตหลังจากนักศึกษามอบเครื่องผลิตน้ำมัน
ไบโอดีเซลให้กับชุมชน

สถาบันการศึกษากับการพัฒนา ชุมชน

2 ปีแล้วที่นักศึกษาของวิทยาลัยเชียงรายผ่าน
เข้ารอบ 3 ทีมสุดท้าย และวิทยาลัยคือ**แรงหนุนสำคัญ**
ที่ทำให้นักศึกษาสามารถทำกิจกรรมได้อย่างคล่องตัว
ดร.อินทร์ จันท์เจริญ อธิการบดีวิทยาลัยเชียงราย
คือหนึ่งในผู้บริหารสถานศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้

ของนักศึกษาด้วยการทำกิจกรรม กล่าวว่

“วิทยาลัยมีทีมอาจารย์ที่ปรึกษาให้ 5 คน **อาจารย์
ภักดี สิทธิฤทธิ์กวิน** ที่ปรึกษาโครงการคอยให้คำชี้แนะ
และตรวจงานในภาพใหญ่ เกี่ยวกับการดำเนินงานใน
ทุกๆ ด้าน ส่วน**อาจารย์โชคชัย เก่งจริง** จะติดตาม
ใกล้ชิดกับนักศึกษาลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมถึง
ควบคุม ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องผลิตไบโอดีเซล และให้คำแนะนำในการลงพื้นที่ **อาจารย์ไพฑูรย์
ยศภักศ** ที่ปรึกษาด้านเอกสารและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ
วิธีการเข้าหาชาวบ้าน **อาจารย์สมชาย ใจบาน** ให้
คำชี้แนะในภาพรวม **อาจารย์ณัฐนรี ทองดีพันธ์** ให้
คำแนะนำในการบริหารจัดการบัญชี นอกจากนี้
วิทยาลัยยังได้จัดรถไว้บริการ เวลาที่นักศึกษาต้อง
เดินทางไปไกลๆ โดยจัดงบประมาณสนับสนุนให้ตาม
ความจำเป็น ส่วนเรื่องเวลาเรียนจะกระทบน้อยมาก
เพราะส่วนใหญ่นักศึกษาจะใช้เวลาว่างก่อนและหลัง
เข้าเรียนทำงานกับชุมชน หรือถ้ากิจกรรมครั้งไหน
สำคัญจริงๆ ก็จะเป็นหน้าที่ของรองอธิการบดีฝ่าย
วิชาการที่จะเข้ามาช่วยปรับการเรียนการสอนให้เอื้อต่อ
การทำกิจกรรมของนักศึกษา”

การศึกษากับชุมชนต้องอยู่คู่กัน โครงการจะสำเร็จไม่ได้ หากขาดความร่วมมือจากชุมชน และชุมชนป่าอ้อดอนชัยและวิทยาลัยเชียงรายก็มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันมาโดยตลอด แม้จะเป็นสถาบันอุดมศึกษาน้องใหม่ที่ตั้งขึ้นได้เพียง 6 ปี แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การประชุมของชุมชนป่าอ้อดอนชัยทุกๆ เดือนจะมีอาจารย์หรือนักศึกษาเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง เป็นการทำงานในลักษณะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นไปตามบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในเรื่องการบริการสังคมและชุมชน

“สิ่งที่ผมประทับใจมากที่สุดคือการได้เห็น นักศึกษามีความสุขกับการได้ทำงาน แล้วเห็นผลงานออกมาเป็นรูปธรรมชัดเจน เขาทำด้วยความรัก ความตั้งใจ ต้องขอบคุณโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ที่มาทำทลายความสามารถของนักศึกษาในวัยที่เขาอยากลองคิด ลองทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนการสอนในยุคโลกาภิวัตน์” อธิการบดีกล่าว

ผลสำเร็จและความยั่งยืน

หากถามว่ามั่นใจไหมว่าชาวบ้านจะทำโครงการนี้ต่อ กลุ่มนักศึกษาต่างตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า **“มั่นใจ”** เนื่องจากพวกเขาได้ร่วมกันวางแผนการแบ่งผลประโยชน์ให้กับสมาชิกทุกคนอย่างทั่วถึงแล้ว และชุมชนก็อยู่ใกล้ๆ กับมหาวิทยาลัย พวกเขาจึงวางแผนว่าทุกๆ 6 เดือนจะเข้าไปช่วยตรวจสอบบัญชีและสิ่งต่างๆ ให้ โดยมีรุ่นน้องสานต่องานเมื่อพวกเขาจบการศึกษา

ผลสำเร็จที่นักศึกษาภาคภูมิใจและเป็นรูปธรรมมากที่สุด คือ การลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน เพราะพวกเขายืนยันว่าหากไม่มีโครงการนี้ ระยะเวลาสามเดือนที่ผ่านมาชาวบ้านในชุมชนแห่งนี้ต้องทิ้งน้ำมันใช้แล้วไปกว่า 1,500 ลิตร ลองคิดดูว่า...ถ้าไม่มีโครงการนี้ น้ำมันเหล่านี้จะไปอยู่ที่ไหน!!!

อีกทั้งสมาชิกเทศบาลตำบลป่าอ้อดอนชัย ได้กล่าวยืนยันว่าทางเทศบาลจะพยายามจัดสรรงบประมาณมาช่วยหนุนเสริมโครงการนักศึกษา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

การ “เรียนรู้” นอกตำรา

ราเชนทร์ ไชยภักดี หรือ “อ้อฟ”

แต่เดิมเคยคิดว่าน้ำมันใช้แล้วไม่มีคุณค่า แต่เมื่อได้มาทำโครงการนี้ความคิดก็เปลี่ยนไป มองเห็นคุณค่าของน้ำมันใช้แล้วมากขึ้น เพราะเป็นวัตถุดิบที่ดีในการผลิตพลังงานหมุนเวียน นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้การเป็นผู้นำที่ดี เพราะในฐานะหัวหน้าโครงการ อ้อฟต้องทำงานทุกอย่างให้ได้เหมือนที่ให้อูทกทีมทำ ไม่ใช่สั่งอย่างเดียว โดยที่ทำอะไรไม่เป็นเลย ต้องเป็นผู้นำผู้ทำให้เขาเห็นก่อน เข้าใจก่อนเขา จึงจะสั่งคนอื่นๆ ได้ ที่สำคัญคือต้องแสวงหาความรู้ก่อนทำเสมอ

ฤทัยรัตน์ ใจกุล “เนย์”

ได้เรียนรู้ว่า การเรียนกับการทำงานจริงไม่เหมือนกัน แต่สามารถประยุกต์ใช้ได้ เช่น เรื่องการทำบัญชี ตามหลักสูตรที่เรียนมาต้องทำไปตามขั้นตอน แต่เมื่อได้มาทำกิจกรรมกับชุมชน ที่ชาวบ้านไม่มีความรู้ด้านบัญชีเลย หน้าที่ของเราคือทำให้ชาวบ้านเข้าใจและทำบัญชีได้ด้วยวิธีที่ง่ายที่สุด เช่น ตามหลักบัญชีผู้ผลิตกับผู้ทำบัญชีจะเป็นคนๆ เดียวกันไม่ได้ เพราะเขาสามารถทุจริตได้ และเพื่อให้เกิดความโปร่งใส แต่อาจจะมีคนสำรองไว้ในกรณีที่อีกคนหนึ่งติดธุระไม่สามารถทำบัญชีได้

เอกชัย กุลณาวงศ์ หรือ “เอก”

การสร้างเครื่องผลิตไบโอดีเซล จำเป็นต้องหาที่ตั้งเครื่องสำหรับการผลิตที่เหมาะสมซึ่งโครงการได้รับการอนุเคราะห์ให้ใช้พื้นที่ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจถ่านอัดด้วยพื้นที่จำกัด จึงต้องมีการต่อเติมอาคารให้มีความเหมาะสม แต่งานช่วงแรกล่าช้ามากเพราะพวกเขามาจากหลายพื้นที่ หลายจังหวัด ไม่รู้จักกัน ทำให้ไม่รู้ว่าจะใครถนัดด้านไหน ให้คนที่ถนัดงานงานช่างมาทำเอกสาร กระทั่งมาเจอปัญหาพวกเขาจึงต้องกลับมานั่งคุยกันใหม่ จัดสรรงานใหม่ตามความถนัด งานก็ดีขึ้นและเสร็จทันตามเวลา ผลจากการทำงานทำให้ได้เรียนรู้หลายอย่าง จากเดิมที่เคยตื่นสายเป็นประจำ ก็ตื่นเร็วขึ้น เพราะมีงานที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักแบ่งเวลาเรียน และเวลาทำโครงการ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยเฉพาะการทำงานกับชาวบ้านจะต้องให้เขาเห็นถึงประโยชน์ที่เขาจะได้รับ

นายสุกิตต์ แสงสุข หรือ “ติว”

น้องใหม่ไฟแรง หนึ่งในทีมประชาสัมพันธ์ที่ไม่เคยทำงานใดๆ มาก่อน แต่เพราะเป็นลูกหลานของชุมชนป่าอ้อดอนชัย ติวจึงเป็นกำลังสำคัญของพี่ๆ ในการทำความเข้าใจกับชุมชน ซึ่งงานก็ทำให้ติวได้เรียนรู้จากพี่ๆ เยอะมาก โดยเฉพาะการกล้าพูด กล้าแสดงออก เมื่อก่อนจะขี้อาย เวลามีคนไม่รู้จักมาถาม จะไม่กล้าพูด ไม่กล้าตอบ ยิ้มอย่างเดียว เดี่ยวนี้ดีขึ้นมาก ถ้าให้ลงชุมชนคนเดียว ก็ทำได้

โครงการไบโอดีเซลพลังงานหมุนเวียนเพื่อชุมชน วิทยาลัยเชียงราย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ภัคดี สิทธิฤทธิ์กวิน

อาจารย์โชคชัย เก่งจริง

อาจารย์ไพฑูรย์ ยศภาค

อาจารย์สมชาย ใจบาน

อาจารย์ณัฐนรี ทองดีพันธ์

หัวหน้าโครงการ

นายราเชนทร์ ไชยภัคดี

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายไชนันต์ บรรดิ	13. นายอนุชา ธรรมบัญญัติ
2. นายเอกชัย กุลณวงค์	14. นายเฉลิมชัย จะพะ
3. นายศรารุฒิ จิระยา	15. นายอนุสรณ์ วีระแสง
4. นายสถิต คำอูด	16. นายวัฒนา เชื้ออินตะ
5. นางสาวพนิดา ศักดิ์สิทธิธานภาพ	17. นายอิทธิพล ปิยะดา
6. นางสาวรัตนประภา มาไกล	18. นายปฏิพันธ์ อ้ายดี
7. ปันทชญา ฐระเสรีจ	19. นายลิขิต คำชมพู
8. นายศรายุทธ บุญธรรม	20. นายวิศรุต ไทยประเสริฐ
9. นายเสกสรร แซ่ย่าง	21. นายวีระศักดิ์ ฟองแก้ว
10. นายทิวากร พิณีพงษ์	22. นายนิคม อภิวงค์ษา
11. นายสมคิด โพธิ์ปัญญา	23. นางสาวอุทัยรัตน์ ใจกุล
12. นายวินัส บุญชื่น	24. นายสุกิตต์ แสงสุข

น้ำแล้งที่ทำข้าม แต่คนไม่แล้งน้ำใจ
 นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ใช้ความรู้ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ค้นหาวิธี
 ขุดหาน้ำใต้ดินที่ง่ายและถูก เพื่อช่วยแก้ปัญหา
 การขาดแคลนน้ำของชาวบ้านในตำบลท่าข้าม
 ช่วยให้ชาวบ้านมีน้ำใช้ทำการเกษตรได้
 ตลอดปี

ปฏิบัติการ บาดาลคนจน ที่ชุมชนท่าข้าม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

“ช่วงเดือนเมษายนจนถึงพฤษภาคม บ้านท่าข้าม แล้งมาก ชาวบ้านไม่มีน้ำดื่ม น้ำใช้ อบต.ต้องขนน้ำมาแจก แต่ก็ไม่พอ” “น้ำหวาน” อภิตติยา ตรีวรพันธ์ นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หัวหน้าโครงการ บอกเล่าถึงปัญหาน้ำแล้งที่เกิดขึ้นในตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

น้ำหวานทราบปัญหานี้จาก ผศ.น้อย จันทรอำไพ ที่ชักชวนให้เธอเข้าร่วมโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” เพื่อช่วยแก้ปัญหาให้กับชาวบ้าน น้ำหวานตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ทั้งๆ ที่ยังไม่รู้ว่าจะช่วยแก้ปัญหาได้อย่างไร แต่เพราะชอบทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน น้ำหวานจึงชักชวนเพื่อนๆ เข้าร่วมทีม

น้ำแล้ง แต่ไม่แล้ง “น้ำใจ”

“ตอนแรกที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ก็ยังคิดไม่ออกว่าจะช่วยชาวบ้านได้อย่างไร” น้ำหวานบอก แต่โชคดีที่ได้เจตน์ จันทรอำไพ หนุ่สมัครธรรมโยธา สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเดียวกัน ลูกชายครุฑน้อยเข้ามาร่วมทีมด้วย

“มหาวิทยาลัยมีงานวิจัยดีๆ เยอะมาก นักศึกษาก็มีความรู้ดีๆ ขณะที่ชุมชนใกล้เคียงมหาวิทยาลัยยังไม่มีปัญหาหลายจุด แต่ยังไม่มีการเชื่อมต่อที่ดีระหว่าง

มหาวิทยาลัยที่จะนำสิ่งที่มีอยู่มาช่วยแก้ปัญหาชุมชน คิดว่าน่าเสียดายมาก ผมเรียนมาทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้อ่านงานวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาบ้านแล้ง และมีความรู้ระดับหนึ่ง จึงคิดว่าจะนำมาช่วยเหลือชาวบ้าน” เจตน์บอก

เมื่อได้เพื่อนร่วมทีมที่มีความรู้ตรงกับโจทย์ชุมชน คณะทำงานทั้ง 5 ชีวิตจึงติดต่อประสานงานไปที่ สินธพ อินทร์ตัน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม แกนนำคนสำคัญของชุมชนที่ผลักดันงานด้านเด็กและเยาวชนมาโดยตลอด เพื่อขอเข้าไปสำรวจพื้นที่ในชุมชนท่าข้ามหมู่ 4

ช่วงแรกที่เข้าไปสำรวจพื้นที่ “ป๊อบ” รวีวิทย์ เพ็ญสวัสดิ์ เทร่ญญิกประจำโครงการบอกว่า ไม่เห็นว่าแล้งหรือขาดน้ำมาก เพราะเป็นฤดูฝน เห็นแต่ว่าคนในชุมชนยังไม่รู้จักการกักเก็บน้ำที่ดี ถึงแม้จะมีถังเก็บน้ำส่วนกลาง แต่ไม่สามารถใช้งานได้ เพราะขาดการดูแลรักษา เมื่อได้พูดคุยกับชาวบ้านจึงได้คำตอบว่า ปีนี้ต่อน้ำแล้ง ที่นี้ไม่มีน้ำเลย ทั้งน้ำกินและน้ำใช้ ต้องรอน้ำแจกจาก อบต.เท่านั้น บางบ้านถึงกับต้องไปซื้อน้ำจากหมู่ 5 มาดื่มแทนน้ำฝน

หลังลงพื้นที่ “ครูต๋อย” อาจารย์เตือนใจ สมศักดิ์ แนะนำว่าชุมชนท่าข้ามสามารถขุดน้ำบาดาลได้ น่าจะสอนให้ชาวบ้านใช้น้ำบาดาล ดีกว่ารอความช่วยเหลือ

จาก อบต.เพียงอย่างเดียว โครงการบาดาลคนจน... กับชุมชนท่าข้าม จึงเกิดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์คือ สอนให้ชาวบ้านขุดบ่อน้ำบาดาล เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในชุมชน ให้เกษตรกรมีแหล่งน้ำใช้อย่างพอเพียง โดยใช้วิธีขุดอย่างง่าย ๆ ไม่ใช่เงินมาก เพื่อให้ชาวบ้านที่มีฐานะปานกลางถึงยากจนมีน้ำใช้ ซึ่งนายก อบต.ท่าข้ามก็เห็นชอบเป็นอย่างดี

แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อนักศึกษาส่วนใหญ่มาจากคณะบริหารที่ไม่มีความรู้เรื่องการขุดบ่อน้ำบาดาลเลย ส่วนเจตน์แม้พอจะมีความรู้ด้านนี้อยู่บ้าง แต่ก็ยังไม่มีทักษะการขุดบ่อน้ำบาดาลมากพอที่จะสอนชาวบ้านได้ จนได้ข้อแนะนำดี ๆ จากผู้นำชุมชนหมู่ 4 ให้ไปศึกษาวิธีการขุดบ่อน้ำบาดาลที่ หมู่บ้านบ่อน้ำซับ ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อหาข้อมูลการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลคนจน เรียนรู้และทดลองปฏิบัติจริงกับ สมบูรณ์ จันทร์จรัส ประชาญ์ ชาวบ้าน

“พวกเราไปศึกษาดูงาน 3 วัน 2 คืน เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อนำความรู้ไปถ่ายทอดให้ชาวบ้าน

วิธีของอาจารย์สมบูรณ์จะใช้แรงงานคนเป็นหลัก มีค่าใช้จ่ายน้อย เพราะใช้วิธีขุดด้วยเสียม จอบ และใส่ท่อ PVC ลงไปในดิน จากนั้นนำกระบอกพลาสติกขุดทรายขึ้นมาจากบ่อจนหมดและพบน้ำในที่สด” เจตน์บอก

ขุดบ่อให้ “คนจน” หรือขุดบ่อแบบ “คนจน”

หลังจากกลับจากศึกษาดูงาน นักศึกษาร่วมประชุมกับนายก อบต.ท่าข้าม และผู้นำชุมชนอีกครั้ง เพื่อวางหลักเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่นำร่องในการขุดบ่อน้ำบาดาลในหมู่ที่ 4 เพื่อเป็นต้นแบบให้ชาวบ้านมาเรียนรู้ เมื่อนักศึกษาไม่อยู่แล้ว ชาวบ้านจะได้ทำเองได้

“จริงๆ พวกเราอยากขุดบ่อน้ำบาดาลให้กับคนที่เดือดร้อน ไม่มีเงินซื้อน้ำก่อน แต่จะเลือกอย่างไรให้เกิดความยุติธรรมที่สุด เรารู้สึกหนักใจมาก เพราะชาวบ้านที่ต้องการน้ำมีมาก หากเลือกไม่ดีก็จะเกิดความขัดแย้งได้” นำหวานบอกเล่าความรู้สึกขณะนั้น

นักศึกษานำปัญหาไปปรึกษากับครูน้อย จากนั้นจึงจัดให้ นายก อบต. และผู้นำชุมชนหมู่ 4 มาพบปะกัน เพื่อชี้แจงการทำงานอย่างละเอียด ให้เข้าใจกันดีทุกฝ่าย หลังจากนั้นนักศึกษาจึงออกสำรวจบ้านที่ยากจนและขาดแคลนน้ำใช้ในหมู่ที่ 4 พบว่าพื้นที่หมู่ 2 ก็ได้เดือดร้อนเรื่องน้ำเช่นกัน คิดว่าถ้าเช่นนั้นก็จะสำรวจพื้นที่หมู่ 2 ด้วย เพื่อนำข้อมูลทั้งสองหมู่บ้านมาเปรียบเทียบกัน เพื่อช่วยคนที่มีความเดือดร้อนจริงๆ

เมื่อสรุปได้เช่นนี้ จึงได้จัดประชุมระหว่างนักศึกษา นายก อบต. ผู้นำชุมชนทั้งหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 4 อีกครั้ง โดยให้ผู้นำชุมชนเสนอรายชื่อชาวบ้านที่ยากจนและเดือดร้อนเรื่องน้ำจริงๆ เพื่อให้นักศึกษาเข้าไปสำรวจข้อมูล ถ่ายรูปบ้านทุกหลัง พร้อมให้เจ้าของบ้านกรอกข้อมูลรายละเอียด เช่น จำนวนรายรับ รายจ่าย การออม แหล่งที่มาของรายได้ ความเดือดร้อนในเรื่องน้ำ เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ และคัดเลือกบ้านนำร่องในการขุดบ่อน้ำบาดาล โดยเมื่อคัดเลือกได้แล้วจะติดประกาศในที่สาธารณะ เพื่อแจ้งให้ชาวบ้านรับรู้ร่วมกัน

พบประชาชนชุมชนที่หมู่ 2 ต่อยอดความรู้การขุดบาดาล

จากการพูดคุยกับชาวบ้านหมู่ที่ 2 ทำให้นักศึกษาได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าที่นี่มีประชาชนชาวบ้านชื่อ **เฉลิมทองดีเลิศ** อดีตช่างประปาเก่า ที่มีความรู้เรื่องสายน้ำใต้ดินเป็นอย่างดี แต่จะรู้เฉพาะสายน้ำใต้ดินในพื้นที่หมู่ที่ 2 เท่านั้น นักศึกษาริเริ่มเข้าไปขอความรู้และคำแนะนำเพิ่มเติมทันที โดยเฉลิมได้สอนวิธีขุดบ่อน้ำบาดาล และรับปากว่าจะช่วยเหลือนักศึกษาขุดบ่อน้ำบาดาลด้วย

“วิธีของพี่เฉลิมจะใช้แรงดันน้ำเป็นหลัก ไม่ต้องใช้แรงงานคนมาก แต่ต้องใช้น้ำและเครื่องมือเตอร์เพื่อดึงน้ำจากบ่อ” เจตน์บอกพร้อมคิดว่าควรตรวจสอบสายน้ำใต้ดินของหมู่ที่ 4 ด้วย เพื่อให้แน่ใจว่าจะสามารถขุดบ่อน้ำบาดาลได้จริงๆ โดยไปขอความรู้เรื่องสายน้ำใต้ดินจาก **อาจารย์ธนิต เฉลิมยานนท์** หัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมโยธา ผู้เชี่ยวชาญด้านคุณสมบัติของน้ำและคุณภาพน้ำใต้ดินในแอ่งหาคใหญ่ เพื่อให้รู้จุดไหนสามารถขุดบาดาลได้

ไม่กี่วันหลังจากนั้น ชาวบ้านได้แนะนำให้นักศึกษาได้รู้จัก **สมศักดิ์ ผักแก้ว** ช่างขุดบ่อน้ำบาดาล ที่แนะนำวิธีการขุดบ่อน้ำบาดาลโดยอาศัยแรงดันของน้ำดันทรายข้างใต้พื้นดินให้ผุดขึ้นมาเหนือดิน

ประสานใจขุดบาดาลเพื่อ “คนจน”

หลังจากได้ผลตรวจสายน้ำใต้ดิน ทางทราย และธรณีสัณฐานในพื้นที่หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 4 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ข้อมูลจากการสำรวจบ้านที่ยากจนและขาดแคลนน้ำใช้จนครบถ้วนแล้ว นักศึกษาก็ได้เฮ...เมื่อพวกเขาได้บ้านนำร่องที่จะขุดบ่อน้ำบาดาลทั้งหมด 12 หลัง แบ่งเป็นบ้านที่อยู่ในหมู่ที่ 4 จำนวน 2 หลัง หมู่ที่ 2 จำนวน 8 หลัง และบ้านในหมู่ที่ 1 ที่สำรวจเพิ่มเติมภายหลังอีกจำนวน 2 หลัง

การทำความเข้าใจและข้อตกลงกับบ้านที่ถูกคัดเลือกให้เป็นบ้านนำร่องในการขุดบ่อน้ำบาดาลคือขั้นตอนต่อมา ที่นักศึกษาแจ้งกับเจ้าของบ้านว่า

“จะให้บ้านเขาเป็นบ้านตัวอย่างในการขุดบ่อน้ำบาดาล โดยเจ้าของบ้านต้องมาเรียนรู้กับเรา และต้องเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เรื่องการขุดบ่อน้ำบาดาล และช่วยเหลือชาวบ้านคนอื่นๆ ที่เขาอยากทำต่อไป โดยมีข้อแม้ว่านักศึกษาจะขุดให้เฉพาะบ่อน้ำบาดาล ส่วนบ่อน้ำชาวบ้านต้องซื้อเอง”

บ่อน้ำบาดาลแห่งแรกเริ่มต้นขึ้นที่หมู่ที่ 4 ทั้งนักศึกษา ผู้นำชุมชน เจ้าของบ้าน และชาวบ้านที่สนใจต่างร่วมเรียนรู้และช่วยกันขุดบ่อน้ำบาดาล โดยมีเจตน์เป็นหัวเรือใหญ่สอนชาวบ้านขุด สอนสาว ๆ อย่างน้ำหวานและเพื่อนร่วมคณะอย่าง “ตึก” วชิรา สมวรรณ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ก็ลงมือช่วยขุดเช่นกัน พวกเขาเริ่มต้นการทำงานด้วยใบหน้าแจ่มใส โดยเริ่มใช้วิธีที่ได้เรียนรู้มาจากอาจารย์สมบุญก่อน แต่ใบหน้าที่สดใสนั้นก็เริ่มเศร้า ขุดเท่าไรก็ยังไม่ได้น้ำ

“บ้านแรกเราใช้วิธีของอาจารย์สมบุญ แต่ทำไม่สำเร็จ เพราะดินที่ลานตากกับที่นี้ต่างกัน ดินที่นี่เป็นดินเหนียว ขุดแล้วไม่ค่อยลง” เจตน์บอก แต่พวกเขาก็ยังไม่ละความพยายาม เขามองว่าการทำงานย่อมมาพร้อมกับปัญหาที่ต้องแก้ไข ถือเป็นความสนุกและท้าทายของ

ชีวิต เมื่อกลับถึงบ้านเขารีบหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องวิธีการขุดบ่อน้ำบาดาลจากหนังสือและอินเทอร์เน็ต และความพยายามของเจตน์ก็ทำให้เขาได้วิธีการขุดเพิ่มเติมพร้อมกับวิธีการทำหัวเจาะลักษณะต่างๆ เพื่อใ้จ่ายต่อการขุด ในกรณีที่เป็นดินเหนียวหรือหินกรวด

“วิธีที่ได้เรียนรู้เพิ่มเติมคือ การเจาะด้วยการพ่นน้ำ ซึ่งเป็นแนวคิดจากต่างประเทศ คิดว่าน่าจะลองนำมาใช้ที่ท่าข้าม ทำหัวเจาะหลายแบบ ทั้งแบบหัวแหลม หัวแบน แล้วแต่ว่าดินเป็นลักษณะไหน เมื่อได้หัวเจาะแล้วจึงทดลองใช้ที่บ้านหลังแรก ผสมกับวิธีของพี่เฉลิมกับพี่สมศักดิ์ ลองใช้หลายๆ แบบประยุกต์เข้าด้วยกัน ปรากฏว่าได้ผล”

หลังจากที่ขุดบ้านแรกได้สำเร็จ ชาวบ้านต่างปลาบปลื้มและชื่นชม การขุดบ่อน้ำบาดาลบ้านหลังที่สองก็เริ่มขึ้นทันที ครั้งนี้มีพี่เฉลิมมาให้คำแนะนำเรื่องการดูลักษณะดินและสายน้ำใต้ดินว่า หากขุดไปแล้วเจอทรายขาวๆ มีน้ำซึมขึ้นมาให้ขุดได้เลย รับรองเจอน้ำแน่นอน ส่วนวิธีการขุดก็ประยุกต์ใช้จากหลายๆ วิธีที่ได้เรียนมา

“เราชุดสำเร็จไปแล้ว 10 หลัง เหลือ 2 หลังที่ชุดไม่ได้ ใช้วิธีการไหนก็ไม่ได้ผล ลองหมดทุกวิธี ก็ยังทำไม่ได้ แต่เราก็ไม่ถอย ต้องลองต่อไป ส่วนบ้านที่ชุดสำเร็จก็ได้นำไปให้บ้านอื่นๆ ได้ใช้ร่วมกันอีก 2-3 หลัง”

เมื่อเห็นผล... กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตเครื่องแกง หมู่ที่ 2 ที่จำเป็นต้องใช้น้ำในการผลิตเครื่องแกงเช่นกัน บอกว่าอยากให้นักศึกษามาช่วยชุดบ่อน้ำบาดาลที่ศาลาอเนกประสงค์ประจำหมู่บ้านให้ เจตน์และเพื่อนตกปากรับคำด้วยความเต็มใจ ทั้งยังช่วยเดินท่อ ต่อก๊อกเข้าไปยังห้องครัว จัดทำอ่างล้างจาน และล้างอุปกรณ์ให้เสร็จสรรพ เพราะเห็นว่ากลุ่มนี้ใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมจริงๆ พร้อมกับมอบปั๊มน้ำให้หนึ่งตัว เวลามีสงานของหมู่บ้าน ชาวบ้านจะได้มีน้ำใช้

หลังชุดบ่อน้ำบาดาลครบแล้ว เจตน์นำทีมนี้ลงไปช่วยกันซ่อมแซมและทาสีถึงเก็บน้ำ จำนวน 4 ถัง พร้อมกับสอนชาวบ้านกักเก็บน้ำฝนไว้ใช้ในฤดูแล้ง

แต่เพื่อความปลอดภัยของชาวบ้าน คณะทำงานได้เก็บตัวอย่างน้ำจากบ่อน้ำบาดาลมาตรวจสอบคุณภาพน้ำและสารปนเปื้อน พร้อมกับคิดประดิษฐ์เครื่องกรองน้ำให้ชาวบ้าน โดยเจตน์ขอคำแนะนำจากคุณพ่อ ดร.อุตสาห์ จันทร์อำไพ อาจารย์ประจำภาควิชาชีวเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สร้างเครื่องกรองน้ำแบบประหยัดที่ชาวบ้านสามารถทำเองได้ แต่มีประสิทธิภาพเท่ากับเครื่องกรองน้ำที่ขายในตลาด โดยเครื่องกรองน้ำประจำบ้าน 1 เครื่อง หากติดตั้งครบทั้งหมด จะมีชุดกรองน้ำ 3 ชุด คือ ชุดกรองน้ำแบบใช้

ทรายกรอง 1 ชุด ชุดกรองน้ำแบบใช้สารกรองเรซิน 1 ชุด และชุดกรองน้ำแบบใช้สารกรองคาร์บอนกัมมันต์ 1 ชุด รวมแล้วราคาชุดละประมาณ 1,000 บาท

สร้างองค์ความรู้สู่ชาวบ้าน

การจัดอบรมวิธีการชุดบ่อน้ำบาดาล ให้ความรู้แก่ชาวบ้านตำบลท่าข้ามคือขั้นตอนต่อมา โดยนักศึกษาเปิดรับผู้สนใจจำนวน 50 คน เข้าอบรม และเชิญ **อาจารย์สมบุญ จันทร์จูง ปราชญ์ชาวบ้าน** ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มาเป็นวิทยากร พร้อมกับเจตน์ก็ได้นำความรู้วิธีการชุดบ่อน้ำบาดาลที่เขาได้เรียนรู้ทั้งหมดจากการลงมือปฏิบัติจริง ไม่ว่าจะ เป็นวิธีของลุงสมศักดิ์ พี่เฉลิม และวิธีการชุดบ่อน้ำบาดาลในต่างประเทศมาให้ความรู้กับชาวบ้าน

จากนั้นคณะทำงานได้จัดการอบรมครั้งที่ 2 เรื่อง **มาตรฐานคุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค การตรวจสอบและบำบัดเบื้องต้น** โดยเชิญ **ผศ.จรีรัตน์ สกุรัตน์** จากภาควิชาโยธา สาขาสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มาเป็นวิทยากร

และเพื่อให้การเรียนรู้เรื่องการชุดบ่อน้ำบาดาลเกิดประโยชน์ยั่งยืน พวกเขาจึงร่วมกับชาวบ้านตำบลท่าข้ามจัดตั้ง **ศูนย์การเรียนรู้บาดาลคนจน...กับชุมชนท่าข้าม** ขึ้น โดยแต่งตั้งให้อาจารย์สมบุญ จันทร์จูง และนายเฉลิม ทองดีเลิศ เป็นวิทยากรท้องถิ่น

เพื่อให้ชาวบ้านที่สนใจต้องการขุดบ่อน้ำบาดาล หรือ เรียนรู้วิธีการขุดบ่อน้ำบาดาลแบบคนจน สามารถขอ ข้อมูลวิธีการขุดได้จากวิทยากร และดูตัวอย่างการขุด บ่อน้ำบาดาลได้จากบ้านนำร่องในหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 4 และ หมู่ที่ 1 นอกจากนี้พวกเขายังได้จัดทำคู่มือการขุดเจาะ บาดาลคนจนให้ชาวบ้านได้ศึกษาอีกด้วย

“จากการเรียนรู้กับนักศึกษา การขุดบ่อน้ำบาดาล ทำได้ง่าย ใช้งบประมาณไม่มาก เราต้องดูสายน้ำใต้ดิน ก่อนขุด เมื่อรู้ว่ามีทางน้ำไหลผ่าน การขุดจะง่ายขึ้น เรา เองก็มีผู้รู้อยู่อย่างคุณเฉลิม หากเราอยากรู้เพิ่มเติมก็ สามารถไปถามจากเขาได้” **“บังซึก” อับदनหรือซึกส์ จันทการักษ์** ชาวบ้านท่าข้ามกล่าวถึงความรู้สึกหลังจาก ได้ร่วมเรียนรู้วิธีการขุดบ่อน้ำบาดาลกับนักศึกษา

“โครงการของนักศึกษาถือว่าทำได้ดี เพราะช่วยให้ชาวบ้านมีน้ำใช้ ดื่ม และทำการเกษตร โดยไม่ต้องไป ซื้อจากข้างนอก หรือรอน้ำแจกจาก อบต. อย่างเดียว นอกจากนี้โครงการนี้ยังทำให้เราได้รู้จักประชาชนชาวบ้าน มีองค์ความรู้ในการขุดบ่อน้ำบาดาลและการบำบัดน้ำ

ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้ดีขึ้น” นายก อบต. กล่าวชื่นชมการทำงานของนักศึกษา

แม้วันนี้นักศึกษาจะไม่ได้เข้ามาทำงานที่ ท่าข้ามอย่างเคย พวกเขามีกงานอีกมากมายที่ต้อง สะสาง รวมถึงการสอบที่รออยู่ แต่พวกเขายังยิ้มได้ ด้วยความภาคภูมิใจ เพราะโครงการที่ทำส่งผลให้ ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองเรื่อง “น้ำ” ได้ ไม่ต้อง รอคอยความช่วยเหลือจาก อบต. อีกต่อไป

“บาดาลคนจน” เป็นชื่อเรียกเพื่อให้เกียรติ กับประชาชนชาวบ้านผู้ริเริ่มการขุดหาน้ำด้วยวิธีแบบ ชาวบ้านเพื่อช่วยเหลือคนจนให้มีน้ำใช้ อันที่จริง ศัพท์ทางวิชาการ ควรจะใช้คำว่า “บ่อน้ำตื้น” หรือ “บ่อน้ำตื้น” ที่มีความลึกไม่เกิน ๑๐ เมตร แต่การ ขุดบ่อน้ำบาดาลต้องใช้เครื่องขุดเจาะและสูบน้ำ โดยขุดลึกประมาณ ๓๐-๕๐ เมตร

สิ่งที่ได้รับมากกว่า “บ่อน้ำบาดาล”

อติติยา ตริวรพันธุ์ หรือ “น้ำหวาน”

รู้สึกประทับใจชาวบ้านที่ให้ความร่วมมือดีมาก คอยดูแลพวกเราเหมือนเป็นลูกหลาน เวลาทำงานเหนื่อยก็หาข้าวหาน้ำให้กิน ต่างจากในเมืองที่เราอยู่มาก ที่ทุกอย่างต้องซื้อ ไม่มีใครสนใจใคร การเข้ามาทำงานที่นี่ทำให้เราได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน ที่อยู่กันแบบพี่น้อง มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน ทำให้มีกำลังใจทำงานเพื่อสังคมมากขึ้น รู้สึกดีใจมากที่มีโอกาสทำโครงการนี้ได้เรียนรู้อะไรใหม่ๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อน ใครจะคิดว่าเด็กบริหารจะสามารถขุดบ่อน้ำบาดาลได้ ตอนแรกยังไม่เชื่อตัวเองเลย โครงการนี้ทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้และลองปฏิบัติ เป็นสิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทาย เมื่อทำได้จึงรู้สึกภูมิใจมาก

รวีวิทย์ เพ็ญสวัสดิ์ หรือ “ป๊อบ”

ดีใจที่ได้ทำงานร่วมกับชาวบ้าน จากเดิมที่เรียนอย่างเดียว ไม่เคยทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนมาก่อน การทำงานครั้งนี้ทำให้รู้จักบริหารเวลา และเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น

การทำงานตรงนี้ทำให้ได้เห็นพัฒนาการของตัวเอง รู้จักบริหารเวลา มีระเบียบวินัยมากขึ้น เพราะไม่ได้เรียนอย่างเดียวผมต้องทำกิจกรรมด้วย ต้องรู้ว่าเวลาไหนเรียน เวลาไหนทำกิจกรรม ต้องจัดสรรให้ดี การทำงานกับชุมชนทำให้เปลี่ยนไป คือ ไม่ได้มองแค่ตัวเราแล้ว แต่รู้จักมองถึงคนรอบข้างหลังๆ มาปมจะคิดว่ามันมีปัญหาไหนที่เราสามารถช่วยแก้ไขได้อีก ผมก็อยากทำต่อครับ

วชิรา สมวรรณ หรือ “ตึก”

ยอมรับว่ามีบางครั้งที่เหนื่อย ท้อ และไม่อยากทำงานนี้แล้ว แต่พอมองย้อนกลับไปเป้าหมายเริ่มแรกที่เข้ามาทำงานนี้คือ การทำให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และกำลังใจที่ดีจากเพื่อนๆ ในกลุ่มที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ก็ทำให้มีพลังในการทำงานมากขึ้น

เราเรียนอยู่คณะเดียวกันก็จริง แต่ไม่สนิทกัน โครงการนี้ทำให้เราสนิทกับเพื่อนมากขึ้น รู้เลยว่าการทำงานให้สำเร็จ เราทำคนเดียวไม่ได้ ต้องช่วยเหลือกัน อย่างขุดบาดาล เราเห็นพลังของความสามัคคี การช่วยเหลือ

ซึ่งกันและกัน ไม่ได้มีความรู้อย่างเดียวที่ทำให้ชุดบาดาลสำเร็จ นอกจากนี้เรายังมองไปถึงเรื่องของภูมิปัญญา มันเป็นสิ่งที่มีค่ามาก บางทีวิชาการที่เราเรียนมามันอาจไม่ดีที่สุด ชาวบ้านเขามีภูมิปัญญาอยู่แล้ว ลองเอามาบวกกับวิชาการ มันไปได้ดีมาก

เจตน์ จันทรอำไพ

ชีวิตวิศวกรต้องเจอปัญหาอยู่แล้ว ที่นี่จึงเป็นเหมือนสนามทดลองให้ผมฝึกแก้ปัญหา ได้เรียนรู้วิธีการทำงานกับชาวบ้านและผู้นำชุมชน ได้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องการชุดบอบาดาลในหลากหลายวิธี ทราบข้อดี ข้อเสียของแต่ละวิธี ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่มีค่า มีประโยชน์ ที่ผมคิดว่าต้องเอาไปใช้ได้แน่ๆ ในการทำงานจริง

โครงการบาดาลคนจนกับชุมชนท่าข้าม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผศ.น้อย จันทรอำไพ
ผศ.จวีรัตน์ สกุลรัตน์
ดร.อุตสาหกรรม จันทรอำไพ

หัวหน้าโครงการ

นางสาวอติติยา ตริวรพันธุ์

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายเจตน์ จันทรอำไพ
2. นายรวิวิทย์ เพ็ญสวัสดิ์
3. นางสาวชรีรา สมวรรณนา
4. นางสาวมธุรดา ดำมณี
5. นายอนิวัตรต ชูสงค์

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
เริ่มต้นโครงการด้วยใจที่อยากช่วยเหลือน้องๆ
ในบ้านนาฮีสวัสดิ์ ด้วยการคิดค้น ผลิตภัณฑ์ใหม่
“ครองแครงกะทิอบแห้ง” และถ่ายทอดความรู้
ให้กับน้องๆ เพื่อให้มีความรู้ด้านวิชาชีพติดตัว
และนำไปสร้างรายได้ มีเส้นทางชีวิตที่ดีขึ้น
เมื่อออกไปเผชิญชีวิตภายนอกอีกครั้ง

เปิดการเรียนรู้ใหม่ ที่ “บ้านนาฮีสวัสดิ์”

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
จังหวัดนครราชสีมา

หลังจากที่ได้ฟังอาจารย์ธัญนิษา อภิลิทธิธีระกุล เล่าถึงโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” “ปุ๋ย” ดวงใจ บาทนอก จึงรวมตัวกับเพื่อนๆ ที่เรียนในสาขาการเงิน คณะบริหาร ธุรกิจ จำนวน 26 คน ที่มีใจชอบทำกิจกรรมมาช่วยกัน ทำโครงการ

เมื่อตัดสินใจแล้วจึงช่วยกันสำรวจชุมชนรอบๆ มหาวิทยาลัย และพบปัญหาหลากหลาย แต่ที่สะกิดใจมากที่สุดคือ สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านนารีสวัสดิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นบ้านที่ดูแลเด็กผู้หญิงอายุไม่เกิน 18 ปีที่ด้อยโอกาส ถูกกระทำทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถูกทอดทิ้ง รวมทั้งแรงงานต่างด้าวที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ในฐานะที่เป็นผู้หญิงด้วยกันก็รู้สึกเห็นใจ อยากช่วยเหลือ “ติก” วิลาวัลย์ กระจ่างโพธิ์ ซึ่งรับหน้าที่ติดต่อประสานงานโครงการบอกเล่าความรู้สึกหลังสำรวจพื้นที่

ที่บ้านนารีสวัสดิ์ คณะทำงานพบว่า นอกจากที่นี่จะมีกระบวนการบำบัดฟื้นฟูด้านจิตใจ ให้กับกลุ่มเป้าหมายแล้ว ยังมีกระบวนการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ เช่น ตัดเย็บ ทอผ้าและทอเสื่อ งานประดิษฐ์ เสริมสวยสตรี และโภชนาการอาหาร ให้กับกลุ่มเป้าหมาย

สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้เมื่อออกไปใช้ชีวิตในสังคม

“เราเห็นว่าพวกเราพอมีความรู้ด้านการบริหาร และการจัดการ จึงอยากช่วยเหลือ โดยเราอยากช่วยพัฒนาด้านอาชีพ อยากให้น้องๆ มีความรู้ มีเงินเก็บ และมีอาชีพติดตัวเวลาออกไปอยู่ข้างนอก เขาจะได้นำสิ่งที่เรียนไปใช้จริง เลี้ยงตนเองได้ เป้าหมายของเราคือ ไปสอนให้เขาทำเป็น ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เขา และทำประชาสัมพันธ์ให้”

โครงการส่งเสริมอาชีพนารีสวัสดิ์จึงเกิดขึ้น เพราะหวังช่วยสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ผู้ที่ได้รับการบำบัด และฟื้นฟูจิตใจ จนมีความพร้อมจะออกจากบ้านไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอก

“ตอนแรกนั้นนักศึกษาวางแผนที่จะส่งเสริมอาชีพทุกด้านให้แก่ น้องๆ ในบ้านนารีสวัสดิ์ แต่เมื่อนำแผนเสนอต่อคณะกรรมการ ก็ได้รับคำแนะนำว่าเป็นงานที่หนักและใหญ่เกินตัว หากทำทั้งหมดในระยะเวลาไม่กี่เดือนอาจทำได้ไม่ทันัก ดังนั้นจึงให้เลือกส่งเสริมอาชีพเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง นักศึกษาจึงลงความเห็นกันว่า ควรสอนในสิ่งที่น้องๆ สนใจและนำไปใช้ได้จริง นั่นก็คือ การสอนทำขนมนั่นเอง”

จาก “บัวลอย” ไปสู่ “ครองแครง”

เพราะกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กผู้หญิง คณะทำงานจึงคิดว่าการฝึกทำขนมน่าจะทำให้น้องๆ เหล่านี้สนใจ และนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ต่อไป เมื่อจะไปสอนเขาที่งานก็ต้องหาข้อมูลว่าควรจะทำขนมอะไร และต้องมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการทำขนมชนิดนั้นเสียก่อน จึงนำเรื่องมาปรึกษากับ **อาจารย์ประทุม อุ่นเรือน** สาขาวิชาวิศวกรรมหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูปพืช คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่ทำงานวิจัยเกี่ยวกับการทำลอดช่องอบแห้ง และมีประสบการณ์ในการสอนทำลอดช่องอบแห้งให้กับคนในชุมชนมาแล้ว

“อาจารย์แนะนำให้พวกเราเปลี่ยนจากลอดช่องเป็นอย่างอื่น เพราะชาวบ้านในชุมชนนั้นทำลอดช่องกันมากแล้ว โอกาสในการทำตลาดจึงมีน้อย คิดกันอยู่นานว่าจะทำอะไรดี เห็นข้างๆ มหาวิทยาลัยทำบัวลอยแล้วขายดี เลยคิดว่าหากนำมาอบแห้งน่าจะขายดี เก็บไว้ได้

นาน เป็นการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์” ป๊วยเล่าถึงความคิดที่จะทำขนมบัวลอย

เมื่อความคิดใหม่ๆ เกิดแล้ว เหล่านักศึกษาไม่รอช้า กลับไปขอเรียนวิชาทำขนมกับอาจารย์ประทุม แต่การทำขนมถือว่าเป็นเรื่องยากสำหรับสาวยุคใหม่ แม้จะใช้ความพยายามอยู่หลายครั้งก็ไม่สำเร็จ บัวลอยที่นำไปอบแห้งเมื่อนำมาต้ม ปรากฏว่าข้างในไม่สุก ไม่ว่าจะทอดลงกี่ครั้ง ผลก็ออกมาเช่นเดิม ความคิดที่จะทำบัวลอยอบแห้งจึงต้องล้มเลิกไป

“เราถอดบทเรียนกันว่า ที่เราทำบัวลอยไม่สำเร็จ เพราะบัวลอยมีรูปร่างกลม เมื่อนำมาต้มข้างในจะสุกยาก จึงเกิดความคิดว่าต้องหาขนมที่มีลักษณะแบน น่าจะทำให้สุกง่ายขึ้น ในที่สุดก็ไปสั่งซื้อสรุปว่าน่าจะทำ **“ครองแครงกะทิอบแห้ง”** ปรากฏว่าทำได้ดี สุกเสมอกัน เพราะครองแครงจะตัวบางเท่าๆ กัน” ป๊วยบอกหลังทดลองทำครองแครงได้แล้ว

เมื่อเรียนรู้อันนี้จนทำเป็น ชิมหลายครั้งจนมั่นใจว่าครองแครงกะทิอร่อยถูกปากแล้ว คณะทำงานจึงกลับไปที่บ้านนารีสวัสดิ์อีกครั้ง เพื่อขอเข้าไปจัดกิจกรรม

รู้จัก รู้ใจ ก่อนถ่ายทอดความรู้

“การเข้ามาทำกิจกรรมที่นี้ยากพอสมควร เพราะบ้านนารีสวรรค์เป็นสถานที่ที่ต้องดูแลคนเข้าออกเข้มงวด เราต้องทำหนังสือขออนุญาตทุกครั้งที่จะเข้ามาทำกิจกรรม แจ้งรายละเอียดการจัดกิจกรรม และอธิบายให้เจ้าหน้าที่ฟังอย่างละเอียดชัดเจนทุกครั้ง” นุ้ยอธิบายขั้นตอนการทำงาน

“แนน” สมฤดี ตีขุนทด เสริมว่า “เราทำกิจกรรมมาเยอะก็จริง แต่พอมาทำกิจกรรมนี้ รู้เลยว่าขั้นตอนการประสานงานยุ่งยากมาก ต้องทำหนังสืออย่างเป็นทางการ แม้ว่าไม่ใช่เรื่องยาก แต่เอาเข้าจริงก็เป็นเรื่องที่น่ากังวลใจมิใช่น้อย ต้องตรวจคำผิดทุกบรรทัด แรกๆ ก็เหนื่อยมาก ต้องแก้ไขเยอะ เราก็ไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้เราเขียนจดหมายได้ถูกต้องตามแบบมากขึ้น เมื่อทำไปนานๆ มันฝึกให้เราทำงานละเอียด รอบคอบ และเข้าใจการทำงานกับผู้อื่นมากขึ้น”

การประสานงานผ่านพ้นไปด้วยดี กิจกรรมแรกในบ้านนารีสวรรค์ก็เริ่มขึ้น การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน กลายเป็นเรื่องยากกว่าที่คิด เพราะสภาพจิตใจของน้องๆ กลุ่มนี้มีความแประบาง จำเป็นต้องสร้างความคุ้นเคยให้เกิดความไว้วางใจก่อนที่จะทำกิจกรรมใดๆ การทำงานในช่วงแรกจึงเป็นการเข้าไปทำกิจกรรมสนทนากับน้องๆ เสียก่อน

“น้องๆ ที่นี้ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านจิตใจ สามารถรับการเข้าไปสอนทำขนมมันไม่ใช่เรื่องง่าย แรกๆ เขาจะยังไม่เปิดรับเรา เราต้องไปพูดคุย ทำความรู้จัก จัดกิจกรรมสนทนาก่อนเพื่อสร้างความคุ้นเคยก่อน การเล่นกับน้องๆ ที่บ้านนารีสวรรค์นั้นเล่นไม่ยาก แต่ว่าการเล่นต้องไม่ซับซ้อน เช่น ร้องเพลงให้เขารู้สึกสนุก จากที่เขาไม่ฟังเรา หลังๆ มาเขาอยากพูดคุยกับเรามากขึ้น” “ทิพย์” ช่อทิพย์ นากลาง บอกเล่าวิธีการทำงาน

นอกจากจัดกิจกรรมสนทนาก่อนแล้ว นักศึกษายังบริจาคเสื้อผ้า ของใช้ สิ่งของจำเป็นให้แก่เด็กๆ ในบ้านนารีสวรรค์อีกด้วย

จากกิจกรรมสนทนาก่อน และการเข้ามาพบปะพูดคุยกับน้องๆ เป็นประจำทุกอาทิตย์ ความสนิทสนมระหว่างนักศึกษา กับน้องๆ บ้านนารีสวรรค์เริ่มก่อตัวขึ้น นักศึกษาสังเกตเห็นน้องๆ มีความพร้อม เริ่มพูดคุยซักถามพี่ๆ และมีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสกว่าเดิม พี่ๆ ก็เริ่มลุยเข้าไปที่ฝ่ายโภชนาการของบ้านนารีสวรรค์เพื่อสำรวจอุปกรณ์การทำขนมเครื่องอบแห้ง พบว่ามีอุปกรณ์เกือบครบแล้ว ขาดเพียงเครื่องอบเครื่องให้แห้งเท่านั้น นักศึกษาจึงได้ไปปรึกษาอาจารย์ประทุมอีกครั้ง อาจารย์จึงแนะนำให้คณะทำงานไปปรึกษากับนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ปี 4 ที่กำลังทำโครงการวิจัยเครื่องอบพลังงานแสงอาทิตย์

จากนั้นอาจารย์ประทุมและนักศึกษาได้เข้าไปพบกับ อาจารย์สุทัศน์ ยอดเพชร หัวหน้าโปรแกรมวิชาช่างกลโรงงานพัสดุ สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม

ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อขออนุญาตให้นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์นำเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ไปทดลองใช้อบครองแครง ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และยังช่วยแนะนำการผลิตเครื่องอบพลังงานแสงอาทิตย์ให้มีลักษณะการใช้งานที่เหมาะสมกับการอบครองแครง พร้อมกับติดตั้งเครื่องให้ ซึ่งอาจารย์สุทัศน์ยังใจดีรับปากว่าจะให้นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์เข้ามาช่วยดูแลเครื่องตลอดอายุการใช้งาน

กว่าจะได้ผลิตภัณฑ์ใหม่

เมื่อเตรียมอุปกรณ์พร้อม นักศึกษาจึงเรียนเชิญอาจารย์ประทุมมาเป็นวิทยากรเรื่องการทำครองแครงกะทิอบแห้ง โดยอาจารย์เตือนจิตร เผือกจันทิก เจ้าหน้าที่ฝ่ายโภชนาการ ได้คัดเลือกน้องๆ ที่พร้อมจะเรียนรู้ ประมาณ 30 คน เข้ามาร่วมโครงการ เด็กกลุ่มนี้จะต้องเข้ามาเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ กับนักศึกษา

การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี นักศึกษาแบ่ง

กลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน และแบ่งย่อยอีกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อให้พี่ๆ 2-3 คน สอนน้อง 4-5 คน เริ่มแรกพี่ๆ จะสาธิตและอธิบายให้น้องๆ ฟังก่อน ในรอบที่สองให้น้องๆ แต่ละคนทำให้อู โดยมีพี่ๆ หมุนเวียนมาคอยให้คำแนะนำ

ขณะที่การสอนทำครองแครงกะทิอบแห้งกำลังไปได้ด้วยดี พลันกิจกรรมก็ต้องหยุดชะงักลงเพราะเกิดปัญหาน้ำท่วม เมืองโคราชกลายเป็นจังหวัดแรกๆ ที่ประสบภัยน้ำท่วม ถนนในตัวเมืองถูกตัดขาด ส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถออกไปสอนทำขนมได้ตามปกติ แต่พวกเขาไม่ได้ปล่อยเวลาให้เปล่าประโยชน์ ยังคงทำงานออกแบบสติ๊กเกอร์บรรจุภัณฑ์ และรูปแบบการประชาสัมพันธ์ครองแครงกะทิอบแห้งให้เป็นที่รู้จัก

“การออกแบบผลิตภัณฑ์และการประชาสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของโครงการที่ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมาในชั้นเรียนให้เป็นประโยชน์ พวกเราช่วยกันระดมความคิด ออกแบบ จัดทำสติ๊กเกอร์บรรจุภัณฑ์ แผ่นพับ ไปสเตอร์ และป้ายไวนิล แล้วนำไปให้น้องๆ ดูและช่วยกันแสดงความคิดเห็น” “กิ๊ก” สุพิศตรา นกไม้บอกเล่าวิธีทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

เนื่องจากกระบวนการผลิตครองแครงกะทิอบแห้ง

ต้องใช้แสงแดด เมื่อฝนตกหนักติดต่อกันหลายวันจึงสร้างปัญหาให้กับทีมงาน เพราะเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ไม่สามารถใช้งานได้ ไฟสปอร์ตไลท์จึงถูกใส่เพิ่มเติมเข้าไปในเครื่อง เพื่อให้เครื่องแห้งเร็วขึ้น

เมื่อระดับน้ำเริ่มลดลง การเรียนการสอนโครงกระดูกกบที่อบแห้งก็กลับมาคึกคักขึ้นอีกครั้ง ต่างผลัดกันทำผลัดกันชิม จนแน่ใจว่าทำได้คล่อง และสูตรที่ทำลงตัวแล้ว ก็ถึงเวลาดึงกลุ่มผลิตและจัดจำหน่าย**โครงกระดูกกบแห้ง**ก็สำเร็จรูป โดยมีการหารือเรื่องกำหนดราคาขายและขนาดบรรจุภัณฑ์ จนได้ข้อสรุปว่าจะทำผลิตภัณฑ์ที่สามารถรับประทานได้ครั้งละ 3-4 คน และกำหนดราคาขายที่ 45 บาท

จากนั้นนักศึกษาได้นำความรู้ด้านการบริหารที่มีอยู่มาสอนน้องๆ ทั้งเรื่องการคำนวณความคุ้มค่ากำไร ขาดทุน และการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย

“เมื่อน้องๆ ทำโครงกระดูกเป็นแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่น้องๆ ต้องเรียนรู้คือ **เรื่องการซื้อขาย** พวกเราสอนให้เขาเลือกของที่มีคุณภาพ รู้จักเปรียบเทียบสินค้าและราคาสินค้าแต่ละยี่ห้อ และสอนเรื่องการคำนวณต้นทุน ทำออกมาแล้วจะขายได้กี่ถุง คิดราคาเท่าไร เพื่อให้ได้

กำไร สุดท้ายคือสอนให้เขาทำบัญชีรายรับ รายจ่าย”

นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้น้องๆ นำความรู้ที่ตนเองมีอยู่ไปเผยแพร่ต่อกอีกด้วย

“เราอยากให้น้องๆ รู้สึกว่าตัวเขามีคุณค่า และรู้จักแบ่งปันความรู้ที่มีอยู่แก่คนรอบข้าง เราส่งเสริมให้น้องๆ นำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับชุมชน โดยนำน้อง 5 คนที่ได้รับคัดเลือกไปสอนทำโครงกระดูกกบแห้งให้กับกลุ่มแม่บ้านอำเภอคง ที่มีพื้นฐานการทำขนมลอดช่อง และมีอุปกรณ์พร้อมอยู่แล้ว นับเป็นครั้งแรกที่น้องๆ ได้ออกไปสอนคนอื่นทำขนม นอกจากนี้น้องๆ ยังเตรียมที่จะไปช่วยการทำโครงกระดูกกบที่จังหวัดชัยนาท และนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายในโครงการงานสายใยรักอีกด้วย”

พัฒนาช่องทางจัดจำหน่าย

ผลิตภัณฑ์ได้แล้ว แล้วช่องทางจำหน่ายละ มีหรือยัง?

การทำประชาสัมพันธ์โครงกระดูกกบแห้งให้เป็นที่รู้จักจึงเป็นกิจกรรมเร่งด่วนที่ต้องทำ โดยการแจกแผ่นพับ ติดโปสเตอร์ตามหน่วยงาน และชุมชนรอบข้าง

มหาวิทยาลัย หน่วยงานที่เป็นเครือข่ายของบ้านนารีสวัสดิ์ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะ ชุมชนมหาชัย และสถานที่สำคัญต่างๆ ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น พร้อมกับนำโครงกระดูกกะทิอบแห้งกิ่งสำเร็จรูป มาวางจำหน่ายที่ร้านค้าบริษัทจำลอง คณะบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัย ร้านจำหน่ายของฝากประจำจังหวัด และศูนย์จำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

การสร้างผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่สนใจของตลาดนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย ซึ่งพวกเขาได้บทเรียนที่สำคัญอย่างหนึ่งว่า ก่อนที่จะผลิตสินค้าอะไรนั้น ควรสำรวจตลาดก่อน เพราะการจำหน่ายสินค้าที่มหาวิทยาลัยครั้งแรกนั้น โครงกระดูกของพวกเขาขายไม่ได้เลย

“ไม่คิดว่าจะได้ใช้วิชาที่เรียนมา ก็เพิ่งได้ใช้ แต่ไม่ถนัดเหมือนที่เรียนมา ตามตำราบอกว่าคนรับรู้แล้ว น่าจะซื้อตาม แต่ในชีวิตจริงไม่ใช่อย่างนั้น โน้มน้าวจิตใจคนยากมาก ซึ่งน่าจะขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด ตอนแรกที่ทำ พวกเราตั้งต้นที่ผลิตภัณฑ์ก่อน แต่ไม่ได้สำรวจความต้องการของตลาดว่ามีคนชอบมากน้อยแค่ไหน เป็นที่ต้องการไหม พอทำออกมาขนมของเราอาจจะไม่เป็นที่สนใจพอ เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ก็ต้องดูไปก่อน เขาอาจจะไม่เคยชินว่าจะเอาไปทำอย่างไร เพราะชินกับการซื้อแบบสำเร็จรูป เราจึงต้องพัฒนาต่อไป” ตึกบอกเล่าความยากลำบากของการขาย

แต่ด้วยกำลังใจ และคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาทำให้พวกเขาลุกขึ้นสู้อีกครั้ง พวกเขาสาธิตการทำโครงกระดูกกะทิอบแห้ง และลองให้ลูกค้าชิม เพราะมั่นใจว่าสินค้ารสชาติดี เมื่อคนได้ชิมแล้วต้องติดใจ และหันมาซื้อแน่นอน

“เราลองทำโครงกระดูกให้นักศึกษา อาจารย์ในมหาวิทยาลัยชิม เขาก็ชมว่าอร่อย เริ่มมีคนสนใจผลิตภัณฑ์ของเรามากขึ้น จากที่ขายไม่ได้เลย ก็มีจดจำหน่ายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ” ปุ๋ยบอกเล่าความสำเร็จ

พวกเขายังไม่หยุดการทำงานเพียงแค่โครงกระดูกกะทิอบแห้งขายได้เท่านั้น แต่ยังคงการพัฒนารสชาติให้ตรงกับความต้องการของลูกค้ามากยิ่งขึ้น จึงจัดทำแบบสอบถามความรู้สึกและความพึงพอใจของผู้ที่ได้ลองชิมโครงกระดูกกะทิอบแห้ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงโครงกระดูกกะทิอบแห้งให้มีคุณภาพ

“เราต้องการความมั่นใจว่า โครงกระดูกของเรามีคุณภาพ ขายได้จริง เป็นที่ต้องการของตลาด เมื่อเราออกมาแล้ว น้องๆ ที่นารีสวัสดิ์จะได้สานต่อได้เลย ให้เขาทำโครงกระดูกขาย มีเงินเก็บ เมื่อเขาออกไปแล้วก็สามารถมาทำโครงกระดูกขายได้ หรือนำเงินเก็บนั้นไปทำอย่างอื่นที่เลี้ยงตัวเขาเองได้”

สำหรับเด็กๆ บ้านนารีสวัสดิ์แล้ว การทำโครงกระดูกกะทิอบแห้ง ถือเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อน พอนักศึกษามาสอน เด็กจึงรู้สึกสนุกสนาน มีความสุขที่ได้เรียนรู้ เพราะได้ความรู้ใหม่ๆ เราจึงสานต่อโดยการบรรจุเนื้อหาวิธีการทำขนมโครงกระดูกกะทิอบแห้งให้อยู่ในแผนการสอนวิชาขนมไทย ซึ่งทางบ้านนารีสวัสดิ์มีการสอนด้านอาชีพอยู่แล้ว เมื่อนำตรงนี้เข้ามาก็จะทำให้น้องๆ สามารถฝึกทำและนำไปประกอบอาชีพได้ อาจารย์เตือนจิตรเล่า

พี่ๆ เดินออกจากบ้านนารีสวัสดิ์พร้อมกับรอยยิ้มและบทเรียนอันมีค่า ส่วนน้องๆ แม้จะยังคงอยู่ในโลกใบเดิมที่บ้านนารีสวัสดิ์ แต่พวกเขาที่มีสิ่งใหม่ๆ เข้ามาเติมเต็มให้โลกใบเก่าของพวกเขาดูสดใส มีความหวัง น้องๆ หัวเราะและสนุกสนานกับการทำโครงกระดูกกะทิอบแห้ง ต่างคนต่างช่วยกันทำ รอยยิ้มเปื้อนเต็มใบหน้า วันนี้พวกเขามีความรู้ติดตัว มีเงินเก็บ บางคนหวังว่าเมื่อออกไปแล้ว จะสามารถนำความรู้ที่นำมาหาเลี้ยงชีพ บางคนหวังว่าจะเอาเงินเก็บที่ได้จากการขายโครงกระดูกกะทิอบแห้งไปใช้ตั้งต้นชีวิตใหม่ต่อไป

การเรียนรู้ “ใหม่” ความสำเร็จที่มี “คุณค่า”

การขยายกรอบแครงกะเกือบแห่งใดหรือไม่นั้น ไม่ใช่ทั้งหมดของ “ความสำเร็จ” พวกเขามองว่าความสำเร็จที่ได้รับคือ “การได้สิ่งใหม่ๆ” แก่น้องๆ ที่บ้านนาฮีสวัสดิ์ และพวกเขาได้รับ “สิ่งดีๆ” กลับคืนมาเช่นกัน

ดวงใจ บาทนอก หรือ “ปุ๋ย”

ได้เรียนรู้ว่า การทำกิจกรรมนี้ทำให้ได้ความรู้ใหม่เรื่องการทำขนม จากที่ทำไม่เป็นเลย เราใช้เวลาเรียนรู้อยู่เป็นเดือนๆ ศึกษา ปรับปรุง แก้ไข จนตอนนี้เราสามารถสอนคนอื่นได้ รู้สึกภูมิใจ และความรู้นี้จะติดตัวเราไปตลอด เราสามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้

สมฤติ ดิขุนทด หรือ “แนน”

น้องๆ ที่มีหลายประเภท ทั้งที่ถูกกระทำซ้ำๆ ค่าประเพณี ต่างต่าง บางคนก็ต้องใช้ยาบำบัด คุณไม่รู้เรื่อง เวลาที่เข้าไปทำกิจกรรมเจ้าหน้าที่เขาจะห้ามเราถามเด็กๆ เพื่อรื้อฟื้นเรื่องเดิม เด็กพวกนี้ต้องการความรัก เราต้องช่วยเหลือเขา แสดงความรัก โอบกอด แค่นี้เขาก็มีความสุขแล้ว ส่วนเด็กที่มาเรียนทำขนมจะเป็นเด็กที่ได้รับการบำบัดสภาพจิตใจแล้ว แต่เราก็ยังต้องเอาใจใส่เขา ค่อยๆ สอน ค่อยๆ บอก เพราะเขาสมาธิสั้น รั้งรู้ซ้ำ

ช่อทิพย์ นากลาง หรือ “ทิพย์”

แม้จะเคยทำงานกับเด็กๆ มาบ้างแล้ว แต่ยังได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ที่แตกต่าง และมีคุณค่า จากเดิมที่ทำกิจกรรมสอนน้อง เล่นกับน้องก็จะไปที่โรงพยาบาล หรือที่โรงเรียน แต่ที่บ้านนาฮีสวัสดิ์ น้องๆ เขาจะมีความเป็นส่วนตัวสูงมาก อยากทำอะไรก็ทำ มีทั้งหัวเราะเอง ร้องไห้เอง ครั้งแรกไม่กล้าเล่นกับน้อง แต่พอเราเรียนรู้จักเขา พูดคุย ทำกิจกรรมด้วยกันสักพัก น้องๆ เขาจะให้ความร่วมมือดีกว่าเด็กที่ปกติเสียอีก

วิลาวัลย์ กระจ่างโพธิ์ หรือ “ตึก”

จากที่ไม่รักเด็กเลย ก็ได้เปลี่ยนความคิด ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ไม่เกี่ยวกับเด็กประเภทนี้ ซึ่งจะพยายามหลีกเลี่ยงโครงการที่เกี่ยวกับเด็กมาตลอด แต่พอได้ทำกิจกรรมกับเด็กๆ นานๆ เข้าก็พบว่าเขารักเรา เวลาเราไปหา เขาก็จะเข้ามาอกต มาอยู่ใกล้ๆ มองเราเหมือนเราเป็นคนพิเศษ ทำให้เรารู้สึกดีอย่างบอกไม่ถูก ตอนนั้นก็ชอบทำกิจกรรมกับเด็กๆ มากขึ้น

สุพิศตรา นกไม้ หรือ “ก๊ก”

แม้จะเคยทำกิจกรรมมามาก แต่ไม่เคยทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับเด็กด้อยโอกาสเลย เมื่อได้ทำโครงการแล้วทำให้เราได้ข้อคิดใหม่ในการใช้ชีวิตมากขึ้น พอได้ไปเห็นแล้วรู้สึกว่ามีโอกาสดีกว่าเขา น้องบางคนสภาพจิตใจแย่มาก น่าสงสารว่า ทำไมเขาเกิดมาไม่มีโอกาสเหมือนเรา ครั้งแรกเข้าไปน่าจะกลัวจริงๆ สายตาที่ได้กมองเราว่าเป็นคนแปลกหน้า ทำให้เรามองย้อนกลับมาว่า เรามีโอกาสที่ดีกว่าเขา เราควรตั้งใจเรียน ตั้งใจทำงาน และควรช่วยเหลือสังคมให้มากขึ้น เพราะยังมีคนอื่นอีกหลายกลุ่มในสังคมที่รอการช่วยเหลือจากเรา

โครงการส่งเสริมอาชีพนารีสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ธัญยนิษา อภิสัทธีระกุล

อาจารย์ประทุม อุ้นเรือน

ผศ.สุทัศน์ ยอดเพชร

หัวหน้าโครงการ

นางสาวดวงใจ บาทนอก

คณะกรรมการประกอบด้วย

1. นางสาวสมฤดี ดีขุนทด	14. นางสาววรรณิศา ศรีซุ่ม
2. นางสาวช่อทิพย์ นากลาง	15. นางสาวภรณ์ จันทร์โต
3. นางสาวสุพิศตรา นกไม้	16. นายปิยะภัทร ไตรเสนีย์
4. นางสาววิลาวัลย์ กระจ่างโพธิ์	17. นายพีระพล แพร่ครบุรี
5. นางสาวศุภลักษณ์ นิกระโทก	18. นางสาวอโนชา เสนาะ
6. นางสาววาริน วิเชียรวรรณกุล	19. นางสาวกวิณทิพย์ จันทร์รวงทอง
7. นางสาวสมพร นาคกระโทก	20. นางสาวพัชราภรณ์ วรรณิช
8. นางสาวชไมพร กุ่มผักแว่น	21. นางสาวจิราวรรณ กรีจันหรีด
9. นางสาวชนิษฐา จงกลาง	22. นางสาวกรกนก สำอาง
10. นางสาวสุรีย์วรรณ ศรีดา	23. นางสาวปณยา พงษ์จะโปะ
11. นางสาวกันยารัตน์ พุ่มเกาะ	24. นางสาวจุฑาทิพย์ ทัดเทียนันท์
12. นางสาวชนิษฐา แก้วชูศรี	25. นางสาวณัฐพร วิระรังษิยาภรณ์
13. นางสาวศันสนีย์ อนุตระกูลการ	

ฟักปลอดสารพิษบางเหริ่ง
เริ่มกลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้ง หลังนักศึกษา
คณะบริหารการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาดไทย
ลงพื้นที่ศึกษาเรียนรู้กระบวนการปลูกฟัก
ปลอดพิษ ก่อนนำข้อมูลมาเผยแพร่สู่สาธารณะ
สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภค และเสริมความ
เข้มแข็งด้วยการตั้งศูนย์การเรียนรู้เชิงเกษตร
ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ฟักปลอด สารพิษ... ที่บางเหริ่ง

มหาวิทยาลัยมหาดไทย

ตำบลบางเหริยง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา เคยเป็นที่รู้จักของผู้บริโภคทั่วไปในนามของแหล่งปลูกผักปลอดสารพิษที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดสงขลา และพื้นที่ภาคใต้

ตำบลบางเหริยง ประกอบไปด้วยหมู่บ้านเล็กๆ 13 หมู่บ้าน มีวิถีชีวิตเรียบง่าย พอกอยู่พอกิน ชาวบ้านส่วนใหญ่ยึดอาชีพทำการเกษตร ทำสวนยาง ทำนาและปลูกผักไว้กินเอง หากมีผักเหลือกิน จึงนำออกขาย นานวันผักที่เหลือกินเหล่านี้ก็กลับสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านบางเหริยงมากขึ้น เพราะชาวบ้านยึดหลักว่าปลูกกินเอง เหลือขาย เรากินได้ คนอื่นก็กินได้ ผู้ปลูกต้องมีคุณธรรม

ชื่อเสียงของผักบางเหริยง มีจุดเริ่มต้นเมื่อประมาณ 6 – 7 ปีที่ผ่านมา เมื่อเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอได้เข้ามาให้ความรู้เรื่องการปลูกผัก และการใช้ธรรมชาติกำจัดศัตรูพืช ให้กับชาวบ้านหมู่ที่ 5 บ้านบางเหริยงได้ และพวกเขาได้รวมกลุ่มกันปลูกผักปลอดสารพิษขายในนามกลุ่มผลิตผักบางเหริยงได้ ผักที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นผักสวนครัว เช่น ต้นหอม ผักชี ผักกาดขาว ผักเหริยง ผักกูด ผักคะน้า ดอกกะหล่ำ และผักอื่นๆ ที่ทนฝนได้ดี ในการจำหน่ายนั้น สมาชิกกลุ่มปลูกผักจะนำผลผลิตมารวมกันบรรจุใส่ถุงติดสติ๊กเกอร์ ที่มีข้อความรับรอง

ว่าเป็นผักปลอดภัยจากสำนักงานเกษตรจังหวัดก่อนส่งขายให้พ่อค้าคนกลางที่เข้ามาซื้อถึงหมู่บ้าน และผักอีกส่วนหนึ่งจะส่งขายให้กับห้างสรรพสินค้าใหญ่ในจังหวัดสงขลา และจังหวัดใกล้เคียง

แต่ชื่อเสียงของผักปลอดสารพิษบ้านบางเหริยงกลับต้องมัวหมอง เมื่อมีนายทุนเข้ามาจับจองและซื้อที่ปลูกผักขายส่งตลาดโดยใช้ชื่อว่าผักบางเหริยง ทำให้ผู้บริโภคไม่เชื่อมั่นในผลผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มผลิตผักบางเหริยงได้อีกต่อไป เมื่อความต้องการของผู้บริโภคลดลง พ่อค้าคนกลางก็หายหน้าไป ส่วนห้างสรรพสินค้าก็ไม่มีการสั่งซื้อ สมาชิกกลุ่มผู้ปลูกผักจึงไม่ได้นำผักมารวมบรรจุใส่ถุงจำหน่ายในนามของกลุ่มอีกต่อไป มีแต่ปลูกผักไว้กินเองในครัวเรือน หากเหลือก็ขายเอง

ทำอย่างไรจึงจะสร้างความเชื่อมั่นต่อ “ผักบางเหริยง” ของผู้บริโภคกลับคืนมา?

โจทย์ที่ท้าทายเช่นนี้ ทำให้นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในนามของ “ทีมรากแก้วสุขภาพ” คิดทำโครงการผักปลอดสารพิษที่บางเหริยง ขึ้น โดยใช้วิชาความรู้ที่ได้เรียนมากอบกู้ชื่อเสียงผักบางเหริยง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภค พร้อมๆ กับกระตุ้นให้กลุ่มผู้ปลูกผัก

บ้านปลอดสารของชุมชนบางเหียงกลับมารวมกลุ่มกัน และมีกระบวนการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับชุมชนใกล้เคียงต่อไป

ประสานความรู้เกี่ยวกับความรู้ใหม่

“ปี” สุวิงษา มหานิล หัวหน้าโครงการ บอกเล่าถึงความตั้งใจในการทำโครงการของเธอและเพื่อนว่า พวกเขาต้องการนำวิชาความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมาด้านการบริหาร ช่วยเผยแพร่ให้สังคมภายนอกรับรู้ถึงเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการเอาใจใส่เรื่องความปลอดภัยในการผลิตผักเพื่อการบริโภคของคนบางเหียง พร้อมทั้งเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตัวเองได้ โดยกระตุ้นให้คนในชุมชนบางเหียงตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารเคมี และหันมาปลูกผักปลอดสารพิษโดยใช้ความรู้สมัยใหม่ผสมผสานกับภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ โดยใช้กลยุทธ์ในการทำงานผ่านแผนงาน 5 โครงการ

ย่อย ได้แก่ 1.โครงการพัฒนาสินค้า 2.โครงการคนกินปลอดภัยคนปลูกอยู่ได้ 3.โครงการภูมิปัญญาชาวบ้านป้องกันศัตรูพืช 4.โครงการผักปลอดสารพิษที่บางเหียง และ 5.โครงการห้องเรียนปลอดสารพิษ

โครงการที่ถูกกำหนดขึ้นจึงเป็นการทำงานเชื่อมโยงระหว่างความรู้เก่าเรื่องภูมิปัญญาการปลูกผัก กับความรู้ใหม่แบบบริหารธุรกิจ ถูกดำเนินงานขึ้นผ่าน 5 โครงการย่อย ที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคกลับมาสนใจกับผักบางเหียงอีกครั้ง โดยขอวิทยากรจากศูนย์บริหารศัตรูพืชจังหวัดสงขลามาให้ความรู้กับชาวบ้านเรื่องเทคนิควิธีการปลูกผักปลอดสารพิษ เป็นการต่อยอดภูมิปัญญา อีกด้านหนึ่งทีมงานได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ภูมิปัญญาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของชาวบ้านผู้ปลูกผัก รวมทั้งความรู้จากตำราและงานวิจัย จัดทำเป็นคู่มือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นป้องกันกำจัดศัตรูพืช แจกจ่ายให้กับผู้เข้าร่วมอบรมเสียงสะท้อนที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ปลูกผักคือ ทุกคนต่างเห็นว่าเทคนิควิธีการแบบใหม่นี้ช่วยให้ผักมีคุณภาพยิ่งขึ้น เพราะบางเรื่องเป็นสิ่งที่พวกเขาไม่เคยรับรู้มาก่อน

สร้างแผนการตลาดแนวใหม่ให้ผักบางเหียง

การเติมความรู้ใหม่มาเชื่อมความรู้เก่า เพื่อสร้างผลผลิตให้ทั้งคุณภาพและปริมาณผ่านพ้นไป กิจกรรมต่อมาจึงเป็นการสร้างแผนการประชาสัมพันธ์สู่ตลาดผู้บริโภค ผ่านช่องทางใหม่ ๆ 2 รูปแบบ หนึ่งคือผลักดันให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เชิงเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งนอกจากจะเป็นการให้ความรู้กับคนภายนอกชุมชนแล้ว ยังเป็นการสร้างการยอมรับทางอ้อมให้กับผู้ที่มาเรียนรู้ทราบว่าผักของที่นี่มีความปลอดภัยสูง สองคือประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคกลับมาสนใจในคุณภาพของผักบางเหียงอีกครั้ง

แต่แผนงานที่ทีมรากแก้วสุขภาพวางไว้มีอันต้องหยุดชะงักลง เมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมเมืองหาดใหญ่ แต่พวกเขาก็ไม่ย่อท้อ ปรับแผนการทำงานใหม่ ช่วยกันเขียนสคริปต์ ทำบทสัมภาษณ์ วางแผนเกี่ยวกับเนื้อหาการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบรายการทีวีและรายการวิทยุไปก่อน เมื่อถึงเวลาที่ลงพื้นที่ได้ถ่ายทำกัน โดยไม่ต้องมานั่งปรึกษากันใหม่ให้เสียเวลา “ปอ” อนุรักษ์ กาวชู บอกเล่าการปรับเปลี่ยนแผนดำเนินงาน

ทันทีที่ฝนหยุดตก ทีมรากแก้วสุขภาพพร้อมด้วย **อับดุลสลาม หวังโสะ** ทีมงานผลิตสื่อท้องถิ่นที่บ้านบางเหียงอีกครั้ง เพื่อถ่ายทำสารคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับขั้นตอนการปลูกผักบางเหียงที่เน้นย้ำถึงกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย และเจตนารมณ์ที่ผู้ปลูกคำนึงถึงความ

ปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นหลัก

สารคดีความยาว 10 นาที ได้รับการเผยแพร่ผ่านหน้าจอทีวีทั้งช่อง HAC TV และเคเบิลทีวีให้ชาวสงขลาได้รับชมวันละ 3 รอบ นอกจากนี้ยังมีรายการวิทยุที่กลุ่มนักศึกษาเป็นผู้ดำเนินรายการเองทางคลื่นวิทยุ FM. 101.25 MHz. U – Radio และออกอากาศในรายการวิทยุชุมชนบ้านบางกล่ำคลื่น FM. 87.25 MHz.

ผลของการประชาสัมพันธ์ปรากฏว่ามีผู้ที่ได้รับฟังรายการวิทยุ โทรศัพท์เข้ามาสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องวิธีการปลูกและสถานที่ตั้งของบ้านบางเหียงจำนวนมาก ขณะเดียวกันชาวบ้านก็มีโอกาสต้อนรับผู้มาเยือนรายใหม่ๆ ที่เข้ามาติดต่อขอซื้อผักอย่างต่อเนื่อง... งานประชาสัมพันธ์ที่ปรับเปลี่ยนการใช้กฤตเป็นโอกาสให้ชุมชนบางเหียง จึงผ่านไปได้อย่างดี

กิจกรรมประชาสัมพันธ์ผ่าน **ศูนย์กลางการเรียนรู้เชิงเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่น** ก็เกิดขึ้นตามมา แผนงานนี้คาดหวังว่าจะเป็นมิติใหม่ที่สร้างพื้นที่การเรียนรู้ระหว่างผู้บริโภคกับผู้ผลิตได้มาเจอกัน ได้มาเห็นของจริงจากพื้นที่ เป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคถือเป็นการทำงานรูปแบบใหม่ที่ชาวบ้านไม่เคยทำกันมาก่อน ทีมรากแก้วสุขภาพประจวบหรือร่วมกับชาวบ้าน และได้ข้อสรุปร่วมกันว่า ให้ใช้พื้นที่อาคารเอนกประสงค์ของกลุ่มผลิตผักบางเหียงใต้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ซึ่งแกนนำและชาวบ้านที่เป็นสมาชิกล้วนเล็งเห็นประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ฯ ดังกล่าว ชาวบ้านหลายคนฝึกซ้อมการเป็นวิทยากรให้ความรู้ ทั้งเรื่องปุ๋ย การจัดการแมลงศัตรูพืช และภูมิปัญญาด้าน

ต่างๆ ทั้งการปลูก คุณสมบัติของผักแต่ละชนิด ซึ่งวิทยากรชาวบ้านสามารถแสดงบทบาทให้กับผู้เกี่ยวข้องที่มาร่วมงานในวันเปิดศูนย์การเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

และโครงการห้องเรียนสาธิตได้ถูกนำมาผูกโยงไว้กับศูนย์การเรียนรู้ โดยทีมรากแก้วสุขภาพทำหน้าที่รวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ มาเผยแพร่ไว้ในห้องประชุมของศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้คนภายนอกได้รับรู้ว่าผักบางเหรียญมีความเป็นมาอย่างไร ใครเป็นสมาชิกบ้าง และมีพื้นที่การปลูกครอบคลุมอยู่ในหมู่บ้านใดบ้าง เป็นต้น

ขยายผล...สร้างมาตรฐานพัฒนาสินค้า

เมื่อกระบวนการผลิตผักปลอดสารพิษถูกรื้อฟื้นขึ้น พร้อมหนุนเสริมด้วยแผนประชาสัมพันธ์รูปแบบใหม่จากกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างทีมรากแก้วสุขภาพกับชุมชนถูกกระตุ้นเป็นระบบแล้ว การคิดต่อสำหรับโครงการพัฒนาสินค้า จึงถูกหยิบยกขึ้นมาขยายผลต่อ โดยชาวบ้านได้จัดประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง

4 ฝ่าย ได้แก่ เกษตรอำเภอ หน่วยปราบศัตรูพืช องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา และกลุ่มชาวบ้าน เพื่อรับทราบถึงเจตนารมณ์ของกลุ่มผลิตผักบางเหรียญที่ 5 ก่อนที่จะทำหนังสืออย่างเป็นทางการเพื่อยื่นต่อสำนักงานเกษตรจังหวัดให้ตรวจสอบผักก่อนที่จะออกหนังสือรับรองความปลอดภัยอีกครั้ง ซึ่งในครั้งนี้นอกจากเกษตรกรจากหมู่ที่ 5 แล้ว ยังมีเกษตรกรจากหมู่บ้านอื่นแจ้งความจำนงขอเข้าร่วมกลุ่มเพิ่มอีก 3 หมู่บ้าน ได้แก่ เกษตรกรหมู่ที่ 3 จำนวน 10 คน เกษตรกรหมู่ที่ 4 จำนวน 10 คน และเกษตรกรหมู่ที่ 6 จำนวน 5 คน ซึ่งการเข้าร่วมครั้งนี้ถูกกำหนดร่วมกันว่า จะต้องมีเกษตรจังหวัดเข้ามาตรวจสอบขั้นตอนและกระบวนการผลิตของเกษตรกรก่อนให้หมายเลขสมาชิกเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของคนในกลุ่มและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอย่างเข้มงวดนั่นเอง

แม้ทีมรากแก้วสุขภาพจะประสบปัญหาระหว่างทางของการดำเนินโครงการ ด้วยสภาพดินฟ้าอากาศจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแผนงาน แต่ความคืบหน้าล่าสุดที่ชี้ให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ของโครงการนี้มากที่สุดคือ ผู้ปลูกผักเองก็หันมาคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค

โครงการนี้ใช้เวลาสั้นมาก เวลาบีบอัด
นักศึกษาซึ่งเป็นเพียงกลุ่มคนเล็กๆ
จะอย่างไร้ก็เขาเข้าใจชุมชน เข้าถึงแกนนำ
ชุมชน จึงจำเป็นต้องอาศัยความน่าเชื่อถือ
ซึ่งความเป็นอาจารย์น่าจะช่วยเปิดพื้นที่ให้
นักศึกษาซึ่งเป็นคนแปลกหน้าที่เขาวบ้านเอง
ก็ไม่เคยรู้มาก่อนว่าเป็นใคร ก็เขามีความ
มั่นใจ เราจึงต้องช่วยนักศึกษาสร้างความ
เชื่อมั่นทั้งต่อตัวเอง และสร้างความเชื่อมั่น
ให้กับเขาวบ้าน

เพิ่มมากขึ้น จากการทุ่มเทประชาสัมพันธ์ที่ทีมรากแก้ว
สุขภาพจัดทำขึ้น

เมื่อถามถึงสถานการณ์ของกลุ่มผลิตผักบ้าน
บางเหียงใต้ ณ ปัจจุบัน **อนันต์ ไชยชนะ ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 5** ประธานกลุ่มผลิตผักบางเหียงให้ข้อมูลว่า
“ที่ผ่านมาเรามีกลุ่มก็จริง แต่ไม่ได้รวมตัวกันขายมา
สักพักหนึ่งแล้ว เพราะตอนนี้ผักปลูกได้ไม่มาก แต่ถ้า
ผลผลิตออกมาดี เราจะกลับมารวมกลุ่มกันอีกครั้ง การ
รวมตัวกันขายจะได้ราคาดีกว่า เพราะกลุ่มจะมีการ

รับประกันราคาให้สมาชิก อย่างน้อยกิโลกรัมละ 12 บาท
แต่ถ้าขายกันเองชาวบ้านก็ขายได้แค่ 7-8 บาทเท่านั้น
ซึ่งเหตุผลที่ทำให้ปัจจุบันมีสมาชิกรวมกลุ่มกันอีกครั้ง
ส่วนหนึ่งเป็นเพราะโครงการที่นักศึกษาเข้ามาทำ
กิจกรรมเสริมใหม่ๆ ให้กับกลุ่ม ทำให้ชาวบ้านที่เริ่ม
สนใจว่า ขนาดเขาเป็นคนนอก เขายังสนใจผักปลอด
สารพิษของบ้านเรา และการได้ออกทีวี วิทยุ แล้วได้พูด
ถึงเรื่องสมุนไพรกำจัดศัตรูพืชอีกครั้ง ทำให้สถานการณ์
ของบ้านบางเหียงดีขึ้น มีคนสนใจผักปลอดสารพิษ
ของเรามากขึ้น ชาวบ้านก็อยากกลับมาทำอีก บางคน
ไม่เคยเป็นสมาชิกมาก่อนก็มาสมัครเป็นสมาชิกเพิ่ม
ซึ่งก็ต้องยกความดีความชอบให้นักศึกษา”

เรียนรู้เพื่อเข้าใจและสานต่อ

แม้ความสำเร็จของโครงการนี้จะยังไม่เห็นผล
เป็นรูปธรรมนัก แต่ความสำเร็จของทีมรากแก้วสุขภาพ
กลับมีให้เห็นอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการลงพื้นที่
ชุมชน การแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีภาวะหรืออย่างเป็น
ขั้นเป็นตอน ถือเป็นภาระเรียนรู้นอกห้องเรียนที่มีค่ายิ่ง
และกว่าจะมาถึงวันนี้ได้คงต้องยกความดีให้กับ**อาจารย์
สุจิตราภรณ์ จุสปาโล** ที่เข้ามาช่วยเป็นที่ปรึกษาให้กับ

นักศึกษาที่มนี้ ด้วยประสบการณ์การทำงานวิจัยด้านชุมชนมาโดยตลอด ทำให้ความรู้จากอาจารย์ถูกถ่ายทอดไปยังศิษย์ได้โดยตรง

“โครงการนี้ใช้เวลาสั้นมาก เวลามีน้อย นักศึกษาซึ่งเป็นเพียงกลุ่มคนเล็กๆ จะทำอย่างไรให้เขาเข้าใจชุมชน เข้าถึงแกนนำชุมชน จึงจำเป็นต้องอาศัยความน่าเชื่อถือ ซึ่งความเป็นอาจารย์น่าจะช่วยเปิดพื้นที่ให้นักศึกษาซึ่งเป็นคนแปลกหน้าที่ชาวบ้านเองก็ไม่เคยรู้มาก่อนว่าเป็นใคร ให้เขามีความมั่นใจ เราจึงต้องช่วยนักศึกษาสร้างความเชื่อมั่นทั้งต่อตัวเอง และสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวบ้าน ในจุดนี้เราต้องคอยให้คำแนะนำเรื่องการวางตัว การสัมภาษณ์เชิงลึก เพราะเป้าหมายของเราคืออยากให้พวกเขาได้เรียนรู้การทำงานกับ

ชุมชน รู้จักปรับตัวทำประโยชน์ให้กับสังคม ให้เขารู้ว่าในชีวิตจริงเมื่อไปทำงานเขาต้องสามารถเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้สามารถทำงานสำเร็จและลุล่วงไปด้วยดี” อาจารย์กล่าว

วันนี้ แม้โครงการผักปลอดสารพิษที่บางเหริ่งจะสิ้นสุดลงแล้ว แต่พวกเขายังไม่หยุดอยู่เพียงเท่านั้น ปีในฐานะหัวหน้าโครงการกล่าวย้ำอีกครั้งว่า

“เราจะไม่ทิ้งที่นี่ไป เราจะกลับมาอีก แม้บังคับโครงการจะหมดลง トラบใดที่เรายังมีแรง เราจะใช้วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ สานต่อให้ชาวบ้านที่นี่ลุกขึ้นยืนได้อีกครั้ง”

ประสบการณ์ นอกรั้วมหาวิทยาลัย...

สุวิญชา มหานิล หรือ “บี”

จากเดิมที่เป็นคนพูดไม่เก่ง ไม่กล้าพูด คิดอะไรกลับหน้ากลับหลังตลอด และไม่เคยคิดว่าจะทำโครงการนี้ได้ แต่เมื่อได้เป็นหัวหน้าโครงการ ทำให้ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมาย รู้สึกว่าเราควรมีส่วนดีกว่านี้ คิดให้ดีแล้วค่อยพูด ต้องมองให้ลึก ต่อมาคือวิธีการพูดจูงใจอย่างไรให้เขาทำตามเรา รวมถึงการวางแผนการเป็นผู้นำ จากที่ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ วันนี้ก็มั่นใจมากขึ้น แถมยังได้ประสบการณ์ใหม่ๆ ได้แนวคิดและความรู้ใหม่ๆ ด้านการเกษตร ที่สำคัญคือการลงชุมชนจะต้องไม่ยึดแนวคิดของตัวเองเป็นหลัก เราต้องถามชาวบ้านก่อนว่าเขาต้องการอะไร ไม่ใช่ว่าเขาตัวเองเป็นที่ตั้ง

ชนิษฐา วายุภักดิ์ หรือ “ต้า”

ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านที่อยู่ใกล้ๆ กับมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ที่ไม่เหมือนกัน ไม่มีวิธีที่ตายตัว เป็นการลองผิดลองถูกของแต่ละคร้วเรือน นอกจากนี้ยังเห็นการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในตัวเอง เช่น รู้จักแบ่งเวลาทั้งการเรียน การทำงาน และชีวิตส่วนตัว ก่อนหน้านี้เป็นคนใช้ชีวิตเรื่อยๆ เลิกเรียนกลับมาตอนเย็นก็ไปนั่งเล่นกับเพื่อน กลับบ้านดึกๆ ตื่นๆ ไม่ทำอะไร แต่ตอนนี้กลางวันเรียน ฝึกงานที่คณะแพทยศาสตร์ มอ. ซึ่งเหนื่อยมาก มีเวลาว่างสักนิดก็ต้องคุยกันเรื่องโครงการ คิดเรื่องที่มีสาระมากขึ้น เมื่อก่อนคนชอบถามว่าทำไมหน้าดูจืด หนูก็บอกว่าหน้าหนูเป็นอย่างนี้ แต่ตอนนี้กลายเป็นว่าเราต้องเข้าหาชุมชน ต้องปรับบุคลิกใหม่จากไม่แคร์ใครก็ต้องยิ้มนำไว้ก่อนเวลาเข้าหาชาวบ้าน ตอนนั้นก็กลายเป็นคนยิ้มแย้ม สิ่งที่เราได้รู้สึกในตอนนี้อะไรอยากทำให้ตัวเองเป็นคนที่มีความคิด ความรู้ และนำมาพัฒนาสังคม

ณัฐกานต์ กาวชู หรือ “ปอ”

ชอบทำกิจกรรมเป็นชีวิตจิตใจ แต่การทำโครงการทำให้รู้ว่าแตกต่างกับการทำกิจกรรมมาก แต่ก่อนทำกิจกรรมก็จะทำสนุกๆ เฮฮาไปวันๆ ทำไปเพื่อให้ได้กลับบ้าน แต่การทำโครงการทำให้ได้เรียนรู้ชีวิตจริงมากขึ้น การทำงานกับผู้ใหญ่ กับชุมชน กับสังคม เมื่อมีปัญหาเราก็ต้องแก้ ต้องจริงจัง ทำให้เป็นผู้ใหญ่มากกว่าเดิม คิดอะไรลึกมากขึ้น เมื่อย้อนกลับไปคิดถึงเมื่อก่อนเวลาทำกิจกรรมกับเพื่อนยังหัวเราะสนุกสนาน แต่ตอนนี้จะมาทำตัวแบบเมื่อก่อนไม่ได้แล้ว เพราะเราต้องเจอปัญหาอีกมาก เมื่อเจอปัญหาที่ต้องนั่งต้องเริ่มคิดว่ามันเกิดจากจุดไหน ทำอย่างไรงานจึงจะเดินต่อไปได้ ณ วันนี้เราภูมิใจในตัวเอง แต่อยากทำให้ดีกว่านี้ อยากถีบตัวเองให้ดีขึ้นกว่านี้อีกในทุกๆ ด้าน ทั้งการใช้ชีวิตในสังคมและการเรียน

โครงการ ผักปลอดสารพิษ ที่บางเหริยง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ
อาจารย์ สุจิตราภรณ์ จุสปาโล

หัวหน้าโครงการ
นางสาวสุวิญษา มหานิล

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวรินรภัทร์ วิชชุ
2. นางสาวนิสริน แวหะยี่
3. นางสาวณัฐกานต์ กาวชู
4. นางสาวชนิษฐา วายุภักดิ์
5. นายอัปดุลสลาม หวังโสภา

จาก “การเรียนรู้” สู่ “การปฏิบัติ” นักศึกษา
ฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา นำงานวิจัย
การผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังงานน้ำ ไปช่วย
ชาวบ้านในหมู่บ้านลาคอซูแก อำเภอบันนังสตา
จังหวัดยะลา ที่อยู่ในความมืดมานาน สามารถ
ผลิตไฟฟ้าใช้ตัวเอง แสงสว่างจากไฟฟ้าไม่เพียง
ทำให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หากแต่ยัง
โหมไฟอาสาในใจของนักศึกษาให้คุุณมากขึ้น
อีกด้วย

พลังงานไฟฟ้า “จ๊ว”

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

“เมื่อก่อนเราไม่รู้หรือรู้ว่าไฟฟ้ามาจากไหน เกิดมาก็ได้ใช้แล้ว มีก็ใช้ไป รัฐบาลเขาประกาศรณรงค์ให้ประหยัดไฟฟ้าบ่อยๆ ก็ได้แต่ฟัง ไม่เคยคิดทำสักที แต่พอได้มาลองผลิตไฟฟ้าให้ชาวบ้านใช้แล้ว รู้เลยว่ามันยากมาก กว่าเราจะมีไฟฟ้าใช้ ก็เริ่มใช้ไฟฟ้าแบบมีสติมากขึ้น ใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น” “กรี” สีอกรี เต๊ะหนุ่มน้อยนักฟิสิกส์จากจังหวัดยะลาบอกเล่าความคิดที่เกิดขึ้นภายหลังจากการทำโครงการ

นักวิจัย...ในชั้นเรียน

กรีและเพื่อนได้รับคำชักชวนจาก อาจารย์อิลีหียะ สนิโซ นักวิจัยด้านพลังงานทดแทนและเทคโนโลยีการอบแห้ง ที่เห็นศักยภาพของพวกเขาว่าน่าจะนำความรู้เกี่ยวกับการผลิตไฟฟ้าพลังงานทดแทนไปทดลองใช้จริงในพื้นที่ ลาคอซุแก หมู่ที่ 12 ตำบลดิ่งชัน อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ บนเขาที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้

ด้วยความที่กรีมีวิถุนานักกิจกรรม และรักการทำกิจกรรมเพื่อชุมชนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว กรีทำกิจกรรมมาตั้งแต่ปี 1 จนถึงปัจจุบันทำหน้าที่เป็นนายกสโมสรนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร และสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาจังหวัดยะลา จึงอยาก

ช่วยเหลือชาวบ้าน โดยนำงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้พลังงานน้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าของอาจารย์ มาต่อยอดกับงานวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของพลังงานน้ำในการผลิตกระแสไฟฟ้า ที่กรีและเพื่อนทำในชั้นปี 3 ก่อนจบการศึกษา มาหาวิธีผลิตกระแสไฟฟ้าให้ชาวบ้านใช้

เมื่อคิดดี การทำดีก็เริ่มขึ้น กรีบอกว่าโชคดีมากที่มีโครงการ “กล้าใหม่...ไม่รู้อ” เหมือนเปิดโอกาสให้เขาได้นำความรู้มาช่วยเหลือพัฒนาชุมชน เลยนำสิ่งที่คิดเขียนเป็น โครงการพลังงานน้ำผลิตไฟฟ้าขนาดจิ๋วสายใยชุมชน ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ส่งเข้าร่วมโครงการ โดยมีเพื่อนร่วมทีม 7 คน และกรีกับเพื่อนๆ ก็ได้เฮ...เมื่อโครงการของพวกเขาผ่านเข้ารอบ 20 สุดท้าย

เมื่อนักวิจัย...ลงสนามจริง

หลังทราบผลว่าโครงการผ่านเข้ารอบ กรีชักชวนเพื่อนนักกิจกรรมคู่ใจ “เลาะ” อับดุลเลาะ กาโฮง ให้มารับหน้าที่ฝ่ายประสานงาน โดยก่อนลงพื้นที่สำรวจข้อมูลบริบทของหมู่บ้านลาคอซุแก อาจารย์อิลีหียะได้เข้าไปช่วยพูดคุยกับกำนันตำบลดิ่งชันเพื่อบอกเล่าที่มาที่ไปของโครงการ แผนการดำเนินงานพร้อมเก็บข้อมูลหมู่บ้าน

“หมู่บ้านลาโคซูกะ มีประชากรทั้งหมด 20 ครอบครัว ชาวบ้านนับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนผลไม้ และสวนยาง พวกเขาอยู่กันมานานกว่า 23 ปีโดยไม่มีไฟฟ้าใช้ แต่เราก็ยังไม่ได้เห็นภาพจริง คิดไม่ออกว่าพวกเขาอยู่กันอย่างไรรู้ คิดว่าต้องขึ้นไปดูให้เห็นจริงๆ และในพื้นที่จะสามารถผลิตไฟฟ้าโดยใช้พลังงานน้ำได้หรือไม่” กรีบอกเล่าข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับรู้มาก่อนเริ่มงานจริง

กรีและเลาะไม่รอช้ารีบติดต่อประสานงานเพื่อขอเข้าไปดูพื้นที่จริงในหมู่บ้านลาโคซูกะ ซึ่งห่างจากบ้านของก้านั้นประมาณ 10 กิโลเมตรทันที ทางก้านั้นเองก็ให้ความร่วมมือเต็มที่ โดยติดต่อ อาแซ สามะ หรือ “แบแซ” ชาวบ้านลาโคซูกะ และศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ให้มารับกรีและเลาะเข้าไปสำรวจพื้นที่

“หนทางเข้าหมู่บ้านลำบากมาก” กรีบอก โดยมีเลาะช่วยเสริมด้วยการเล่าถึงความรู้สึกครั้งแรกของเขาในการเดินทางไปเยือนลาโคซูกะ

“เป็นทางลูกรัง บางช่วงไหลถนนขาด มองไป

ข้างล่างนี้เหวซัดๆ เราไม่เคยเจออย่างนี้มาก่อนกว่าจะขึ้นไปถึงข้างบนได้เหนื่อยมากๆ ช่วงแรกๆ ขึ้นไปได้ประมาณ 3-4 กิโลเมตรยังมีเสาไฟฟ้าอยู่ แต่ถัดจากนั้นไปไม่มีแล้ว เห็นทางลำบากขนาดนี้ก็เข้าใจว่าทำไมจึงไม่เข้ามาติดตั้งไฟฟ้าให้ชาวบ้าน”

เมื่อมีโอกาสได้พูดคุยกับแบแซและชาวบ้านทำให้กรีและเลาะทราบว่า ที่นี้มีเด็กวัยเรียนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาอาศัยอยู่ครอบครัวละ 2 คน ระยะทางจากบ้านไปถึงโรงเรียนประมาณ 10 กิโลเมตร เป็นถนนลูกรัง เดินทางลำบากมาก ช่วงฤดูฝน ถนนเป็นโคลน รถไม่สามารถวิ่งได้ เด็กต้องขาดเรียน ซึ่งเรื่องนี้กระตุ้นให้ทีมงานอยากจะช่วยเหลือชาวบ้านและเด็กๆ มากยิ่งขึ้น

กรีและเลาะเดินสำรวจรอบๆ หมู่บ้าน พวกเขาพบว่าที่นี่มีต้นทุเรียนที่ติดในการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานน้ำ คือพื้นที่ตั้งอยู่บนภูเขาสูง มีน้ำไหลผ่านตลอดปี แหล่งน้ำหลายสายที่มีความลึกระดับ 50 เซนติเมตร ซึ่งเป็นความลึกที่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ บ้านแต่ละหลังอยู่ห่างกันไม่มาก และบ้านทุกหลัง

อยู่ติดกับแหล่งน้ำ ทำให้ง่ายในการต่อกระแสไฟฟ้าเข้าไปใช้ในบ้าน

“ไฟฟ้าพลังงานน้ำมีหลักการทำงานคือ ใช้แรงดันน้ำที่ต่อจากท่อส่งน้ำที่อยู่ในฝายเข้ากับกังหันน้ำ เพื่อให้ น้ำไหลผ่านใบพัด ให้กังหันหมุน เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า โดยกระแสไฟฟ้าที่ผลิตออกมาจะอยู่ในรูปของไฟฟ้ากระแส สลับ สามารถใช้ต่อตรงกับเครื่องใช้ไฟฟ้าได้ทันที”

กรีและเลาะอธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจหลักการ ทำงานของการผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำอย่างละเอียด เพราะชาวบ้านต้องเรียนรู้และลงมือทำด้วยตัวเอง แต่ ก่อนออกมาจากหมู่บ้านในวันนั้น ชายหนุ่มทั้งสองให้ คำมั่นสัญญาว่าพวกเขาจะกลับมาสร้างต้นแบบเครื่อง ผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำให้กับชาวบ้านที่นี่

เมื่อเห็นความตั้งใจของนักศึกษา แบบซู้สึกยินดี มาก พร้อมสนับสนุนช่วยเหลือการทำงานของนักศึกษา ทุกขั้นตอน “เราเคยพยายามขอ อบต. ให้มาติดตั้งไฟฟ้า ในหมู่บ้าน เขาก็รับปาก แต่พอนานๆ ไป เรื่องก็เงียบหาย พวกเราต้องซื้อเครื่องปั่นไฟและตะเกียงใช้เอง เมื่อเห็น นักศึกษาจะเข้ามาช่วยเหลือพัฒนาหมู่บ้าน รู้สึกดีใจ มากที่จะได้มีไฟฟ้าใช้เสียที” แบบซ้อบอก

ร่วมมือปฏิบัติการนำ “แสงสว่าง”สู่ชุมชน

หลังกลับลงมาจากพื้นที่ กรีและเลาะนัดประชุมกับ เพื่อนๆ บอกเล่าสิ่งที่ได้พบมา พร้อมกับวางแผน การทำงานร่วมกัน

“ลึกลับๆ ในใจ กลัวมากกว่าจะผลิตไฟฟ้าให้ชาวบ้าน ไม่ได้ เราเคยเรียนรู้แต่ทฤษฎี แต่ยังไม่เคยปฏิบัติสักที เลยบอกกับเพื่อนว่าเราต้องหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเรื่อง กระแสไฟฟ้า การติดตั้ง ระบบไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ให้ได้มากที่สุด เพื่อให้แน่ใจว่าทำได้จริง” กรีบอกเล่า ความในใจ

ทุกคนต่างช่วยกันหาข้อมูลเพิ่มเติมทั้งจากหนังสือ อินเทอร์เน็ต สอบถามจากอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ จากวิทยาลัยเทคนิคยะลา

“การทำโครงการนี้สอนให้เรารู้จักค้นหาคำความรู้ เพิ่มเติม รู้จักว่าจะไปหาที่ไหน เพราะความรู้ไม่ได้มีใน

ห้องเรียนหรือในมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่เราสามารถไป ขอคำแนะนำจากอาจารย์ต่างสถาบันได้” “ดีะ” พารินตะ หมัดแมเราะ สาวน้อยฝ่ายวิชาการและหาข้อมูลกล่าว พวกเขา นำข้อมูลที่แต่ละคนหาได้ มาเล่าสู่กันฟัง โดยมี “สะห์” ทักนิ สุหลง ฝ่ายเก็บข้อมูล คอยบันทึก จัดเก็บ และเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากสมาชิกในกลุ่มให้ เป็นระบบ และง่ายต่อการใช้งาน

การประชุมเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อพวกเขาได้ข้อมูล อย่างละเอียดแล้ว พร้อมๆ กับแผนงานที่ถูกจัดวางไว้ โดยพวกเขาตั้งเป้าไว้ว่าจะออกแบบ จัดทำ และ ติดตั้งเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้าพลังงานน้ำต้นแบบ 1 เครื่อง โดยให้ชาวบ้านเข้ามาช่วยทำทุกขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อเรียนรู้วิธีการผลิตและติดตั้ง เพื่อให้ชาวบ้าน มีความรู้ สามารถนำไปทำเองได้

แต่ด้วยหนทางที่ยาวไกล เดินทางไปมาไม่สะดวก และต้องเรียนในวันจันทร์-ศุกร์ การเข้าไปทำงานในพื้นที่ จึงทำได้ไม่บ่อยนัก พวกเขาจึงร่วมกันแก้ปัญหาด้วยการ คลังงานออกมาทั้งหมด แยกงานออกเป็นส่วนๆ ดูว่างาน ไหนสามารถทำได้ในมหาวิทยาลัย งานไหนจำเป็นต้อง ไปทำในหมู่บ้าน และจัดตารางการทำงานใหม่เพื่อไม่ให้ กระทบกับเวลาเรียน จนได้แผนการทำงานที่ชัดเจน

เครื่องกำเนิดไฟฟ้าและการออกแบบใบพัด คือ งานแรกที่กลุ่มนักศึกษาทดลองทำที่มหาวิทยาลัย และ ตกลงกันว่า จะเข้าไปทำงานในพื้นที่ทุกเย็นวันศุกร์จนถึง วันอาทิตย์ โดยมีแบบซ้อช่วยเหลืออรับ-ส่ง จัดหาที่พัก และอาหารให้

และการทำงานในพื้นที่หมู่บ้านลาคอซุแกก็เริ่มขึ้น ด้วยการสำรวจพื้นที่ติดตั้งเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้า โดยเลือกพื้นที่ใกล้ๆ บ้านของแบแซ ซึ่งมีสายน้ำไหลผ่านถึง 2 สาย และบ้านนี้เป็นเหมือนศูนย์รวมของคนในหมู่บ้าน เมื่อมีปัญหาทุกคนก็จะมารวมตัวพูดคุย ประชุม และปรึกษาหารือกันที่นี่

“บ้านแบแซ เป็นเหมือนร้านน้ำชา เมื่อชาวบ้านทำงานเสร็จก็จะมานั่งเล่น นั่งคุยกันที่นี่ เราเลือกที่นี่ เพราะคิดว่าชาวบ้านทุกคนรู้จักบ้านแบแซดีอยู่แล้ว เวลาสร้างเครื่องผลิตพลังงานไฟฟ้าจะได้ชักชวนให้ชาวบ้านมาเรียนรู้ร่วมกันได้ง่ายขึ้น” กรือธิบายเหตุผล

เมื่อได้พื้นที่แล้ว การสร้างฝายกั้นน้ำ คือขั้นตอนต่อมา งานนี้มีชาวบ้าน 5 – 6 คนลงแรงช่วยเต็มที่ โดยมีแบแซเป็นแกนนำหลัก นักศึกษาเองก็ไม่น้อยหน้า ใช้ประสบการณ์ที่เคยทำฝายเมื่อครั้งออกค่ายอาสา และความรู้จากอาจารย์ที่ปรึกษาคำนวณหาพื้นที่และปริมาณที่เหมาะสมในการสร้างฝาย รวมถึงปริมาณปูน หิน ทราย และเหล็กที่จะต้องให้ โดยมี “ไว” ซิติมารีแย มะเต็ง ฝายธุรการและเหรียญกิก คอยจดบันทึกเพื่อ

คำนวณค่าใช้จ่ายและสั่งซื้ออุปกรณ์ ส่วนชาวบ้านก็ช่วยจัดเตรียมและขนย้ายอุปกรณ์ก่อสร้าง เช่น จอบ เสียม บุ้งก็ ถัง ปูนซีเมนต์ หิน ทราย เหล็ก ไม้ เป็นต้น

โต๊ะเล่าบรรยากาศการทำงานร่วมกับชาวบ้านว่า “การขนย้ายอุปกรณ์มีความลำบากนิดหน่อย เพราะรถเข้าไปไม่ถึงจุดที่เราจะทำงาน ต้องจอดรอไว้ไกลมาก ทั้งนักศึกษาและชาวบ้านต่างช่วยกันแบกของ ยกของ งานนี้พวกเขาไม่เหนื่อยเลย แถมได้ความรู้เพิ่มขึ้น ชาวบ้านให้ความร่วมมือดีมาก สอนเราทำฝายด้วย เพราะเขาเคยมีประสบการณ์มากกว่า บางครั้งสิ่งที่เราคำนวณมาเกิดความคลาดเคลื่อน เขาก็บอกว่าต้องทำอย่างนี้ดีกว่า เราก็ฟังเขาและทำตาม”

ผลจากการคำนวณ พวกเขาได้สร้างฝายที่ด้านบนกว้าง 8.25 ตารางเมตร ด้านล่างกว้าง 4 เมตร สูง 1.5 เมตร หนา 0.2 เมตร (10 นิ้ว) สามารถกั้นน้ำได้ 100 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งฝายนี้นอกจากจะนำไปใช้ในการติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าแล้ว ยังสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการอุปโภคบริโภคได้อีกด้วย

เย็นวันอาทิตย์ก่อนที่นักศึกษาจะลงมาจากพื้นที่ชาวบ้านต่างรับปากว่าจะช่วยกันสร้างฝายให้เสร็จเมื่อพวกนักศึกษากลับมาอีกครั้งในสัปดาห์หน้า

ฝนมาพา “กำลังใจ” ทาย

ฤดูฝนมาเยือนลาคอซูกะอีกครั้ง ปีนี้ฝนตกหนักกว่าที่เคย ส่งผลให้ถนนดินลูกรังกลายเป็นดินโคลน การเดินทางที่ว่ายากลำบากแล้ว ยิ่งลำบากมากขึ้น มีบางครั้งที่รถติดโคลนไปไม่ถึงหมู่บ้าน หนุ่มสาวทั้ง 8 ชีวิตต้องเดินเท้าฝ่าสายฝนและความหนาวเหน็บขึ้นไปบนลาคอซูกะด้วยระยะทางไกลกว่า 5 กิโลเมตร บางครั้งฝนตกหนักมาก ลมแรง รถไม่สามารถวิ่งจากคอกไปส่งหนุ่มสาวเหล่านี้กลับเข้าเมืองได้ พวกเขาต้องติดอยู่ในนั้นนานกว่าหนึ่งสัปดาห์

เลาะบอกเล่าความในใจเมื่อครั้งที่เขาและเพื่อนๆ ติดอยู่ที่ลาคอซูกะ และไม่สามารถกลับไปเรียนได้ “เคยคิดตามตัวเองว่า เราจะทำอะไรที่นี่ ถนนเป็นลูกรังไหลทางทรุด มองลงไปก็เห็นแต่เหว ไม่มีความปลอดภัยใดๆ เลย ทำไมต้องเป็นเราที่มาทำงานอบต.ไปไหน ทำไมไม่มาทำ แต่พอคิดถึงชาวบ้านได้สัมผัสกับสภาพชีวิตของชาวบ้านที่อยู่โดยไม่มีไฟฟ้าใช้มาหลายปี เราอยู่แค่นี้ก็วันยังรู้สึกว่าการตอนกลางคืนน่ากลัวมาก ลำบากมาก มองไม่เห็นอะไร มีแค่แสงจากตะเกียง เปรียบเทียบกับชีวิตเราที่อยู่แบบสบายๆ ได้เรียน แล้วเราเรียนเพื่ออะไร

เรียนเพื่อได้รับความรู้รับใช้สังคมใช่ไหม เราไม่ได้เรียนแค่มึงงานทำ มีเงิน แต่ที่เราต้องการนำความรู้มาช่วยชาวบ้าน มาทำให้ชีวิตเขาดีขึ้น เหนื่อยแค่นี้มันไม่หนักเท่ากับชาวบ้านที่ต้องทนอยู่ในความมืดมานานกว่า 20 ปี”

นอกจากการสัมผัสกับความยากลำบากของชาวบ้านที่อยู่อาศัยโดยไม่มีไฟฟ้าใช้แล้ว สิ่งที่เป็นกำลังใจให้หนุ่มสาวกลุ่มนี้ร่วมกันฝ่าฝืนอุปสรรคและตั้งใจทำงานคือ กำลังใจจากอาจารย์ที่ปรึกษา และคำปลอบใจซึ่งกันและกัน

“ทุกคนรู้ว่าการทำงานมันยาก มันเหนื่อย ก็ต้องมีท้อบ้าง ในฐานะหัวหน้าทีมเราต้องคอยปลอบใจเพื่อนๆ ให้กำลังใจทุกคน และกระตุ้นให้ทุกคนคอยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ต้องก้าวผ่านอุปสรรคไปให้ได้ เพราะเราเป็นความหวังเดียวของชาวบ้าน พวกเขารอเราอยู่” กริเผยถึงความมุ่งมั่นที่อยู่ในใจพวกเขา

พลังคนรุ่นใหม่ ไม่หยุดคิดค้น

กลับจากพื้นที่ กลุ่มนักศึกษาใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนช่วยกันทำเครื่องกำเนิดไฟฟ้า (Generator) โดยประยุกต์จากมอเตอร์เครื่องซักผ้า ทดลองทำใบพัดหรือกังหันหลากหลายรูปแบบ เพื่อทดลองหาความเร็วรอบของกังหัน โดยไปขอความรู้และขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ศวัส โอสุมดิษพล ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการเชื่อมเหล็กที่วิทยาลัยเทคนิคยะลา

“เราแบ่งให้สมาชิกในทีมแต่ละคนทดลองทำใบพัดแต่ละแบบที่แตกต่างกัน เพราะสภาพพื้นที่แต่ละแห่งแตกต่างกันมาก บางพื้นที่เหมาะกับใบพัดแบบคอกยาวที่ไม่ต้องใช้แรงดันน้ำมาก แต่บางพื้นที่เหมาะกับแบบหัวฉีดที่มีแรงดันน้ำสูง เมื่อชาวบ้านมาเรียนรู้กับเราจะได้นำไปใช้ได้จริง ไม่ต้องไปเสียเวลาทดลอง เรียนรู้ใหม่” กริบอกเหตุผล

เมื่อออกแบบมอเตอร์และใบพัดเสร็จ ก็มาถึงขั้นตอนการตรวจสอบที่ต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญจากอาจารย์อิลิษยะ ที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งก็ติดตามการทำงานของนักศึกษากลุ่มนี้มาโดยตลอด

เมื่อเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่ทำจากมอเตอร์เครื่องซักผ้าและใบพัดของพวกเขาพร้อมใช้งาน กลุ่มนักศึกษา ก็กลับไปยังพื้นที่อีกครั้ง เพื่อทดลองติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าทันที **สิ่งแรกที่เห็นคือ ชาวบ้านช่วยกันทำฝายเสร็จสมบูรณ์แล้ว และต่างเฝ้ารอการกลับมาของพวกเขา**

“พอเราขึ้นไปอีกครั้ง ชาวบ้านสร้างฝายเสร็จแล้ว ทำได้ดีด้วย เขาดีใจมากที่เห็นเรามา เข้ามาถามว่าเราหิวไหม เหนื่อยไหม อยากกินอะไร แค่เขาได้ยินว่าเราชอบกินผักอะไร ผลไม้อะไร เขาก็รีบไปหามาให้” เล่าบรรยายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นซึ่งยังเป็นความรู้สึกดีๆ ที่ประทับอยู่ในใจพวกเขา

ในการติดตั้งนั้นพวกเขานำถังน้ำขนาด 200 ลิตร มาเจาะรูด้านข้างและด้านล่างเพื่อประกอบเข้ากับท่อพีวีซีขนาด 6 นิ้วที่ต่อมาจากฝายกั้นน้ำ จากนั้นนำเครื่องกำเนิดไฟฟ้าและใบพัดมาติดตั้ง โดยใช้เครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาด 1,000 วัตต์ ต่อกับแกนกลางใบพัดที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.5 นิ้ว แต่การติดตั้ง

ครั้งแรกล้มเหลว เนื่องจากการเลือกทำเลผิดพลาด ทำให้ไม่สามารถติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบคอยาวได้ กลุ่มนักศึกษาก็เริ่มเหงื่อตก เมื่อความรู้จากทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงสวนทางกัน ชาวบ้านก็เริ่มถอดใจ

“ในหนังสือบอกว่าน้ำแรงดันขนาดนี้ทำได้ แต่พอทำจริงแล้วมันไม่ได้ เราก็ต้องปรับให้เหมาะสม ทำเลที่เราเลือกตอนแรกนั้นน้ำแรงเกินไป เลยติดตั้งไม่ได้ แต่พวกเขาก็ยังไม่ท้อ มองหาทำเลใหม่ใกล้ๆ ที่เดิมที่ระดับน้ำไม่แรงมากนัก”

เมื่อเห็นกลุ่มนักศึกษาไม่ท้อ ชาวบ้านก็ไม่ถอย ช่วยกันนำหินและไม้ไผ่มาทำฝายกั้นน้ำอย่างง่าย และนำเครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบคอยาวมาติดตั้งอีกครั้ง

กิดค้นพบได้ “พลัสเวิร์”

เฮ เฮ เฮ.... เสียงให้ร้องแสดงความยินดีก้องไปทั่วสายน้ำ เมื่อความพยายามของพวกเขาในการติดตั้งประสบความสำเร็จ แสงสว่างปรากฏขึ้นบนหลอดไฟ

พร้อมทั้งบรรยายยืมบนใบหน้าของนักศึกษา และเสียงเฮ จากกลุ่มชาวบ้าน เครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาด 1,000 วัตต์ ที่นักศึกษาผลิตขึ้นมีแรงดันไฟฟ้าสูงถึง 230 โวลต์ มีกระแสไฟฟ้ามากพอที่จะต่อสายไฟไปยังบ้านใกล้เคียง อีก 2-3 หลังให้ได้ใช้ไฟฟ้าพร้อมกัน

กระแสไฟฟ้า 1,000 วัตต์จากเครื่องกำเนิดไฟฟ้า สามารถนำมาใช้กับเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนได้คือ หลอดไฟฟ้าขนาด 60 วัตต์ จำนวน 3 ดวง โทรทัศน์ ขนาด 21 นิ้ว ขนาด 83 วัตต์ 1 เครื่อง พัดลมขนาด 45 วัตต์ 1 เครื่อง และหม้อหุงข้าวขนาด 200 วัตต์ 1 เครื่อง ซึ่งถือว่าเพียงพอต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้าน ลาคอซูกะ

จากนั้นกรีและเพื่อนๆ ได้ช่วยกันตรวจสอบ ประสิทธิภาพของกระแสไฟฟ้าที่นำไปใช้ในบ้านว่ามี ปัญหาหรือไม่ และต้องแก้ไขเพิ่มเติมสิ่งใด

“ลองใช้ไฟฟ้าแล้ว บ้านเราก็มีทีวีหนึ่งเครื่อง หลอดไฟแค่สามดวง ใช้ได้ดี ไม่มีปัญหาอะไร ชาวบ้าน คนอื่นๆ เขาก็มาดู สนใจอยากไปทำที่บ้านกันมาก เราก็ สามารถถ่ายทอดได้ เพราะทำได้ง่าย แค่สร้างฝายและ

เชื่อมมอเตอร์กับใบพัดมาประกอบเท่านั้น” แบนแซกล่าว ถึงความรู้สึกจากการทดลองใช้ไฟฟ้า

จากการมอบองค์ความรู้ให้กับชาวบ้าน ได้ลงมือ ปฏิบัติร่วมกัน และได้เรียนรู้วิธีบำรุงรักษาเครื่องกำเนิด ไฟฟ้าจากนักศึกษาแล้ว ก็เชื่อมั่นว่าชาวบ้านสามารถ ผลิตและติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าได้เอง เพราะเป็น เทคโนโลยีที่ง่าย ไม่ยุ่งยาก ไม่ต้องบำรุงรักษามาก แถมยังช่วยให้ชาวบ้านประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการใช้ เครื่องปั่นไฟอีกด้วย

เครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่ประกอบด้วยมอเตอร์เครื่อง ซักผ้าและใบพัด มีราคาประมาณ 15,000 บาท มีอายุ การใช้งานมากกว่า 3 ปี ส่วนการติดตั้งนั้นสามารถ ทำได้ง่าย โดยชาวบ้านสร้างฝายจากไม้ไผ่และก้อนหิน หรือกระสอบทราย ส่วนท่อนั้นสามารถนำไม้ไผ่มาทำ เป็นรางน้ำแทนท่อพีวีซีได้ หากเปรียบเทียบกับการใช้ เครื่องปั่นไฟที่มีราคา 15,000 บาท ใช้ได้วันละ 4 ชั่วโมง ต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิงวันละ 1 ลิตร ราคาประมาณ 30 บาท ในหนึ่งปีชาวบ้านต้องเสียค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการ ปั่นไฟประมาณ 10,950 บาท และต้องเสียค่าน้ำก๊าซจุด

“...เราอายุแค่ไม่กี่วันยังรู้สึกว่
ตอนกลางคืนน่ากลัวมาก ลำบากมาก
มองไม่เห็นอะไร มีแค่แสงจากตะเกียง
เปรียบเทียบกับชีวิตเราที่อยู่แบบ
สบายๆ ได้เรียน แล้วเราเรียนเพื่ออะไร
เรียนเพื่อรับใช้สังคมใช้ไหม เราไม่ได้
เรียนแค่มีงานทำ มีเงิน ตรงนี้แหละที่
เราได้นำความรู้มาช่วยเหลือเขา มากำให้
ชีวิตเขาดีขึ้น เหนื่อยแค่นี้มันไม่หนัก
เท่ากับชาวบ้านที่ต้องทนอยู่ในความมืด
มานานกว่า 20 ปี”

ตะเกียง สัปดาห์ละ 100 บาท หรือ 5,200 บาท ต่อปี
รวมแล้วชาวบ้านต้องเสียค่าใช้จ่ายในการใช้ไฟฟ้า
ประมาณ 16,150 บาทต่อปี แต่ถ้าชาวบ้านสามารถ
ผลิตเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังงานน้ำได้เอง และมีการ
บำรุงรักษาที่ดี จะเสียค่าใช้จ่ายในการผลิตครั้งแรก
เพียง 15,000 บาทเท่านั้น ซึ่งถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า
สำหรับชาวบ้าน เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลลัพธ์ที่
ชาวบ้านจะได้รับจากการผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำ

สำหรับกรีแล้วเขาไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่ชาวบ้าน
ได้ใช้ไฟฟ้าเท่านั้น แต่กรีและเพื่อน ยังคิดเผื่อปัญหาที่
จะเกิดขึ้นในอนาคตเอาไว้ด้วย เครื่องกำเนิดไฟฟ้า
เครื่องแรกในกลุ่มนักศึกษาผลิตขึ้นมีขนาด 1,000 วัตต์
ต้องใช้ปริมาณน้ำมาก ฉะนั้นหากฤดูแล้ง น้ำมีน้อยลง
อาจทำให้ไม่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ตามปกติ กรี
และเพื่อนๆ จึงทดลองนำเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาด 600
วัตต์มาใช้ในแหล่งที่มีน้ำน้อย เพื่อให้ชาวบ้านสามารถ
ผลิตกระแสไฟฟ้าในฤดูแล้ง ซึ่งพบว่าสามารถผลิต
กระแสไฟฟ้าได้เป็นอย่างดี

นอกจากนั้น พวกเขาายังคิดต่อไปว่า ในอนาคต
ชาวบ้านควรต้องได้ใช้ไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็น
การบ้านที่พวกเขาจะนำกลับไปคิดพัฒนาต่อไป

“ตอนนี้ไฟฟ้าใช้ได้ก็จริง แต่เป็นไฟฟ้ากระแสสลับ
หรือไฟฟ้าดับ เราคิดว่าใช้ไปนานๆ อาจมีผลต่อเครื่องใช้
ไฟฟ้าได้ เช่น อาจมีการกระตุก จึงคิดว่าจะพัฒนาต่อ
ด้วยการซื้อเครื่องแปลงไฟฟ้า เปลี่ยนให้เป็นไฟฟ้า
กระแสตรง กระแสไฟฟ้าที่ได้จะเรียบ ไม่กระตุก และไม่
สร้างความเสียหายต่อเครื่องใช้ไฟฟ้า ถ้าทำแล้วอยาก
ทำให้ดีไปเลย ชาวบ้านจะได้ใช้ไฟฟ้าที่มีคุณภาพ”

ค่านี้อาจารย์เดินออกจากบ้านด้วยรอยยิ้ม ทุกคน
ต่างมุ่งหน้าไปรวมกันที่บ้านของแบแซเพื่อวางแผนการ
สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังงานน้ำที่บ้านของตนเอง
พร้อมกับดูแลครจากโทรทัศน์ที่ใช้ไฟฟ้าจากเครื่อง
กำเนิดไฟฟ้าพลังงานน้ำต้นแบบ ที่กลุ่มนักศึกษาและ
ชาวบ้านร่วมกันสร้างขึ้น

คิดค้นจนได้ “บทเรียน”

ไม่ใช่เพียงแต่ชาวบ้านเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ คณะทำงานต่างบอกเป็นเสียงเดียวกันว่าพวกเขาก็ได้บทเรียนสำคัญที่หาซื้อไม่ได้จากที่ไหนเช่นกัน

สีอกรี เต๊ะ หรือ “กรี”

ในฐานะผู้นำ กรีหวังในใจลึกๆ ว่าโครงการที่เขาทำจะเป็นต้นแบบให้น้องๆ ที่คณะได้มองเห็นรูปแบบของการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ และเข้าใจถึงประโยชน์ของการนำความรู้ที่มีอยู่มาพัฒนาชุมชน

การทำงานตรงนั้นนอกจากชาวบ้านจะได้ประโยชน์แล้ว เรายังได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วย ทำให้เราเข้าใจวิชาที่เรียนมากขึ้น เพราะเรานำมาใช้จริงจนเกิดทักษะ ไม่ได้รู้แค่ทฤษฎี นอกจากนี้เรายังได้เรียนรู้วิถีชุมชน ซึ่งความรู้ทั้งหมดจะฝังอยู่ในตัวเรา กลายเป็นคนใหม่ที่เข้าใจตัวเอง และชุมชนมากขึ้น

อับดุลเลาะ กาโฮง หรือ “เลาะ”

ที่ได้เรียนรู้การทำงานกับชาวบ้าน มองเห็นปัญหาของชุมชน ทำให้เขามองย้อนกลับไปที่ชุมชนของตัวเองว่ามีปัญหาอะไรที่เขาสามารถช่วยได้บ้าง การทำงานครั้งนี้เราได้มานอนกับชาวบ้าน ใช้ชีวิตอยู่กับเขา แตกต่างจากค่ายอาสาอื่นๆ ที่เราเคยทำ เมื่อทำเสร็จแล้วก็กลับ แต่ตรงนี้เราได้สัมผัสชีวิตจริง ทำให้เราเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน เข้าใจว่าการพัฒนาชุมชนนั้นไม่ใช่การนำวัสดุมาให้เขา แต่เราต้องศึกษาว่าเขามีปัญหาอะไร และช่วยแก้ไขปัญหานั้น วางแผนไว้ว่าเมื่อเรียนจบเราต้องกลับไปบ้าน นำความรู้ไปพัฒนาชุมชนเรา

ทัศนี สุหลง หรือ “สะห์”

การทำงานที่ลาออกชุกแกทำให้ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบชาวบ้าน ซึ่งไม่เคยสัมผัสมาก่อน เราเรียนอยู่ในเมือง กินข้าวในร้านอาหาร พอมาที่นี้ชาวบ้านตื่นเช้ามาก เขากินอยู่ง่ายๆ ปลูกผักกินเอง มีผักมีรั้ว รู้สึกชอบความเป็นอยู่แบบนี้

ซีตีมารีแย มะเต็ง หรือ “ไว”

จากเด็กที่ไม่เคยทำกิจกรรมมาก่อน การทำโครงการนี้ทำให้เข้าใจการทำงานเพื่อชุมชน และเกิดความคิดใหม่ๆ ที่จะช่วยเหลือชุมชนเพิ่มขึ้น เมื่อได้มาสัมผัสกับชาวบ้านที่นี่ ทำให้เข้าใจปัญหาของเขา ไฟฟ้าก็ไม่มี สัญญาณโทรศัพท์ก็ขาดๆ หายๆ ฝนตกก็ลงมาไม่ได้ ถนนขาด คิดว่าถ้าทำโครงการนี้เสร็จ ก็อยากทำถนนให้พวกเขาต่อ โดยของบประมาณจาก อบต. มาช่วย

โครงการพลังงานน้ำผลิตไฟฟ้าขนาดเล็ก สายใยชุมชน ใส่ใจสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

อาจารย์อิลีหียะ สนิโซ

ผศ.มะรุดีง กาช่า

หัวหน้าโครงการ

นายสีอกรี เต๊ะ

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวพารินดี๊ะ หมัดแมเราะะ
2. นางสาวทักษิณี สุหลง
3. นางสาวซีตีมารีแย มะเต็ง
4. นายอับดุลเลาะ กาโฮง
5. นางสาวรอกีเยาะ ปาโฮะ
6. นายซุกรี มะดีเยาะ
7. นายอัมดลย็เลาะ อูมา

โลกแห่งความเจียม โลกแห่งเสรีภาพ โลกแห่ง
 ความไร้เสรีภาพ ที่ถูกแบ่งแยกด้วยกำแพงและ
 ขอบเขตการสื่อสาร ทว่ากลับเรียนรู้ร่วมกันได้
 ด้วยความพยายามของนักศึกษามหาวิทยาลัย
 สงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เชื่อมโยง
 เยาวชนสามกลุ่มมาทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วย
 เปิดโลกทัศน์ใหม่ให้กันและกัน และเหนือสิ่งอื่นใด
 พวกเขาได้เข้าใจความหมายของคำว่า “ให้”

โลกสามใบ... เชื่อมสายใย ด้วยใจถึงใจ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เด็กหญิงตัวน้อยยกมือประกอบท่าทาง พยายามสื่อความหมายให้เด็กชายรับรู้ คิ้วที่ขมวดอยู่บนใบหน้า บ่งบอกถึงความพยายามอย่างสุดกำลังที่จะแปลความของคู่สนทนา ขณะที่ฝั่งตรงข้ามเด็กสาววาดระบายนความรู้สึกลงบนแผ่นกระดาษให้แก่เด็กชายซึ่งกำลังมองอย่างใจจดใจจ่อ ส่วนหนุ่มน้อยอีกคนดูเหมือนกำลังเรียนรู้ที่จะสื่อสารกับเพื่อนใหม่ด้วยท่าทางเก๋ๆ กังๆ หากแต่เต็มเปี่ยมด้วยรอยยิ้มแห่งความสุข

...ภาพที่ปรากฏขึ้นตรงหน้าเกิดขึ้นจากโครงการ **โลกสามใบ เชื่อมสายใยด้วยใจถึงใจ** โดยนักศึกษา กลุ่มหนึ่งในจังหวัดสงขลา ซึ่งพวกเขาคิดว่า **จะดีแค่ไหน หากมนุษยเราสามารถเข้าใจ เชื่อมโยง หรือแบ่งปัน ความรู้สึกดีๆ ให้แก่กันและกันได้ ปัญหาความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจทั้งหลายที่เกิดขึ้นทั่วทุก ห้วงระแหงในโลกนี้อาจลดทอนลง หากเราทั้งหมด เรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่าง**

เพราะบ่อยครั้งนักที่เราจะมีโอกาสก้าวเข้าสู่โลกที่ไร้สรรพเสียงของผู้พิการทางการได้ยิน และเด็กวัยรุ่นแห่งโลกเสรีคงไม่มีใครคิดที่จะเรียนภาษามือ หรือคงเป็นไปไม่ได้เลยที่บุคคลทั่วไปจะมีโอกาสเข้าไปในรั้วของศูนย์ฝึกเด็กและเยาวชน ได้สัมผัสพูดคุยกับเด็กหนุ่มที่บางคนมองว่าเป็นเด็กสร้างปัญหา ในฐานะผู้มาเยี่ยมเยียนอย่างเพื่อนสนิท ดังนั้นโอกาสที่เด็กและ

เยาวชนทั้งสามกลุ่มจะได้ทำกิจกรรมดีๆ ร่วมกัน จึงเป็นที่มาของโครงการโลกสามใบ เชื่อมสายใยด้วยใจถึงใจ

หลอมรวมความคิดและ ประสบการณ์จริงของปัญหา

จากตัวอย่างความสำเร็จของรุ่นพี่กับการทำโครงการ เพื่อตอบโจทย์ปัญหาชุมชนรอบรั้วมหาวิทยาลัยที่ผ่านมา บวกกับสิ่งที่คิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างไรในสังคมของผู้คนต่างกลุ่มต่างสถานะให้เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกัน ได้กลายเป็นแรงผลักดันให้ **“ชิน” ชินวัฒน์ หนูศรีคง จากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่** ร่วมกับเพื่อนในทีมดำเนินโครงการดังกล่าว

ชินบอกว่า เคยเห็นรุ่นพี่ๆ ทำโครงการนี้มาก่อน และเห็นว่าเกิดผลเป็นรูปธรรมดี เมื่ออาจารย์แนะนำ จึงคิดว่าอยากลองทำดู ไม่ใช่เพราะอยากได้รางวัล แต่อยากลองทำอะไรที่เป็นประโยชน์แก่สังคม เมื่อมีโอกาสก็น่าจะลองดู เพราะที่ผ่านมาเคยทำแต่กิจกรรมของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยเท่านั้น ไม่เคยทำเรื่องที่เชื่อมถึงชุมชนมาก่อน

จากต้นทุนประสบการณ์เดิมที่เคยทำโครงการสองโลก ที่เป็นการอบรมอาชีพให้กับกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินกับเยาวชนทั่วไป ชินและเพื่อนๆ ต้องการต่อเติมให้โครงการครั้งนี้ มีมิติการร้อยรัดของกลุ่มคนเฉพาะ เน้นการสานสัมพันธ์ และเพิ่มเติมเรื่องการอบรมธุรกิจเบื้องต้นเสริมเข้าไป ซึ่งหัวใจหลักของโครงการอยู่ที่การจัดการกลุ่มเยาวชนที่มีชีวิตแตกต่างกันให้มาเรียนรู้วิถีชีวิตซึ่งกันและกัน เปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ นำมาสู่ความเข้าใจ และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีสันติภาพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ

กำหนดเป้าหมายร่วม...ตอบโจทย์ภาพฝัน

“โลกทุกวันนี้ มีโลกใบเล็กที่แยกย่อยไปอีกเยอะมาก มีคนหลายกลุ่ม แต่ส่วนใหญ่คนมักมองโลกแบบแยกส่วน ซึ่งผมมองว่ายังมีกลุ่มบางกลุ่มที่เขายังไม่มีที่ทางในสังคม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ผมจึงอยากเปิดเวทีให้คนเล็กๆ เหล่านี้ได้มาเรียนรู้ร่วมกันเพื่อ

เสริมสร้างให้เขาเกิดมุมมองใหม่ๆ มองโลกอย่างเชื่อมโยง และมีกำลังใจที่จะใช้ชีวิตบนโลกต่อไปอย่างเข้าใจ” ชินบอกเล่าจุดเริ่มต้นของการทำโครงการ

เมื่อเกิดโจทย์ที่อยากทำ แนวคิดพร้อม ชินจึงชักชวน “ปาล์ม” วันชนะ วรรณวงศ์ และ “จ๊อบ” จักรกฤษ ดวงทิพย์ เข้าร่วมทีม จากนั้นจึงช่วยกันระดมความคิดเห็นนำไปสู่วัตถุประสงค์โครงการ ที่ต้องการให้เยาวชนจากโลกทั้งสามเปิดโลกทัศน์ร่วมกัน เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน เรียนรู้การทำธุรกิจจริง สร้างมิตรภาพ ความห่วงใย เข้าใจซึ่งกันและกัน และเรียนรู้การอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยเฉพาะเยาวชนจากสถานพินิจมีความสุขที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากโลกภายนอก ส่วนเยาวชนโลกเสรีสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนให้ยอมรับกลุ่มเป้าหมายอีกสองกลุ่มในทางที่ดีขึ้น

ทั้งนี้การอบรมธุรกิจ ยังทำให้เยาวชนนำความรู้ในเรื่องการจัดการธุรกิจไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงสามารถมองภาพการบริหารจัดการที่จะเอื้อต่อการประกอบอาชีพในอนาคต โดยกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายไว้ คือ กิจกรรมประสานใจ กิจกรรมสร้าง

บ้านในฝัน กิจกรรมวาดโลกสวยด้วยมือเรา กิจกรรม
อบรมความรู้ธุรกิจ และกิจกรรมจุลสารเล่าเรื่อง

จากความคิดสู่การลงมือทำจริง

เมื่อวางกรอบความคิดกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนดีแล้ว จึงร่วมกันเลือกกลุ่มเป้าหมาย คือน้องๆ เยาวชนจากทั้ง 3 กลุ่ม คือ เด็กอนุบาล เด็กปกติ และเด็กที่เคยกระทำความผิด การที่มีเยาวชนโลกเสรีหรือกลุ่มเด็กปกติ เพราะต้องการให้เด็กปกติได้เรียนรู้จากผู้พิการทางการได้ยิน เยาวชนกลุ่มที่ขาดโอกาสและมีข้อจำกัดในการดำรงชีวิต นักศึกษาจึงเลือกนักเรียนจากโรงเรียนแสงทองวิทยา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

สำหรับกลุ่มเยาวชนผู้พิการทางการได้ยิน นักศึกษาเลือกโรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดสงขลา เนื่องจากอยู่ใกล้มหาวิทยาลัย สามารถเดินทางประสานงานได้สะดวก และเยาวชนกลุ่มที่สามคือเยาวชนจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 9 จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นเด็กที่เคยกระทำความผิดและถูกดำเนินคดี

โดยเลือกกลุ่มที่ไม่ได้ก่อความผิดร้ายแรงประกอบกับใกล้พื้นที่แล้ว ชินและเพื่อนได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี กลุ่มละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน โดยชินบอกเหตุผลว่า กิจกรรมที่ทำส่วนใหญ่ค่อนข้างละเอียดอ่อน จึงต้องเลือกเด็กโตที่มีวุฒิภาวะและดูแลตัวเองได้

เมื่อได้กลุ่มเป้าหมายครบ ชินและเพื่อนติดต่อขออนุญาตต่อผู้บริหารของหน่วยงานทั้งสามเพื่อขอเข้าไปจัดกิจกรรมทันที เมื่อเริ่มต้นทำงาน อุปสรรคแรกก็เกิดขึ้น เนื่องจากนักศึกษาไม่ได้ศึกษาข้อมูลเพื่อทำความรู้จักหน่วยงานถึงความแตกต่างระหว่างสถานพินิจฯ กับศูนย์ฝึกเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ ทำให้การประสานงานเกิดความล่าช้า แต่สุดท้ายก็ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

“สถานพินิจฯ มีสองส่วน ส่วนแรกคือ สถานที่กักตัวเด็กที่ทำผิดไว้ ก่อนเข้าสู่กระบวนการของศาลเด็กและเยาวชน เรียกว่าสถานแรกรับ เมื่อมีการตัดสินคดีแล้ว หากมีความผิดก็จะส่งเข้าสู่ส่วนที่สองคือ ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งเราติดต่อยื่นเรื่องผิดที่ เพราะเข้าใจว่าสถานพินิจฯ และศูนย์ฝึกฯ เป็นคนละหน่วยงาน

จึงทำหนังสือแยกกัน กว่าจะรู้ตัวก็ผ่านไปหลายวันแล้ว ต้องไปยื่นเรื่องใหม่ที่ศูนย์ฝึกฯ เป็นความผิดพลาดที่เราไม่ได้หาข้อมูลให้ถี่ถ้วนเสียก่อน ทำให้ได้เรียนรู้ว่าการหาความรู้ในการทำงานจะเป็นภูมิคุ้มกันให้งานมีความผิดพลาดน้อยลง ชินกล่าว

ระหว่างที่ยื่นหนังสือเสนอโครงการต่อศูนย์ฝึกฯ ชิน ปาล์ม และจ๊อบ สลับกันลงพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอีกสองกลุ่ม เริ่มที่โรงเรียนแสงทองวิทยาและโรงเรียนโสตศึกษา เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของเยาวชน เป็นการเก็บข้อมูลให้รู้มากที่สุด รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์กับเยาวชนหน่วยงาน และนำมาวิเคราะห์สรุปผลรวมกันในทีมงาน ก่อนถึงกำหนดจัดกิจกรรมจริงๆ ที่ให้เยาวชนจากทั้งสองกลุ่มมาอยู่ร่วมกัน

สำหรับโรงเรียนโสตศึกษา ผลจากข้อมูลที่ได้ไปสำรวจความพร้อมของสถานที่ในโรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน รายละเอียดในการดูแลนักเรียน เรียนรู้ทักษะด้านการสื่อสารภาษามือ ทำความคุ้นเคยกับนักเรียน รวมทั้งการศึกษาโครงการต่างๆ ที่โรงเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาต่อยอด และประเมินทัศนคติของโรงเรียนกับโครงการที่พวกเขาจะเข้าไปจัด พร้อมทั้งศึกษาความเสี่ยงและความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน ทั้งนี้หลังจากการลงพื้นที่ กลุ่มนักศึกษาพบว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ และนักเรียนต่างให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ให้คำแนะนำการสอนภาษามือ การพูดคุยเรื่องทั่วไป โดยเฉพาะนักเรียนที่บอกว่าอยากให้ถึงวันจัดกิจกรรมโดยเร็ว

“เราต้องใช้เวลาเรียนรู้ภาษามือด้วย เริ่มจากคำง่าย ๆ เช่น สวัสดี วันนี้ว่างไหม อาจารย์อยู่หรือเปล่า บางคำบางประโยคใช้ภาษามือไม่ได้ ก็ใช้วิธีเขียนได้ตอบกันไปมา ทำให้รู้ว่าเขาอยากเรียนรู้เกี่ยวกับเราด้วย ไม่ได้เขินอายเลย” ทีมนักศึกษากล่าว

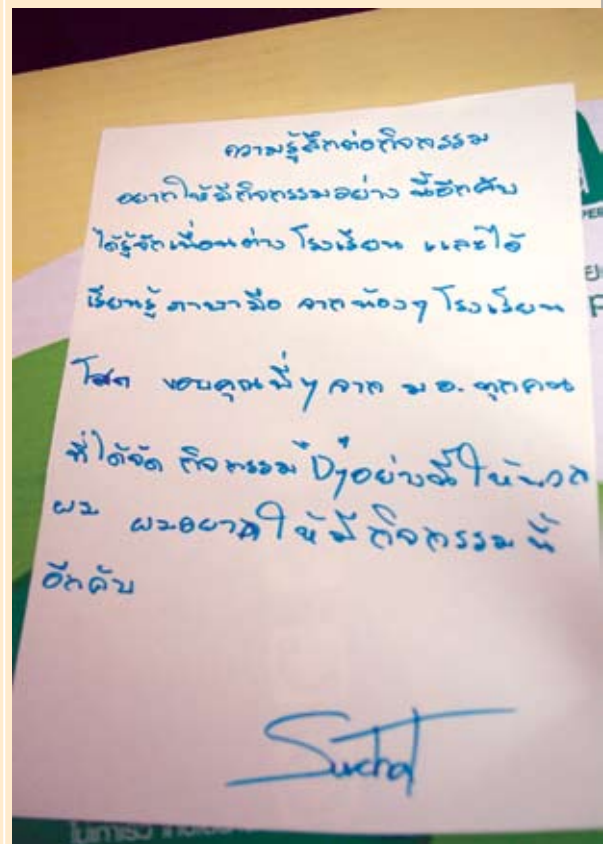
ชินและเพื่อนๆ จะสลับกันไปทำงานในพื้นที่ ไร่กว้างจากการเรียนช่วงไหนก็ไป แต่จะให้เวลาในการลงพื้นที่โรงเรียนโสตศึกษา มากที่สุด เพราะต้องเรียนรู้ภาษามือเพื่อแสดงให้เห็นว่านักศึกษาเองก็พยายามที่จะเข้าไปเรียนรู้โลกของน้องๆ เช่นกัน ขณะที่การติดต่อกับโรงเรียนแสงทองวิทยา ทำได้อย่างราบรื่น การรับสมัครน้องๆ เพื่อเข้าร่วมโครงการได้ทันทีพร้อมกับการทำ

หนังสือขออนุญาตจากผู้ปกครอง

ส่วนที่ศูนย์ฝึกฯ หลังจากที่หน่วยงานตอบรับให้ดำเนินโครงการ นักศึกษาได้เข้ามาเรียนรู้ติดต่อประสานหน่วยงาน เพื่อทำความเข้าใจระเบียบข้อบังคับภายในด้านต่างๆ ทั้งข้อมูลการดำเนินงานที่ผ่านมา ปัญหาด้านข้อจำกัดสิทธิมนุษยชน และข้อกฎหมายการดูแลเยาวชน รวมถึงศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินการจัดการกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และนำเสนอรูปแบบโครงการให้คนในองค์กรทราบ

“ที่ศูนย์ฝึกฯ จะมีข้อจำกัดเรื่องสิทธิมนุษยชน เราต้องเคารพสิทธิเรื่องการนำมาเผยแพร่ เช่น ภาพหรือเรื่องราวต้องได้รับอนุญาตก่อน ทีมงานต้องเรียนรู้ตรงนี้ด้วย ไม่ใช่อยากทำอะไรก็ทำ ในด้านจิตวิทยา คำพูดคำถามที่จะไปสะกิดเรื่องราวที่เป็นปมในใจของน้องๆ ก็ต้องระวัง ชั้นตอนเหล่านี้ทำให้เราได้รับความรู้เพิ่มเติม”

จ๊อบ บอกเล่าความรู้สึกถึงช่วงที่เข้าศูนย์ฝึกฯ ครั้งแรกว่า รู้สึกกลัวและกังวลเพราะก่อนจะพบกับ

เจ้าหน้าที่หรือน้องๆ ต้องคำนึงถึงกาลเทศะ หากเปรียบเทียบกับกรลงพื้นที่โรงเรียนแสงทองวิทยาและโรงเรียนโสตศึกษา จะรู้สึกผ่อนคลายมากกว่า แต่นั่นก็เป็นเพียงความรู้สึกในช่วงแรกๆ เท่านั้น เพราะเมื่อลงพื้นที่บ่อยๆ ทำให้นักศึกษาารู้เรื่องราวของน้องๆ มากขึ้นว่าไม่ได้เป็นอย่างที่คิด

“ตอนแรกพวกเราคิดว่า เด็กกลุ่มนี้เป็นคนที่ทำความผิดมา เหมือนเด็กเกเร ร้ายๆ แต่เมื่อได้พูดคุยกันเรื่อยๆ จึงได้รู้ว่าเด็กบางคนแค่พลาดไป ด้วยอารมณ์ชั่ววูบ หรือไม่ก็ติดร่างแหจากเพื่อนเท่านั้น” จี๊อบบอก

ทลายกำแพง สิ่งที่คิดไม่ได้เป็น อย่างที่เราเห็น

การลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เป็นแค่การเก็บข้อมูลอีกต่อไป แต่เป็นการทลายกำแพงความรู้สึกห่างเหินในใจออกไปด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ตอกย้ำให้ ซิน ปาล์ม จี๊อบ เกิดความมั่นใจในการทำโครงการมากขึ้น พวกเขาได้เรียนรู้ร่วมกันว่า เมื่อมีการสื่อสารถึงกัน จะนำมาซึ่งมิตรภาพ สามารถลดช่องว่างระหว่างนักศึกษาและน้องๆ ทั้งสามกลุ่ม ทั้งในด้านความคิดทัศนคติ ความไม่คุ้น สามารถหยอกล้อ เปิดใจพูดคุยกัน ต่างจากบรรยากาศในครั้งแรกๆ ที่พบกัน

“จากที่วางบทบาทของตัวเองว่าเป็นผู้จัดกิจกรรมการลงพื้นที่ทั้งสามแห่งเป็นเหมือนกระจกที่สะท้อนให้เราเห็นตัวเองเช่นกันว่า แม้แต่เราเองยังมีกำแพงในใจ กระทั่งได้มาสัมผัส สื่อสารกับน้องๆ มากขึ้น ทำให้เราเรียนรู้ว่าสิ่งต่างๆ ไม่ได้เป็นอย่างที่ตาเห็น การตัดสินใจใดๆ ก็แล้วแต่เราต้องมองให้ลึก มองอย่างรอบด้าน” ซินเผยความรู้สึกที่เกิดขึ้นระหว่างทำโครงการ

เช่นเดียวกับ ปาล์ม ที่เล่าความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงการทำงานดังกล่าวว่า “รู้สึกสะท้อนใจ แม้ว่าเด็กที่เลือกมาทำกิจกรรมจะมีข้อจำกัดบางอย่าง แต่เนื้อแท้เขาก็เป็นคนเหมือนกัน บางคนเขาผิดโดยไม่ได้ตั้งใจ เหตุจำเป็น สิ่งแวดล้อม เขาก็มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี จากที่เคยคิดว่าจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ แต่เมื่อได้

เข้ามาทำกิจกรรม วันนี้ก็กลับคิดว่าเขาก็เป็นน้องเรา เป็นเพื่อนเราได้”

เมื่อเราอยู่ใน “โลก” ใบเดียวกัน

กระบวนการทำงานสร้างความคุ้นเคย สำรวจข้อมูลเก็บข้อมูลต่างๆ ผ่านพื้นที่ไปด้วยดี เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมหลายคนต่างรอเวลาทำกิจกรรมครั้งที่สองอย่างใจจดใจจ่อ ด้วยท่าทีและความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นตามลำดับ ทำให้ทีมนักศึกษาขับไปสู่กิจกรรมอบรมธุรกิจเบื้องต้นที่นักศึกษาวางแผนกันว่าการทำหนังสือประกอบการอบรมให้นำเสนอในรูปแบบการ์ตูน เพื่อให้เด็กๆ ทั้ง 3 กลุ่มเข้าใจได้ง่าย โดยเนื้อหาในหนังสือจะมี 5 หัวข้อหลัก คือ ความรู้ด้านบัญชี ความรู้ด้านการเงิน ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความรู้ด้านการตลาด และความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเด็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ โดยจะมีโจทย์ให้น้องๆ คิดว่าในอนาคตอยากประกอบอาชีพอะไร จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

“ความรู้ที่ถูกเติมให้กับเด็กทั้ง 3 กลุ่มในรูปแบบการสอนและให้อ่านหนังสือเพิ่มเติม ทำให้รู้ว่าการลงทุน

เบื้องต้นต้องทำยังไง กิจกรรมนี้มาช่วยต่อเติมความฝันของผม ตอนแรกผมคิดว่าอยากจะมีร้านอาหาร และอยากมีวงดนตรีเล่นในร้านด้วย แต่เมื่อผมได้อ่านหนังสือ ทำให้เห็นว่าเราจะคิดต่างๆ ไม่ได้เพราะต้องมีการวางแผน ไม่ใช่ฝันไปแบบเท่ๆ เราต้องจัดการทุกอย่างทั้งเรื่องอาหาร คน การเงิน ซึ่งหลักบริหารสำคัญมาก ต้องรู้ว่ามียรายจ่าย มีรายละเอียดยมากกว่าที่เราคิด ทำให้เรามีเหตุมีผลมากขึ้น ไม่ใช่สวยงามอย่างเดียว” น้องปาล์ม จากศูนย์ฝึกฯ ที่ชื่อเหมือนกันกับนักศึกษาเล่าถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้

และแล้วก็มาสู่กิจกรรมสุดท้าย คือ กิจกรรมบันทึกความทรงจำ ที่ให้เด็กๆ ทั้ง 3 กลุ่มเขียนความรู้สึกของตัวเองที่มีต่อเพื่อนๆ รวมถึงความรู้สึกที่มีต่อโครงการ และเปิดโอกาสให้น้องๆ ได้แลกเปลี่ยนความรู้สึกที่ดีต่อกัน

“น้องเอฟ” จักรพันธ์ มั่นจันดา จากโรงเรียนแสงทองวิทยา บอกว่า อยากให้กิจกรรมแบบนี้จัดขึ้นอีก เพราะได้รู้จักเพื่อนต่างโรงเรียน ได้เรียนรู้ภาษามือจากน้องๆ โรงเรียนโสตศึกษาฯ

น้องๆ หลายคนบอกว่าชอบกิจกรรมนี้ มีความสุข และสนุกที่ได้ร่วมกันคิดร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ และ

อยากจะเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันอีกเรื่อยๆ สุดท้ายเด็กบางคนแลกเปลี่ยนที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์กัน เพราะเขารู้สึกถึงความ เป็นเพื่อน พี่น้อง เป็นบรรยากาศที่อบอุ่นไปด้วยความสุขและความอาลัยที่ทุกคนมีให้กัน

ประสานใจ หลอมรวมความสัมพันธ์

การดำเนินโครงการก็ต้องหยุดชะงักลง เมื่อจังหวัดสงขลาประสบปัญหาหน้าท่วม โรงเรียนแสงทองวิทยา โรงเรียนโสตศึกษาฯ และศูนย์ฝึกฯ ต่างได้รับผลกระทบ ไม่เว้นแม้แต่ทีมนักศึกษาที่ไม่สามารถออกไปปฏิบัติภารกิจได้ ทำให้ทีมงานต้องปรับกิจกรรม เพื่อให้มีระยะเวลาทำกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนลงตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยลดวันจัดกิจกรรมเหลือเพียง 2 ครั้ง โดยมี 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมประสานใจ กิจกรรมวาดโลกสวยด้วยมือเรา กิจกรรมเรียนรู้ธุรกิจด้วยสื่อการ์ตูน และกิจกรรมบันทึกความประทับใจ และเริ่มดำเนินการ ณ ศูนย์ฝึกฯ เป็นที่แรก

เมื่อต้องกลับมาเริ่มงานใหม่อีกครั้ง หลังเหตุการณ์น้ำท่วม วันแรกน้องๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรมเต็มไปด้วยความประหม่า แต่นักศึกษาที่ยังเชื่อมั่นว่าจะประสบผลสำเร็จ เพราะผู้ใหญ่ทั้งสามฝ่ายให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี โดยมีล่ามแปลภาษามือให้

เริ่มต้นด้วยกิจกรรมประสานใจ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน ผ่านการเล่นเกมที่ให้น้องกลุ่มเยาวชนผู้พิการทางการได้ยินช่วยตั้งชื่อให้กับน้องหูกบิต โดยใช้ภาษาใบ้ ซึ่งเป็นชื่อเรียกตามลักษณะของบุคคลนั้นๆ เมื่อกิจกรรมแรกผ่านไปและเด็กๆ เริ่มคุ้นเคยกันดี จึงจัดให้เด็กๆ คละกลุ่มกันเพื่อให้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการใช้กระดาษและปากกาเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร จากนั้นกิจกรรมสันทนนาการเพื่อละลายพฤติกรรม และสร้างความสัมพันธ์ก็ตามมา

กิจกรรมวาดโลกสวยด้วยมือเรา จัดแบ่งกลุ่มคละทั้งสามโรงเรียน โดยให้แต่ละกลุ่มช่วยกันวาดรูปลงในกระดาษในหัวข้อ วาดโลกสวยด้วยมือเราที่สื่อถึงความฝันของคนในกลุ่มว่าโลกในฝันของพวกเขาในสวยงามมากน้อยเพียงไร โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ที่น้องๆ แต่ละกลุ่มนำเสนอ คือ อยากให้ผู้คนบนโลกนี้มีความรัก สามัคคี

กัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และอยากให้โลกมีธรรมชาติ
ที่สวยงาม รักษาสิ่งแวดล้อม ควบคู่กันไปด้วย

“แม้เด็กทั้งสามกลุ่มยังเขินๆ กันอยู่ แต่ก็ไม่มีใครที่
ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ไม่ได้ เราก็ค่อยๆ หลอมรวม
เขา ทุกคนตั้งใจทำกิจกรรม และพยายามเรียนรู้ภาษาเมื่อ
ของนักเรียนโสตฯ มีทั้งรอยยิ้มเสียงหัวเราะ ทำให้พวกผม
มีกำลังใจในการทำงานมาก พอมาถึงกิจกรรมช่วงบ่ายยิ่ง
ดีขึ้นเป็นลำดับ เด็กๆ แต่ละกลุ่มช่วยกันระดมสมอง
ช่วยกันวาดรูป ซึ่งทำได้ดีทุกคน และออกมานำเสนอได้
อย่างไม่ขาดเขิน” สามหนุ่มพูดด้วยสีหน้ายิ้มแย้มเมื่อ
นึกถึงความสุขของเด็กๆ ในครั้งที่จัดกิจกรรมร่วมกัน

“โลก” โทษๆ ก็ล่วนใบเดียวกัน

แม้วันนี้กิจกรรมจะจบลงแล้ว ผลจากการดำเนิน
โครงการที่เกิดขึ้นเด็กจากสามโลกได้เรียนรู้ความต่าง
ของกันและกัน และสุดท้ายก็หลอมรวมเข้าด้วยกันจาก

กิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดขึ้น กระบวนการทำโครงการ
ครั้งนี้ ที่นักศึกษาต่างสะท้อนว่าเป็นงานที่ยากพอสมควร
ที่ต้องช่วยกันวิเคราะห์ว่าจะทำอย่างไรให้เด็กๆ และ
กลุ่มผู้ปกครองยอมรับความแตกต่างได้ เกิดความ
เห็นอกเห็นใจกัน พร้อมจะเป็นเพื่อนกัน ซึ่งก็ต้องมีการ
ปรับเปลี่ยนวิธีการขอคำปรึกษากับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง
ตลอดเวลา จนงานผ่านพ้นไปได้

ส่วนการนำความรู้ด้านธุรกิจที่พวกเขาจำเรียนมา
เข้าเชื่อมโยงกับการทำงานแบบนี้ก็ยิ่งยากมากที่จะให้
เด็กๆ รับรู้ สนใจและสนุกสนานไปด้วย จึงต้องออกแบบ
กระบวนการให้เป็นที่ถนัดที่สนุกสนาน แต่คงเนื้อหา
สาระไว้เช่นเดิม ซึ่งผลออกมาเป็นที่น่าพอใจระดับหนึ่ง
สิ่งต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นกระบวนการทำงานที่นักศึกษา
กลุ่มนี้ได้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กับการทำงาน ...โดยพวกเขา
คาดหวังว่านี่อาจจะเป็นผลงานเล็กๆ ในพื้นที่เล็กๆ ที่
อาจจะมีส่วนช่วยลดความขัดแย้งของสังคมลงได้บ้าง

เรียนรู้จากโลกสามใบ

ภาพความประทับใจของนักศึกษาในกลุ่มนี้ยังไม่เลือนหาย สำเนียงที่ได้ยินยังก้องอยู่ในความรู้สึก
นึกถึงครั้งใด รอยยิ้มแห่งความปลาบปล้ำก็กลับมาเมื่อนั้น โลกใบใหม่ที่พวกเขาได้ก้าวเข้าไป
สัมผัส ทำให้ชีวิตมีค่าขึ้นมาก แม้เป็นเพียงสิ่งเล็กๆ ที่อาจไม่มีใครมองเห็น แต่พวกเขาภูมิใจ

ชินวัฒน์ หนูศรีคง หรือ “ชิน”

รู้สึกตัวเองเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น จากที่ทำอะไรไม่เป็น ก็ได้ลองทำ ได้เข้าไปคุยกับ
ผู้ใหญ่และประสานงานในส่วนต่างๆ ได้เจอประสบการณ์จริงๆ สามารถนำประสบการณ์
ในครั้งนี้ไปใช้ในทำงานต่อไปได้ ส่วนเรื่องความคิด ผมรู้สึกว่ามันข้างเปลี่ยนไป เพราะ
ได้เห็นสังคมที่ไม่เคยเห็นมาก่อน มีมุมมองต่อการใช้ชีวิตกว้างขึ้น ได้เปิดโลกตัวเอง
ดีกว่านั่งเฉยๆ หรือเรียนอย่างเดียว

วันชนะ วรรณวงศ์ หรือ “ปาล์ม”

สำหรับผมได้ทักษะมากเรื่องการติดต่อประสานงาน คือ เราต้องสื่อสารให้ตรงจุด ต้องเข้าใจระบบการทำงานของแต่ละองค์กร และต้องเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กรของเขาด้วย นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้การทำงานบางอย่างที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน จบมาปริญญาใบเดียวทำอะไรไม่ได้ แต่เราได้ทักษะตรงนี้สามารถนำไปปรับใช้ในอนาคตได้

จักรกฤษ ดวงทิพย์ หรือ “จ๊อบ”

ได้เรียนรู้เรื่องการเปิดใจรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดใจกว้างขึ้น วันแรกชินพาไปโรงเรียนไสถฯผมไม่รู้ว่าจะข้างในมีอะไรบ้าง แต่พอผมไปถึงรู้สึกดี นึกไปถึงช่วงเวลาที่เคยทำ เคยยากลำบาก รู้สึกมีกำลังใจ บางที่เราทำเรื่องไม่เป็นเรื่อง แต่คนที่เขามีข้อจำกัดตรงนี้ยังสู้ได้ ถือเป็นแรงผลักดันให้เราสู้ชีวิตได้ดีทีเดียว เวลางานมีปัญหาที่นึกถึงน้องๆ โรงเรียนไสถศึกษา จังหวัดสงขลา เห็นเด็กปลูกผัก เขาฝึกมาขายหน้าโรงเรียน คิดว่าพวกเขามีความอดทนสูงมาก ทำไมเราไม่อดทนแบบเขาบ้าง เป็นส่วนสะกิดใจมากจริงๆ

โครงการโลกสามใบ...เชื่อมสายใยด้วยใจถึงใจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผศ.ธีรวัฒน์ หังสพฤกษ์

หัวหน้าโครงการ

นายชินวัฒน์ หนูศรีคง

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวอรุณ แซ่เจี๊ยะ
2. นายจักรกฤษ ดวงทิพย์
3. นายวันชนะ วรรณวงศ์
4. นางสาวอัมพิกา ศรทอง
5. นางสาวบุษบาวรรณ สัตยาลักษณ์
6. นายธนวัฒน์ ธิติธีรภาพ
7. นางสาวศศิละ แซ่ช่าง

ของเสียสิ่งปฏิกูลที่เคยไร้ค่าในสายตาของเกษตรกรอำเภอร้องกวาง กลับมามีคุณค่าอีกครั้ง ด้วยมันสมองและสองมือของนักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ อดิสมพระเกียรติ ที่ร่วมแรงร่วมใจกันจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีพลังงานทดแทน เพื่อช่วยเพิ่มรายได้ ลดทั้งรายจ่าย และลดภาวะโลกร้อนให้กับคนในชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ พลังงานทดแทน... ลดโลกร้อน

มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ อดิสมพระเกียรติ

ระหว่างที่รุ่นพี่และรุ่นน้องของชมรมเมล็ดพันธุ์แห่งความดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติลงพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย ได้เห็นซึ่งข่าวโพดกองทิ้งอยู่ทั่วท้องทุ่งหลังฤดูการเก็บเกี่ยว... จุดประกายความคิดขึ้นในใจของพวกเขา

ความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมาในวิชาชีวิตกับพลังงานบวกกับต้นทุนของชุมชนที่มีอยู่ ถูกนำมาผนวกและพัฒนาเป็น **โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีพลังงานทดแทนเพื่อลดภาวะโลกร้อน** เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์สาธิตและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ช่วยลดและประหยัดพลังงานให้กับคนในชุมชนรอบๆ มหาวิทยาลัย และประชาชนทั่วไปในอำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ได้เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ โดยมี **“ไต้ด” สมบูรณ์ คำจุมพล** เป็นหัวหน้าโครงการ

ศูนย์การเรียนรู้พลังงานทดแทน... พลังงานทางเลือกของชุมชน

เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีแผนงานที่จะผลักดันให้เกิดศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพลังงานทางเลือกให้กับชุมชนอยู่แล้ว การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้

เทคโนโลยีพลังงานทดแทน ที่นักศึกษาชมรมเมล็ดพันธุ์แห่งความดีคิดขึ้นจึงได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี โดยมหาวิทยาลัยมอบพื้นที่ให้จำนวนหนึ่งสำหรับใช้ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ และเมื่อสิ้นสุดโครงการมหาวิทยาลัยจะเข้ามาบริหารจัดการต่อไป มีเป้าหมายครอบคลุม 5 พื้นที่ ได้แก่ ชุมชนบ้านแม่ทราย หมู่ 1 ชุมชนบ้านร้องกวาง หมู่ 1 และ 2 ชุมชนบ้านห้วยกุลวิ หมู่ 6 และชุมชนบ้านแม่ยางโพธิ์ หมู่ 3

เทคโนโลยีพลังงานทดแทน ที่นักศึกษาเลือกมาถ่ายทอดให้กับชาวบ้าน มีทั้งหมด 10 รูปแบบ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ **กลุ่มเครื่องทำน้ำอุ่น** ได้แก่ เครื่องทำน้ำอุ่นพลังงานแสงอาทิตย์ระดับครัวเรือนจากท่อ PVC ขวดแก้ว หรือกระป๋องน้ำอัดลม เครื่องทำน้ำอุ่นจากถ่านเหลียงหมูหลุม และเครื่องทำน้ำอุ่นจากปุ๋ยหมักชีวภาพ **กลุ่มผลิตพลังงานไฟฟ้า** ได้แก่ แก๊สชีวภาพระดับครัวเรือน กังหันน้ำผลิตไฟฟ้า เครื่องปั๊มน้ำพลังงานน้ำ และการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังน้ำ และ **กลุ่มเตาเผาถ่าน** ได้แก่ เตาเผาชีวมวล เตาเผาถ่านไร่คว้น และน้ำส้มควันไม้ ซึ่งเหตุผลที่เลือกเทคโนโลยีพลังงานทดแทนเหล่านี้ มาจากการหารือร่วมกันของสมาชิกชมรม และอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความรู้เรื่องพลังงานทดแทนทั้ง 10 ชนิดเป็นอย่างดี

โดยเทคโนโลยีทั้ง 3 กลุ่มตอบสนองความต้องการของชาวบ้านเป็นอย่างดี เช่น **กลุ่มเครื่องทำน้ำอุ่นและกลุ่มผลิตพลังงานไฟฟ้า** ช่วยลดค่าใช้จ่ายค่าไฟฟ้าในครัวเรือนลงได้ โดยเฉพาะในฤดูหนาวชาวบ้านไม่มีเครื่องทำน้ำอุ่น ต้องใช้วิธีต้มน้ำอาบ ซึ่งไม่สะดวกและสิ้นเปลืองพลังงาน แต่เครื่องทำน้ำอุ่นพลังงานทดแทนนี้มีต้นทุนต่ำเพราะใช้วัสดุในท้องถิ่น เป็นการนำของเหลือทิ้งกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกทางหนึ่ง

กลุ่มเตาเผาถ่าน เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนไม่ได้ใช้แก๊สหุงต้ม แต่จะใช้ฟืนและถ่านจากไม้ การนำซังข้าวโพดมาเผาเป็นถ่านเพื่อเป็นเชื้อเพลิง จึงเป็นการลดการตัดไม้ทำลายป่าและเป็นการกำจัดเศษวัสดุเหลือใช้ไปพร้อมกัน ชาวบ้านที่นี่ปลูกข้าวโพดเกือบทุกครัวเรือน เมื่อเก็บเกี่ยวแล้วจะนำซังข้าวโพดไปทิ้งหรือนำไปทำปุ๋ยหมัก ชาวบ้านบางคนก็นำไปกองคลุมดินในไร่นาสวน เพื่อให้ดินเกิดความชุ่มชื้น แต่วิธีการดังกล่าวสามารถกำจัดซังข้าวโพดที่มีอยู่ได้เพียงร้อยละ 50 เท่านั้น ยังมีซังข้าวโพดเหลือทิ้งอีกเป็นจำนวนมาก

จัดงาน-จัดคน...ตั้งต้นทำงาน

การรวมตัวของนักศึกษาชมรมเมล็ดพันธุ์แห่งความดีที่มาจากหลากหลายคณะ ทำให้การทำงานของทีมเข้มแข็ง โดยมีสมาชิกหลักคือ นักศึกษาศาखाวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร ซึ่งได้เรียนวิชา**พลังงานทดแทนในชีวิตประจำวัน** อีกกลุ่มคือ นักศึกษาพืชศาสตร์ มีความรู้เรื่องการทำปุ๋ยหมัก ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ มีน้องๆ ที่เรียนด้านไอทีเข้ามาช่วยงาน รวมทั้งเรื่องการตลาดก็มีน้องๆ เข้ามาช่วยเรื่องการวางแผนการเงิน บางคนที่ยื่นรัฐศาสตร์มาช่วยให้ข้อคิดเรื่องการปกครองคน รวมถึงวิธีการโน้มน้าวชาวบ้าน เรียกได้ว่าเป็นการใช้**ศักยภาพ**ของกลุ่มนักศึกษาในชมรมเมล็ดพันธุ์แห่งความดีได้อย่างสอดคล้องลงตัว

แผนงานที่ชมรมวางไว้ในการทำโครงการนี้คือการ**จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้**และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านพลังงานทดแทน ด้วยวิธีการอบรม สาธิต และถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านนวัตกรรมต่างๆ ที่จะช่วย

ลดและประหยัดพลังงาน ผ่านครัวเรือนต้นแบบที่ นักศึกษาในชมรมหวังใช้เป็นวิทยากรตัวคูณ

หลังผ่านเข้ารอบ 20 ทีม สิ่งแรกที่นักศึกษากลุ่มนี้เริ่มทำคือ การแบ่งงานโดยยึดหลัก**ความถนัด** และ**ความเหมาะสม** เมื่อจัดสรรหน้าที่เสร็จแล้ว ก็ถึงเวลาลงพื้นที่ เริ่มจากการประสานทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชนเป็นอันดับแรก พวกเขาทราบดีว่าถ้าผู้ใหญ่บ้านเห็นด้วย ทุกอย่างก็จะไปได้ดี เพราะผู้ใหญ่บ้านคือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับชาวบ้านมากที่สุด ทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ ไปยังลูกบ้าน โดยใช้ให้เห็นต้นทุนของชาวบ้านก่อนว่าเขามีซึ่งข้าวโพดจำนวนมากที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ จากนั้นจึงนำเสนอช่องทางนำกลับมาใช้เป็นพลังงานทดแทน เพื่อลดการตัดไม้และเผาป่า ตามที่ได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการเมื่อครั้งนำเสนอโครงการในรอบ 40 ทีม

หลังจากได้ฟังนักศึกษาอธิบายถึงวัตถุประสงค์แผนงาน และประโยชน์ของโครงการแล้ว **สมศักดิ์ ปิ่นอิน** ผู้ใหญ่บ้านแม่ยางโพธิ์หมู่ที่ 3 เห็นว่าเป็นโครงการที่ดี จึงช่วยกระจายข่าวผ่านหอกระจายเสียงให้ชาวบ้านมาประชุมร่วมกัน เพื่อให้ชาวบ้านรับทราบแนวทางการดำเนินโครงการจากนักศึกษาโดยตรง

แม้ว่าผู้ใหญ่สมศักดิ์จะเห็นดีเห็นงามช่วยกระจาย

ข่าวบอกต่อให้ แต่เมื่อถึงวันประชุมกลับมีชาวบ้านเข้าร่วมประชุมเพียงร้อยละ 30 ของสมาชิกในชุมชนเท่านั้น ทำเอากลุ่มนักศึกษาเริ่มเป็นกังวล แต่เมื่อผู้ใหญ่สมศักดิ์

บอกกับพวกเขาว่า จะเข้ามาเป็นหัวเรือใหญ่ให้การทำงาน ของนักศึกษาสำเร็จตามเป้าหมาย โต้ตอบเพื่อนๆ จึงค่อยเบาใจ และตั้งใจว่าจะทำงานนี้ให้เต็มที่...

สร้างศูนย์การเรียนรู้ 10 รูปแบบ

ระหว่างที่นักศึกษาชมรมเมล็ดพันธุ์แห่งความดี ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์โครงการกับชาวบ้านและชุมชน นักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งในทีมเดียวกันก็ลงมือสร้างศูนย์การเรียนรู้ ไปพร้อมกัน ด้วยเวลาที่มีอยู่จำกัด จึงต้องบริหารจัดการกำลังคน และเวลาให้ลงตัว โดยแบ่งทีมทำงานเป็น 2 ชุด ผลัดเปลี่ยนกันมาทำงานก่อสร้าง คือชุดแรกทำงานหลังเลิกเรียนเวลาปกติ ชุดที่สองทำงานหลังสองทุ่มจนถึงเที่ยงคืนทุกๆ วัน จนศูนย์การเรียนรู้แล้วเสร็จ และเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน 2553 ที่ผ่านมานี้

หลังเปิดศูนย์การเรียนรู้ อย่างเป็นทางการ ก็ถึงเวลาของการจัดอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้ง 10 รูปแบบให้กับชาวบ้าน เมื่อเสร็จสิ้นการอบรม นักศึกษาเปิดรับสมัครครอบครัวต้นแบบ มีชาวบ้าน 3 ราย จากบ้านแม่ทราย และบ้านแม่ยางโพธิ์ ให้ความสนใจเรียนรู้และต้องการนำเทคโนโลยีไปใช้จริง ซึ่งเทคโนโลยีที่ชาวบ้านสนใจคือ การทำแก๊สชีวภาพจากการเลี้ยงหมู เต่าเผาถ่าน 200 ลิตร น้ำส้มควันไม้ และการสร้างเครื่องทำน้ำอุ่นจากบ๊วยหมัก นักศึกษา

จึงเดินหน้าถ่ายทอดความรู้ให้กับครอบครัวต้นแบบ โดยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทนให้ทั้งหมด ชาวบ้านที่สนใจมาเรียนรู้ในภายหลัง ต้องเสียค่าใช้จ่ายและจัดซื้ออุปกรณ์เองทั้งหมด โดยนักศึกษาทำหน้าที่เป็นเพียงวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เท่านั้น

เสียงจากผู้เรียนรัฐจริง...ทำจริง

แม้การดำเนินโครงการครั้งนี้จะมีชาวบ้านสมัครเข้าร่วมเป็นครัวเรือนต้นแบบเพียง 3 ครัวเรือน แต่ถึงวันนี้อย่างน้อยที่สุด **ลุงประยูร บุญทรัพย์** ชาวบ้านร่องกวางหมู 3 หนึ่งใน 3 ครัวเรือน ซึ่งนำเทคโนโลยีเตาเผาถ่านขนาด 200 ลิตรไปติดตั้งไว้ในไร่ พร้อมกับเป็นวิทยากรตัวคูณ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวบ้านคนอื่นๆ ที่สนใจต่อไป ลุงประยูรสะท้อนถึงประโยชน์ที่ลุงได้รับว่า “ตอนที่นักศึกษาเข้ามานำเสนอ ลุงก็สนใจทันที พอไปเรียนรู้จริง เขาสาธิตให้ดู ก็ทำได้ ทำเองได้ ต้องบอกว่าของเขาดีจริงๆ เหมือนที่คิดไว้ ตอนนี่ไม่ต้องซื้อถ่านกระสอบละ 200 บาทใช้อีกแล้ว เพราะเผาเองได้เลย แล้วยังได้น้ำส้มควันไม้ไว้ใช้ฆ่าแมลงที่มากินพืชผักที่ปลูกไว้อีกด้วย ผักงามมาก หนอนก็ไม่มี ถ่านที่

เหลือลุงก็เอาไปขายกระสอบละ 100 บาท ทำให้มีรายได้เพิ่มอีกด้วย ตอนนี้มีเพื่อนบ้านสนใจมาขอเรียนรู้กับลุง 5 คนแล้ว ลุงก็ยินดีสอนให้”

สำหรับนักศึกษาแล้ว แม้จำนวนชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการจะต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้ และทำให้พวกเขารู้สึกท้อใจอยู่บ้าง แต่ดอกผลเล็กๆ ที่เกิดขึ้นก็ทำให้พวกเขามีกำลังใจ ทำการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรับรู้ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีพลังงานทดแทนเหล่านี้ รวมทั้งสอบถามความต้องการเทคโนโลยีที่ชาวบ้านสนใจอยากนำไปใช้จริงๆ ต่อไป เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ เป็นประโยชน์กับชาวบ้านได้อย่างแท้จริง

“เสริมทัพความรู้” เต็มเต็มโครงการ

นอกจากศักยภาพและความหลากหลายของนักศึกษาแล้ว อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการคือปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ศูนย์การเรียนรู้ฯ แห่งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

อาจารย์ธรรมศักดิ์ พันธุ์แสนศรี ที่ใกล้ชิดกับนักศึกษากลุ่มนี้เป็นพิเศษ เพราะเป็นที่ปรึกษาชมรมเมล็ดพันธุ์แห่งความดี คอยดูแลกิจกรรมออกค่ายพัฒนา

ชุมชนอยู่เสมอ ที่สำคัญอาจารย์ธรรมศักดิ์เป็นอาจารย์ที่สอนวิชาพลังงานกับชีวิตประจำวัน วิชาเลือกเสรีที่นักศึกษาในกลุ่มนี้นำมาเป็นวัตถุประสงค์หลักของโครงการ

บทบาทของอาจารย์ธรรมศักดิ์ จึงเป็นการต่อเติมองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทั้ง 10 ชนิด เนื่องจากบางเทคโนโลยีที่นักศึกษาอาจเคยเรียนรู้แต่ทฤษฎีเท่านั้น อาจารย์จึงต้องเข้ามาหนุนเสริมอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะเรื่องการค้าขาย และการใช้สูตรเฉพาะต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาทำงานสะดวกขึ้น

ไม่เพียงแต่ความรู้ด้านพลังงานเท่านั้นที่กลุ่ม

นักศึกษาได้รับคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา เรื่องการตลาดก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน อาจารย์ลักขณา วิชาหะจึงเข้ามาเป็นที่ปรึกษาเพื่อช่วยแนะนำทิศทางการตลาดให้กับชุมชน ส่วนเรื่องเทคโนโลยีชีวภาพก็มีอาจารย์ธวัชชัย ชัยธวัชวิถิ เข้ามาเสริมทัพ รวมถึง อนุภูณ จันทร์แก้ว ช่างเทคนิค และวินัย บุญน้อย ผู้ช่วยนักวิจัย และศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยที่เข้ามาช่วยให้คำแนะนำในเรื่องเทคนิคที่นักศึกษาไม่เข้าใจ

ในขณะที่สาขาวิชาก็เข้ามาช่วยสนับสนุนเรื่องเวลาเรียน และทางคณะสนับสนุนรถหกล้อสำหรับใช้รับส่งชาวบ้านที่เข้ามาอบรมที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งช่วงที่นักศึกษาต้องเดินทางไปนำเสนอโครงการและจัดนิทรรศการ มหาวิทยาลัยก็สนับสนุนงบประมาณให้ การดำเนินโครงการนี้จึงถือได้ว่าเป็นการรวมพลังครั้งใหญ่ของมหาวิทยาลัยเลยทีเดียว

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสิ่งที่ได้เรียนรู้

สมบูรณ์ คำจุมพล หรือ “ไต้ดี”

แม้จะเป็นนักกิจกรรมมาตั้งแต่สมัยมัธยมศึกษาตอนต้นและทำกิจกรรมอาสาโดยตลอด แต่เป็นกิจกรรมที่ทำกับชุมชนทุกคนคารบนคอยที่ความเจริญยังเข้าไปไม่ถึง แต่การทำโครงการนี้ทำให้ผมได้เรียนรู้สิ่งต่างที่แตกต่างไปจากเดิมนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในตัวเองหลายเรื่อง

เรื่องแรก คือ การเปลี่ยนทัศนคติเชิงลบต่อชุมชนรอบมหาวิทยาลัย ผมเคยคิดว่าชาวบ้านแถวนี้เห็นแก่ตัว เพราะสมัยที่ผมเรียนอยู่ปี 1 เคยได้ยินเขาเล่ากันว่าชาวบ้านเอาปิ่นยิงป้ายมหาวิทยาลัย หรือยิงเข้ามาในมหาวิทยาลัยบ้าง เพราะมี

ปัญหาเรื่องที่ดินกับมหาวิทยาลัย ผมก็เชื่อ เวลาผมออกไปกินข้าวซื้อของเจอหน้าชาวบ้านก็ไม่อยากมอง แต่เมื่อผมมีโอกาสทำงานกับชุมชนรอบๆ มหาวิทยาลัย ได้คุยกับชาวบ้านแบบเปิดอกว่าทำไมถึงต้องยิ่งเข้ามาในมหาวิทยาลัย ซึ่งทำให้รู้ว่าสิ่งที่ได้ยินมาบางทีก็คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ทำให้ความคิดของผมเปลี่ยนไป เดี่ยวนี้เจอหน้ากันก็ยิ้ม กอดแต่รททหายกัน ชาวบ้านชวนวันนี้ไปกินข้าวบ้านแม่ นะ วันนี้ไปกินข้าวบ้านพ่อ นะ นี่คือการอบอุ่นจริงใจที่ผมได้รับจากชาวบ้าน

และทัศนคติต่อชุมชนที่เปลี่ยนไปนี้ยังเชื่อมโยงไปถึงแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นผลจากการทำโครงการอีกด้วย ตอนแรกผมและเพื่อนคาดหวังว่าอยากได้เงินรางวัล ถ้าชนะจะนำเงินไปสร้างห้องสมุดให้เด็กๆ บนดอย ซึ่งเป็นกิจกรรมจิตอาสาของชมรม แต่เมื่อได้สัมผัสกับชาวบ้านจริงๆ พวกผมเปลี่ยนใจแล้ว ในเมื่อผมทำโครงการในพื้นที่นี้ ชาวบ้านที่นี้ต้องได้รับประโยชน์ ขณะเดียวกันเมื่อทำไปได้ระยะหนึ่ง ผมรู้สึกว่าการเงินรางวัลไม่เอาก็ได้ ไม่ต้องชนะก็ได้ เพราะเป้าหมายของผมอยู่ที่ชุมชน 5 หมู่บ้านนี้ที่ผมอยากทำให้เขาจริง ๆ

เรื่องต่อมา คือ ทักษะ ความรู้ใหม่ในการทำงานกับชุมชน คำแนะนำจากคณะกรรมการมีประโยชน์มากทั้ง 2 เรื่อง คือ การเข้าหาผู้ใหญ่ควรอ่อนน้อม ถ่อมตน ต้องตรงเวลา เวลาเข้าหาชาวบ้านผมจะเข้าไปให้ก่อนเลย จัดเก้าอี้ให้หนึ่ง ยอมรับว่าตอนเข้าไปวันแรกๆ เกร็งมาก ในวันที่สอง ชาวบ้านเขาเตรียมข้าวไว้อร่อยพุดเสิร์ฟก็ชวนพวกผมกินข้าว แขนงบางส่วนของแต่ละหมู่บ้านก็มากินข้าวกับพวกเรา ก็เริ่มคุยกัน จากนั้นชาวบ้านก็ช่วยกันพูดปากต่อปากกันไป ทำให้เข้าถึงชาวบ้านได้ง่ายขึ้น เป็นที่รู้จักมากขึ้น

การใช้คำศัพท์ที่เหมือนกัน คณะกรรมการแนะนำว่าอย่าใช้ศัพท์สูง ให้ใช้ศัพท์ง่ายๆ มีครั้งหนึ่งที่ผมอธิบายให้ชาวบ้านฟังเรื่องภาวะโลกร้อน เป็นเพราะก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ถูกปล่อยขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศ ชาวบ้านทำหน้างันหมดเลย ทำให้ผมนึกถึงคำแนะนำของคณะกรรมการ จึงเปลี่ยนภาษาให้ง่ายขึ้นเป็น การเผาซึ่งข้าวโพดจะเกิดควันลอยขึ้นสู่ท้องฟ้า ชาวบ้านจึงเข้าใจ

อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญ คือ แง่คิดและมุมมองใหม่ การประเมินศักยภาพของชุมชน และการประยุกต์ใช้ความรู้ กรรมการตั้งคำถามว่า เทคโนโลยีบางตัวยากเกินไปสำหรับชาวบ้านหรือไม่ จึงทำให้ชาวบ้านไม่อยากเข้าร่วมอบรมและนำไปปฏิบัติ คำถามนี้จุดประกายให้ผมและเพื่อนกลับมาพิจารณาวิธีการทำเครื่องทำน้ำอุ่นกันใหม่ว่าจะทำอย่างไรให้ง่ายขึ้น เพราะบางอย่างยากไปจริงๆ จึงกลับไปดูใหม่ว่าชุมชนเขามีต้นทุนอะไร ก็ไปทำต่อยอดจากตัวนั้น ซึ่งในส่วนของกังหันน้ำ ปกติพวกเขาจะทำกังหันขนาดใหญ่มากก็ต้องมาปรับใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพจริง

พิมพิไล โกตะมะ หรือ “นาย”

สาวร่างน้อย ที่แม้จะทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และประสานงานทั่วไป แต่ยังสามารถเรียนรู้งานหนักๆ อย่างการแบกขนทราย ผสมปูน หากไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริงก็จะไม่รู้ว่าเป็นปัญหาอุปสรรคเป็นอย่างไร การแก้ไขปัญหาทำอย่างไร การดำเนินงานที่แท้จริงคืออะไร งานแบกปูนไม่คิดว่าจะทำได้ เพราะสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงซึ่งเราไม่มีพื้นฐานอะไรเลย แต่เราก็สามารถทำได้สำเร็จ

หทัยรัตน์ พงประยูรณ์ หรือ “ฟาง”

สาวน้อยบอบบางที่รับหน้าที่เกี่ยวกับงานก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้ฯ ดูแลงานตั้งแต่เริ่มขุดวางท่อ วางฐานก่อปูน วางบล็อก บอกว่าที่ทำได้เช่นนี้เพราะได้พี่ๆ มาช่วยให้คำแนะนำ และนำความรู้ด้านเทคโนโลยีที่ได้เรียนมาประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบเทคโนโลยีใหม่ๆ

การออกแบบเทคโนโลยีใหม่ๆ สามารถทำได้หลายวิธี แต่สิ่งที่เราปฏิบัติต่างจากในหนังสือมาก เพราะเมื่อได้ลงมือปฏิบัติ เราต้องรู้จักประยุกต์ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะกับผู้ใช้ และวัสดุที่มีอยู่ ก็ได้เห็นว่าเรามีศักยภาพ สามารถทำสิ่งที่ได้ รู้สึกภูมิใจ ส่วนทักษะการทำงานคือได้ฝึกการทำงานร่วมกับคนอื่น ฝึกการทำงานหนัก ต้องอดทน เพื่อให้งานเสร็จ ไม่มีอะไรที่ได้มาง่ายๆ เหนื่อยวันนี้ แต่วันพรุ่งนี้เราจะหายเหนื่อย ถ้าได้เห็นผลงานที่ทำออกมาแล้วดี และมีประโยชน์

น้ำฝน พูลสวัสดิ์ หรือ “ฝน”

ชั้นอาสาค้นหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีต่างๆ ที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับโครงการ เพื่อบอกต่อไปยังชาวบ้าน แม้ในอดีตที่ผ่านมามาเราจะเป็นเด็กรุ่นใหม่ที่ทำกิจกรรมมากมายหลายอย่าง แต่การได้ร่วมโครงการนี้ทำให้เราได้เรียนรู้ทักษะใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย

แม้จะรับผิดชอบเรื่องข้อมูลและการนำเสนอกับชาวบ้าน แต่งานอื่นๆ ก็ต้องช่วยเพื่อนทำเหมือนกัน เช่นงานก่อสร้าง แม้จะเป็นผู้หญิงไม่เคยทำงานแบบนี้มาก่อน แต่ก็ได้ฝึกทำ ตอนนั้นก็ทำได้หลายอย่าง ทั้งงานปูน งานไม้ ได้ฝึกกระบวนการทำงานกลุ่ม รู้จักเสียสละ เรียนรู้ใช้เวลาทำงานกลุ่มเราต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา เราไม่สามารถทำทุกอย่างเหมือนที่เราต้องการ ต้องสมเหตุสมผล ต้องเอาประโยชน์ส่วนรวมไว้ก่อน ที่สำคัญคือได้เรียนรู้ว่าเวลาทำงานอะไรก็แล้วแต่ ถ้าจะให้งานออกมาดี เราต้องรู้จักค้นคว้า หาข้อมูล ต้องมีความรู้ก่อน ไม่ใช่ทำไปก่อน แล้วมาแก้ไขทีหลัง

**โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอด
เทคโนโลยีพลังงานทดแทนเพื่อลดภาวะโลกร้อน
มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ**

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ธรรมศักดิ์ พันธุ์แสนศรี

อาจารย์ลักขณา วิภาหะ

นายอวิชชัย ชัยธวัชวิถี

นายอนุกุล จันทร์แก้ว

นายวินัย บุญน้อย

หัวหน้าโครงการ

นายสมบุญรณ์ คำจุมพล

คณะทำงาน

1. นางสาวจริยา ทาบุญ
2. นางสาววัลภาพร ธิมา
3. นางสาวจันทกานต์ จรุงธวัชชัย
4. นางสาวสิริพร วัฒนนะ
5. นายมงคล สันติสุขหทัย
6. นายศราวุธ กสิวัฒนา
7. นายเอกพจน์ สุนันตะ
8. นายปิตุพร จันทร์วิทัน
9. นางสาวโสธญา แก่นจันทัก
10. นางสาววนิดา บุญเลี้ยง
11. นางสาวอภิญา ศรสวรรณ
13. นายวสันต์ สีมานคราม
14. นางสาวธัญชนก เง่าพิทักษ์กุล
15. นางสาวบุศรินทร์ อุตสินธุ์
16. นางสาวช่อทิพย์ ทิฉลาด
17. นางสาวกนกวรรณ มูลสาร
18. นายदनุพล กลั่นเจริญ
19. นายเทอดศักดิ์ เทวฤทธิ์
20. นายชยณัฐ กุญแจนาค
21. นางสาวหทัยรัตน์ พงประยูรณ์
22. นางสาวพิมพ์ไไล โกตะมะ

นักศึกษาทีมข้าวมันปลา มหาวิทยาลัยนครพนม นำองค์ความรู้สมุนไพรพื้นบ้านถ่ายทอดสู่ชาวบ้านหนองจัน ปลุกฝังแนวคิดเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมและการดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน สนับสนุนให้ชาวบ้านแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน

สมุนไพรพื้นบ้าน รักษาสุขภาพ ลดรายจ่ายครัวเรือน

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม
มหาวิทยาลัยนครพนม

แม้เวลาจะผ่านไป แต่ภาพของการทำงานร่วมกับชาวบ้านบนหนองจันทร์ ในโครงการปลูกจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม รักษาสุขภาพ และลดรายจ่ายในครัวเรือนด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน ยังคงติดตรึงอยู่ในใจ “เลี่ยม” ทศพร เชียงขวาง และเพื่อนๆ ทีมข้าวมันปลา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม มาจนถึงทุกวันนี้

โอกาส ที่ผู้ใหญ่หยิบยื่นให้

การริเริ่มโครงการนี้ไม่ได้เกิดจากความสนใจของนักศึกษามาก่อน แต่เป็นเพราะถูกกระตุ้นจาก ผศ.ปราณี บัวบาน ผู้ซึ่งรู้ว่า มหาวิทยาลัยมีการทำวิจัยและรวบรวมองค์ความรู้เรื่องสมุนไพรมานานแล้ว แต่ยังขาดการส่งผ่านความรู้สู่ชุมชน จึงเกิดความคิดว่า นักศึกษาน่าจะเป็นคนส่งต่อความรู้นี้ผ่านการทำโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้”

“เมื่อมีโครงการนี้เข้ามา เห็นว่าน่าจะให้นักศึกษาลองทำ เพราะนอกจากเขาจะได้รับประสบการณ์การทำงานนอกห้องเรียนแล้ว ยังเป็นโอกาสดีที่เขาจะได้เป็นตัวกลางสื่อสารความรู้ แนวคิดที่เป็นประโยชน์เรื่องสมุนไพรให้ชาวบ้านรับทราบ และสามารถนำไปใช้ในวิถีประจำวันได้” ผศ.ปราณี บอกเล่าถึงสิ่งที่มุ่งหวัง

สำหรับเลี่ยมและเพื่อน หลังได้รับคำแนะนำเชิงท้าทายเล็กๆ จากอาจารย์ปราณี พวกเขาเริ่มขอเสนอของอาจารย์ทันที พร้อมขอคำแนะนำก่อนลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล และกลับมาเขียนโครงการนำเสนอ และโครงการของพวกเขาได้รับคัดเลือกผ่านเข้ารอบ 20 ทีมสุดท้าย

“อาจารย์ปราณี มีความเชี่ยวชาญด้านสมุนไพรอยู่แล้ว ท่านอยากให้เราลองส่งโครงการประกวด เพราะจะได้เป็นการฝึกให้นักศึกษาลองทำงาน ผมก็เพื่อนก็อยู่กันเป็นกลุ่มก้อน ท่านมาชวน บอกว่าจะเป็นที่ปรึกษาให้ ทีแรกคิดว่าจะไหวหรือ แต่ก็ผู้ส่งมาปรากฏว่าได้ ดีใจกันมากครับ” เลี่ยมบอก

จากความคิดในสมอง สู่แผนในกระดาษ

เป้าหมายในการทำโครงการครั้งนี้ คือ พัฒนาชุมชนในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม รักษาสุขภาพด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน รวมทั้งอบรมให้ความรู้เรื่องการแปรรูปสมุนไพรเชิงพาณิชย์ เพื่อให้ชาวบ้านนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพต่อไป และที่สำคัญคือสามารถพัฒนาตนเองสู่การเป็นวิทยากรท้องถิ่นได้ เลี่ยมและเพื่อนๆ ช่วยกันคิดกิจกรรมขึ้นมาหลากหลาย

รูปแบบ เพื่อให้การทำงานของพวกเขามีบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้

เริ่มจาก การเลือกชุมชนเป้าหมาย เมื่อต้องคำนึงถึง **ความยั่งยืน** ทีมข่าวมันปลาจึงมองหาชุมชนที่สามารถพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ซึ่งอาจารย์ปราณีแนะนำให้เลือกพื้นที่ตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

“ตำบลท่าค้อ เป็นพื้นที่ที่เหมาะสม เพราะมีผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนและสนใจแนวทางนี้ และมีจุดเด่นคือ เป็นถิ่นโบราณสถานศรีโคตรบูรณ์ มีวัดร้างหลายแห่งที่อายุเก่าแก่กว่าพันปี สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ดังนั้นการส่งเสริมความรู้เรื่องสมุนไพรและการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรพื้นบ้าน นอกจากจะเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชาวบ้านท่าค้อแล้ว อาจนำไปสู่การต่อยอดในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายต่อไป” เลี่ยมบอก

เมื่ออาจารย์แนะนำ ทีมข่าวมันปลาจึงเข้าไปประสานงานกับ อบต.ท่าค้อ เพื่อนำเสนอโครงการ ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

ปรับกลุ่มเป้าหมาย

แต่เมื่อนำเสนอแผนการดำเนินงาน กรรมการตั้งข้อสังเกตว่า หากทำทั้งตำบลจะกว้างเกินไป เพราะมีหลายหมู่บ้าน อาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน ของนักศึกษาซึ่งมีเวลาจำกัด เลี่ยมและเพื่อนจึง

ต้องกลับมาคิดเรื่องนี้กันใหม่อีกครั้ง

หลังคิดทบทวนอยู่หลายวัน เลี่ยมนำเรื่องไปปรึกษาอาจารย์และได้รับคำแนะนำว่าควรเข้าไปอธิบายทำความเข้าใจกับชาวบ้านอีกครั้ง เพื่อคัดเลือกหมู่บ้านที่เหมาะสมที่สุดเป็นหมู่บ้านนำร่อง

สำหรับการเลือกพื้นที่เป้าหมาย เลี่ยมบอกว่ามีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ คือ ความต้องการของชุมชน ความรู้และความสามารถพื้นฐานในเรื่องสมุนไพรพื้นบ้าน ปริมาณสมุนไพรในชุมชน การใช้ประโยชน์จากสมุนไพรศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว จนได้ข้อสรุปว่า **บ้านหนองจัน** มีความพร้อมมากที่สุด ทั้งสถานที่และองค์ประกอบโดยรวม อีกทั้งผู้ใหญ่บ้านกับบอกว่าพร้อมสนับสนุนเต็มที่

เติมความรู้ ก่อนลงพื้นที่ทำงาน

หลังจากได้พื้นที่กลุ่มเป้าหมายเรียบร้อยแล้ว ทีมข่าวมันปลาเร่งหาความรู้ด้วยการเข้าอบรมเรื่องสมุนไพรพื้นบ้านเพิ่มเติมกับอาจารย์ปราณี เลี่ยมบอกว่า การอบรมครั้งนี้ทำให้ทีมข่าวมันปลาทุกคนเกิดความมั่นใจมากขึ้น และพร้อมที่จะลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน

ก่อนการจัดอบรมหนึ่งสัปดาห์ เลี่ยมและเพื่อนเข้าไปประชาสัมพันธ์การอบรมและประกวดคำขวัญหัวข้อ “สมุนไพรพื้นบ้านรักษาสุขภาพ รักษาสิ่งแวดล้อม” เป็นกลยุทธ์ดึงดูดความสนใจชาวบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ประสบการณ์การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน พวกเขา คาดว่างานนี้ต้องมีชาวบ้านมาร่วมกันค้ำค้ำ เอกสารที่จัดเตรียมไว้ 100 ชุดต้องไม่พอ แต่เมื่อถึงวันอบรมจริง ผลปรากฏว่าพวกเขาแจกเอกสารไปแค่ 54 ชุด เท่านั้น

“ชาวบ้านเขาไม่ว่างครับ มากันน้อยมาก เพราะวันนั้นฝนตก และอยู่ในช่วงฤดูการเกี่ยวข้าว อบรมได้เพียงครึ่งวันเท่านั้น เขามีงานต้องทำ” **“ปอนด์” มนัส ปุตคุป** หนึ่งในทีม ปลูกสาเหตุ

อย่างไรก็ตามเมื่อพวกเขากลับมาทบทวนจึงมีความเห็นร่วมกันว่า น่าจะเป็นเพราะประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง วิธีการแก้ไขคือต้องสร้างการรับรู้ และดึงความสนใจของชาวบ้านให้ได้

ประชาสัมพันธ์แบบประชิดตัว

เมื่อการประชาสัมพันธ์แบบเสียงตามสาย ยังไม่ ได้ผล ทีมข่าวมันปลาจึงปรับกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ใหม่เป็นแบบประชิดตัว สลับสับเปลี่ยนกันลงชุมชน พูดคุยทำความเข้าใจกับชาวบ้านให้มากขึ้น

“พวกเราคิดกันว่าน่าจะนำเอกสารประกอบการอบรมไปแจกพวกเขาถึงที่บ้าน พร้อมๆ กับสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนไปด้วย ทำให้ชาวบ้านมีความสนใจมากขึ้น” เลียมบอกเล่าถึงผลตอบรับ

กิจกรรมถัดไป คือ การพาชาวบ้านไปศึกษาดูงาน ที่สมุนไพรพื้นบ้าน ณ ศูนย์อินแปง จังหวัดสกลนคร เพื่อให้ชาวบ้านได้เรียนรู้จากหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรื่องสมุนไพร ในระหว่างที่ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์โครงการ ทีมงานก็ประกาศรับสมัครผู้สนใจไปศึกษาดูงานด้วย และได้ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานทั้งหมด 23 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สนใจเรื่องสมุนไพร อยู่แล้ว

คนละไม้ คนละมือ คือความสำเร็จ

หลังกิจกรรมแรกที่เน้นสร้างความสัมพันธ์ สร้าง การรับรู้ การให้ความรู้ และสร้างแรงบันดาลใจผ่านพื้นที่ ไป ก็มาถึงกิจกรรมต่อไปที่ทีมข่าวมันปลาวางไว้คือ

“กิจกรรมการร่วมกันลงมือทำ” ซึ่งเป็นลักษณะ นักศึกษาพาทำ เช่น การรวบรวมสมุนไพรพื้นบ้าน การจัดศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรพื้นบ้าน การฝึกอบรมแปรรูปสมุนไพร โดยตลอดการดำเนินงานนักศึกษาจะค่อยๆ เก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้านภายใน ตำบลท่าค้อ และปรับพื้นที่เพื่อจัดทำศูนย์การเรียนรู้ฯ ไปพร้อมๆ กัน **“หลิน” ทิศากร สุขอมรัตน์** บอก

ต่อจากนั้นคือ กิจกรรมการรวบรวมสมุนไพรพื้นบ้านที่มีในท้องถิ่นและจากภายนอก ที่นักศึกษา และอาจารย์นำมาเติมเต็มให้กับชาวบ้าน บรรยากาณในวันนี้มีชาวบ้านเข้าร่วมเพียง 20 คนเท่านั้น ซึ่งถือว่ายังน้อย เพราะติดปัญหาเดิมคือ เป็นช่วงฤดูการเกี่ยว แต่ทีมก็ไม่ย่อท้อ เดินหน้าทำกิจกรรมเต็มที่ เพราะได้แรงสนับสนุนดี ๆ จาก **ประดิษฐ์ บุตรวรรณ ผู้ใหญ่บ้าน**

“คิดว่าโครงการนี้มีประโยชน์ เพราะให้ความรู้กับชาวบ้าน ในฐานะผู้ใหญ่บ้านก็พยายามชักชวนลูกบ้านมาเรื่อยๆ หากจะติดปัญหาที่เป็นช่วงเกี่ยวเกี่ยว ทำให้ชาวบ้านมาร่วมน้อย ก็ต้องอาศัยทำต่อเนื่อง คิดว่าใครช่วยได้ก่อน ก็ทำไปก่อน เป็นตัวอย่าง แบบอย่าง เมื่อคนอื่น ๆ ว่าง เขาก็เข้ามาที่หลังได้”

หลังจากร่วมกับชาวบ้านเก็บรวบรวมสมุนไพรมาได้จำนวนหนึ่งแล้ว ก็ถึงเวลาปลูกพืชสมุนไพรในพื้นที่ที่จะจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ ของหมู่บ้าน งานนี้ทีม

ข้าวมันปลาวางแผนมาอย่างดี ตั้งแต่วางแผนการเพาะปลูก โดยจัดแบ่งตามสรรพคุณในการรักษาอาการของโรค เช่น กลุ่มแก้ท้องเสีย กลุ่มแก้ไข้ เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้ของชาวบ้าน รวมถึงจัดทำป้ายชื่อวิทยาศาสตร์และชื่อสามัญ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้ที่สนใจ โดยด้านหลังจะจัดเป็นเรือนเพาะชำ ให้ชาวบ้านได้เรียนรู้เรื่องการขยายพันธุ์ด้วย

“พวกเราซื้อตกลงว่าใครที่เข้ามาเก็บสมุนไพร จากศูนย์การเรียนรู้ฯ ไปใช้ ต้องนำสมุนไพรที่บ้านมาแลกเปลี่ยนก็น้อยก็เอามา ขอให้มี เวลาแต่กึ่งก้านสาขาทำให้ชาวบ้านช่วยกันปักชำไว้ ต้นไหนตายก็มาปลูกเสริมเป็นการต่อยอดไปเรื่อยๆ ค่อยๆ ให้เขาซึมซับไป” ผู้ใหญ่บ้านบอก

ต่อยอดสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์

กิจกรรมต่อมาของโครงการ คือ การอบรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยเชิญอาจารย์ปราณีมาเป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวบ้านที่เข้าอบรมประมาณ 20 คน ด้วยการสอนให้ชาวบ้านทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่างๆ เช่น สบู่ แชมพู น้ำยาอเนกประสงค์ แคปซูลสมุนไพร

ลูกประคบน้ำมันเหลือง และยาหม่องสมุนไพร ที่ชาวบ้านสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

“การเรียนรู้เรื่องการแปรรูป เป็นการอบรมเบื้องต้นให้ชาวบ้านได้ทดลองทำ ได้เห็นว่าสามารถทำเองได้ และไม่ยาก หากเขาปลูกสมุนไพรในปริมาณที่มากพอ ตอนแรกส่งเสริมให้เขาเห็นประโยชน์และนำความรู้ไปทำใช้เองก่อน จากนั้นถ้าเขาจะคิดต่อยอดเป็นธุรกิจ พวกเราก็จะช่วยประสานงานกับอาจารย์ให้มาอบรมให้เรื่องแปรรูปเป็นเรื่องของอนาคต หากเขาสนใจจริงๆ พวกเราก็คิดว่าน่าจะช่วยให้” เลี่ยม ยืนยันถึงความตั้งใจจริงของพวกเขา

ขณะที่ **บาน้อย พรรณนา** เภรัญญิกศูนย์การเรียนรู้ฯ บอกว่า “ชาวบ้านเห็นประโยชน์ของสมุนไพรพื้นบ้านมากขึ้น จากเดิมที่ไม่รู้ว่าพืชบางอย่างมีสรรพคุณทางยา ก็มีความรู้เพิ่มขึ้น ส่วนการแปรรูปยังอยู่ระหว่างการรวบรวมสมาชิก ตอนนี้รวมกลุ่มผู้สนใจได้ประมาณ 10 คน แต่คิดว่าต้องบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่นักศึกษาทำให้มีความเข้มแข็งก่อน พยายามช่วยกันดูแลรักษา เปลี่ยนกันไปดูแลรดน้ำ ตอนนี้พืชบางชนิด เช่น ตะไคร้ ใบโหระพาก็เก็บมาใช้ได้แล้ว หรืออย่างใบบัวบกก็นำมาคั้นดื่มแก้ร้อนในได้เช่นกัน”

ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้ฯ สร้างเสร็จแล้ว และนักศึกษาได้ส่งมอบศูนย์อย่างเป็นทางการให้กับชุมชน โดยมีประธานศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่มาจากการคัดเลือกของชาวบ้าน คือ ประดิษฐ์ บุตรวรรณ ผู้ใหญ่บ้านนั่นเอง ซึ่งแสดงความตั้งใจที่จะบริหารจัดการต่อจากนักศึกษา และจะพยายามรณรงค์ให้ชาวบ้านหันมาใช้พืชสมุนไพรในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น พร้อมยืนยันว่าในอนาคตจะพยายามผลักดันให้มีการแปรรูปสมุนไพรต่อไป ถือเป็นการทำงานของนักศึกษาให้เป็นจริง

หากถามว่าโครงการนี้บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่?

ทีมข่าวมันปลาทุกคนต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งสามข้อตามที่ตั้งไว้ แถมได้เพิ่มมาอีกหนึ่งข้อคือชาวบ้านสามารถนำความรู้เรื่องสมุนไพรไปต่อยอดทำผลิตภัณฑ์ได้ และพวกเขายืนยันว่า แม้จะจบการศึกษาไปแล้ว แต่พวกเขาก็จะส่งเสริมให้ชาวบ้านทำการแปรรูปสมุนไพรต่อไป พร้อมกับพยายามสร้าง “แบรนด์” ของชุมชนให้ได้

คำยืนยันของพวกเขาเป็นเสมือนคำสัญญาที่ไม่มีข้อผูกมัดใดๆ วัน เวลา เท่านั้นที่จะเป็นผู้ให้คำตอบ...

ร่วมเรียนรู้ ร่วมแก้ปัญหา

ทศพร เชียงขวาง หรือ “เลี่ยม”

แม้ว่าจะพบอุปสรรคมากมาย แต่ผมไม่เคยท้อหรือเก็บมานั่งเสียใจ การมองโลกในแง่ดี คิดบวก จะทำให้ผ่านพ้นความผิดพลาดไปได้ ทำอะไรต้องทำจริง แม้ทำอะไรไม่ได้มาก แต่ต้องทำให้ดีที่สุด เมื่อเลือกทำแล้วต้องทำให้สำเร็จ โครงการนี้แม้พวกเราจะดึงชาวบ้านมาได้ไม่มาก แต่ก็ต้องทำต่อไปอย่าเอามานับทอน จะทำให้เสียกำลังใจกันไปทั้งหมด สุดท้ายแล้วผมคิดว่าอยู่ที่ความตั้งใจและความมุ่งมั่น เก็บเกี่ยวบทเรียนแล้วนำไปแก้ไข นั่นคือความสำเร็จที่แท้จริง

ทศากร สุขอมรรัตน์ หรือ “หลิน”

แม้ไม่เคยทำกิจกรรมมาก่อนและกิจกรรมนี้เป็นครั้งแรกที่ได้เข้าร่วม แต่สิ่งที่เราได้เรียนรู้คือ ความสามัคคีในกลุ่ม การจัดการกลุ่ม การบริหารคน บริหารเวลา และใจเย็นมากขึ้น ที่สำคัญคือได้เรียนรู้เรื่องการเข้าชุมชนว่า ต้องทำตัวให้คุ้นเคยกับชาวบ้านเหมือนเป็นลูกเป็นหลาน ให้เขาเชื่อใจไว้ใจ อยากร่วมงานกับเรา และรู้สึกว่ามีควมรับผิดชอบสูงขึ้นทั้งการเรียนและการทำงาน รู้สึกมีคุณค่าที่ได้สร้างประโยชน์ให้ชาวบ้าน

คมกฤษ พันธุ์ดั่ง หรือ “คม”

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมแรกที่ผมได้ทำ มีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือชาวบ้านได้ประโยชน์ ถ้าชาวบ้านทำโครงการนี้ต่อไปเรื่อยๆ ก็จะสามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ให้กับหมู่บ้าน ส่วนทางอ้อมคือผมได้เรียนรู้เรื่องทักษะการทำงานกับชุมชน การช่วยเหลือชุมชน การจัดการเวลาให้เพียงพอต่อการเรียนและการทำกิจกรรม

โครงการปลูกจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม รักษาสุขภาพ และลดรายจ่ายในครัวเรือนด้วย สมุนไพรพื้นบ้าน

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม
มหาวิทยาลัยนครพนม

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผศ.ปราณี บัวบาน

หัวหน้าโครงการ

นายทศพร เชียงขวาง

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวสุพรรณษา รังสี
2. นายคมกฤษ พันธุ์ดั่ง
3. นางสาวกานต์วลี พลเยี่ยม
4. นางสาวทศากร สุขอมรรัตน์
5. นางสาวเพ็ญภา สอนลุน
6. นายพลพิชัย ศรีจันทร์
7. นายณรงค์ เป่ากรี้
8. นายสุริยันต์ กอนรัตน์
9. นายกิตติศักดิ์ ดวนกวนเจ้า
10. นายเกียรติศักดิ์ พรมศรีธรรม
11. นายมนัส บุตคุป
12. นางสาววรัญญา คำสุข

เมื่อวิถีการดำเนินชีวิตลาหู่กำลังจะสูญหายไป
ลูกหลานรุ่นใหม่จึงอยู่เฉยไม่ได้
จับมือเพื่อนๆ วิทาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน
จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ สืบสานวัฒนธรรม
ประเพณี และตำนานลาหู่ ปลูกเยาวชนลาหู่
รุ่นเล็กให้มีใจรักบ้านเกิด ร่วมกันสืบค้นประวัติ
ชุมชน เรียนรู้เอกลักษณ์ชนเผ่ากับปู่เฒ่าผู้แก่
ร่วมแรงพัฒนาการท่องเที่ยวบ้านป่ายาง
ให้เป็นที่รู้จัก

สืบสาน ตำนานลาหู่ ที่บ้านป่ายาง

วิทาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

“ปายาง” หมู่บ้านเล็กๆ ของชาวเขาเผ่าลาหู่ หรือ มูเซอแดง ตั้งอยู่บนยอดดอยห่างจากตัวอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประมาณ 20 นาที เส้นทางเข้าหมู่บ้านถึงแม้จะคดเคี้ยว แต่ก็เขียวชอุ่มด้วยต้นไม้ใหญ่ และนาขั้นบันไดที่สวยงาม และมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่น่าสนใจ เช่น รอยพระพุทธรูปที่น้ำตก อีกทั้งมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมชนเผ่าที่น่าเรียนรู้

อย่างไรก็ตามชุมชนบ้านปายางในวันนี้ วิถีชีวิตของผู้คนปรับเปลี่ยนไปตามกระแสสังคมใหม่ไปแล้วไม่น้อย แม้ชาวบ้านที่ปายางยังคงพูดภาษาลาหู่ แต่การแต่งกายด้วยชุดชนเผ่าจะพบอยู่ในกลุ่มคนเฒ่าคนแก่เท่านั้น ส่วนคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะวัยรุ่นหนุ่มสาวส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจประเพณีวัฒนธรรมเดิมๆ พวกเขาต่างมุ่งหน้าเข้าเมืองทั้งเพื่อเรียนหนังสือและทำงาน วิถีวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาของชนเผ่าลาหู่จึงถูกละทิ้งไว้เบื้องหลัง และยิ่งนานวันก็เริ่มเลือนหายไปจากใจของพวกเขาทีละน้อยๆ

แต่ “นัท” วิไลพร จะแฮ สาวชาวลาหู่ อายุ 24 ปี เยาะชวนรักถิ่น เธอมองเห็นทั้งคุณค่า ความหมาย และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ความรักและความหวังในใจของเธอจึงแปลงมาเป็นความปรารถนาที่จะทำ

อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อสืบสานภูมิปัญญาและวิถีวัฒนธรรมแห่งชนเผ่าลาหู่ที่มีค่าให้คงอยู่คู่ชุมชนต่อไป

“หมู่บ้านเราเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่ามูเซอแดง ผู้ก่อตั้งหมู่บ้านคือ พ่อเฒ่าจะลอบ จะนะ กับนายยะแส จะแฮ ตอนก่อตั้งใหม่มีชาวบ้านเพียง 20 คน จากนั้นก็มีชาวลาหู่จากถิ่นอื่นๆ เช่น เชียงดาว และปางมะผ้า เข้ามาอยู่ จนปัจจุบันมีชาวบ้านมากกว่า 300 คน เราอยู่กันแบบพี่น้อง มีภาษาเป็นของตนเอง มีการแต่งกายที่สวยงาม มีดนตรี และทำเดิน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของลาหู่ แต่ถ้าพวกเราไม่ช่วยกันอนุรักษ์ นานๆ วันเข้า ลูกหลานลาหู่รุ่นต่อไป ก็จะไม่มันได้รู้จักลาหู่ที่แท้จริงอีกเลย”

ระหว่างที่นั่นกำลังคิดหาวิธีที่จะสืบสานตำนานลาหู่อยู่นั้น อาจารย์นพรัตน์ สิทธิโชคธนารักษ์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ที่เปิดเรียนในวันเสาร์และอาทิตย์ เพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีงานทำแล้วได้ศึกษาเพิ่มเติม โดยที่ศูนย์อำเภอปายเปิดสอน 2 สาขา คือ ปฐมวัยและการปกครองท้องถิ่น อาจารย์นพได้แนะนำให้รู้จัก โครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” นัทจึงลงเขียน โครงการงานกรีนฟูล สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีตำนานลาหู่ เพื่อการท่องเที่ยวบ้านปายาง ส่งเข้าร่วมโครงการ

ต่างก็มา แต่จุดหมายเดียวกัน

ที่มาของทีมนักศึกษาในโครงการนี้ ค่อนข้างแตกต่างไปจากโครงการอื่น พวกเขาไม่ได้เป็นทีมเดียวกันทั้งหมดตั้งแต่แรก เพราะแต่ละคนต่างก็พัฒนาโครงการในพื้นที่ของตัวเอง และส่งเข้าร่วมโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ในปีนี้ รวม 4 โครงการ แต่เมื่อโครงการของนักผ่านเข้ารอบ 20 ทีมสุดท้าย พวกเขาจึงมารวมตัวกันเป็นทีมในภายหลัง

เริ่มจาก “ตุ้” สมบูรณ์ ทองอินทร์ หนุ่มชาวเหนือ รูปร่างสูงใหญ่ อายุ 26 ปี ที่เรียนคณะปฐมวิทยาและทำงานเป็นนักการภารโรง ของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร ไม่มีไฟฟ้าใช้ เพราะอยากพัฒนาโรงเรียน จึงเสนอโครงการเข้าร่วมโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้”

ส่วน “เชษย์” พิเชษย์ หยุ่เปา หนุ่มม้งอายุ 22 ปี เรียนคณะเดียวกับตุ้และทำงานเป็นครูพี่เลี้ยงเด็กที่โรงเรียนบนดอยสูงของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ก็เช่นเดียวกัน ชุมชนที่เขาทำงานอยู่มีน้ำไหลตลอดปี เชษย์จึงคิดอยากนำน้ำมาใช้ประโยชน์โดยการทำฝายเพื่อให้ชาวบ้านเลี้ยงปลา ทำเครื่องปั่นไฟฟ้าพลังน้ำให้ชาวบ้านมีไฟฟ้าใช้

แต่โครงการของเขาไม่ผ่านการพิจารณา จึงช่วยทำต่อ เพราะเป็นคนชอบทำกิจกรรมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

ถัดมาที่สาวสวยหน้าหวาน อายุ 20 ปีอย่าง “หน้อย” จิราพร สุพันธ์ตระกูลชัย ที่เข้ามาช่วยงาน เนื่องจากเห็นว่าโครงการนี้ขาดคน โดยได้เข้ามาช่วยฝ่ายประสานงานกับเยาวชน และชาวบ้านในการทำกิจกรรม

สุดท้ายคือสาวพินถิ่นจากอำเภอปาย อายุ 19 ปี “จอย” วิติมา วันมาลา ที่เรียนสาขาการปกครองท้องถิ่น เข้ามาทำโครงการนี้เพราะอยากศึกษาการทำงานกับท้องถิ่น และเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวลานู

รวมแรง รวมใจ สานตำบลลานู

เป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้คือ **จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมลานู** เพื่อให้เยาวชนในหมู่บ้านได้เรียนรู้ความเป็นมาของลานู ประเพณี วัฒนธรรมที่ดั้งเดิม และเป็นศูนย์ข้อมูลให้คนภายนอกได้เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมลานู รวมถึงประวัติความเป็นมาของบ้านปายาง

แต่ก่อนที่จะไปถึงการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ การศึกษารวบรวมข้อมูลชุมชนเป็นกิจกรรมสำคัญที่ต้องทำก่อน ประกอบด้วย ประวัติของหมู่บ้าน วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของชาวลาวผู้ การใช้ภาษาในการสนทนา และภาษาเขียน เป็นต้น

การทำงานของพวกเขาดำเนินไปตามแผนงานที่วางไว้ โดยเริ่มจากการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยประสานงานกับผู้นำหมู่บ้าน และทหารที่ประจำอยู่ที่ค่ายในหมู่บ้าน แต่การทำงานไม่ได้ง่ายดายเป็นที่คาดหมายไว้ ผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถนัดชาวบ้านให้มาประชุมร่วมกันได้ เพราะในช่วงเวลานั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องออกจากบ้านตั้งแต่ตี 3 เพื่อออกไปปลูกกระเทียมและถั่วเหลือง กลับมาถึงบ้านก็มีดีค่า

นักกิจกรรมมือใหม่อย่างนัทเริ่มท้อใจ แต่นักกิจกรรมรุ่นพี่ ซึ่งพอมีประสบการณ์อย่างเซซย์ ไม่ยอมแพ้ เขามองหาช่องทางที่จะประชาสัมพันธ์โครงการจนพบ โดยอาศัยช่วงเวลาที่ทหารเข้ามากิจกรรมอบรมป้องกันยาเสพติดในหมู่บ้าน มีชาวบ้านมารวมตัวกันเป็นจำนวนมาก เซซย์ ประสานขอเวลาเข้าไปประชาสัมพันธ์กิจกรรม และแนะนำคณะทำงานให้ชาวบ้านรู้จัก โดยพาอาจารย์ที่ปรึกษาไปด้วยเพื่อให้โครงการน่าเชื่อถือ

เมื่ออุปสรรคแรกผ่านพ้นไป พวกเขาก็พบกับความท้าทายที่สอง นั่นคือ กำแพงความสัมพันธ์ ทีมงานที่มาจากต่างถิ่นก็ยังคงเป็นคนแปลกหน้าสำหรับชาวบ้านและเยาวชนที่บ้านปายางอยู่ดี ความแตกต่างทางภาษา คือ อุปสรรคที่สำคัญ

นัทต้องทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนๆ และพี่น้องลาหู่ โดยทุกๆ วันเสาร์อาทิตย์ หลังจากเลิกเรียนที่วิทยาลัยชุมชนแล้ว นัทและเพื่อนๆ จะพากันไปพูดคุยกับผู้เฒ่า ผู้แก่ และเล่นกับเด็กๆ วันเวลาผ่านไป สายใยความผูกพันเริ่มก่อตัวขึ้น จากคนแปลกหน้า ต่างถิ่น กลายเป็นมิตรที่เมื่อพบหน้าก็เห็นรอยยิ้ม และพูดคุยด้วยความสนิทสนม

ทีมงานจึงได้จัดประชุมกับเยาวชนในหมู่บ้าน ตั้งแต่ชั้น ป.1 - 6 ทั้งหมด 55 คน เพื่อจัดตั้ง ชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมลาหู่บ้านปายาง มีการเลือกกรรมการหมู่บ้าน และจัดเก็บประวัติส่วนตัวพร้อมถ่ายรูปสมาชิกไว้เป็นที่เรียบร้อย

ทุกปัญหามีทางออก

ดูเหมือนว่าทุกอย่างกำลังเริ่มต้นไปได้ด้วยดี ทีมงานก็พบว่าวันว่างของนัท กลายเป็นอุปสรรคที่สำคัญ เนื่องจากในวันปกติที่ทีมงานแต่ละคนต่างมีภาระงาน พวกเขาจึงนัดหมายกันทำกิจกรรมโครงการในวันเสาร์อาทิตย์ แต่กลับพบว่า ทุกๆ วันอาทิตย์ นัทต้องทำธุระชายที่ถนนคนเดินในตัวอำเภอปาย ทำให้เพื่อนๆ ขาดล่ามในการสื่อสารกับชาวบ้าน

“พวกเราเข้าใจหน้าที่ที่ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ แต่มันก็ยากที่จะสื่อสารกับชาวบ้าน เวลาเราอยากจะทำอะไร ก็ต้องโทรศัพท์ไปถามนัท เราก็เลยคิดว่าปล่อยแบบนี้ไม่ได้ กลุ่มเราต้องมาประชุมทำข้อตกลงในการทำงานร่วมกันแล้ว” เซซย์ เล่าย้อนถึงปัญหาอุปสรรคการทำงานของเขาและเพื่อนร่วมทีม

จากการประชุมพูดคุยกันฉันท์เพื่อนทำให้ได้ทางออกร่วมกัน พวกเขาตกลงว่าแต่ละคนต้องจัดตารางเวลาเรียน ทำงาน และกิจกรรมใหม่ โดยไม่ให้กระทบกับการทำกิจกรรม จากนั้นก็เขียนกิจกรรมทั้งหมดออกมาว่ามีอะไรบ้าง และจัดแบ่งงานให้แก่ทุกคนรับผิดชอบเพื่อสมาชิกภายในทีมสามารถทำงานนั้นได้โดยไม่ต้องรอเพื่อน ส่วนเรื่องภาษา ที่เป็นปัญหาหนักนั้น พวกเขาตกลงกันว่า ให้ทุกคนในทีมฝึกเรียนรู้ภาษาลาหู่ขั้นพื้นฐานเพื่อสื่อสารกับชาวบ้านได้ในเบื้องต้น และหาล่ามที่เป็นเยาวชนที่พอจะสื่อสารภาษาไทยได้มาช่วย

พูดคุยกับชาวบ้านในช่วงเวลาที่นี้ที่ไม้อยู่ เมื่อจัดการกับปัญหานี้ได้ การศึกษารวบรวมข้อมูลชุมชนจึงก้าวหน้าไปได้ด้วยดี

ศูนย์การเรียนรู้...ศูนย์รวมใจ

แผนงานสร้างศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมลาหู่ จึงเริ่มขึ้นพร้อมๆ กับกิจกรรมสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรม นันทและเพื่อนฯ ตระหนักดีว่า **ความยั่งยืนของโครงการ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นพวกเขาจึงใช้กิจกรรมเล็กๆ กับเด็กๆ เป็นเครื่องมือ**

“ในวันที่นัดหมายกับน้องๆ เยาวชน มาร่วมกำหนดการเรียนการสอนเดินจะคี (ปอยเตเว) และภาษาเขียนลาหู่ พวกเขาให้ห้องๆ วาดรูปศาลาที่ต้องการปรับปรุงเป็นศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมลาหู่มาส่ง แล้วคัดเลือกภาพวาดรูปบ้านที่หลังคราทำด้วยหญ้าคา และตัวบ้านเป็นไม้ไผ่ เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของลาหู่ มาเป็นแบบในการสร้างศูนย์การเรียนรู้ เพื่อต้องการให้เด็กๆ มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และรู้สึกเป็นเจ้าของ เมื่อลงมือสร้างศูนย์นี้เราก็ชักชวนเด็กๆ และชาวบ้านมาทำด้วย” นันท อธิบายสิ่งที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังกิจกรรม

การสร้างศูนย์การเรียนรู้ ที่ว่านี้ เป็นเพียงการปรับปรุงศาลาเก่าของชุมชน ที่ต้องรื้อไม้ที่ไม่ใช้ออก และทำการก่อสร้าง ตกแต่งเพิ่มเติม ซึ่งครั้งนี้ ทีมงานนักศึกษาทั้งแปลกใจและปลื้มใจ เพราะชาวบ้านมาช่วยกันทั้งหมู่บ้าน ทั้งช่วยขนหิน ขนปูน จนถึงมีดค้ำ เศษย์ แอบสังเกตเห็นว่า คนที่ไม่ค่อยชอบกัน ไม่มองหน้ากัน พอมาทำงานสร้างศูนย์การเรียนรู้ ได้ทำงานด้วยกันก็

พูดคุย ยิ้มให้กัน ทำให้เขารู้สึกดีใจอยู่ลึกๆ ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งที่สานสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้กลับมาแน่นแฟ้นมากขึ้น

จากความร่วมมือร่วมใจของเด็กๆ และชาวบ้าน **ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมลาหู่** ก็เสร็จสวยงามตามแบบที่วาดไว้ น้องๆ เยาวชนต่างยิ้มด้วยความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง โดยภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ จัดแสดงข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ประเพณี วัฒนธรรมที่สำคัญของลาหู่ ความเชื่อ การเกิด การตาย ภาษาลาหู่ มีการจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตรประจำวันของลาหู่ การแสดง การละเล่น และเครื่องดนตรีชนเผ่า พร้อมมีคู่มือภาษาลาหู่ เพื่อให้คนที่สนใจได้ศึกษา

นอกจากนี้ นักศึกษาได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้ฯ จัดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อการสืบสานวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาชุมชนลาหู่ให้กับเด็กๆ ในชุมชน โดยให้มีการเรียนรู้ประวัติหมู่บ้าน ฝึกเขียนภาษาลาหู่ ฝึกหัดเล่นดนตรี การร้องเพลง และการเต้นจะคี ซึ่งเป็นการละเล่นที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของลาหู่ ที่ใช้เต้นรำในวันสำคัญของชนเผ่า อาทิ วันศีล เฉลิมฉลองงานประเพณีปีใหม่กินวอ หรือแสดงเพื่อต้อนรับและขอบคุณแขกที่มาร่วมพิธีกรรม โดยเชิญผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านมาเป็นครูสอน **กิจกรรมนี้ทำให้ช่องว่างระหว่างผู้สูงวัยกับเด็กรุ่นหลังลดลง**

ระหว่างการทำกิจกรรมเหล่านี้ ทางทีมงานยังได้กระตุ้นให้น้องๆ ช่วยกันคิดคำถามเพื่อไปถามพ่อแม่ และผู้นำหมู่บ้าน หรือผู้เฒ่าผู้แก่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม แม้จะได้ข้อมูลมาไม่มากนัก แต่ก็ทำให้น้องๆ ได้ฝึกคิด

ฝึกตั้งคำถาม อีกทั้งยังทำให้ได้ประเด็นใหม่ๆ ที่สามารถไปสัมภาษณ์หรือหาข้อมูลมาเพิ่มเติมเพื่อนำมาบอกเล่าให้เด็กฯ ฟัง และนำมาจัดทำเป็นข้อมูลเพิ่มเติมในศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้อีกด้วย

สื่อสารสร้างการรับรู้กับสังคมภายนอก

การสื่อสารให้คนภายนอกได้รู้จักบ้านวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวลาหู่ที่บ้านป่ายาง เพื่อเป็นการเชิญชวนให้มาท่องเที่ยวเรียนรู้ชุมชน เป็นกิจกรรมที่นักศึกษา ให้น้องเตรียมความพร้อมในการเผยแพร่เรื่องราวดีๆ ของชุมชน โดยนัทและเพื่อนเลือกถนนคนเดินปาย เป็นพื้นที่ปฏิบัติการของน้องๆ เพื่อให้ภารกิจสำเร็จ และเพื่อกระตุ้นให้น้องๆ ฝึกซ้อมการแสดงให้พร้อมสำหรับการนำไปแสดง นัทและเพื่อนฯ จึงจัดประกวดเต้นจะตี และร้องเพลงภาษาลาหู่ขึ้น โดยมีกติกาว่า ทีมที่ชนะจะได้ไปแสดงที่ถนนคนเดินปาย

พร้อมกันนี้ พวกเขาช่วยกันจัดทำโปสเตอร์

ตามคำแนะนำของคณะกรรมการพิจารณาโครงการ โดยให้น้องๆ ช่วยกันคิด ช่วยกันออกแบบ ซึ่งสิ่งที่คุณเขาอยากนำเสนอคืออิวทิวทัศน์ของสถานที่ที่สวยงามของหมู่บ้าน ความงาม และเอกลักษณ์ของเครื่องแต่งกายและภาษาลาหู่

เชษฐ์ เล่าว่า “พวกเราให้น้องๆ สวมชุดลาหู่ไปถ่ายรูปตามป่าเขา และตามหมู่บ้าน แรกๆ เราก็ถ่ายให้หลังๆ เด็กก็ถ่ายกันเอง สนุกสนานมาก มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคที่วิทยาลัยช่วยแต่งรูปให้ บนโปสเตอร์ก็มีการสอนภาษาลาหู่ ถือว่าเป็นผลงานที่มาจากเด็ก พวกเราก็ดีใจที่เด็กเขารู้ว่าบ้านเขามีอะไรดี”

ไม่เพียงเท่านั้น พวกเขาให้น้องๆ ไปสืบค้นเกี่ยวกับของเล่นของชนเผ่าลาหู่ และพบว่ามีของเล่นมากมายที่ปัจจุบันเด็กๆ ไม่ค่อยเล่นกันแล้ว จึงให้เด็กฯ วาดรูปของเล่นที่เรียกว่า แตปา ซึ่งเป็นของเล่นที่ทำจากไม้ไผ่เหมือนกระบอกฉีดน้ำ ท่าง่ายและเล่นสนุก จากนั้นจึงให้เด็กฯ ช่วยกันประดิษฐ์แตปาไปขายที่ถนนคนเดิน พร้อมทั้งช่วยกันทำแผ่นพับ อธิบายความเป็นมาของลาหู่ และประวัติศาสตร์หมู่บ้านไปแจกให้นักท่องเที่ยวด้วย

หลังจากที่เด็กๆ ได้นำการเต้นจะตี ไปแสดงที่ถนน

คนเดิน การแสดงที่สวยงาม และความน่ารักของเด็กๆ ทำให้ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเรื่องราวของลาหู่มากขึ้น นัท เผยถึงความรู้สึกของเธอต่อผลจากกิจกรรมนี้ว่า

“แต่ก่อนชุมชนของเราไม่เคยมีใครสนใจ วันนี้เรามีที่ยืนในสังคมเพิ่มขึ้น เรา รู้สึกยินดีที่ทุกคนชอบการแสดงของเรา สนใจสอบถามประวัติความเป็นมาของลาหู่เพิ่มมากขึ้น แล้วก็มีคนมาติดต่อให้ไปแสดงอีกหลายแห่ง เช่น งานเปิดศูนย์อาหารตำบลแม่ฮี้ และงานปลอดแอลกอฮอล์เทศบาลเป็นต้น”

หลังจากนั้นนัทและเพื่อนๆ นำแผ่นพับไปวางตามเกสต์เฮาส์ และโรงแรมในอำเภอปาย พร้อมทั้งชักชวนน้องๆ เยาวชน ทำป้ายบอกทาง จำนวน 6 ป้าย เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมบ้านปายาง โดยติดป้ายตั้งแต่บริเวณห้วยน้ำดัง ก่อนทางเข้าอำเภอปาย และทางแยกหน้าหมู่บ้าน

ส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรม “ลาหู่”

เมื่อกลุ่มเยาวชน ได้เปิดตัวให้คนภายนอกได้รู้จัก และเชิญชวนให้เข้าไปศึกษาเรียนรู้ชุมชนบ้านปายางแล้ว การเตรียมความพร้อมในฐานะเจ้าบ้านเพื่อต้อนรับผู้มาเยือน ในฐานะนักท่องเที่ยว เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ที่คณะทำงานอยากให้กลุ่มเยาวชน

“แต่ก่อนชุมชนของเราไม่เคยมีใครสนใจ วันนี้เรามีที่ยืนในสังคมเพิ่มขึ้น เรา รู้สึกยินดีที่ทุกคนชอบการแสดงของเรา สนใจสอบถามประวัติความเป็นมาของลาหู่เพิ่มมากขึ้น...”

และผู้นำชุมชนบ้านปายาง เข้าใจ ได้เรียนรู้ เพราะหากชุมชนขาดเป้าหมายที่ถูกต้อง หรือจัดการได้ไม่ดีพอ อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบกับชุมชนได้

ทีมงานจึงพาน้องๆ เยาวชนไปศึกษาดูงานที่หมู่บ้านสันติชล อำเภอปาย หมู่บ้านชาวจีนยูนาน ตัวอย่างของหมู่บ้านที่ใช้วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน จนประสบความสำเร็จเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

“การพาน้องๆ ไปดูงาน เพื่อให้ได้เห็นตัวอย่างว่า เขาทำอะไร ผู้นำชุมชนช่วยเขาอย่างไรในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และเราจะชี้ให้เห็นทั้งข้อดี และข้อเสียของการนำวัฒนธรรมและประเพณีมาใช้จัดการท่องเที่ยวในชุมชน เราจะเน้นย้ำเสมอว่า ให้เขาอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมไว้ แล้วให้คนอื่นมาศึกษาเรียนรู้ อย่านำวัฒนธรรมมาขาย เช่น แต่งตัวชุดชนเผ่าให้นักท่องเที่ยวมาถ่ายรูปแล้วเก็บเงินแบบนั้น เป็นการทำลายคุณค่าของเรา” เศษย์บอกเล่าถึงจุดประสงค์ในการพาน้องๆ ไปเรียนรู้นอกพื้นที่

ประสานหัวใจ สืบสานตำนานลาหู่ ปาย่าง

จากกิจกรรมทั้งหมดที่พี่ๆ ได้ทำ ส่งผลให้น้องๆ เกิดความคิดต่อยอด โดยช่วยกันวาดแผนที่หมู่บ้าน และแผนที่เดินป่า และคิดกิจกรรมเพื่อเตรียมไว้รองรับนักท่องเที่ยว เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ชมน้ำตก รอยพระพุทธรูปา วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวบ้าน เป็นต้น ทำให้ นัท เศษย์ และเพื่อนๆ ภูมิใจ ที่เห็นน้องๆ คิดสานต่องาน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นผลมาจากความภาคภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชนเผ่า ที่เกิดขึ้นในใจของน้องๆ เยาวชน ลูกหลานลาหู่บ้านปาย่างนั่นเอง

“นพ” นพชัย ลาวฮือ เด็กชายผิวเข้ม วัย 11 ปี ที่แม้จะเข้ามาทำกิจกรรมได้เพียง 2 เดือน แต่กลับชื่นชอบการเดินจะคี่มากที่สุด ถึงแม้จะยากในช่วงแรก แต่พอฝึกบ่อยๆ ก็สามารถทำได้ดี และเดินได้สวยงาม

“ภูมิใจในเอกลักษณ์ของเราที่ไม่เหมือนใคร และคิดว่าเราต้องเผยแพร่ออกไปให้คนอื่นรู้จัก”

ส่วนรุ่นพี่อย่าง “สา” อ้นธิสา เลาลี บอกเล่าว่า เธอชอบที่จะมาทำกิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ เพราะเธอได้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องวัฒนธรรม ประเพณีของชนเผ่า

ส่วนประธานชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมลาหู่บ้านปาย่าง อย่าง “ยูนิต” บุษบา จ่านะ อายุ 13 ปี เธอได้บอกเล่าความรู้สึกในการร่วมกิจกรรมครั้งนี้ว่า “อยู่ในโรงเรียนเล่นอย่างเดียว แต่เมื่อได้มาทำกิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ ได้ทั้งเรียน เล่น และช่วยกันทำงาน ได้ใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ คนเฒ่าคนแก่มากขึ้น หลังจากที่ทำกิจกรรมแล้วก็ทำให้เรารู้จักวัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน จากแต่ก่อนที่ไม่เคยรู้เลย เมื่อได้เรียนรู้แล้ว ก็คิดว่าเราต้อง

“อยู่ในโรงเรียนเล่นอย่างเดียว แต่เมื่อได้มาทำกิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ ได้ทั้งเรียน เล่น และช่วยกันทำงาน ได้ใกล้ชิดกับผู้ใหญ่คนเฒ่าคนแก่มากขึ้น... ทำให้เรารู้จักวัฒนธรรม ประเพณีของหมู่บ้าน จากแต่ก่อนที่ไม่เคยรู้เลย เมื่อได้เรียนรู้แล้วก็คิดว่าเราต้องร่วมกันสืบสานต่อ”

ร่วมกันสืบสานต่อ”

ส่วนผู้ใหญ่ในชุมชนก็ให้การสนับสนุนกิจกรรมของเด็กๆ โดยวางแผนจัดซื้ออุปกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้าเพื่อมาฝึกทำชุดประจำเผ่าลาหู่ ซึ่งปัจจุบันไม่ค่อยมีใครทำได้แล้ว จึงต้องฝึกเด็กๆ และ จะจัดซื้ออุปกรณ์ดนตรี เช่น กลอง ฉาบ พิณ เพื่อใช้ในการซ้อมเต้นจะดี ให้กับกลุ่มเยาวชน

“ต่อไปเราต้องช่วยกันสานต่อการทำงาน พัฒนาให้ดีขึ้น ต้องช่วยกันรักษาศูนย์การเรียนรู้ฯ นี้ไว้ สอนเด็กรุ่นต่อไป ให้พี่สอนน้อง ช่วยเหลือกัน และนำการแสดงหรือสิ่งที่ดีของหมู่บ้านไปเผยแพร่ให้คนอื่นรู้จักต่อไป”
ยะ ผู้ มหาอนันต์ศิริ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านปายาง ซึ่งให้การสนับสนุนการทำงานของนักศึกษาและกลุ่มเยาวชนมาโดยตลอดเผยถึงความตั้งใจของเขาในฐานะผู้นำชุมชน

ตำนาน “ลาหู่” วันนี้ที่บ้านปายาง

วันนี้ความฝันของนัท และเพื่อนๆ เป็นจริงแล้วในระดับหนึ่ง พวกเขาต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า รู้สึกภูมิใจ และมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมนี้ **พวกเขาได้เห็นรอยยิ้มแห่งความสุขผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน** นัทบอกว่าเธอไม่เห็นรอยยิ้มนั้นมานานมาก ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านรู้สึกกอบอุ้มที่เด็กๆ เข้ามาพูดคุย สอบถามประวัติหมู่บ้าน เรื่องราวของชนเผ่าลาหู่ และสุขใจที่ได้เห็นลูกหลานลาหู่ตั้งใจเรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมของชนเผ่า นัทและเพื่อนๆ มั่นใจว่าโครงการที่พวกเขาก่อร่างขึ้นจะคงดำเนินต่อไปได้ เพราะผู้ใหญ่ในชุมชนให้การสนับสนุน ที่สำคัญคือ มีเธอ และน้องๆ เยาวชนในชุมชนที่พร้อมจะร่วมกันเป็นกำลังสำคัญในการสืบสานตำนานลาหู่ให้คงอยู่ และเผยแพร่ตำนานนี้ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

สิ่งที่ได้คือ “ความประทับใจ” และ “การเรียนรู้”

5 เดือนเต็มที่หนุ่มสาวเหล่านี้ทำงานร่วมกัน มีทั้งรอยยิ้มและคราบน้ำตา พวกเขาได้เปลี่ยนแปลงตัวเองในหลายๆ เรื่อง และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มากมาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ที่ดีของชีวิต

วิไลพร จะแสบ หรือ “นัท”

ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ คือ การเป็นหัวหน้า ต้องดูงานทั้งหมด คอยติดต่อประสานงานกับผู้ใหญ่ในชุมชน และเยาวชน ได้เรียนรู้การแบ่งงาน และติดต่อประสานงาน ทำให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีความอดทนเสียสละ

ฐิติมา วันมาลา หรือ “จอย”

จากเดิมที่ไม่ค่อยได้พบปะกับคนในชุมชนอื่นที่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรม แต่เมื่อได้ทำโครงการ ได้ทำความรู้จักและเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี และภาษาลานู่มากขึ้น รู้จักจัดสรรเวลาให้ตัวเอง แบ่งเวลาเรียน ทำงาน และทำกิจกรรม เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น

จิราพร สุนันท์ตระกูลชัย หรือ “หน้อย”

สาวซื่อๆ ได้เปลี่ยนแปลงตัวเองอย่างมาก จากแต่ก่อนที่ไม่ค่อยพูด แต่พอทำงานกับคนหลายๆ ต้องฝึกพูด ต้องสื่อสารบ่อยๆ ต้องฝึกการเข้าหาผู้ใหญ่ เพื่อให้งานสำเร็จไปได้ด้วยดี จากเด็กที่ไม่ค่อยมีเหตุผล แต่เมื่อได้ทำงานกับเพื่อนๆ ต้องคุยกัน ใช้เหตุผลมากขึ้น เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ที่สำคัญได้เรียนรู้ว่าประสบการณ์ที่เคยมี ยังไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ทำงานกับท้องถิ่นได้เลย

สมบูรณ์ ทองอินทร์ หรือ “ตู”

บอกเล่าสิ่งที่เขาได้รับจากการทำโครงการว่า “โครงการนี้เราได้ทำงานกับเยาวชนทำให้ได้รู้วิธีการเข้าหาเด็ก การทำกิจกรรมกับเด็กต้องมีกลวิธีหลากหลาย เช่น ใช้ขนมบ้าง แต่ดีที่สุดคือ การเล่นกีฬากับเด็ก เพราะจะได้เล่น ได้คุยกัน และสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แน่นแฟ้นกว่าการให้ขนมที่ให้แล้วก็จบไป”

พิเชษย์ หยูเปา หรือ “เชษย์”

หนุ่มน้อยชาวม้ง เผยถึงสิ่งที่เขาได้เรียนรู้จากโครงการว่า ปกติชอบอะไรที่ทำขาย พอมาทำงาน ทำให้เราได้เรียนรู้มากกว่าที่เราคิด หนึ่งในปัญหาเกี่ยวกับชุมชนและพื้นที่ สอง ปัญหากลุ่มเพื่อน เราก็คิดแก้ คิดหาทางออก พอคิดออกก็ปฏิบัติได้ ทักษะการทำงานจากที่เราคิดว่ามันง่าย แต่พอทำจริงแล้ว มันยากมาก ต้องเป็นไปตามขั้นตอน ไม่อย่างนั้นจะผิดไปจาก

เป้าหมายที่เราตั้งไว้

สำหรับสิ่งที่ประทับใจที่สุด คือ วันที่คณะกรรมการจะมาตรวจเยี่ยมโครงการที่บ้านป่ายาง ในใจผมเต็มไปด้วยความกังวล เพราะยังไม่ได้ทำความสะอาดศูนย์การเรียนรู้ ให้เรียบร้อย ติดต่อน้ำไม่ได้ เพราะผมอยู่ไกลไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ แต่เมื่อไปถึงสิ่งที่ได้เห็นตรงหน้าคือ ศูนย์การเรียนรู้ สะอาดมาก เด็กๆ เขาบอกว่าพวกเขาตื่นมาตั้งแต่ตี 5 มาช่วยกันทำ เราดีใจมาก เราไม่ต้องบอกเขาว่าให้มาช่วยกันทำความสะอาด แต่เขาทำเอง แสดงว่าเขาเริ่มรักและหวงแหนชุมชนของเขาแล้ว

โครงการฟื้นฟู สืบสานวัฒนธรรม ประเพณี
ตำนานลานู เพื่อการท่องเที่ยวบ้านป่ายาง
วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์นพรัตน์ สิทธิโชคธนารักษ์

หัวหน้าโครงการ

นางสาววิไลพร จะแฮ

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวฐิติมา วันมาลา
2. นางสาวจิราพร สุพันธ์ตระกูลชัย
3. นายพิเชษย์ หยูเปา
4. นายสมบรูณ์ ทองอินทร์

กลุ่มโตมชรา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ใช้ “ความรู้” จากหลายสาขาของเพื่อนร่วมทีม
จัดกิจกรรมหลากหลาย หวังสร้างความตระหนัก
ให้คนในชุมชนวัดทรงษ์ปทุมมาวาส
เห็น “คุณค่า” และ “ความสำคัญ” ของ
ดนตรีมอญที่เป็นวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม
ของชุมชนแห่งนี้ให้คงอยู่ต่อไป

สร้าง ค...คน ด้วย ด...ดนตรี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“สิ่งที่ท้าทายเตือนในใจผมตอนนี้คือคำว่า สิ่งที่เราเห็นไม่ได้เป็นอย่างที่คิด และการทำงานกับคน มีปัจจัยมากมายที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา”

เสียงของ “แจ้” เกียรติศักดิ์ คำสี บอกเล่าสิ่งที่ได้เรียนรู้ระหว่างทำโครงการ “กล้าใหม่...ไผ่รู้” พร้อมรอยยิ้มบนใบหน้าไร้ร่องรอยของความผิดหวังหรือท้อแท้แต่อย่างใด แม้วันนี้ที่ศาลาธรรมของวัดหงษ์ปทุมมาวาส ซึ่งเป็นสถานที่จัดทำโครงการสร้าง ค...คน ด้วย ค...ดนตรี จะดูเงียบเหงา ไร้สัมผัสเสียงเยาวชน “วงดนตรีเสนาะ” ที่เคยมาร่วมกันฝึกซ้อมบรรเลงเพลงมอญกันอย่างครึกครื้นตลอดสองเดือนที่ผ่านมา

ปฐมบทของ ค...คน

โครงการสร้าง ค...คน ด้วย ค...ดนตรี โดยกลุ่มโตมชรา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นการรวมตัวกันของนักศึกษาต่างคณะที่อยู่ในชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมด้วยกัน ทั้ง “แจ้” เกียรติศักดิ์ คำสี และ ทศน์ ทองวงศ์ สองหนุ่มจากคณะเศรษฐศาสตร์ “พริก” สุธีพร เสนาลา สาวจากคณะการบัญชี “มี้ม” กาญจนา รอดสวัสดิ์ สาวจากคณะสังคมสงเคราะห์ และ “แอม” สุรชากอบเจริญธรรม นักศึกษาคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน น้องใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นครั้งแรก

แม้จะเคยเขียนโครงการเข้าแข่งขันกับโครงการ “กล้าใหม่...ไผ่รู้” มาแล้วสองครั้ง และไม่ผ่านการพิจารณา แจ้และเพื่อนก็ไม่ท้อ มาครั้งนี้พยายามคิดหาความแตกต่าง โดยคำนึงถึงต้นทุนของชุมชน เป็นอันดับแรก

เมื่อมองเห็นต้นทุนของชุมชนวัดหงษ์ปทุมมาวาสว่ามีวงดนตรีซึ่งมีผู้สนับสนุนที่เข้มแข็ง ครูดนตรีใจสู้ เจ้าอาวาสเอื้อเฟื้อ ผนวกกับประสบการณ์จากการทำกิจกรรม และหัวใจรักดนตรี พวกเขาจึงเชื่อมั่นว่าโครงการจะต้องสำเร็จไปได้ด้วยดี และกิจกรรมที่คิดขึ้นน่าจะเหมาะสมกับระยะเวลา 3 เดือน โดยนำทั้งทุนชุมชนและทุนของนักศึกษา มาเติมเต็มซึ่งกันและกัน

ชุมชนแห่งนี้มีที่มา

วัดหงษ์ปทุมมาวาส (วัดมอญ) ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก ตำบลบางปรอก จังหวัดปทุมธานี เป็นชุมชนมอญ สร้างโดยชาวมอญที่อพยพหนีพม่าเมื่อครั้งสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ภายในวัดมีรูปหล่อหลวงปู่เฒ่าที่ชาวบ้านนับถือ ปัจจุบันวัดหงษ์ปทุมมาวาสเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดปทุมธานี มีเขตกภัยทานที่ประชาชนนิยมมาทำบุญให้อาหารปลา กันมาก ชุมชนที่อาศัยบริเวณรอบวัดส่วนใหญ่ประกอบ

อาชีพเกษตรกรรมและการทำเครื่องปั้นดินเผา

สภาพชุมชนโดยทั่วไปมีลักษณะกึ่งเมือง ชาวมอญดั้งเดิมเสียชีวิตเกือบหมดแล้ว บางส่วนย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นบ้าง ในระยะหลังนี้มีคนต่างถิ่นอพยพเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น คนมอญรุ่นหลังๆ จึงต่างคนต่างอยู่ต่างทำมาหากิน รวมถึงออกไปทำงานในกรุงเทพฯ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนค่อยๆ ห่างเหินกันที่สุดในที่สุด

แม้ความเป็น “เมือง” จะเข้ามาเกาะกุมวิถีชีวิตผู้คนให้เปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็นมา แต่ชุมชนมอญแห่งนี้ยังคงรักษาประเพณี วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชนชาติมอญไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีตักบาตรพระร้อย ประเพณีลอยกระทง และการละเล่นดนตรีไทยจามญญ ภายใต้ชื่อ “วงดนตรีเสนาะ”

กำเนิด วงดนตรีเสนาะ

“วงดนตรีเสนาะ” วงดนตรีเล็กๆ ที่เกิดจากการรวมตัวกันของเยาวชนรอบวัดหงษ์ปทุมาวาส ก่อตั้งโดยพระครูปทุมวรคุณ เจ้าอาวาสในปัจจุบัน มี “ครูจ๊อบ” จักรพันธ์ หนูนักกิติ ครูสอนดนตรีโรงเรียนวัดบางกุฎีทอง ผู้มีเชื้อสายมอญและสืบทอดความรู้ด้านดนตรีมาจากบรรพบุรุษ

แรงจูงใจในการฟื้นฟูวงดนตรีไทยจามญญของครูจ๊อบมีสองประการ คือ ต้องการสืบสานงานดนตรีของชนชาติมอญให้แก่ลูกหลานเพื่อให้เกิดการส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อชักจูงเยาวชนให้มาเล่นดนตรีและห่างไกล

จากอบายมุขที่กำลังรุกคืบเข้ามาในชุมชน

การก่อตั้งวงดนตรีเสนาะได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาสเป็นอย่างดี โดยอนุเคราะห์ศาลาธรรมของวัดเป็นที่ฝึกซ้อมของเด็กๆ ในตอนเย็นหลังเลิกเรียนทุกวัน เริ่มแรกครูจ๊อบต้องนำเครื่องดนตรีส่วนตัวมาให้เด็กๆ ฝึกกระทั่งลูกศิษย์เล่นได้ดี ครูจึงนำวงไปชวรงานพิธีกรรมภายในชุมชน และไปแสดงตามงานต่างๆ ทำให้พอมีรายได้เข้ามาจุนเจือ และมีผู้เข้ามาสนับสนุนงบประมาณเพื่อซื้อเครื่องดนตรีให้อยู่บ้าง แต่ก็ยังไม่มีความหมายเข้ามาสนับสนุนอย่างจริงจัง

กำหนดปัจจัย และเป้าหมาย

ด้วยความที่ชุมชนกับมหาวิทยาลัยอยู่ไม่ไกลกันนัก แจ้และเพื่อนๆ เคยไปเที่ยวที่วัดหงษ์ปทุมาวาสบ่อยครั้ง เคยได้ยินเสียงดนตรีดังแว่วมาจากวัด รู้ว่าที่นี่มีวงดนตรีมอญ แต่ไม่เคยทราบข้อมูลอีกหลายอย่าง กระทั่งมีโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” เข้ามา จึงคิดว่าชุมชนมอญน่าจะมี “โจทย์” ให้ทำงาน จึงเข้าไปสำรวจชุมชน

ในเบื้องต้น แจ้พบว่า วงดนตรีเสนาะ มีเยาวชนที่เล่นดนตรีได้ดีอยู่แล้วประมาณ 10 คน ที่เหลืออีกประมาณ 15 คนจะเป็นเด็กๆ ที่เพิ่งเข้ามาเรียน และยังไม่เล่นได้ไม่ชำนาญมากนัก เด็กบางคนเข้าๆ ออกๆ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการฝึกซ้อม ชื่อเสียงของวงแม้จะเป็นที่รู้จักของชุมชนละแวกนี้ แต่ก็ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

สิ่งที่วัดดนตรีขาดอยู่คือ การจัดการองค์ความรู้ที่จะบอกเล่าความเป็นมา ขาดการสื่อสารและสร้างการรับรู้สู่สังคมภายนอก ที่สำคัญคือ ขาดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และตระหนักถึงคุณค่าอย่างแท้จริงของคนในชุมชน

แฉ่มองเห็นแล้วว่าจะเข้าไปเติมเต็มส่วนไหนให้วงได้บ้าง เพื่อสืบสานการละเล่นดนตรีมอญให้คงอยู่ต่อไป ทั้งเรื่องการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาศักยภาพให้เด็ก ๆ การสร้างความตระหนักในเอกลักษณ์ของดนตรีมอญ ส่วนเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมนั้น แฉ่บอกว่าเคยคิดไว้เช่นกัน แต่คิดว่าด้วยสภาพความเป็นสังคมเมือง น่าจะยากที่จะดึงชาวบ้านให้มารวมตัวกัน แต่ยังมีมองในแง่ดีว่า น่าจะดึงผู้ปกครองของเด็กๆ ที่เล่นดนตรีมาเป็นแนวร่วมได้ และนี่คือจุดเริ่มต้นของโครงการ **สร้างคน...คน ด้วย ด...ดนตรี** ที่มีเป้าหมายหลักคือกลุ่มเยาวชนวงดนตรีเสนาะ และเยาวชนรอบวัดหงษ์ปทุมมาวาส มีวัตถุประสงค์หลักคือ **เสริมสร้างหลักประกันให้วัฒนธรรมด้านดนตรี** ซึ่งเป็นมรดกของชุมชนเกิดความยั่งยืน และใช้วัฒนธรรมด้านดนตรีเป็นเครื่องมือในการสานสายใยของคนในชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาคนไปพร้อมๆ กัน

ใช้กิจกรรมกำหนดหน้าที่ สร้างความหลากหลายในการเรียนรู้

แฉ่เริ่มต้นด้วยการประชุมทีมงาน เพื่อจัดแบ่งหน้าที่ และวางโครงสร้างการทำงาน โดยไม่มีการมอบหมายตำแหน่งงานที่ชัดเจนให้ใครโดยเฉพาะ แต่จะเน้นให้สมาชิกแต่ละคนได้เรียนรู้งานที่หลากหลาย ผ่านความรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม เพราะการแบ่งหน้าที่จะทำให้ต่างคนต่างทำ เฉพาะหน้าที่ของตน ขาดมิติด้านการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงคิดว่าน่าจะใช้กิจกรรมเป็นตัวกำหนดหน้าที่ของแต่ละคนแทน หากใครมีปัญหาก็มาช่วยกันแก้ไข

จากนั้นทีมเริ่มเข้าประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสามฝ่ายคือ ผู้นำชุมชน เจ้าอาวาสวัดหงษ์ปทุมมาวาส

และครูสอนดนตรี แจ้งวัตถุประสงค์ของโครงการและแผนการดำเนินงาน เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการทำงานร่วมกัน ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

เมื่อเริ่มทำ ปัญหาต่างๆ ค่อยๆ ทอยออกมาให้แก้ไขแฉ่และเพื่อนๆ จึงต้องเรียนรู้เรื่องการปรับเปลี่ยนการทำงาน และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอยู่ตลอดเวลา

ปัญหาแรกคือลักษณะภูมิสังคม จากเดิมที่เคยคิดจะทำงานในพื้นที่ชุมชนเดียว แต่ด้วยความกลมกลืนของสภาพชุมชนโดยรอบ ที่ไม่มีการแบ่งเขตกันชัดเจน ทำให้ทีมต้อง**ตั้งหลักใหม่** ใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางแทน แล้วกำหนดชุมชนโดยรอบวัดเป็นพื้นที่ทำกิจกรรม ทำให้กลุ่มเป้าหมายคือเด็กที่จะมาร่วมกิจกรรม มาจากหลายชุมชน

ปัญหาดังกล่าวยังส่งผลต่อการประชาสัมพันธ์โครงการ จากเดิมที่คิดว่าจะประสานให้ผู้นำชุมชนชักชวนชาวบ้านมาร่วมประชุมพร้อมๆ กันได้ ก็ต้องปรับกลยุทธ์ใหม่เป็นกิจกรรมเรียนรู้ชุมชนแทน โดยทีมร่วม

กับเยาวชนเดินสำรวจ สัมภาษณ์ สังเกต และจดบันทึก ข้อมูลของคนในชุมชน เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ชุมชน และเห็นคุณค่าของสิ่งที่ชุมชนมีอยู่ ขณะที่นักศึกษาเอง ก็ได้เข้าใจชุมชนเพิ่มขึ้น ซึ่งระหว่างทำกิจกรรมยังได้ สร้างสัมพันธ์ภาพกับชาวบ้าน และประชาสัมพันธ์โครงการ เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป

กิจกรรมนี้ถือว่าประสบความสำเร็จพอสมควร เนื่องจากเด็กๆ สนุกสนานกับการทำกิจกรรม และสะท้อนให้เห็นว่า เด็กได้รับความรู้ใหม่ๆ ได้รู้จักคนในชุมชน และได้พูดคุยกับผู้ใหญ่มากขึ้น ที่สำคัญคือได้ค้นพบว่ามีปราชญ์ชาวบ้านด้านดนตรีอยู่ในชุมชน

“ปัญหา-อุปสรรค” ความท้าทายของการทำงาน

กิจกรรมเปิดพื้นที่ให้เด็กได้แสดงความสามารถ และสร้างจิตสาธารณะ จากเดิมที่กำหนดไว้ว่าจะนำวง

ดนตรีไปเล่นที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในวันเสาร์ อาทิตย์ แต่เมื่อติดต่อไปยังโรงพยาบาลแห่งนั้นอนุญาตให้เล่น เฉพาะวันจันทร์ถึงศุกร์ ซึ่งเป็นวันที่เด็กๆ ต้องไปโรงเรียน ทำให้แจ้งและเพื่อนต้องเปลี่ยนสถานที่ใหม่เป็นโรงพยาบาล ธรรมศาสตร์และสถานรับเลี้ยงเด็กกำพร้าแทน ซึ่งก็ ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง เพราะน้องๆ ได้แสดง ความสามารถกันเต็มที่ แม้จะตื่นเวทีบ้าง แต่โดยรวมก็ ทำได้ดี

แจ้งบอกว่ากิจกรรมนี้ทำให้ทีมได้เรียนรู้ว่า ในการ ทำงานหากไม่ศึกษาข้อมูลให้ดีก่อน อาจจะทำให้ งานผิดพลาด หลังจากนั้นจึงคิดได้ว่า ก่อนเริ่มงานพวกเขาจะพยายามหาข้อมูลก่อนทุกครั้ง ไม่เช่นนั้นแผนที่ วางไว้จะไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

แบบทดสอบมิได้หยุดเพียงแค่นั้น ขณะทำกิจกรรม เข้าค่ายดนตรี 15 วัน ทีมก็ต้องพบอุปสรรคที่ไม่คาดคิด อีกครั้ง เมื่อเกิดน้ำท่วมในพื้นที่ ทำให้บางกิจกรรมใน ค่ายที่วางแผนไว้ต้องหยุดลง พวกเขาจึงปรับแผนไป ช่วยชาวบ้านทำกระสอบทรายกันน้ำแทน แจ้งอธิบาย

เหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจครั้งนี้ว่า

“ถ้าเราจะดันทุรังจัดกิจกรรมตอนหน้าสัปดาห์ ขวาน ตอนที่ชาวบ้านกำลังเดือดร้อน ก็คงไม่ใช่ ผมกับเพื่อนจึงพลิกวิกฤตเป็นโอกาส ร่วมแรงร่วมใจช่วยชาวบ้านก่อน แทนที่จะไปทำกิจกรรมของเราที่เปลี่ยนไป ทำกิจกรรมของเขา ซึ่งเราก็ได้ความสัมพันธ์ที่ดีทดแทนเวลาในการทำกิจกรรมที่ล่าช้าออกไป”

คุณค่าคน วัดที่พลความพยายาม

แม้ทุกขั้นตอนของการทำงานจะมีอุปสรรคปัญหา มาให้แก้ตลอดเวลา แต่ทีมก็ไม่ท้อ พวกเขาต่างหันหน้าเข้าหากัน ระดมความคิดเพื่อหาวิธีแก้ไข ทำให้เกิด **บทเรียนชีวิตที่มีค่าอย่างยิ่ง**

หลังจากผ่านกิจกรรมค่าย 15 วัน ทีมได้จัดกิจกรรมทัศนศึกษาบ้านดนตรี อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กๆ มีความภาคภูมิใจในการเล่นดนตรี มีโอกาสพัฒนาศักยภาพดนตรี รวมถึงได้เรียนรู้และเล่นดนตรีกับวงดนตรีท้องถิ่น

อื่นๆ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มเด็กที่เล่นดนตรีไทยเหมือนกัน

แต่แล้วผลก็ไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ เพราะเป็นช่วงเทศกาล ครูจ๊อบและสมาชิกวงดนตรีเสนาะมีงานแสดง ล้นมือ แต่เนื่องจากเป็นช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน ทำให้มีเยาวชนสมัครเข้าร่วมกิจกรรมไม่มากตามคาด กลุ่มนักศึกษาจึงเพิ่มกลุ่มเป้าหมายโดยได้ประสานไปที่โรงเรียนวัดหงษ์ปทุมมาวาสด้วย แต่ติดปัญหาด้านการประสานงาน ทำให้กิจกรรมนี้มีน้อยๆ ไปร่วมเพียง 15 คนเท่านั้น แต่ก็พยายามดูแลเด็กๆ ที่ไปให้ดีที่สุด เพราะพวกเขาจะเป็นแกนนำที่จะนำเรื่องราวและประสบการณ์ดีๆ กลับมาบอกเพื่อนๆ ต่อไป

ตั้งหลักใหม่

การอบรมทำสื่อและรวบรวมองค์ความรู้ **กิจกรรมดีเจจิ๋ว** คือกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามมา แต่ไม่ได้รับการตอบรับจากกลุ่มเป้าหมายเท่าที่ควร เนื่องจากทั้งครูและเด็กๆ ยังติดงานแสดงที่มีเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ทีมงานจึง

กลับมาประชุมเพื่อ “ตั้งหลักใหม่” อีกครั้ง ทบทวนและถอดบทเรียนการทำงาน เพื่อหาจุดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง รวมถึงประเมินสถานการณ์ข้างหน้าที่ควรปรับเปลี่ยนกิจกรรมที่เหลืออย่างไรให้งานเดินต่อไปได้

“เรานั่งถกปัญหากันว่า จุดไหนทำได้ดีแล้ว จุดไหนที่ยังพลาด ตอนแรกคิดว่าจะเลิกทำดีไหม เพราะวงดนตรีเสนาะติดภารกิจมาก แต่สุดท้ายก็ลงความเห็นว่าจะขยายกลุ่มเป้าหมายไปที่กลุ่มวงดนตรีของโรงเรียนวัดหงษ์ปทุมาวาส เพื่อเปิดโอกาสให้กับเด็กกลุ่มอื่นๆ ด้วยจึงประสานงานเพื่อทำกิจกรรมการอบรมทำสื่อและรวบรวมองค์ความรู้ที่โรงเรียนวัดหงษ์ปทุมาวาส” พริกบอก

เช่นเดียวกับทัศน์ี ที่บอกว่า พวกเขาพยายามเข้าหาผู้ใหญ่ท่านอื่นๆ ในชุมชน แต่ก็ยังขาดผู้สนับสนุนในการขับเคลื่อนงานต่อ มีเพียงปราชญ์ชาวบ้านด้านดนตรี ที่รับปากว่าจะมาช่วยเป็นวิทยากรในกิจกรรมดนตรีวันอาทิตย์

“เมื่อเป็นเช่นนี้พวกเราจึงต้องประเมินศักยภาพของทีมงานว่าจะเข้าไปต่อยอดกิจกรรมอะไรได้บ้าง โดยตั้ง

หลักใหม่ว่า ถ้าเราไม่สามารถดึงให้เขามาร่วมกิจกรรมกับเราได้ ก็ต้องยอมรับ แต่จะอย่างไรกับงบประมาณที่มีอยู่ คิดแค่จะทำอะไรก็ได้ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนสังคม โดยปรับลดความคาดหวังของทีมลงให้สอดคล้องกับความเป็นไปได้ให้มากที่สุด”

มองความผิดพลาด เป็นกำไร

หลังต้องพบเจอกับปัญหาอุปสรรคนานัปการวันนี้แจ้งประเมินผลการทำงานว่ายังไม่สมบูรณ์ตามเป้าหมายที่วางไว้ มีเพียง 5 กิจกรรมที่ทำไปแล้ว คือ กิจกรรมเรียนรู้ชุมชน กิจกรรมค่ายดนตรี กิจกรรมแสดงดนตรี กิจกรรมทัศนศึกษา และกิจกรรมอบรมทำสื่อเหลืออีกสองกิจกรรมคือ ดนตรีวันอาทิตย์และกิจกรรมดีใจเจ็ทที่ยังรอดำเนินการ ซึ่งทีมจะพยายามเดินหน้าให้สำเร็จ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นแจ้งบอกว่ายังทำได้น้อย เนื่องจากชุมชนวัดหงษ์ปทุมาวาสเป็นสังคมเมืองระยะเวลา 3 เดือน อาจยังไม่มากพอที่จะยึดโยงให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ทั้งหมด

แต่ผลสำเร็จประการหนึ่งที่ชัดเจน ซึ่งแจ้งและเพื่อนเห็นว่าเป็นคุณค่าที่สำคัญคือ โครงการงานของพวกเขาทำให้น้องๆ วงดนตรีเสนาะ และน้องๆ จากโรงเรียนวัดหงษ์ปทุมาวาสมีโอกาสได้เรียนรู้และมองเห็นคุณค่าของตนเอง มีกำลังใจที่จะสืบสานงานดนตรีต่อไป

หากคำพูดที่ว่า “ความล้มเหลว” นำมาซึ่ง “การเรียนรู้” เป็นจริงแล้ว คงต้องปรบมือดังๆ ให้กับหนุ่มสาวเหล่านี้ที่พวกเขาต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “พวกเขาได้เรียนรู้มากมายจากการทำโครงการนี้”

“บทเรียน” ที่เก็บเกี่ยวได้ระหว่างทาง

วันนี้แม้การทำงานของกลุ่มโคมชรา จะเป็นการเดินทางที่ยังไม่ถึงปลายทาง หากแต่ระหว่างทางที่ผ่านมา กลุ่มสาวกทั้ง 5 คน ได้ผ่านบททดสอบของความพยายามที่จะเป็นฟาอูปลรรค ซึ่งถือเป็น “กำไรชีวิต” ที่หาซื้อไม่ได้จากชั้นเรียน

เกียรติศักดิ์ คำสี หรือ “แจ้”

สำหรับผมสิ่งที่ได้เรียนรู้คือ ชุมชนเมืองมีความเป็นปัจเจกสูงมาก เป็นมุมมองใหม่ๆ ที่ไม่เคยสัมผัสมาก่อน สิ่งที่เราคิดว่าเราจะทำ มันอาจจะไม่ง่ายอย่างที่คิด และบางครั้งเราคาดหวังมากเกินไปก็ไม่ได้ เพราะความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

นอกจากมุมมองใหม่ๆ ที่ได้รับแล้ว การทำงานยังทำให้ผมได้เรียนรู้ทักษะการบริหารทีมงาน การเข้าหาคน ที่ต้องรู้จักสังเกตสีหน้า ท่าทาง ซึ่งจะทำให้ประเมินได้ว่าคู่สนทนามีการตอบสนองเช่นไร และสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดกำลังใจในการทำงานท่ามกลางอุปสรรคมากมาย คือ สุขใจจากรอยยิ้มของเด็กๆ ซึ่งเขาเป็นเจ้าของเห็นคุณค่าและห่วงแหน มันก็น่าอึ้งใจแล้ว

ทัศน์ ทองวงศ์

สำหรับผมนั้น ประสบการณ์ที่เคยทำกิจกรรมชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติมาก่อน ทำให้ผมทำงานได้แม้จะมีความกดดันมาก จะมีอุปสรรคบ้างก็เฉพาะเรื่องเวลาที่อาจจะไม่ตรงกับเพื่อน แม้งานของนักศึกษาปีสุดท้ายจะมีมาก แต่หากแก้ปัญหาด้วยการจัดตารางเวลาให้สอดคล้องกัน สลับผลัดเปลี่ยนกับเพื่อนลงไปชุมชน และต้องรักษาเวลาให้มากเพื่อไม่ให้กระทบต่องานและการเรียน เพียงแค่นี้ก็แก้ไขได้แล้ว งานนี้ทำให้ผมได้ทักษะการทำงานเพิ่มเติมหลายอย่าง เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นต้องมีวินัย ตรงเวลา กลุ่มเราจึงตั้งกฎว่ามาสายหนึ่งนาที ปรับหนึ่งบาท เราพยายามให้ตรงเวลาและได้ฝึกฝีมือในการเขียนโครงการมากขึ้น

สุริพร เสนาลา หรือ “พริก”

แม้จะรับหน้าที่เหรียญกฐิน แต่บทบาทของเราไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะเรื่องการเงินเท่านั้น แต่ต้องรับผิดชอบงานอีกหลายอย่างไปพร้อมกับการเรียนที่เร่งรัด ซึ่งเวลาคืออุปสรรคสำคัญที่ต้องบริหารจัดการมากที่สุด การจัดปฏิทินการทำงานเป็นวิธีหนึ่งที่เรานำมาใช้ได้ผล ทำให้รู้ขั้นตอน และช่วยเตือนว่าควรทำอะไรก่อนหลัง

นอกจากอุปสรรคส่วนตัวแล้ว ด้านกระบวนการทำงานที่ต้องปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ทำให้เราต้องศึกษาหาความรู้ และอาศัยการประสานงานที่ดี เช่น การติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ หลายครั้งที่ได้เรียนรู้ว่าแต่ละหน่วยงานย่อมมีขั้นตอนต่างกัน บางครั้งต้องอาศัยเวลา ส่งผลให้ได้ฝึกความอดทน ทำให้ใจเย็นขึ้น และที่สำคัญคือได้เรียนรู้ว่าต้องวางแผนล่วงหน้า และการเผื่อเวลา จะทำให้การทำงานผิดพลาดน้อยลง

กาญจนา รอดสวัสดิ์ หรือ “มิม”

แม้ว่าจะชอบทำกิจกรรมอยู่แล้ว แต่การเรียนไม่เคยตก ที่ทำได้อย่างนี้เพราะเรานำทั้งสองอย่างมาปรับใช้ ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ยิ่งได้ทดลองปฏิบัติจริง ยิ่งทำให้เข้าใจวิชาที่เรียนมากขึ้น

หน้าที่หลักคือ การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในกิจกรรม งานสวัสดิการ อาหาร และสันตนาการ ฯลฯ แต่เราสามารถนำทักษะความรู้จากวิชาเรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมในด้านสังคมสงเคราะห์ การเข้าชุมชน การสำรวจชุมชน วิเคราะห์ชุมชนได้เป็นอย่างดี และโครงการนี้ทำให้เราได้เรียนรู้ว่า บางครั้งตำราเรียนก็เป็นแค่ทฤษฎี เมื่อไปปฏิบัติจริงแล้ว ต้องรู้จักปรับเปลี่ยนหรือประยุกต์ไปตามบริบทและสถานการณ์ ที่สำคัญคือเราได้แนวคิดจากคณะกรรมการซึ่งสามารถนำมาปรับให้โครงการดีขึ้น โดยเฉพาะความยั่งยืนของโครงการ ที่ทำให้ทีมต้องกลับมาทบทวนและคิดอย่างรอบด้านมากขึ้น

สุรชา กอบเจริญธรรม หรือ “แอม”

ที่มีโอกาสทำกิจกรรมครั้งนี้เป็นครั้งแรก เพราะที่ผ่านมามุ่งใจเรียนอย่างเดียวเท่านั้น โดยรับหน้าที่เก็บข้อมูล ถ่ายภาพ ตัดต่อวิดีโอ ซึ่งสอดคล้องกับสาขาที่เรียนมา ประสบการณ์ครั้งนี้ถือเป็นก้าวสำคัญที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ที่ไม่มีในห้องเรียน ทั้งการวางแผนอย่างเป็นระบบ การแบ่งเวลา การประสานงาน การเข้าหาคน เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นภายใน ถือเป็น การเปิดโลกทัศน์ให้เธอได้เรียนรู้ชีวิตและสังคมมากขึ้น

ในชั้นเรียนเราจะได้เรียนแต่ทฤษฎี แต่กิจกรรมนี้ทำให้เราได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้ประสบการณ์ด้านการแสดงออกด้วย ตอนที่เรียนสาขาสิ่งพิมพ์ต้องเรียนเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ ก็ได้นำความรู้ที่นั่นมาประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมแผนที่เดินดิน เหมือนเรียนแล้วได้มาฝึกงาน ทำให้เข้าใจบทเรียนมากขึ้น

โครงการ สร้าง ศ...คน ด้วย ด...ดนตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ทง วิเศษสิงห์

หัวหน้าโครงการ

นายเกียรติศักดิ์ คำสี

คณะกรรมการประกอบด้วย

1. นางสาวกาญจนา รอดสวัสดิ์
2. นางสาวสุรชา กอบเจริญธรรม
3. นางสาวสุรีพร เสนาลา
4. นายทัศน์ ทองวงศ์

นักศึกษาสาวมุสลิมกลุ่มหนึ่งชวนน้องๆ และ
เจ้าหน้าที่ในมูลนิธิสงเคราะห์เด็กกำพร้าและ
การกุศล ไปศึกษาหาความรู้จากศูนย์การเรียนรู้
เศรษฐกิจพอเพียงค่ายสิรินธร จังหวัดปัตตานี
แล้วนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อลดรายจ่าย
เพิ่มรายได้ แปลงผักนานาชนิดจึงกลายเป็น
ศูนย์รวมความร่วมมือแรงร่วมใจของนักศึกษา
และสมาชิกในมูลนิธิฯ

**สร้างโอกาส
มอบความรู้
คู่คุณธรรม
นำเศรษฐกิจ
พอเพียง
สู่มูลนิธิสงเคราะห์
เด็กกำพร้าและการกุศล**

มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสคือพระประสงค์ของพระอัลลอฮ์ ที่ชาวมุสลิมเชื่อว่าเมื่อได้ทำเช่นนี้แล้ว พระองค์จะทรงเพิ่มพูนความดีงามให้แก่ผู้นั้นจนได้ ดวงใจอันบริสุทธิ์ของนักศึกษาสาวมุสลิมก็เชื่อเช่นนั้น

ด้วยสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยืดเยื้อมายาวนาน ส่งผลให้เด็ก ๆ หลายคนสูญเสียพ่อแม่ ญาติพี่น้อง หลายคนต้องไปอาศัยอยู่กับญาติ และหลายคนต้องมาอาศัยอยู่ที่มูลนิธิสงเคราะห์เด็กกำพร้าและการกุศล จังหวัดยะลา ที่อุปการะเด็ก ๆ เหล่านี้ไว้กว่า 40 คน โดยที่ผ่านมามีได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศ แต่เมื่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ไม่ทีท่าว่าจะลดน้อยลง เป็นปัจจัยให้มี “เด็กกำพร้า” ในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

ทีมบุญอตันหยง ที่ประกอบด้วยนักศึกษาสาว 8 คน จากมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา จึงเขียนโครงการสร้างโอกาส มอบความรู้ คู่คุณธรรม นำเศรษฐกิจพอเพียงสู่เด็กกำพร้า ในมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าและการกุศล ขึ้น โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การพัฒนาคน ด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจ ด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อการดำเนินชีวิตแก่เด็ก ๆ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นธงนำ เพราะอยากให้เด็ก ๆ รู้จัก

กับคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากที่ผ่านมาเด็ก ๆ ไม่ค่อยได้รับผิดชอบอะไรมากนัก ส่วนใหญ่ผู้ดูแลจะจัดเตรียมไว้ให้ โดยเฉพาะอาหารการกิน พวกเขาจึงอยาก让他ได้เรียนรู้ว่าการลุกขึ้นมาทำอะไรด้วยตนเอง แม้จะมีความยากลำบาก แต่ก็มีคุณค่าในตัวเอง

“สร้างความคุ้นเคย” จุดเริ่มต้นของบุญอตันหยง

แม้ที่ตั้งของมูลนิธิ จะอยู่ในพื้นที่ “สีแดง” คือที่ตำบลบันนังสาเรง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา แต่สาว ๆ กลุ่มนี้ก็ไม่ย่อท้อ บิดมอเตออร์ไซค์คู่ใจเข้าพื้นที่เพื่อเริ่มกิจกรรมแรกคือ กิจกรรมสร้างความคุ้นเคยระหว่างนักศึกษาและเด็ก ๆ ในมูลนิธิ พร้อมกับชี้แจงเป้าหมายของโครงการในเบื้องต้น รวมทั้งใช้โอกาสนี้จัดกิจกรรมจูงมือน้องเดินสู่ความเข้าใจ ด้วยการเข้าถึง โดยใช้วิธีบรรยายให้ความรู้กับเด็ก ๆ เรื่องการประหยัดและความพอเพียง ควบคู่ไปกับกิจกรรมสันทนาการ เพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองแต่เวลาของการเรียนรู้และทำกิจกรรมก็ต้องสิ้นสุดลงทุกครั้งเมื่อเข็มนาฬิกาบอเวลาใกล้ 6 โมงเย็น ... พวกเขาก็ต้องรีบออกมาจากพื้นที่ก่อนค่ำ เพื่อความปลอดภัย

กิจกรรมแรกผ่านไปด้วยดี เด็กๆ ในมูลนิธิ และสาว ๆ ที่มบุงตันหยงก็เริ่มคุ้นเคยกันบ้างแล้ว... สัปดาห์ถัดมาจึงจัดกิจกรรมรู้อจริง ทำจริง ด้วยมือเรา ซึ่งเป็นการทัศนศึกษาเรียนรู้ดูงานที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงค่ายสิรินธร ตำบลเขาตุ้ม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เพื่อให้เด็กๆ ได้เรียนรู้และมีโอกาสสัมผัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผ่าน 8 สถานีการเรียนรู้ อาทิ การทำน้ำ EM การทำปุ๋ยจากมูลสัตว์ ก๊าซชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ การปลูกผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ฯลฯ

หลังกลับจากการศึกษาดูงาน สิ่งที่ได้เรียนรู้มาไม่สูญเปล่า เด็กๆ ในมูลนิธิ และสาว ๆ ที่มบุงตันหยงต่างระดมความเห็นร่วมกันว่า พวกเขาจะทำอะไรกับพื้นที่ว่างที่มีอยู่ในมูลนิธิ โดยมีข้อแม้ว่าต้องเลือกเฉพาะสิ่งที่ทำได้ง่ายและจำเป็นก่อน แต่กว่าจะหาบทสรุปได้ต้องใช้เวลาพอสมควร เพราะแม้ว่าเด็กๆ จะเรียนรู้เรื่องการปลูกผักมาหลายชนิด แต่เมื่อถึงเวลาลงมือจริงๆ กลับต้องใช้เวลานาน เพื่อขบคิดว่าจะปลูกผักอะไรที่ตรงกับความต้องการ คิด ถกเถียงกันได้พักใหญ่ สุดท้ายต้องไปถามพ่อครัวและได้คำตอบว่าให้ปลูกผักนึ่ง

มะเขือ พริก แดงกวา และถั่วฝักยาว พร้อมกับปรับปรุงบ่อปลาเดิมที่มีอยู่ 2 บ่อให้กลับมาใช้งานได้อีกครั้ง

แปลงผัก 3 แปลง จึงถูกยกทรงขึ้นในพื้นที่ว่างเปล่าบริเวณทางเข้ามูลนิธิ แปลงแรกปลูกผักนึ่ง แปลงที่สองปลูกมะเขือกับพริก แปลงสุดท้ายปลูกแดงกวา และถั่วฝักยาว ใช้เวลาเพียง 3 - 4 สัปดาห์ผลผลิตที่ทุกคนร่วมแรงร่วมใจกันทำ จึงผลิตออกออกผลให้เด็กๆ ในมูลนิธิ ได้รับประทาน หากมีเหลือก็นำไปวางขายหน้ามูลนิธิ นำเงินมาใช้เป็นทุนในการดำเนินกิจกรรมของมูลนิธิ ต่อไป

แต่กว่าจะได้ผักไว้เก็บกินสาว ๆ ทั้ง 8 คนต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า เหนื่อยมาก เจ็บมือก็เจ็บ มือทั้งแตก ทั้งด้าน

“เวลาเราดูคนอื่นทำเหมือนง่าย แต่พอทำเองสุดยอดของความเหนื่อยเลย พวกเราต้องเข้าไปทำงานในพื้นที่ในวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ รีบไปและรีบกลับก่อน 6 โมงเย็น เพราะเป็นพื้นที่อันตราย ถ้าฝนตกก็ต้องขับมอเตอร์ไซด์ฝ่าลมฝน ซ้อนท้ายกันไป อีกร้อยางเราเป็นผู้หญิง ไม่เคยทำการเกษตรมาก่อน จับจอบจับเสียมก็ไม่ค่อยถนัด แม้จะมีเด็กๆ ในมูลนิธิ มาช่วย แต่เราเป็น

นักศึกษาเข้ามาทำโครงการให้เขาก็ต้องทำกับเขาด้วย ไม่ใช่ปล่อยให้ห้องทำฝ่ายเดียว โชคดีที่บ่อปลาอยู่แล้วเราแค่ไปช่วยกันฟื้นฟูให้กลับมาใช้ได้อีกครั้ง” อัสมะ สามะ เล่าด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม

ปัญหาที่...ท้าทาย

หลังจากที่เก็บเกี่ยวผักรุ่นแรกได้แล้ว เมล็ดพันธุ์ผักรุ่นใหม่ถูกหว่านลงไปแทนที่ ขณะที่แต่งกวาและถั่วฝักยาวกำลังจะออกผลให้ได้เก็บเกี่ยวในเร็ววัน ดูเหมือนโครงการที่ทีมบุงอตันหยงทำกำลังดำเนินไปได้ด้วยดี

แต่สาวๆ กลุ่มนี้กลับต้องพบปัญหาอุปสรรคอีกครั้ง เมื่อฤดูฝนปีนี้ฝนตกหนักกว่าทุกปีที่ผ่านมา หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตไปเพียงครั้งเดียว น้ำฝนบนเขาไหลเข้าท่วมแปลงผัก พัดพาเมล็ดพันธุ์ผักรุ่นใหม่ที่ยังหว่านลงดินได้ไม่กี่วันหายไปกับสายน้ำ สิ่งทีพอจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ คือการนำเมล็ดพันธุ์ปลูกลงในกระถาง

เมื่อผักเริ่มออกจึงย้ายลงดิน

เมื่อได้แปลงผักแล้ว “หมัด” อาหาหมัด แอปือชา นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ รุ่นพี่ในมูลนิธิฯ อาสาเป็นแกนนำดูแลเด็กๆ ให้ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมารดน้ำผัก โชคดีที่หมัดเรียนอยู่ที่เดียวกับสาวๆ ทีมบุงอตันหยง ทำให้ทำงานประสานกันได้ดี วันไหนที่นักศึกษาไม่ได้เข้าไปทำงานในพื้นที่ ก็สอบถามความคืบหน้าได้จากหมัด ที่สำคัญหมัดยังเป็นแกนนำหลักในการสร้างความยั่งยืนให้กับโครงการ

หมัดยืนยันกับสาวๆ กลุ่มนี้ว่าถ้าโครงการนี้เสร็จสิ้น เขาและเด็กๆ ในมูลนิธิฯ จะสานต่อโครงการนี้ต่อไป เพราะพบแล้วว่าหากการปลูกผักช่วยลดรายจ่ายของมูลนิธิฯ ได้จริงๆ และเป็นงานที่ไม่ยากเกินไปสำหรับเด็กๆ เพียงแค่หมั่นคอยดูแลผักให้ดีเท่านั้น ส่วนเรื่องเมล็ดพันธุ์แม้ทางโครงการจะไม่มีงบประมาณเพิ่มเติม แต่พี่ๆ ได้ประสานงานไว้ให้แล้ว โดยสามารถไปขอเมล็ดพันธุ์ที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ค่ายสิรินธร ได้ทันที

ร่วมมือ ประสานใจ ลดค่าใช้จ่าย มูลนิธิฯ

หากถามว่าโครงการนี้สามารถลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารให้กับมูลนิธิฯ ได้มากน้อยเท่าไร คำตอบคงไม่ได้ อยู่ที่ตัวเงิน แต่อยู่ที่เด็กๆ ในมูลนิธิฯ ได้เรียนรู้เรื่อง **เศรษฐกิจพอเพียง** และสามารถนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปได้ อัสมะบอก

“ที่ผ่านมาเคยมีหน่วยงานภายนอกมาขอปลดบอปลา ทำแปลงผักให้ แต่เด็กๆ ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเลย ดังนั้นเมื่อพวกเขาทำเสร็จแล้ว ทั้งแปลงผักและบอปลาก็จากไปพร้อมกับพวกเขา ที่เป็นเช่นนี้เพราะเด็กๆ ในมูลนิธิฯ ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น” อารูเฮนตี ยูนี ผู้ดูแลเด็กในมูลนิธิฯ บอก

ปัจจุบันที่มabungอตันหยงได้ส่งมอบแปลงผักสาธิตเศรษฐกิจพอเพียงให้กับมูลนิธิฯ สงเคราะห์เด็กกำพร้า และการกุศลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และคาดว่าในอนาคตแปลงผักและบอปลาที่สาว ๆ นักศึกษาในกลุ่มนี้บุกเบิกไว้ จะยังคงอยู่ตลอดไป เนื่องจากที่ผ่านมาทั้งแปลงผักและบอปลาช่วยลดค่าใช้จ่ายให้กับมูลนิธิฯ ลงได้มาก จาก

เดิมที่มีค่าใช้จ่ายด้านอาหารประมาณ 36,000 บาทต่อเดือน แต่หลังจากนำผลผลิตจากแปลงผักมาปรุงเป็นอาหาร มูลนิธิฯ สามารถลดค่าใช้จ่ายลงได้เดือนละกว่า 4,000 บาท

ด้วยข้อจำกัดของระยะเวลา ข้อจำกัดของสถานที่ และสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย แต่สาว ๆ ทีมบุงอตันหยงก็ใช้แรงใจ แรงกาย ทุ่มเททำงานเพื่อสานต่อปณิธานในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสว่าคือพระประสงค์ของพระอัลลอฮ์ ที่ชาวมุสลิมเชื่อว่าเมื่อได้ทำเช่นนี้แล้วพระองค์จะทรงเพิ่มพูนความดีงามให้แก่ผู้นั้นฉันใด นักศึกษาสาวมุสลิมกลุ่มนี้ก็เชื่ออย่างนั้นเช่นกัน ...

บริหารจัดการ-การเกษตร...การเรียนรู้แบบบูรณาการ

หลายคนคงสงสัยว่าพวกเขาเรียนบริหาร แล้วทำไมทำโครงการเกี่ยวกับการเกษตร อัสมะและเพื่อนๆ ยืนยันเป็นเสียงเดียวกันว่า พวกเขาสามารถนำทักษะวิชาการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้กับการทำโครงการนี้ได้ ทั้งเรื่องการบริหารเวลา และการจัดการตัวเอง โดยแบ่งงานให้ตรงกับ “ความถนัด” ของเพื่อนๆ ในทีม

อัสมะ สามะ

ผู้รับหน้าที่อัปเดตเว็บไซต์ บอกว่าแม้จะชอบเด็ก และมีความรู้ด้านเกษตรอยู่บ้างแล้ว แต่กว่าจะมาถึงวันนี้ได้ก็เกือบแย่ไปเหมือนกัน ที่ผ่านมามันแม้ว่าพวกเราเรียนด้วยกัน แต่ไม่ค่อยได้คุยกันเลย เมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีการประชุมกันบ่อยขึ้น จึงเริ่มสนิทสนมกัน แรกๆ ก็แอบคิดเหมือนกันว่าโครงการจะไปรอดไหม...แต่พอมาถึงวันนี้เห็นแล้วว่าทุกคนทำหน้าที่ของตัวเองอย่างดีที่สุด

นอกจากความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนแล้ว เรายังได้รู้จักภาวะความเป็นผู้นำอีกด้วย ปกติเคยแต่ตามหลังเพื่อนตลอด การเป็นผู้นำต้องระวังคำพูดที่ผ่านมามันเราอาจจะเป็นคนตรงมากเกินไปไม่ค่อยระวังคำพูด ถ้าเพื่อนทำไม่ดีเราก็มักทักทันที ตอนนั้นก็ต้องปรับตัว เอาใจเขามาใส่ใจเรา ต้องรู้จักควบคุมตัวเอง มีความรับผิดชอบมากขึ้น เมื่อก่อนอยากกลับบ้านก็กลับเลย ทั้งๆ ที่มีงานค้าง แต่เดี๋ยวนี้ต้องรีบสะสางงานให้เสร็จก่อนจึงค่อยกลับบ้าน

ไซนะ สามะ

เป็นคนเดียวในกลุ่มที่พอจะมีความรู้ด้านการปลูกผักมากกว่าเพื่อน และได้นำประสบการณ์จากการช่วยที่บ้านทำแปลงเกษตรมาสอนเพื่อนๆ เช่น การปลูกแตงกวา เราว่าต้องพรวนดินแบบไหน ต้องขุดหลุมลึกเท่าไร หรือถ้าปลูกมะนาวต้องขุดหลุมลึกขนาดไหนต้องผสมปุ๋ยกี่วัน นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มเติม เวลาปลูกผักอยู่ที่บ้าน คุณแม่จะเป็นคนถางหญ้า ส่วนเราเป็นคนยกร่อง แต่พอมาทำเองต้นหญ้าขึ้นเร็วมาก ต้องถางหญ้าเยอะพวกเพื่อนๆ ถางเท่าไรก็ไม่หมด เราก็ต้องกลับไปสังเกตวิธีการถางหญ้าของคุณแม่ เทคนิคก็ง่ายๆ นิดเดียวคือต้องถางไปตามทิศทางที่หญ้าเลื้อยไป อย่าถางย้อนกลับ

เราไม่เคยทำกิจกรรมอะไรเลยมาก่อน ไม่กล้าคิด ไม่กล้าพูด เห็นเพื่อนทำกิจกรรม ก็ได้แต่คิดในใจว่าอยากมีประสบการณ์แบบนั้นบ้าง แต่ก็ยังไม่รู้ว่าเขาทำอะไรกันบ้าง แต่เมื่อได้มาสัมผัสงานจริงๆ ก็รู้สึกว่ามันเหมือนกัน ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม เมื่อก่อนทำคนเดียวคิดคนเดียว เราก็ว่าเราทำถูกแล้ว แต่พอได้ยินความคิดของเพื่อนก็พบว่า เขาก็คิดถูกเหมือนกัน ไม่ใช่ว่าความคิดของเราจะไม่ถูก แต่หากความคิดของเพื่อนดีกว่า เราก็ต้องยอมรับในความคิดนั้น

เมื่อก่อนเป็นคนเงียบๆ ใจร้อนมาก ถ้าไม่พอใจใครก็จะหันหลังให้เลย ไม่อธิบายอะไรเลย แค่บอกว่าไม่ใช่ ไม่ชอบก็จบ แต่ตอนนี้มาทำงานร่วมกับเพื่อนถ้าเราไม่เห็นด้วย ก็ต้องอธิบายทำความเข้าใจกัน จะไม่ปฏิเสธอย่างเดียวเหมือนเมื่อก่อน

โครงการสร้างโอกาส มอบความรู้ คู่คุณธรรม
นำเศรษฐกิจพอเพียง สู่มูลนิธิบ้านเด็กกำพร้า
และการกุศล จังหวัดยะลา
มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์มีซัลัน สุหลง

หัวหน้าโครงการ

นางสาวอัสมะ สามะ

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวมูนา กี่ไร
2. นางสาวสะปียะ ยะดาร์อ
3. นางสาวซุฮัยยะห์ ปูเต๊ะ
4. นางสาวไซนะ สาแม
5. นางสาวคอรียะาะ กาหลีง
6. นางสาวมูยาฮ์ดี๊ะ สามะ
7. นางสาวอัสมัด แนนูแล

นักศึกษาในกลุ่มเกลียวเชือก มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงราย เขตเกษตรกรบ้านกล้วย
ตำบลศรีคำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
เรียนรู้กระบวนการเพาะเลี้ยงหนอนชีวภาพ
จากเชื้อราขาวที่เพาะด้วยเศษผัก ผลไม้ที่มีอยู่ใน
ชุมชน เพื่อใช้หนอนเป็นอาหารของไก่และกบ
เป็นการลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์ของเกษตรกร
ในชุมชน และเพิ่มผลผลิต เมื่อเปรียบเทียบกับ
การเลี้ยงด้วยอาหารธรรมดา

หนอนชีวภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

จากประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการ “กล้าใหม่...ไผ่รู้” ปีที่ 4 ทำให้ “เมท” ศุภลักษณ์ เสนา “น้ำ” ปาริชาติ ภูจิน “คิว” ธีรยุทธ อุดคำ “ตั้ม” สุรเชษฐ์ รูปเหลี่ยม และ “เมธ” บุรวิชร วุฒิชัย นักศึกษากลุ่ม เกล็ดยวเชือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็น สมาชิกรุ่นน้องในทีม กลับมาทบทวนข้อผิดพลาดจากการทำโครงการอาชาาร่วมใจพัฒนาต้นน้ำ ด้วยวิถี ธรรมชาติบำบัด โดยมีรุ่นพี่กลุ่มเกล็ดยวเชือก “พีหนุ่ม” เอกสิทธิ์ ไชยหมื่น คอยส่งเสริมกระตุ้นให้น้องๆ ทำ กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และ อาจารย์ น่านฟ้า จันทะพรหม อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มเกล็ดยวเชือก ผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษามีทั้งความรู้ ควบคู่จิตสาธารณะ สามารถประยุกต์ใช้วิชาชีพเพื่อ ประโยชน์ต่อสังคม เข้ามาช่วยให้ข้อคิด ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจ

จากการทบทวนร่วมกัน นักศึกษากลุ่มเกล็ดยวเชือก พบว่า โครงการที่ผ่านมามีจุดบกพร่องหลายด้านคือ ขาดกระบวนการที่ยั่งยืน ไม่สามารถดึงชาวบ้านให้เข้า มามีส่วนร่วมได้มากนัก พวกเขาจึงอยากแก้มืออีกครั้ง โดยแต่ละคนล้วนมีแรงบันดาลใจในการทำโครงการ เป็นแรงหนุน

เมท นักศึกษาสาวคณะวิทยาศาสตร์ ในฐานะ หัวหน้าโครงการ แรงบันดาลใจของเธอคือ อยากเป็นผู้ ดำเนินโครงการเอง

น้ำ รับผิดชอบที่หลักด้านบัญชีและบริหารโครงการ แรงบันดาลใจคือ อยากทำในสิ่งที่แตกต่าง อยากลอง ทำงานด้านสังคม ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อน

เมธ ที่รับหน้าที่ประสานงานชุมชนประชาสัมพันธ์ อัปเดตเว็บไซต์ แรงบันดาลใจคือ อยากพัฒนาตนเอง เพราะปกติอยู่แต่หน้าจอคอมพิวเตอร์ การทำโครงการนี้ ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนที่ในห้องเรียนหรือในตำรา ไม่มี ทั้งยังสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาสร้างสรรค์สิ่งดีๆ แก่ผู้อื่นด้วย

ส่วน ตั้ม ผู้รับหน้าที่ประสานงานชุมชน ดูแล กระบวนการเพาะเลี้ยงหนอน แรงบันดาลใจคือ ทำ กิจกรรมแล้วมีความสุข จึงอยากทำต่อไปเรื่อยๆ

คิว ที่รับหน้าที่ประสานงานชุมชน ประชาสัมพันธ์ แรงบันดาลใจ คือ ความประทับใจในการทำงานช่วย รุ่นพี่เก็บข้อมูลเมื่อปีที่แล้ว จึงมีความสนใจอยากเขียน โครงการและอยากลองทำอย่างเต็มตัวดูบ้าง

คนอ่อนชีวภาพ...ใจก็อ่อนความ ต้องการของชุมชน

โครงการหนอนชีวภาพ ที่ส่งเข้าร่วมโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ปี 5 จึงเน้นความยั่งยืนเป็นสำคัญ โดยมีแนวคิดง่ายๆ คือ ทำได้ง่ายไม่ซับซ้อน ชาวบ้านทำต่อได้เอง และต้องเป็นความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนได้เรียนรู้กระบวนการเกษตรวิถีธรรมชาติ ลดการพึ่งพิงผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป โดยการนำเศษผักผลไม้ และเศษอาหารที่มีอยู่ในชุมชนมาเพาะเลี้ยงหนอน และนำหนอนที่เพาะเลี้ยงได้ไปเลี้ยงไก่เปิด หรือเลี้ยงกบ เพื่อลดต้นทุน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มเกลิยวเชือก ที่ต้องการนำความรู้ความสามารถมาพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการพึ่งพาตนเอง ตลอดจนคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมในการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน

แก้ปัญหาค่าพัฒนาตรงจุด

เมื่อกำหนดโจทย์ได้ชัดเจนแล้ว นักศึกษากลุ่มเกลิยวเชือกจึงค้นหาพื้นที่เป้าหมาย และมาลงตัวที่ “ชุมชนบ้านกล้วย” หมู่ 5 ตำบลศรีค้ำ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ที่มีประชากรอยู่ราว 80 หลังคาเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน

เลี้ยงสัตว์ ชาวบ้านร้อยละ 80 เลี้ยงไก่พื้นเมือง กบ ปลา เป็ด เป็นอาหารและอาชีพเสริม ต้องแบกรับภาระค่าอาหารสัตว์ที่มีราคาสูง เป็นต้นทุนที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้นเมื่อนักศึกษาเข้ามาเสนอโครงการ **อนุรักษ์ ทรัพยากร** ผู้ใหญ่บ้านบ้านกล้วย รู้สึกสนใจมาก เพราะเห็นว่าเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดต้นทุนให้กับชาวบ้านได้ จึงให้นักศึกษาเข้ามาประชุมหารือแนวทางการดำเนินงาน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและลูกบ้าน ตกลงใจว่าจะทำโครงการร่วมกัน

เช่นเดียวกับ **องอาจ หอมแก่นจันทร์** เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ หนึ่งในผู้เข้าร่วมโครงการและสมัครเป็นจุดสาธิตการเพาะเลี้ยงหนอน มองว่าโครงการนี้ไม่ต้องลงทุนมาก สามารถนำเศษผัก ผลไม้ที่มีอยู่มาเลี้ยงหนอน ไม่เป็นภาระเพิ่ม ใช้เวลาว่างๆ มาทำได้ และน่าจะช่วยลดต้นทุนการซื้อปลายข้าวและรำลงได้

สืบค้นความรู้ ประตูกังความ สำเร็จ

เมื่อได้พื้นที่เป้าหมาย ชุมชนพร้อม แต่กลุ่มนักศึกษกลับไม่พร้อม พวกเขาไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงหนอนชีวภาพมาก่อน เมทและเพื่อนจึงไปศึกษาดูงานการเพาะเลี้ยงหนอนชีวภาพจากปราชญ์ชาวบ้าน ที่ศูนย์การเรียนรู้เกษตรชีวภาพ อำเภอมะนัง

จังหวัดลำปาง ทดลองเพาะเลี้ยงหนอนก่อนไปอบรมจริง ให้แก่ชาวบ้าน

เมทบอกเล่าปัญหาว่า การเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านเพียงระยะเวลา 1 วัน ทำได้เพียงแค่วิธีการเพาะเลี้ยงหนอนเบื้องต้นเท่านั้น แต่เมื่อกลับมาทำจริงๆ นักศึกษาต้องพบกับปัญหาที่ไม่คาดคิด เมื่อลองเพาะแล้วไม่เกิดหนอน พวกเขาใช้เวลาลองผิดลองถูกอยู่นานเกือบสองสัปดาห์กว่าจะสำเร็จ

ไม่เพียงต้องหัดเพาะเลี้ยงหนอนให้เป็นเท่านั้น กลุ่มนักศึกษายังต้องสืบค้นที่มาของการเกิดหนอน ตลอดจนทั้งกระบวนการด้วย ทั้งนี้เพื่อเก็บรวบรวมเป็นองค์ความรู้และนำไปอบรมชาวบ้าน และขยายไปสู่กลุ่มผู้สนใจในเขตหมู่บ้านใกล้เคียงต่อไป

“พวกเราไปที่ภาควิชาชีววิทยาของมหาวิทยาลัยให้นักวิชาการช่วยตรวจสอบดูว่าเป็นหนอนอะไร และช่วยอธิบายให้เราฟังว่าวัฏจักรของหนอนเป็นอย่างไร จนได้ข้อสรุปว่าเป็นหนอนแมลงวันลาย ตรงนี้ทำให้เราคิดว่าต้องทำงานให้รอบด้าน และต้องสืบค้นองค์ความรู้ด้วย ไม่ใช่เข้าใจวิธีทำอย่างเดียว” เมทเล่าถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้

“...ตรงนี้ทำให้เราคิดได้ว่า ต้องทำงานให้รอบด้าน ต้องสืบค้นองค์ความรู้ด้วยไม่ใช่เข้าใจวิธีทำอย่างเดียว”

เก็บข้อมูลชุมชน ก่อนเลี้ยง “หนอน”

ระหว่างทดลองเพาะเลี้ยงหนอน กลุ่มนักศึกษาจัดทีมลงชุมชน ติดต่อบริษัทผู้จำหน่าย หนอนพื้นทีเก็บข้อมูลชาวบ้านกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เลี้ยงไก่ และกลุ่มผู้เลี้ยงกบ ข้อมูลที่เก็บ อาทิ จำนวนผู้เลี้ยงไก่ ต้นทุนการเลี้ยง น้ำหนักและการเจริญเติบโต วิธีการเลี้ยง ไว้เป็นฐานข้อมูลเปรียบเทียบกับทำให้อาหารไก่ด้วยหนอนชีวภาพ เพื่อสรุปเป็นตัวเลขให้ชาวบ้านเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมอีกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

นักศึกษาเชิญชวนให้ชาวบ้านทั้ง 2 กลุ่มเข้ามาลงชื่อกลุ่มละ 10 ราย รวม 20 ราย เพื่ออบรมเรียนรู้วิธี

เพาะเลี้ยงหนอนชีวภาพ โดยนักศึกษาแบ่งทีมเป็น
ที่เลี้ยงประจำกลุ่ม 5 กลุ่ม โดยเน้นให้ชาวบ้านลงมือทำ
เองก่อน หากไม่เข้าใจตรงไหนจึงจะไปช่วยแนะนำ

หลังจัดอบรมการเพาะเลี้ยงหนอนครบ 10 วัน นัก
ศึกษาได้ลงพื้นที่ติดตามผลการเพาะเลี้ยงหนอนของ
ชาวบ้านทุกบ่อ ระหว่างนี้ทั้งนักศึกษาและชาวบ้านได้
ร่วมกันเรียนรู้กระบวนการเพาะเลี้ยงหนอนชีวภาพอย่าง
ต่อเนื่อง เกิดเป็นความรู้ใหม่ที่นำมาปรับปรุงให้การ
เพาะเลี้ยงหนอนได้ผลดีกว่าเดิม เช่น ในการเพาะ
เลี้ยงหนอนครั้งแรก พวกเขาพบว่าเกิดตัวอ่อนหนอนขึ้น
เป็นจำนวนมาก แต่ผลไม้ที่เริ่มย่อยสลายกลับมีน้ำหมัก
ไหลออกมาในปริมาณมาก นักศึกษาจึงแนะนำให้ชาว
บ้านใส่รำอ่อนผสมกับน้ำตาลทรายแดงซึ่งเป็นอาหาร
ของราขาวลงไป เพื่อช่วยย่อยสลายผลไม้ให้เป็นอาหาร
ของหนอนต่อไป ส่วนรำที่มีคุณสมบัติดูดซึมน้ำหมักก็
จะช่วยคลายความร้อน ทำให้อุณหภูมิของบ่อลดลง
เหมาะแก่การเจริญเติบโตของหนอน

ในช่วงแรกพบว่าหนอนมีขนาดเล็ก เนื่องจากชาว
บ้านยังให้อาหารไม่ถูกวิธี หรือในบ่อหนอนมีอุณหภูมิ
สูงเกินไป แต่นักศึกษาก็พยายามกระตุ้นให้ชาวบ้าน
ทดลองเพาะต่อไปเรื่อยๆ เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยเพิ่มเติม
โดยสลับสับเปลี่ยนกันเข้ามาสอบถามความคืบหน้า
และให้คำแนะนำชาวบ้านเป็นระยะๆ

ความรู้ใหม่อีกเรื่องหนึ่งที่ได้จากการลงมือทำ คือ
อาหารของหนอน ในช่วงแรกที่นักศึกษาทำโครงการงาน
ใช้ขนุนเป็นวัตถุดิบหลัก แต่ช่วงนั้นขนุนยังไม่ออกผล จึง
ทดลองใช้สับปะรดแทนเพราะหาได้ง่าย ปรากฏว่าเกิด

หนอนเหมือนกันแต่จะใช้เวลานานกว่า หลังจากนั้นชาว
บ้านก็ทดลองนำผลไม้ที่มีในพื้นที่ เช่น พักทอง มะขาม
กระทกรก มาใช้เป็นอาหาร พบว่า หนอนกินได้เหมือนกัน
จุดนี้ทำให้นักศึกษากลุ่มเกลียวเชือกได้เรียนรู้เพิ่มเติมว่า
ผลไม้รสเปรี้ยวหนอนก็กินได้ ทั้งยังเป็นผลดีต่อชาวบ้าน
เพราะเขาปลูกอยู่แล้ว ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของโครง
งานที่ตั้งไว้ คือ **ให้ชาวบ้านใช้สิ่งที่มียู่ในชุมชนของ
ตัวเอง**

อุปสรรค...เรื่องปกติที่แก้ไม่ยาก

ระหว่างที่ชาวบ้านจุดสถิติ 20 หลังคาเรือน
ทำการเพาะเลี้ยงหนอนในบ่อ นักศึกษามองเห็นข้อจำกัด
ของพวกเขาที่ไม่สามารถลงพื้นที่เพื่อติดตามให้คำ
แนะนำ และประเมินผลพร้อมกันทุกคนได้ พวกเขาจึง
ใช้วิธีจัดแบ่งเวลา และแบ่งคนทำงานโดยทำปฏิทินไว้
ว่า 5 วันลงพื้นที่ 1 ครั้งต่อ 1 คน และให้เพื่อนในทีม
แต่ละคนเรียนรู้งานของแต่ละคน เพื่อให้ทำแทนกันได้

“การสื่อสาร” ก็เป็นอุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่ง
พวกเขามักติดศัพท์วิชาการมากเกินไป ทำให้ชาวบ้าน
ไม่เข้าใจ ดั้มที่รับหน้าที่ประสานงานชุมชนบอกพวกเขา
จึงปรับเปลี่ยนด้วยการใช้คำง่ายๆ เพราะบางครั้งความ
ไม่เข้าใจก็เกิดจากการเรียกค่านามไม่เหมือนกัน เช่น
การตวงอาหารให้หนอน ชาวบ้านจะเรียกการตวง
1 ลิตรว่า “ก๊อก” ซึ่งกว่าจะเข้าใจกันก็ต้องใช้เวลา
นานมาก แต่อุปสรรคเหล่านี้ เมื่อปรึกษาหารือกันก็ล้วน
อยู่ในวิสัยที่จัดการได้ทั้งสิ้น

ผลลัพธ์ที่อึมอเม

ปัจจุบันสมาชิกผู้เพาะเลี้ยงหนอนบ้านกล้วยสามารถเพาะเลี้ยงหนอนชีวภาพเองได้แล้ว แต่จำนวนหนอนยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ นักศึกษาจึงให้แนวทางแก่ชาวบ้านว่าอาจต้องทำบ่อเพิ่มเติม โดยพวกเขาซักถามชาวบ้านว่าสิ่งหนึ่งที่ต้องทำควบคู่ไปด้วยคือการบันทึกต้นทุน น้ำหนัก และการเจริญเติบโตของไก่ทุกๆ 15 วัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบว่าสามารถลดต้นทุนค่าอาหารไก่ได้หรือไม่ และคุณภาพไก่เป็นอย่างไร

จากการเก็บข้อมูลเชิงเปรียบเทียบระหว่างการผลิตไก่แบบเดิมคือใช้ปลายข้าวและรำ กับการเลี้ยงไก่ด้วยปลายข้าว รำ และหนอนชีวภาพ ในปริมาณไก่ 50 ตัว พบว่าแบบเดิมมีต้นทุน 30 บาทต่อวัน คิดเป็นเงิน 900 บาทต่อเดือน ขณะที่การเลี้ยงไก่แบบใหม่

มีต้นทุนอยู่ที่ 20 บาทต่อวัน คิดเป็นเงิน 600 บาทต่อเดือน ซึ่งชาวบ้านสามารถลดต้นทุนค่าอาหารได้ถึง 300 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ไก่ที่กินหนอนจะมีน้ำหนักมากกว่า 1 ซีด ในเวลา 15 วัน เพราะได้รับสารอาหารมากกว่า เมทให้เหตุผลว่า เป็นเพราะข้าวและรำข้าวมีแต่แป้ง หรือคาร์โบไฮเดรต แต่หนอนมีทั้งโปรตีน ไขมันและใยอาหาร จึงทำให้ไก่ของชาวบ้านมีน้ำหนักดีกว่าเดิม

ผลสำเร็จในการลดต้นทุนนี้ ได้รับการยืนยันจากชาวบ้านผู้เพาะเลี้ยงหนอนชีวภาพอย่างเป็นทางการ **หอมแก่นจันทร์** สะท้อนว่า การเพาะเลี้ยงหนอนทำได้ง่ายไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก จากการสังเกตพบว่าไก่จะชอบกินหนอนมากกว่า และสามารถลดต้นทุนได้จริง เขาจึงคิดว่าจะขยายบ่อเพิ่มอีกเพื่อให้เพียงพอกับจำนวนไก่

ส่วน **เทวี ไชยหมื่น** บอกว่าเข้าอบรมเพราะอยากลองทำดู ที่ผ่านมานักศึกษาพาคิดพาทำ ส่งเสริมความรู้จนเห็นผล มีหนอนให้ไก่กินจริง โดยส่วนตัวรู้สึกชื่นชมที่สถาบันได้ส่งผ่านความรู้มาทางนักศึกษาให้ชาวบ้าน

ส่งต่อความรู้ ขยายผลสู่ความยั่งยืน

เมื่อโครงการเป็นไปตามเป้าหมาย ชาวบ้านเห็นประโยชน์ของวิถีเกษตรอินทรีย์ สามารถลดต้นทุนค่าอาหารไก่และกบลงได้แล้ว การได้ร่วมกิจกรรมของนักศึกษายังก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ทำให้วันนี้มีชาวบ้านสนใจเพิ่มอีกหลายราย

สมเจต เข้มยากาศ สมาชิก อบต. หนึ่งในผู้เข้าร่วมโครงการเพาะเลี้ยงหนอน ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันบ้านกล้วยมีผู้เลี้ยงหนอนทั้งสิ้น 41 บ่อ แบ่งเป็นกลุ่มเลี้ยงไก่ 33 บ่อ และกลุ่มเลี้ยงกบ 8 บ่อ เริ่มมีชาวบ้านรอบข้างสนใจ อยากมาเรียนรู้ **เราจึงนำเรื่องเสนอต่อที่ประชุม ให้นายก อบต. นำไปใช้เป็นยุทธศาสตร์พัฒนาอาชีพให้ชาวบ้าน** เพราะพวกเขาสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจได้

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสิ่งที่ได้เรียนรู้

จากประสบการณ์ตลอดระยะเวลาสามเดือน กลุ่มนักศึกษาพบว่า
 “ปัญหาและการแก้ปัญหา คือการได้เรียนรู้และค้นพบสิ่งใหม่”
 กลายเป็นต้นกล้าที่แข็งแรงและเติบโตใหญ่ขึ้นกว่าเดิม

ศุภลักษณ์ เสนา หรือ “เมท”

เมื่อก่อนเป็นคนไม่กล้าพูด ไม่กล้าคิด ไม่กล้าสั่งใคร แต่เมื่อได้รับหน้าที่หัวหน้าโครงการ ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องการบริหาร ต้องคิด ต้องแก้ปัญหา มีภาวะผู้นำมากขึ้น เช่น การลงชุมชนทำให้ได้ใกล้ชิดคนหลายแบบ ซึ่งต้องดูว่าชาวบ้านคนนี้มีลักษณะแบบไหน เพราะแต่ละคนไม่เหมือนกัน เราต้องปรับตัวเข้าหาเขา ทำให้เรารู้จักสังเกต รู้จักการเข้าหาผู้ใหญ่

สุรเชษฐ์ รูปเหลี่ยม หรือ “ต้ม” และ บุรวิชร วุฒิชัย หรือ “เมธ”

จากเมื่อก่อนเที่ยวเล่นและเรียนไปวันๆ ไม่สนใจว่าสังคมหรือชาวบ้านจะเป็นอย่างไร แต่ตอนนี้รู้สึกเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น รู้จักวางเป้าหมายในชีวิตและสามารถนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้

เมื่อก่อนเราจะทะเลาะตึงตึง พอมาอยู่กับผู้ใหญ่กับชุมชน ต้องสำรวจมกิริยามากขึ้น พูดจริงทำจริง มีการเตรียมตัววางแผนการทำงานและการเรียนอย่างดี ไม่สะเปะสะปะ เช่น วันนี้จะทำบอร์ดเราต้องคิดล่วงหน้าว่าจะทำอะไรก่อนหลัง และต้องมีแผนที่ 2 แผนที่ 3 สำรองไว้ด้วย

ฉิรยุทธ อุดคำ หรือ “คิว”

ก่อนที่จะมาทำโครงการนี้มีเวลาว่างมาก เรียนเสร็จเข้าหอพัก ไม่ได้ออกไปไหน ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่หน้าคอมพิวเตอร์และโทรทัศน์ อ่านหนังสือการ์ตูนไปวันๆ เมื่อมีโอกาสมาร่วมกิจกรรมจึงได้รู้ว่าโลกยังกว้างอีกมากนั้ และการทำงานเพียงลำพังคงไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ งานหนึ่งงานใช้ว่าคนๆ เดียวจะทำได้ ต้องช่วยกันทุกคน เหมือนจิ๊กซอว์ที่ต่อกันจึงจะสมบูรณ์ ต้องอาศัยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต้องมีน้ำใจและไม่คิดถึงแต่ตัวเอง

ปาริชาติ ภูจิน หรือ “น้ำ”

จากเมื่อก่อนทำบัญชีไม่ค่อยละเอียด เกร็ดเล็กเกร็ดน้อยจะพลาดตลอด แต่เมื่อมาทำโครงการนี้ได้ฝึกความรอบคอบ และได้ข้อคิดว่าต้องรู้จักทบทวน เพื่อความถูกต้องแม่นยำ ครั้งแรกจะมีบ้างว่าเงินหายไปไหน แต่ตอนนี้ก็เริ่มครบแล้ว แสดงว่าเรามีความละเอียดมากขึ้น เมื่อก่อนไม่ค่อยรอบคอบ แค่วกเลขก็ยังพลาด เราเป็นคนไม่ชอบทำซ้ำซ้อน ทำรอบเดียวจบๆ ไม่กลับมาทบทวน งานนี้ทำให้พัฒนาตนเองขึ้นได้มาก

วิธีการเพาะเลี้ยงหนอนชีวภาพ

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บเชื้อราขาว

ในกระบวนการเพาะเลี้ยงหนอนชีวภาพมีหลายขั้นตอน ขั้นตอนแรกเริ่มจากเก็บเชื้อราขาว ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นในการย่อยสลายผลไม้เพื่อให้เกิดหนอน โดยมีขั้นตอนการเก็บเชื้อราขาวดังนี้

1. หุงข้าวสวย 1 ลิตร ทิ้งไว้จนเย็น โดยห้ามเปิดฝามือหุงข้าวทิ้งไว้เพราะจะทำให้จุลินทรีย์ต่างๆ ในอากาศหรือรอบตัวเข้าไปติดกับข้าวที่อยู่ในหม้อ ทำให้เกิดการเป็นเชื้อราขาวน้อยลงและมีเชื้อราขาวปนเปื้อน
2. เทข้าวใส่กระบะไม้ (30x30x10 ซม.) ที่เตรียมไว้ เกลี่ยข้าวให้ทั่ว โดยใช้ทัพพีห่มด้วยถุงพลาสติก ห้ามใช้มือเกลี่ยสัมผัสข้าวโดยตรง เพราะมือมีเชื้อแบคทีเรียจะทำให้เชื้อราขาวที่ได้ ไม่บริสุทธิ์
4. ห่มด้วยกระดาษปรู๊ฟแล้วรัดด้วยเชือกฟางให้แน่น (ห้ามใช้กระดาษที่มีสี หรือกระดาษหนังสือพิมพ์เพราะเป็นกระดาษที่ผ่านกระบวนการใช้สารเคมี)
5. นำกระบะไปวางไว้ในที่มีเชื้อราขาว ซึ่งส่วนใหญ่ใต้ต้นไม้จะเป็นที่มีเชื้อราขาวมากเพราะมีความชื้นสูง นำไปใส่กล่องไว้รอบๆ กระบะพอที่จะให้ความชื้นได้ แล้วนำสุ่มครอบไว้เพื่อกันสัตว์ต่างๆ มากุ้ยเขี่ย จากนั้นนำผ้าพลาสติกคลุมไว้เพื่อกันเปียก
6. หลังจากนั้น 4-5 วัน เมื่อเปิดกระบะจะพบเชื้อราขาวขึ้นเต็มกระบะ และนำน้ำตาลทรายแดง 1 กิโลกรัมเทใส่แล้วขยำให้เข้ากัน และนำมาจัดเก็บใส่ขวดโหล

ขั้นตอนที่ 2 การเพาะเลี้ยงหนอนชีวภาพ

นำเชื้อราขาว มาใช้ในกระบวนการเพาะเลี้ยงหนอน ตามขั้นตอนดังนี้

1. จัดเตรียมบ่อซีเมนต์ 1 บ่อ ขนาด ความกว้าง 80 เซนติเมตร สูง 50 เซนติเมตร โดยฐานของบ่อจะวางเหนือระดับพื้นประมาณ 20 เซนติเมตร แล้วนำน้ำมันเครื่องเก่ามาทารอบๆ ฐานบ่อเพื่อป้องกันมดหรือแมลงต่างๆ เข้าไปในบ่อ
2. นำขุยมะพร้าวหรือผลไม้ 7 กิโลกรัม ที่เตรียมไว้มาสับให้เป็นชิ้นเล็กๆ ขนาดประมาณ 2 เซนติเมตร (จากการทดสอบพบว่าขุยมะพร้าวและสับปะรดเป็นผลไม้ที่สามารถใช้เพาะหนอนแล้วเกิดหนอนเป็นจำนวนมากกว่าผลไม้ชนิดอื่น)

3. ใส่น้ำตาลทรายแดง 3 กิโลกรัม คลุกกับผลไม้ที่เตรียมไว้ให้เข้ากันแล้วเทใส่ลงในบ่อซีเมนต์ที่เตรียมไว้ เกลี่ยให้ทั่วบ่อ

4. นำเชื้อราขาวที่เตรียมไว้ใส่ลงไปบ่อจำนวนสี่จุด จุดละ 1 ซ้อนโต๊ะ เชื้อราขาวจะมีหน้าที่ย่อยสลายผลไม้ให้เป็นอาหารแก่หนอน และทำหน้าที่ปรับสภาพภายในบ่อให้มีความเหมาะสมสำหรับการเกิดหนอน

5. นำตาข่ายคลุมปากบ่อไว้ รััดด้วยเชือกให้แน่น เพื่อป้องกันแมลงต่างๆ เข้าไป แล้วปิดฝาด้วยแผ่นโฟมเบอร์ซีเมนต์บอร์ด (สมาร์ทบอร์ด) เพื่อป้องกันแสง และน้ำเข้าบ่อ

6. ปิดฝาทิ้งไว้ประมาณ 10 วันจะพบตัวอ่อนของหนอนเกิดขึ้นภายในบ่อ

7. นำรำอ่อนจำนวน 2 กิโลกรัมกับน้ำตาลทรายแดง 3 ชีด คลุกให้เข้ากันแล้วโรยลงในบ่อ โดยให้ห่างจากขอบบ่อประมาณ 2 นิ้ว ซึ่งรำและน้ำตาลแดงจะเป็นอาหารของเชื้อราขาว รวมทั้งรำยังสามารถซึมซับน้ำหมักที่เกิดขึ้น ซึ่งรำจะดูดซับความร้อน และคลายความร้อน ซึ่งจะช่วยปรับอุณหภูมิของบ่อให้มีอุณหภูมิพอเหมาะแก่การเจริญเติบโตของหนอน

8. ใส่ผลไม้ที่มีรสหวานเพื่อเร่งการเจริญเติบโตของหนอนและปิดฝาทิ้งไว้ 5 วัน จะมีตัวหนอนโตเต็มวัย ยาวประมาณ 1-2 เซนติเมตร กว้าง 0.5 เซนติเมตร ซึ่งสามารถนำมาเป็นอาหารเลี้ยงไก่ต่อไป

9. หลังจากที่ได้หนอนโตเต็มวัยเป็นอาหารสัตว์แล้ว ให้เติมผลไม้หรือผักต่างๆ 5-7 วัน เพื่อเป็นอาหารสำหรับหนอนและทำให้หนอนเกิดขึ้นเรื่อยๆ

โครงการหนอนชีวภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์น่านฟ้า จันทะพรม

หัวหน้าโครงการ

นางสาวศุภลักษณ์ เสนา

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายทวีพงษ์ ผาจอง
2. นางสาวปาริชาติ ภูจัน
3. นายธีรยุทธ อุดคำ
4. นายสุรเชษฐ์ รูปเหลี่ยม
5. นายเอกรินทร์ ปัญญา
6. นางสาวศิริวิมล สำเนียงเย็น
7. นางสาววิไลวรรณ ชิมจันทร์
8. นายบุรวัชร วุฒิชัย

เมื่อนักศึกษาวิศวกรรมขนส่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ลุกขึ้นมาแก้ปัญหาการทำผิดกฎจราจร บริเวณหน้าโรงเรียนบ้านหนองปรุ ศึกษารูจาจากห้องเรียนจึงถูกนำมาใช้ พร้อมๆ กับการสร้างจิตสำนึกใหม่ให้ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ใช้รถใช้ถนนทั่วไป ใ้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการจัดการความปลอดภัยมากขึ้น

หนูๆ ปลอดภัย ไว้ใจถนน หน้าโรงเรียน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

เอ๊ยด.....โครม!!!

เสียงเบรคของรถทั้งมอเตอร์ไซด์และรถยนต์ที่สัญจรไปมามากได้ยินอยู่เสมอในช่วงเช้าเย็น บริเวณหน้าโรงเรียนบ้านหนองปรู ที่อยู่ใกล้ๆ กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สาเหตุสำคัญของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบริเวณนี้คือ การขับรถยนต์ทั้งของผู้ปกครอง รถรับส่งนักเรียน และคนทำงานในย่านนั้น เพื่อย่นระยะทางเนื่องจากถนนบริเวณหน้าโรงเรียนเป็นทางโค้ง จึงไม่มีจุดกลับรถ ผู้ใช้ถนนมักขับรถด้วยความเร็วสูง อีกทั้งนักเรียนที่เดินอยู่ริมถนนหรือขี่จักรยานเองก็ขาดความระมัดระวัง

ภาพเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นประจำ ตั้งแต่มีการขยายถนนบริเวณหน้าโรงเรียนบ้านหนองปรู หลายคนอาจเข้าใจว่าการแก้ไขเป็นเรื่องง่าย ก็แค่ “จับ” แล้ว “ปรับ” ให้เช็ดหาลาบ หากแต่ในความเป็นจริง กลับพบว่าไม่ใช่เรื่องง่าย แม้แต่ตำรวจจราจรยังบ่นว่า “การขับรถยนต์เป็นวัฒนธรรมของคนที่นี่ไปเสียแล้ว” จับไปก็เหนื่อยเปล่า

เมื่อกฎหมายจัดการไม่ได้ นักศึกษาสาขาวิศวกรรมขนส่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จึงอาสาออกมาช่วยแก้ไขปัญหา โดยใช้ความรู้ความ

สามารถที่ได้ร่ำเรียนมา สร้างคุณประโยชน์ให้กับน้องๆ โรงเรียนบ้านหนองปรูและชาวบ้านที่สัญจรไปมาบริเวณนั้น ให้ได้รับความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ผ่านโครงการหนูๆ ปลอดภัย ไวใจถนนหน้าโรงเรียน

ใช้ “ความรู้” สร้างวินัยจราจร

เดิมนุ่มๆ นักศึกษาสาขาวิศวกรรมขนส่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งมี “อัม” เสกสรรค์ ตันสีเปลือย เป็นหัวหน้าโครงการ ตั้งใจว่าจะทำโครงการนี้ร่วมกับโรงเรียนเป้าหมาย 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนหนองบง และโรงเรียนบ้านหนองปรู แต่จากการสำรวจข้อมูลพบว่า ที่โรงเรียนบ้านหนองปรู มีความเสี่ยงมากกว่า เนื่องจากช่วงเย็น เด็กนักเรียนจะ

วิ่งเล่นกันกลางถนนหลังเลิกเรียน ในขณะที่ผู้ใช้รถใช้ความเร็วโดยเฉลี่ยประมาณ 70-80 กิโลเมตรต่อชั่วโมง อีกทั้งถนนช่วงก่อนถึงหน้าโรงเรียน ลักษณะถนนเป็นทางโค้ง ทำให้ผู้ใช้รถและผู้ใช้ถนนไม่สามารถมองเห็นได้ในระยะไกลพอที่จะระวังภัยได้มากนัก จึงนำโครงการเข้าไปนำเสนอกับผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองปรูซึ่งท่านให้ความสนใจและตกลงให้การสนับสนุนเต็มที่ จึงเลือกพื้นที่นี้เป็นพื้นที่เป้าหมายเพียงแห่งเดียว

ณรงค์ฤทธิ์ สุรปัญญาเตชากุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองปรู ให้เหตุผลว่า ถนนบริเวณหน้าโรงเรียนมีอุบัติเหตุเด็กถูกรถเฉี่ยวชนบ่อยครั้ง ที่ผ่านมา

“...โครงการของนักศึกษาฉบับว่าสอดคล้องกับแนวทางของโรงเรียนที่ใช้หลัก 3 ป. คือ ป้องกัน ปลุกฝัง และ ปราบปราม คิดว่าโครงการน่าจะเข้ามาเสริมศักยภาพของโรงเรียนในด้าน “ป้องกัน” และ “ปลุกฝัง” สำหรับ “การปราบปราม” นั้นต้องปล่อยไว้ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อไป”

โรงเรียนรับมือกับการทำผิดกฎจราจรของชาวบ้าน ด้วยการขอกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจมาช่วยดูแลช่วงเช้าและหลังเลิกเรียน แต่กำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ดูแลไม่ทั่วถึง ทั้งยังมีปัญหาใหม่ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอ เช่น การติดป้ายโฆษณาขายบ้านจัดสรรช่วงทางโค้งบังป้ายจราจร ทำให้ผู้ขับขีมองไม่เห็นทางข้างหน้า การเข้ามาทำโครงการของนักศึกษานับว่าสอดคล้องกับแนวทางของโรงเรียนที่ใช้หลัก 3 ป. คือ ป้องกัน ปลุกฝัง และ

ปราบปราม คิดว่าโครงการน่าจะเข้ามาเสริมศักยภาพของโรงเรียนในด้าน “การป้องกัน” และ “ปลุกฝัง” ได้ สำหรับ “การปราบปราม” นั้น คงต้องปล่อยไว้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อไป

แผนงานหลักของโครงการที่นักศึกษาในกลุ่มนี้วางไว้คือ การวางระบบความปลอดภัยบริเวณหน้าโรงเรียนบ้านหนองปรู ซึ่งเน้นความปลอดภัยในสองด้าน คือ ด้านวิศวกรรม โดยการติดตั้งป้ายจราจรรวมทั้งจัดทำและติดตั้งเครื่องหมายจราจรให้เหมาะสม อีกด้านหนึ่งคือ จัดอบรมให้ความรู้กับผู้ใช้รถใช้ถนน เพื่อให้เข้าใจความสำคัญของป้ายจราจร รวมถึงเกิดความตระหนักในการรักษากฎจราจร

ประชาสัมพันธ์...เกินกว่าที่คิด

ตามแผนงานที่วางไว้ อัมและเพื่อนๆ จะเริ่มต้นดำเนินโครงการด้วยกิจกรรม **ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้เรื่องกฎกติกาในการใช้รถใช้ถนนให้กับนักเรียน** แต่เมื่อเริ่มลงมือทำงาน สิ่งที่ยังนึกไม่ถึงก็เริ่มผุดขึ้นมา เพราะในช่วงเดือนตุลาคมที่พวกเขาเริ่มต้นทำงาน กลับเป็นช่วงที่น้องๆ ในโรงเรียนบ้านหนองปรู ปิดภาคเรียน

เมื่อแผนหนึ่งเดินไม่ได้ พวกเขาจึงคิดว่าต้องเปลี่ยนแผนลงพื้นที่ทำการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับคนในชุมชนที่อยู่ใกล้ๆ โรงเรียนแทน ซึ่งมี 2 หมู่บ้านคือ หมู่บ้านถนนหัก และหมู่บ้านหนองปรู ส่วนหนึ่งเป็นหมู่บ้านจัดสรร ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการและพนักงานเอกชน ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนค่อนข้างห่างเหิน ไม่ค่อยมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน

“ผู้ใหญ่บ้านบอกว่าขนาดรัฐมนตรีมาแจกของชาวบ้านแถวนี้ยังไม่ถึงร้อยคนเลย โครงการเล็กๆ แบบนี้ชาวบ้านน้อยคนจะสนใจ ตอนนั้นพวกผมคิดอะไรกันไม่ออก ไม่เคยลงชุมชนด้วย ก็เลยอึ้งๆ กลับมา”

อัมและเพื่อนกลับมาตั้งหลักใหม่ และลงความเห็นว่า การรณรงค์ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจ ต้องกลับไปเริ่มต้นที่โรงเรียน ซึ่งต้องรอให้เปิดเทอมเสียก่อน

อ้อมและเพื่อนๆ จึงปรับกลยุทธ์ใหม่โดยหันมาช่วยกันทำสื่อเพื่อออกอากาศทางวิทยุชุมชน FM. 99.5 MHz. ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุมจังหวัดนครราชสีมา เพื่อสร้างความตระหนักเรื่องการให้ความสำคัญของความปลอดภัยบริเวณถนนหน้าโรงเรียนแก่คนในชุมชน และใช้เวลาที่มีอยู่เก็บข้อมูลอย่างละเอียดมากขึ้น โดยถ่ายภาพรถที่ทำผิดกฎจราจรแล้วนำไปสอบถามข้อมูลกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจะบก พบว่า รถที่วิ่งโดยใช้ความเร็วสูงประมาณร้อยละ 70-80 ล้วนเป็นรถของคนในชุมชนนั่นเอง และที่สำคัญ แม้แต่ผู้ปกครองนักเรียนเองก็ขับรถยนต์เช่นกัน

เดินหน้าติดตั้งป้ายจราจร

หลังจากนั้น อ้อมและเพื่อน ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ให้เริ่มงานด้านวิศวกรรมที่ต้องติดตั้งป้ายจราจร จัดทำและติดตั้งเครื่องหมายจราจร โดยทำการออกแบบป้ายจราจร และเครื่องหมายจราจร

โดยที่นำหลักการ Traffic Calming หรือ การสงบจราจร เพื่อชะลอความเร็วของรถมาใช้ ซึ่งมีเทคนิคหลายแบบ เช่น การติดตั้งที่อ้อมท์ หรือลูกระนาด แต่ที่พวกเขาเลือกใช้คือ Dragon's Teeth (ฟันมังกร) แบบ Traffic Paint ซึ่งเป็นการทาสีลงไปบนพื้นผิวจราจรให้เป็นลักษณะหัวลูกศร ทำให้ผู้ขับขี่รู้สึกว่าการข้างหน้าแคบลง เพื่อให้เกิดความระมัดระวังตัวและชะลอความเร็วรถลง

นอกจากนี้ พวกเขายังมีแผนจัดทำป้ายจราจรใหม่อีก 6 ป้าย โดยป้ายที่จัดทำขึ้นนี้จะมีสีเหลืองสะท้อนเขียว ซึ่งมีความส่องสว่างมากกว่าทั้งเวลากลางวันและกลางคืน เพื่อนำไปติดตั้งเพิ่มเติมในจุดเสี่ยงที่พวกเขาสำรวจมาแล้ว นั่นคือ ระยะเวลาจนถึงโรงเรียนประมาณ 100 เมตร ทั้งซ้ายและขวา ซึ่งเดิมมีป้ายจราจรเพียง 1 ป้ายเท่านั้น และมองเห็นไม่ชัดเจน แต่เนื่องจากการติดตั้งต้องได้รับการอนุญาตจากส่วนอาคารสถานที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จึงไม่สามารถติดตั้งป้ายจราจรใหม่ได้จนกว่าจะได้รับอนุญาต กิจกรรมนี้จึงถูกเลื่อนออกไป

ความสำเร็จเล็กๆ...บนสี่ล้อแห่งการเรียนรู้

หลังเปิดเรียนได้ไม่นาน อัมและเพื่อนๆ ได้รับโอกาสจากผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองปรู ให้เข้าไปประชาสัมพันธ์โครงการงาน **จัดอบรมให้ความรู้กับผู้ปกครองนักเรียน** ในวันปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล ประมาณ 50-60 คน อัมและเพื่อนใช้โอกาสนี้ให้ความรู้กับผู้ใช้รถใช้ถนน จัดทำแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนบริเวณหน้าโรงเรียนจากผู้ปกครอง แต่สิ่งที่พวกเขาได้รับคือการตอบแบบสอบถามกับพฤติกรรมที่แท้จริงในการใช้ถนนที่ไม่ตรงกัน แบบสอบถามที่ได้มาจึงไม่สามารถบอกอะไรอัมได้เลย

ต่อมา อัมและเพื่อนมีโอกาสเข้าไปจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนที่โรงเรียนบ้านหนองปรูอีกครั้ง โดยครั้งนี้พวกเขาได้เป็น **“แม่งาน”** ตัวจริงในการจัดกิจกรรมอบรมและให้ความรู้ ซึ่งแตกต่างไปจากครั้งก่อนๆ ตรงที่เป็นการอบรมแบบ **“การสื่อสารสองทาง”** คือ การให้ความรู้เรื่องการขี่รถใช้ถนนอย่างปลอดภัยให้กับน้องๆ ชั้นป. 4-6 โดยจัดกิจกรรมเป็น 3 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ **ฐานซ้อมมอเตอร์ไซด์อย่างไรให้ปลอดภัยและสวมหมวกนิรภัยให้ถูกต้อง ฐานข้ามถนนอย่างไรให้ปลอดภัย และฐานขี่จักรยานอย่างไรให้ปลอดภัย** ซึ่งแต่ละฐานเป็นการให้ความรู้ที่แฝงอยู่ในเกมที่สนุกสนาน

นอกจากนั้นในช่วงบ่ายเป็นกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับจุดอันตราย และพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยบริเวณโรงเรียน เมื่อให้ความรู้แล้ว อัมและเพื่อนได้นำคลิปปิดิโอซึ่งถ่ายภาพจริงบริเวณถนนหน้าโรงเรียนทั้งช่วงเช้าและหลังเลิกเรียนมาให้น้องๆ ช่วยกันวิเคราะห์ว่าจุดใดบ้างที่คิดว่าเป็นจุดที่ไม่ปลอดภัย และให้น้องๆ วาดรูปและระบายสี

ประกอบ จากนั้นจึงให้แต่ละกลุ่มนำเสนอว่ามองเห็นจุดเสี่ยงตรงไหน และมีวิธีแก้ไขอย่างไร

อีกกลยุทธ์หนึ่งที่อัมและเพื่อนพยายามสร้างการมีส่วนร่วม และส่งต่อภารกิจให้กับน้องๆ นักเรียนที่เข้าอบรม ก่อนเสร็จสิ้นกิจกรรมในวันนั้น มีการแต่งตั้งยุวทูตรักปลอดภัยซ้อมมอเตอร์ไซด์สวมหมวกกันน็อก ด้วยการมอบหมวกกันน็อกจำนวน 50 ใบให้กับน้องๆ โรงเรียนบ้านหนองปรูที่ต้องซ้อมมอเตอร์ไซด์และขี่รถจักรยาน ซึ่งผู้ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นยุวทูตรักปลอดภัยฯ จะต้องปฏิบัติตามกฎจราจร

อย่างเคร่งครัด 2. สวมหมวกกันน็อกทุกครั้งที่ใช้จักรยาน หรือซื้อจักรยานมอเตอร์ไซด์ 3. ข้ามถนนด้วยความระมัดระวัง ทั้งนี้เพราะพวกเขาต้องการให้เด็กเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตามกฎจราจรที่ดีและปลอดภัย โดยหวังว่าเมื่อผู้ใหญ่ได้เห็นเด็กสวมหมวกกันน็อกอาจจะตระหนักถึงความปลอดภัยขึ้นมาได้บ้าง

นอกจากการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการขับขี่ระหว่างรอกการอนุมัติติดตั้งป้ายและเครื่องหมายจราจรที่นักศึกษาช่วยกันออกแบบแล้ว นักศึกษายังขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนบ้านหนองปรุ **เปิดทางเข้าออกใหม่บริเวณด้านข้างของโรงเรียน เพื่อลดปริมาณรถที่จะย้อนศรผ่านทางหน้าโรงเรียน และล่าสุดเมื่อวันที่ 18 ธันวาคมที่ผ่านมา ป้ายจราจรของพวกเขาก็ได้รับการอนุมัติจากมหาวิทยาลัย และได้นำไปติดตั้งบริเวณหน้าโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว เหลือเพียงการเก็บข้อมูลเชิงเปรียบเทียบในช่วงก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม**

เบื้องหลัง “ความสำเร็จ”

แม้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการไม่อาจพิสูจน์ให้เห็นชัดได้ภายในระยะเวลาอันสั้น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงโดยไม่ต้องรอกกระบวนการใดๆ ก็คือพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาผู้ดำเนินโครงการ

อัมและเพื่อนเป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนไม่ค่อยดีนัก พวกเขารู้จักโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” เพราะอาจารย์ที่ปรึกษาเขียนข้อเสนอให้ทำกิจกรรม ตอนนั้นคิดว่าเมื่อทำกิจกรรมแล้วต้องย้ายสาขาได้แน่ๆ ไม่รู้ว่า เป็นกุศโลบายของอาจารย์ที่อยากให้เราสนใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ใช้ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น ได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง

ผู้ที่ยืนยันได้ดี คือ **อาจารย์ณัฐภรณ์ เจริญธรรม** อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิศวกรรมขนส่ง อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งได้ย้อนเล่าไปถึงที่มาของการมารวมตัวกันทำกิจกรรมของนักศึกษาในกลุ่มนี้ว่า เป็นกลุ่มที่มีผลการเรียนอ่อน นิ่งหลังห้อง ความใส่ใจในการเรียนมีน้อย

“ตอนนั้นเพิ่งรู้จักโครงการกล้าใหม่...ไฝรู้
เลยลองท้าทายพวกเขาด้วยการยื่นโจทย์ให้
เราอยากใช้กิจกรรมแก้ปัญหาพฤติกรรม
ของเด็ก เพราะทุกวันนี้เด็กสนใจวิชาการ
น้อยลง แต่สนใจกิจกรรมมากขึ้น...”

วันหนึ่งพวกเขาเข้ามาปรึกษาว่าจะทำอย่างไรให้ได้
คะแนนสูงๆ จึงเสนอให้นักศึกษาสมัครเข้าร่วมโครงการ
“กล้าใหม่...ไฝรู้”

“เราบอกเด็กไปว่าไม่มีนโยบายที่จะให้คะแนนสูงๆ
สิ่งที่นักศึกษาจะไขว่คว้าได้คือการทำงานให้มากกว่าเพื่อน
พวกเขาบอกว่าถ้าอย่างนั้นขอทำรายงาน แต่เราคิดว่า
มันไม่มีประโยชน์อะไร เพราะสุดท้ายแล้วเขาก็จะลอก
กันมาส่งอยู่ดี ตอนนั้นเพิ่งรู้จักโครงการ “กล้าใหม่...
ไฝรู้” เลยลองท้าทายพวกเขา ด้วยการยื่นโจทย์นี้ให้
เราอยากใช้กิจกรรมแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็ก เพราะ
ทุกวันนี้เด็กสนใจวิชาการน้อยลง แต่สนใจกิจกรรมมาก
ขึ้น การท้าทายให้นักศึกษาทำโครงการ ความคาดหวัง
ของอาจารย์จึงอยู่แค่เพียงการได้เห็นนักศึกษาได้เรียนรู้
และกล้านำเสนอต่อคณะกรรมการเท่านั้น แต่วันนี้สิ่งที่
เกิดขึ้นคือการผ่านเข้ารอบ 20 สุดท้าย ถือว่าเป็นสิ่งที่
เกินคาดมากๆ”

หลังจากที่ได้ทำงานร่วมกัน ทำให้เห็นศักยภาพ
ของนักศึกษาในกลุ่มนี้ว่า เวลาทำงานพวกเขาก็สามารถ
เป็นหัวหน้าทีมที่ดีได้ เช่น อัม เมื่อก่อนไม่เคยเห็นแว
ความเป็นผู้นำของเขาเลย หรืออาร์ม ที่มีความกระตือรือร้น
มากขึ้น สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนอีกอย่างหนึ่งคือ พวกเขา
สนใจเรียนมากขึ้น มีผลการเรียนดีขึ้น และมีบทบาท
มากขึ้นในเรื่องวิชาการ เพราะรู้สึกมั่นใจและภูมิใจใน
ตัวเองว่าพวกเขาก็ทำได้ ใช้ความรู้ได้

อาจกล่าวได้ว่าการทำโครงการของนักศึกษา
ครั้งนี้ อาจารย์ณัฐภรณ์ เจริญธรรม ที่ปรึกษาโครงการ
มีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุนการทำงานของลูกศิษย์
อย่างมาก ทั้งช่วยชี้แนะแนวทางการทำงานโครงการใน
เบื้องต้น ทั้งจัดประชุมทีมงาน ตลอดจนช่วยวางแผน
งานต่างๆ แม้กระทั่งเป็นพี่เลี้ยงลงพื้นที่เพื่อประสาน
ผู้บริหารโรงเรียน และผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องใหม่
สำหรับนักศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้สามารถ
ดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ด้วยตัวเองจนเกิดผลสำเร็จได้

“การทำงาน” เปลี่ยน “คน”

หากถามว่า “แรงบันดาลใจในการทำโครงการนี้คืออะไร” คำตอบที่ได้รับจาก นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จะแตกต่างจากนักศึกษาทีมอื่นๆ เพราะเหตุผลของพวกเขาคือ “อยากย้ายสาขาให้ผ่านครับ” แม้ความตั้งใจแรก จะเป็นเช่นนั้น แต่ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการลงมือทำโครงการ นำไปสู่ “ความเปลี่ยนแปลง” เชิงบวก ที่ทำให้พวกเขารู้สึกภาคภูมิใจ

เสกสรรค์ ต้นสีเปลือย หรือ “อ๋ม”

แรกๆ ก็หวังเพียงว่าขอให้ย้ายสาขาผ่าน แต่เมื่อทำไป ก็ได้เรียนรู้ นับตั้งแต่การนำเสนอโครงการต่อคณะกรรมการ ยิ่งผ่านเข้ารอบ 20 ทีมด้วย แล้ว นั่นคือแรงกระตุ้นที่ทำให้พวกผมอยากทำงานต่อไป และก็ได้เรียนรู้ สิ่งใหม่ๆ จากเพื่อนๆ ทำให้การเรียนในวิชาของเราสนุกมากขึ้น

แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวเอง เมื่อก่อนผม ชี้แจงดีมาก แต่เมื่อต้องมารับหน้าที่หัวหน้าโครงการ ทำให้ผมต้องมีความ รับผิดชอบมากขึ้น ต้องคอยโทรศัพท์ตามเพื่อนให้มาทำงาน ติดตามงานทุก อย่าง จนรู้สึกได้ว่าความชี้แจงของผมน้อยลง ที่สำคัญผมมาเรียนที่นี่ตั้งแต่ ปี 1 ถึงปี 2 ผมไม่เคยมีเพื่อนเลย ไม่คุยกับใครเลย เพราะไม่ค่อยไว้ใจใคร แต่การได้มาทำโครงการนี้ ทำให้ผมรู้จักเพื่อนๆ ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน มีเพื่อนมากขึ้น กล้าคุยกับคนที่เราไม่รู้จัก

ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ผมได้มีโอกาสร่วมงานกับหน่วยงานราชการ ต้อง ติดต่อประสานงานกับโรงเรียน ชุมชน อบต. และตำรวจ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผม รู้สึกเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น เพราะได้ใช้ความสามารถของตัวเอง การทำกิจกรรม นี้แม้ทำแล้วจะเหนื่อย แต่ผมก็ภาคภูมิใจที่ได้ทำ

พิชิตพล มิกขุนทด “อาร์ม”

จากเดิมที่ไม่ค่อยสนใจการเรียนเลย การทำโครงการนี้ทำให้ผมต้องไขว่คว้าหาความรู้ใส่ตัวมากขึ้น เพราะต้องนำวิชาความรู้ในสาขาวิชาที่เรียนมาใช้ในการทำโครงการหลายด้าน ทั้งการเก็บสถิติความเร็ว การเก็บข้อมูล การวางแผนการทำงาน การออกแบบจราจร

ความรู้ที่พวกผมนำมาใช้ในโครงการนี้ พวกผมเคยเรียนมาในเทอมที่แล้ว ข้อดีคือทำให้ผมจำได้ดีขึ้น หรือถ้าลืมไปแล้วก็ได้เปิดหนังสือดูอีกครั้งว่าหลักการหรือสูตรต่างๆ เป็นอย่างไร ความรู้ที่นำมาใช้ เช่น ตอนเก็บข้อมูลก็นำวิชา Survey มาใช้ด้วย เพื่อหาระยะความปลอดภัย ในกรณีที่ต้องการติดตั้งป้าย เพราะต้องคำนวณหาระยะความปลอดภัยของรถที่ขับมาจะมองเห็นป้าย การชะลอรถ หรือเบรกรถ เป็นต้น

นอกจากนี้พวกผมยังนำความรู้ในเรื่อง AutoCAD สำหรับเขียนแบบให้ฝ่ายอาคารและสถานที่พิจารณาในการติดตั้งป้ายและใช้ Dragon's Teeth แต่สำหรับเรื่องการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและหน่วยงานนั้น ผมอยากบอกว่า “เป็นความรู้ใหม่ล้วนๆ ครับ”

โครงการหนูๆ ปลอดภัยไว้ใจถนนหน้าโรงเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ
อาจารย์ณัฐภรณ์ เจริญธรรม

หัวหน้าโครงการ
นายเสกสรรค์ ต้นสีเปลือย

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายณัฐนาท ขวาลา
2. นายชินกฤต เจริญธรรม
3. นายวรัญญู แก้วเกิด
4. นายศรัณย์ ฉิมงาม
5. นายพิชิตพล มิกขุนทด
6. นายวัชรพงษ์ ก้าววงศ์

เกี่ยวกับ

โครงการ “กล้าใหม่...ไฟรู้”

โครงการ “กล้าใหม่...ไฟรู้”

เป็นหนึ่งในกิจกรรมเพื่อสังคมที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนไทยทุกระดับการศึกษาทั่วประเทศได้มีโอกาสแสดงความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้การทำงานเป็นทีม และทำประโยชน์ให้กับสังคมผ่านกิจกรรมการแข่งขันที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงชั้นเรียนและช่วงวัย ผ่านการแข่งขัน 3 ประเภท ได้แก่

1. การแข่งขันวาดภาพระบายสี ระดับประถมศึกษา เป็นการแข่งขันที่เปิดโอกาสให้น้องๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 รวมกัน 6 คน แสดงฝีมือวาดภาพระบายสีบนแผ่นเฟรมขนาดใหญ่ 2 คูณ 3 เมตร ภายใต้อำนาจและระยะเวลาที่กำหนด
2. การแข่งขันตอบคำถาม ระดับมัธยมศึกษา เป็นการประลองความรู้ ความสามารถในเชิงวิชาการ และความรู้รอบตัว ของทีมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2 คน และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 คน รวม 4 คน
3. การแข่งขันโครงงานเพื่อชุมชนที่เรียกว่า “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ระดับอุดมศึกษา

การแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน”

สำหรับการแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ระดับอุดมศึกษา แต่ละสถาบันการศึกษาสามารถส่งโครงการแข่งขันได้ไม่จำกัดจำนวนทีม และแต่ละทีมที่สมัครเข้าร่วมแข่งขันสามารถมีสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมของโครงการที่นำเสนอได้ไม่จำกัดจำนวนคน โดยโครงการที่นิสิตนักศึกษาส่งเข้าร่วมการแข่งขันต้องเป็นโครงการเพื่อชุมชนใดชุมชนหนึ่ง และโครงการที่เสนอจะต้องแสดงให้เห็นถึงผลกระทบในเชิงสร้างสรรค์ต่อคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของชุมชนนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นชุมชนในท้องถิ่นชนบท หรือในเขตเมือง รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการอยู่ร่วมกันของชุมชน และต้องแสดงให้เห็นถึงแผนการดำเนินงาน และจัดทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม คุณภาพชีวิต คุณภาพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติประการใดประการหนึ่ง หรือในลักษณะบูรณาการ

รูปแบบการแข่งขัน

รอบคัดเลือกรอบที่ 1

คณะกรรมการจะพิจารณาโครงการที่ส่งเข้าร่วมแข่งขันจากทั่วประเทศและคัดเลือก 40 โครงการเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 2 โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนรอบคัดเลือกรอบที่ 1 ดังนี้

- ความคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์
- ความสมบูรณ์ และความเป็นไปได้ของแผนโครงการ
- ประโยชน์ และความยั่งยืนที่เกิดกับชุมชน
- แผนการจัดการโครงการ และการใช้งบประมาณ

รอบคัดเลือกรอบที่ 2

ทีมนิสิตนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 2 จำนวน 40 ทีม จะต้องส่งตัวแทนมานำเสนอโครงการต่อคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการจะคัดเลือก 20 โครงการเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 3

รอบคัดเลือกรอบที่ 3

ทีมนิสิตนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 3 จำนวน 20 ทีม จะได้รับงบประมาณทีมละ 75,000 บาท เพื่อนำไปดำเนินการตามโครงการที่นำเสนอ โดยคณะกรรมการจะกำหนดระยะเวลาการติดตามผลการดำเนินงานโครงการให้แต่ละทีมทราบ และในที่สุดคณะกรรมการจะพิจารณาคัดเลือก 3 ทีม เพื่อเข้าสู่การแข่งขันรอบชิงชนะเลิศ

รอบชิงชนะเลิศ

ทีมนิสิตนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบชิงชนะเลิศจำนวน 3 ทีม จะต้องส่งตัวแทนมานำเสนอโครงการต่อหน้าคณะกรรมการ เพื่อชิงรางวัลชนะเลิศ และรองชนะเลิศอันดับที่ 1 และ 2 ส่วนอีก 17 ทีม จะได้รับการลงคะแนนจากพนักงานไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำหรับทีมที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะได้รับรางวัล “ขวัญใจไทยพาณิชย์”

รางวัล

รางวัลชนะเลิศ

ถ้วยรางวัลพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ของรางวัลมูลค่า 400,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
ทุนการศึกษาสำหรับทีมนักศึกษา 400,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
ของรางวัลมูลค่า 70,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่ง

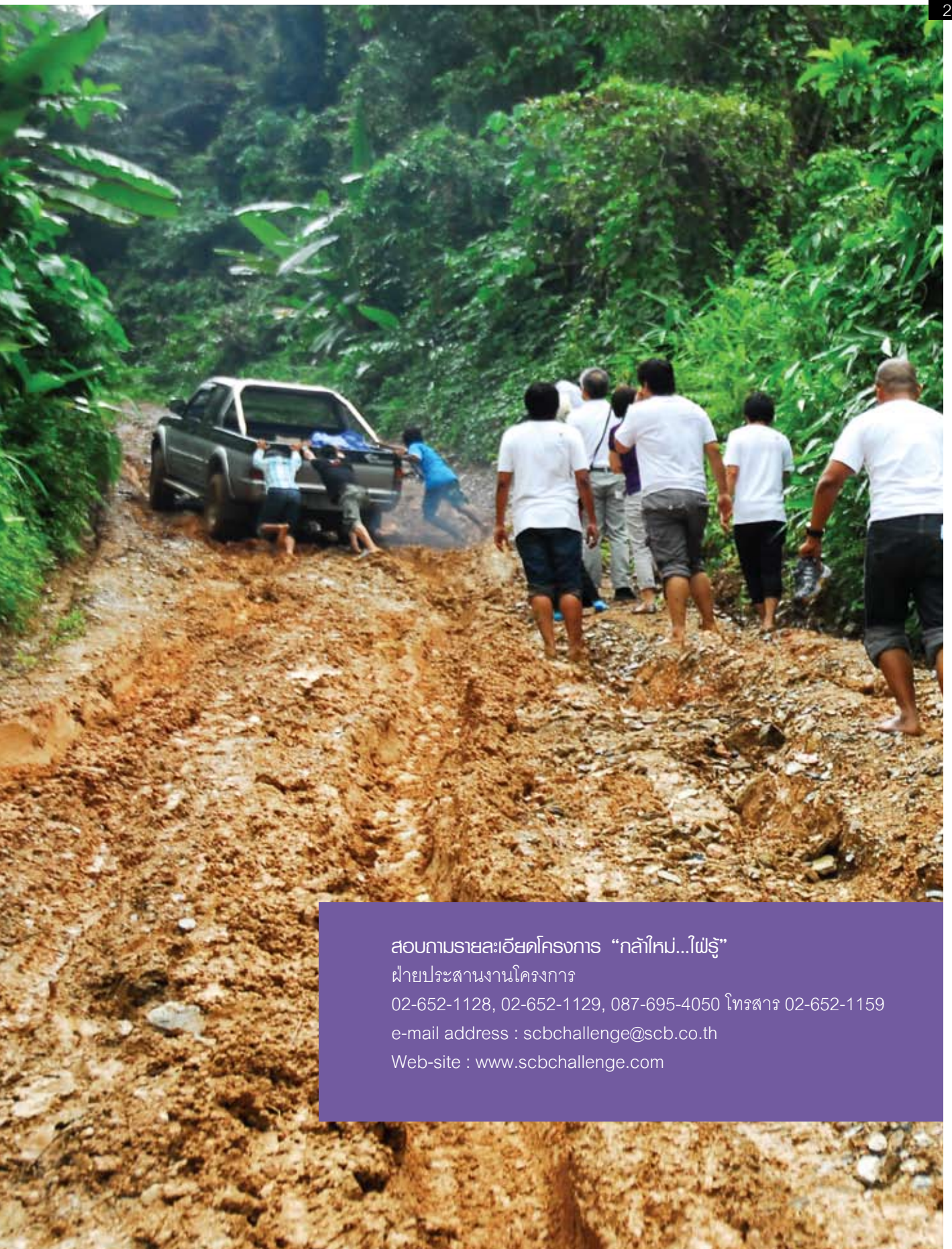
ของรางวัลมูลค่า 200,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
ทุนการศึกษาสำหรับทีมนักศึกษา 200,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
ของรางวัลมูลค่า 40,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัลรองชนะเลิศอันดับสอง

ของรางวัลมูลค่า 100,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
ทุนการศึกษาสำหรับทีมนักศึกษา 100,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
ของรางวัลมูลค่า 20,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัล “ขวัญใจไทยพาณิชย์”

ของรางวัลมูลค่า 100,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
ทุนการศึกษาสำหรับทีมนักศึกษา 100,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
ของรางวัลมูลค่า 20,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

สอบถามรายละเอียดโครงการ “กล้าไหม...ไฟรู้”

ฝ่ายประสานงานโครงการ

02-652-1128, 02-652-1129, 087-695-4050 โทรสาร 02-652-1159

e-mail address : scbchallenge@scb.co.th

Web-site : www.scbchallenge.com

รายชื่อโครงการที่ส่งเข้าแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 5

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
1	सानฝัน เต็มเต็ม อนาคต	โรงเรียนคาราสุมทบริหารธุรกิจ		ชลบุรี
2	4 ความดี 4 ต้นกล้า อาสาพัฒนาชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา		สงขลา
3	ชุมชนพอดี บ้านแม่ทรายพอใจ น้อมนำคำสอน ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยแม่ใจ	แพร่ เฉลิมพระเกียรติ	เชียงใหม่
4	จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีพลังงานทดแทนเพื่อลดภาวะโลกร้อน	มหาวิทยาลัยแม่ใจ	แพร่ เฉลิมพระเกียรติ	เชียงใหม่
5	กล้าน้อยต้นใหม่ใส่ใจสังคม ด้วยแนวคิดการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี	เชียงใหม่	นครศรีธรรมราช
6	ชุมชนอาสา พัฒนาคุณภาพชีวิต ผลิตภัณฑ์ชีวภาพ	วิทยาลัยนครราชสีมา		นครราชสีมา
7	ชุมชนต้นแบบ:การพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบยั่งยืนบนพื้นฐานความพอเพียง	มหาวิทยาลัยรังสิต		กรุงเทพฯ
8	คลินิกในบ้าน เพื่อคนไทยสุขภาพดีอย่างยั่งยืนด้วยการพึ่งพาตัวเอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
9	สร้างโปงเทียม ต่อลมหายใจสัตว์ป่า	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต		กรุงเทพฯ
10	สอนอาสาแบ่งปันรอยยิ้ม	เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		กรุงเทพฯ
11	สอนอาสาปันฝันวันเด็ก	เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		กรุงเทพฯ
12	สอนอาสาสร้างเพื่อน้องปี 2	เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		กรุงเทพฯ
13	เทคโนโลยีการอบแห้งอย่างง่ายสำหรับอุตสาหกรรมครัวเรือน	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา		ยะลา
14	พลังงานน้ำผลิตไฟฟ้าขนาดเล็ก สบายใจ ชุมชน ใส่ใจสิ่งแวดล้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา		ยะลา
15	สังจะออมทรัพย์เพื่อการเรียนรู้ สู่ปฏิบัติการชุมชนบ้านป่าคอก อ.กลาง จ.ภูเก็ต	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต		ภูเก็ต
16	ธนาคารปู-ดำ เพื่ออาหารชุมชนตามแนวทางโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านป่าคอก อ.กลาง จ.ภูเก็ต	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต		ภูเก็ต
17	แบ่งปันน้ำใจสู่ชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี		สุราษฎร์ธานี
18	ตะกร้าความรู้สู่ชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี		เพชรบุรี
19	สร้าง สาน สืบ สุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
20	กีฬาสัมพันธ์ ครั้งที่ 7	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	รังสิต	กรุงเทพฯ
21	แสงเทียนนำทาง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
22	ค่ายนี้เพื่อน้องเตรียมพร้อมสู่มหาวิทยาลัย ครั้งที่ 32	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
23	ค่ายอัจฉริยภาพทางวิทยาศาสตร์ ปี 2	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
24	ลานธรรมร่วมใจ พัฒนาชุมชน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี		นครราชสีมา
25	การทำปุ๋ยหมักน้ำจากหอยเชอรี่ (ประสานการเรียนรู้สู่เศรษฐกิจพอเพียง)	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย		กรุงเทพฯ
26	ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ สร้างน้ำใสให้ชุมชน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
27	ส่งเสริมภูมิปัญญา สานตะกร้าผักตบชวาลดภาวะโลกร้อน	มหาวิทยาลัยนเรศวรพระเยา		พะเยา
28	ร่วมพลังใจสามัคคี...เพื่อสร้างร้านค้าสวัสดิการชุมชนในการเสริมรายได้ที่ดีของชุมชนปราแ	มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา		ยะลา
29	ปุ๋ยหมักชีวภาพพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนคืนรายได้ให้กับชาวบ้าน	วิทยาลัยราชพฤกษ์		นนทบุรี
30	เพราะเห็ด	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
31	บ้านนี้แยก แยะแต่ไม่ยุ่งยาก	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
32	กล้าใหม่บนท้องฟ้า: เสริมสร้างความรู้ทางอาหาร (ข้าวเหนียว) ชุมชน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เฉลิมพระเกียรติ สกลนคร	กรุงเทพฯ
33	ศูนย์สามวัยไทยเข้มแข็งสู่พุทธะก่อให้เกิดความยั่งยืน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	ปราจีนบุรี	ปราจีนบุรี
34	ค่ายอาสา พัฒนาชนบท	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย		กรุงเทพฯ
35	สร้างสรรค์วรรณกรรมของเยาวชนจากห้องเรียนธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช		นครศรีธรรมราช
36	วัฒนธรรมเพลงบอก-หนังลุง-โนราห์ภูมิปัญญาบักได	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช		นครศรีธรรมราช
37	ร้านของฝากจันทบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
38	โครงการคนรุ่นใหม่เพื่อแม่ น้ำใจ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
39	แก้ว ชองจันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	ตรัง	สงขลา
40	การก่อตั้งธุรกิจผลิตและจำหน่ายไม้กวาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์		อุดรดิษฐ์
41	ชุมชนนำอยู่ รู้รักสามัคคี ของดีนาแคสุขแท้ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี		นครราชสีมา
42	ฆ่าด้วยธรรม	มหาวิทยาลัยจามคำแหง		กรุงเทพฯ
43	ชุมชนสะอาดสุขภาพแข็งแรง	มหาวิทยาลัยนเรศวรพระเยา		พะเยา
44	แห่งถ่านสมุนไพรสร้างอาชีพชุมชนบ้านแม่กานาไร่เดียว	มหาวิทยาลัยนเรศวรพระเยา		พะเยา
45	ส่งเสริมพัฒนาการให้บริการของโรงอบสมุนไพรบ้านแม่เย็น	มหาวิทยาลัยนเรศวรพระเยา		พะเยา
46	นิสิตพัฒนาใจอาสา พัฒนาดันกล้าสู่สังคม	มหาวิทยาลัยนเรศวรพระเยา		พะเยา
47	แปรสภาพวัตถุอันตรายชาติสู่สมุนไพรสร้างอาชีพ ชุมชนบ้านดอนแก้วด้วยเทคนิคความพอเพียง	มหาวิทยาลัยนเรศวรพระเยา		พะเยา
48	ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพจากหอยเชอรี่	มหาวิทยาลัยนเรศวรพระเยา		พะเยา
49	ผักปลอดสารพิษ ที่บางเหียง	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่		สงขลา
50	มนต์เสน่ห์ ตลาดน้ำคลองแหวัฒนศิลป์ ถิ่นใต้	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่		สงขลา
51	บ้านมอญนำอยู่ ตามวิถีพอเพียง	มหาวิทยาลัยพายัพ		เชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
52	หมอน้อย กับชีวิตที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
53	เตียงนอนมหัศจรรย์ นวัตกรรม สุขภาพดี พืชตยุงร้าย ห่วงไกลไข้เลือดออก	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
54	ค่ายคืนปัญญาสู่มาตุภูมิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ		กรุงเทพฯ
55	พัฒนาการจัดการที่ยั่งยืนสู่นบ้านวังวารี	สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น		กรุงเทพฯ
56	น้ำป๋วยหมักชีวภาพ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	สุพรรณบุรี	พระนครศรีอยุธยา
57	ชุมชนร่วมใจลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ณ ชุมชนบ้านแม่กาไทยหว่าก หมู่ที่ 17 ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา	มหาวิทยาลัยนเรศวรพะเยา		พะเยา
58	ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วน ต.พังงู อ.หนองหาน จ.อุดรธานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี		อุดรธานี
59	จิตบำเพ็ญเพื่อสังคม ฝึกชุมชนทำบัญชีครัวเรือน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
60	น้องสุนัข น้องแมว ถูกทอดทิ้ง	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
61	บ้านแห่งรัก พุ่มพักด้วยการทำความดี	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
62	วิถีธรรม วิถีไทย แบ่งปันน้ำใจ เพื่อสังคมไทยสุขอย่างยั่งยืนเฉลิมพระเกียรติ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
63	ส่งเสริมการพัฒนาภายใน สู่ใจสาธารณะ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
64	สายใยรักจากลูกสู่มแม่	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
65	ชุมชนพี่ให้น้อง	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
66	ก่อนน้ำกินฟ้า ก่อนปลากินดาว ร่วมรณรงค์รักโลก	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
67	ธนาคารเพื่อการแบ่งปัน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
68	สุขแท้ด้วยปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างจิตสาธารณะ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
69	ห้องสมุดสุขใจเพื่อมอบให้น้องๆ คลองเตย	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
70	พลิกพื้นที่ "จาร์ต" สู่วิถีการอนุรักษ์ป่า	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ลำปาง	กรุงเทพฯ
71	การละเล่นพื้นบ้าน สาส์นสัมพันธ์คนสามวัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	สกลนคร	สกลนคร
72	คนของพระราชร่วมใจสานสายใยสู่ชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา		สงขลา
73	เครื่องกรองน้ำสะอาดสำหรับครัวเรือน	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย		ขอนแก่น
74	หมู่บ้านปลอดขยะ	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย		ขอนแก่น
75	สร้างแกนนำเยาวชน รัตนศรีโรคเอดส์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย		ขอนแก่น
76	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย หย่าบุหรี่ด้วยยอดสะเดา ประจำปี 2553	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย		ขอนแก่น
77	หญ้าแฝกมหัศจรรย์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย		ขอนแก่น
78	ออมสิน ออมสุข	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย		ขอนแก่น
79	ปลูกป่า อดโลกร้อน ถวายแด่พ่อหลวง	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย		ขอนแก่น
80	ค่ายเยาวชนไทยใส่ใจภาวะโลกร้อน รุ่นที่ 2	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร		ชลบุรี
81	ศิลปะสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์บ้านเชียง เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชน	วิทยาลัยสันตพล		อุดรธานี

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
82	โอบอุ้มความฝัน สู่การสร้างสรรค์ ประสบการณ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	สุพรรณบุรี	พระนครศรีอยุธยา
83	แต่งแต้มความฝัน สู่คืนวันที่พัฒนา ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	สุพรรณบุรี	พระนครศรีอยุธยา
84	ปลูกกล้า...ปลูกรัก...ปันน้ำใจ... สร้างฝันใหม่ให้ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	สุพรรณบุรี	พระนครศรีอยุธยา
85	วัยมันส์ เมล็ดพันธุ์พอเพียง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	สุพรรณบุรี	สุพรรณบุรี
86	สุรินทร์ วัยใจ No Aids	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี	สุรินทร์	ราชบุรี
87	สื่อสร้างสรรค์ พื้นที่สิ่งแวดล้อมใหม่ให้สังคม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต		กรุงเทพฯ
88	หนูๆ ปลอดภัย ไว้ใจถนนหน้าโรงเรียน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี		นครราชสีมา
89	ออมสุขภาพ ออมเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต		กรุงเทพฯ
90	เศษกระดาษ SAVE MY WORLD	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
91	สร้างเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
92	ธนาคารขยะเพื่อชุมชน ส่งเสริมประชาชน คัดแยกขยะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี		เพชรบุรี
93	เยาวชนจิตอาสา เพื่อพัฒนาคน สังคม สร้างชุมชนตามรอยพ่อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี		เพชรบุรี
94	อาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่		เชียงใหม่
95	ดูแลสุขภาพด้วยแพทย์แผนไทยประยุกต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา		กรุงเทพฯ
96	ผักปลอดภัยแบบเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	ลำปาง	ลำปาง
97	รักสุขภาพ รักษาสิ่งแวดล้อม	วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ		กรุงเทพฯ
98	การศึกษา สร้างคน สร้างชาติ	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง		เชียงใหม่
99	ผลิตภัณฑ์กระดาษ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย		สงขลา
100	การสกัดน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มมูลค่าด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย		นครศรีธรรมราช
101	Krajud save the world	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย		นครศรีธรรมราช
102	เติมฝัน วันหมอกหนาว	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง		เชียงใหม่
103	เพิ่มมูลค่าขยะ ให้เป็นเงิน ตะกร้าสานจาก กล่องเครื่องดื่ม โรงเรียนท่าทรายประชา อุปถัมภ์ อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
104	ตุ๊กตาคารบูรหอม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
105	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเปลือก	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
106	PAPER for BLIND	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
107	ฟื้นฟูสวนเกษตรศิลป์ ถิ่นบางศรีราษฎร์ สร้างเศรษฐกิจชุมชน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
108	ชุมชน ดร.ขยะ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
109	Read Me-Please !!	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
110	ชุมชนยั่งยืน พลิกฟื้นเศรษฐกิจพอเพียง (ชุมชนบ้านศรีวัง)	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
111	ทอยส์ แคมป์ ค่ายผลิตภัณฑ์ของเล่นเพื่อ การเรียนรู้สำหรับเด็ก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร		กรุงเทพฯ

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
112	ตรวจสอบสุขภาพการเงินของชุมชน (ชุมชนเคหะคลองหก อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี)	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย		กรุงเทพฯ
113	ชวนชาวกำเนิด ก่อเกิดมูลค่า สานต่อนางฟ้า รู้ค่าพอเพียง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
114	ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมบ้านศรีวัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช (ใต้ใหญ่)	นครศรีธรรมราช
115	Three in One (3 แผนพัฒนาผู้ 1 โครงการ)	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
116	ชยะสร้างสุข ร่วมสร้างสรรค์ เสริมพลังให้กับชุมชน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	ชุมพร	ชุมพร
117	ไทยพานิชย์ก่อร่าง มหาลัยร่วมสร้าง โรงเรียนร่วมใจ สายใยผูกพัน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	นครราชสีมา	นครราชสีมา
118	ส่งเสริมอาชีพนาวิสัยวัด	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	นครราชสีมา	นครราชสีมา
119	ปลูกจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม รักษาสุขภาพ และ ลดรายจ่ายในครัวเรือน ด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน ใน ต.ท่าค้อ อ.เมือง จ.นครพนม	มหาวิทยาลัยนครพนม		นครพนม
120	การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแบบยั่งยืนในหมู่บ้าน และโรงเรียนบ้านขามเฒ่ากุดข้าวปุ้น (ราษฎร์อุทิศ) ต.ขามเฒ่า อ.เมือง จ.นครพนม	มหาวิทยาลัยนครพนม		นครพนม
121	พัฒนาพื้นที่รกร้างเพื่อสร้างศูนย์สืบสาน ประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนภูไท ณ บ้านดงติว	มหาวิทยาลัยนครพนม		นครพนม
122	ผ้าบาติกสำเภาทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช (ใต้ใหญ่)	นครศรีธรรมราช
123	กลุ่มปानเราชาข้าวพอง เม็ดมะม่วงหิมพานต์	โรงเรียนคาราสุมุทบริหารธุรกิจ	นครศรีธรรมราช (ใต้ใหญ่)	ชลบุรี
124	กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช (ใต้ใหญ่)	นครศรีธรรมราช
125	หัตถกรรมพื้นบ้านจากกะลามะพร้าว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช (ใต้ใหญ่)	นครศรีธรรมราช
126	ไต้ปลาสำเร็จรูป	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช (ใต้ใหญ่)	ตรัง
127	ผ้าชิ้นใหม่งาม สืบสานวัฒนธรรม ตามรอยเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์		อุดรดิตถ์
128	พืชผักหมุนเวียน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	ลำปาง	ลำปาง
129	แบ่งปันปันความรู้สู่ชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา		นครราชสีมา
130	แบ่งฝัน ปันน้ำใจ สร้างนิสัย ให้พอเพียง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม		กรุงเทพฯ
131	มมส. ร่วมใจห่วงใยชุมชน (หนึ่งคณะ หนึ่งหมู่บ้าน)	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
132	แบ่งปันรอยยิ้ม ครั้งที่ 5	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		กรุงเทพฯ
133	พืชสมุนไพรเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	ลำปาง	ลำปาง
134	กล้าใหม่สร้างสรรค์ชุมชน กลมกลืน วัฒนธรรม นำสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์		กรุงเทพฯ

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
135	ปุยอัดเม็ดในยุคเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	ลำปาง	ลำปาง
136	SEE "YOU"	มหาวิทยาลัยศรีปทุม		กรุงเทพฯ
137	ถ่านผักตบชวาพลังงานสีเขียว รักษ์สิ่งแวดล้อม	วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม		กรุงเทพฯ
138	ฟาร์มพอเพียง (SUFFICIENCY FARM)	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
139	อาสาเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสการบรมราชาภิเษกปีที่ 60 และเฉลิมพระชนมพรรษา (อาสาทำความดีเพื่อพ่อ ครั้งที่ 4)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์		นครปฐม
140	ศึกษาและเฝ้าระวังเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาลำน้ำแม่ควาโดย กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน อ.เมือง จ.เชียงใหม่	มหาวิทยาลัยพายัพ		เชียงใหม่
141	ต้นกล้าอาสาพัฒนาระบบการจัดการข้าวอย่างสากลทวปีแบบนิสิตสัมพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	สกลนคร	สกลนคร
142	แนวกันไฟดอยคำ จุดกำเนิดแห่งพืชสวนโลก	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นจังหวัดเชียงใหม่	สันผักหวาน	เชียงใหม่
143	การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนกับ "คลองมหาสวัสดิ์"	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์		นครปฐม
144	ชุดบ่อ...เลี้ยงปลา...พึ่งพาตนเอง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
145	เล็กนุรี เล็กจน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
146	กล้าน้อย พัฒนา เสริมสร้าง ต.เกาะจันทร์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
147	อาสาเรียนรู้ชุมชน เดินตามรอยพ่อ รักรักษาโลก สืบสานวัฒนธรรม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
148	สร้างจิตวิญญาณปลูกฝังประชาธิปไตยในชุมชนบางสระแก้ว	วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า	จันทบุรี	จันทบุรี
149	เห็นโคนน้อยเขาแต่ได้	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	ลำปาง	ลำปาง
150	เปลือกกุ้งสร้างสุขสู่เศรษฐกิจที่ยั่งยืนบนพื้นฐานความพอเพียง	วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า	จันทบุรี	จันทบุรี
151	คุณธรรมนำชีวิต...สู่วิถีพอเพียง	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้		นครศรีธรรมราช
152	เปลี่ยนหยอยเชอร์รี่ให้เป็นไข่เค็มสมุนไพรความเค็มต่ำพอกเปลือกฟางข้าว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	สกลนคร	สกลนคร
153	"ปริก" ภูมิทัศน์ชุมชนบนความพอเพียงสู่การเรียนรู้วิถีไทยมุสลิม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	สงขลา	สงขลา
154	สานคล้า สานสัมพันธ์ สานทรัพยากรชีวภาพในชุมชนอย่างยั่งยืน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
155	ระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการใช้น้ำอย่างยั่งยืน	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
156	เกษตรสมัยใหม่ สรรค์สร้างชุมชน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
157	ได้เดือนเพิ่มมูลค่า พัฒนาสิ่งแวดล้อมพร้อมเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
158	การจัดการขยะในชุมชน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงราย	เชียงราย
159	เรียนรู้ร่วมกัน สืบสานวิถีเกษตรกรรมยั่งยืนของชุมชนชาวนา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กำแพงแสน	กรุงเทพฯ

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
160	สืบสานภูมิปัญญา ส่งเสริมพัฒนา สมุนไพรพื้นบ้าน สู่อุปกรณ์ชุมชน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
161	ปั้นดินสร้างอาคาร ปั้นงานสร้างชุมชน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
162	ข้าวแต่นคนเมืองสร้างรายได้ที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	ลำปาง	ลำปาง
163	รักษ์เกียปสาน สืบสานถิ่นกำเนิด บ่อเกิด วัฒนธรรมมอญ	มหาวิทยาลัยรังสิต		กรุงเทพฯ
164	สร้างฝัน ปันรัก สู่บ้านเมตตา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน		สุรินทร์
165	จัดการความรู้เชิงบูรณาการ เพื่อพัฒนา หอพักชุมชนคลองหนองเหล็ก	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์		พิษณุโลก
166	บูรณาการความรู้สู่เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
167	สร้างจิตสำนึกแก่เกษตรกรชาวมอง พื้นบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ ชายฝั่งบริเวณอ่าวตงเมือง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี	วิทยาลัยตาปี		นครศรีธรรมราช
168	สานฝันวันใหม่...สู่น้องๆ ชับผาสุข	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ		กรุงเทพฯ
169	ชุมชนจักรพงษ์กับการพัฒนาการศึกษา ทางเลือกภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		กรุงเทพฯ
170	SCB ฟางข้าวที่ไร้ค่าเพิ่มคุณค่าด้วยฝีมือ	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
171	หมู่บ้านก้าวหน้า "ชุมชนปลาแก้วไกล"	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์		สกลนคร
172	สามเมืองเบญจรงค์ จากองค์ความรู้ที่ สูญหาย กลับกลายเป็นความยั่งยืน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	วาสุกรี	สุพรรณบุรี
173	หนอนข้าวภาพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่		เชียงใหม่
174	ขยะ (บุญ)	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี		กรุงเทพฯ
175	3 Changes 3 Sustainable...3 ฤดู สู่อุป แห่งความยั่งยืน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		เชียงใหม่
176	ตลาดผัก	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น		เชียงใหม่
177	นำชุมชนพอเพียง นำโรงเรียนพอดี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
178	ข้าวควมมอญ	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น	สันผักหวาน	เชียงใหม่
179	มรดกภูมิปัญญาล้านนา สู่อุตสาหกรรม ชุมชน	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น		เชียงใหม่
180	กล้วยอบสมุนไพร	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น	แอร์พอร์ต	เชียงใหม่
181	เล่านิทานให้ลูก..ฟังเพื่อปลูกฝัง ความพอเพียง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
182	ปลูกฝังคุณภาพชีวิตจากต้นกล้า กลายเป็นไม้ใหญ่	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
183	ฮอริโมนพืชจากน้ำหมักผลไม้	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร	สกลนคร
184	ฉาก-แปลง-ผัก : ผัก-แปลง-ฉาก	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต		กรุงเทพฯ
185	รังใหม่กำเนิด ก่อเกิดรายได้สู่ชุมชน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
186	ปั้นฝัน หัตถกรรมปั้นมุกติดกระฉก	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น		เชียงใหม่
187	ลานสร้างสรรค์ สังคมสร้างสรรค์สุขภาพ ชุมชนบ้านโนนม่วง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
188	คืนความรู้ สู่อินก้านิด	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
189	ปลูกต้นศีลธรรม เติบโตเมล็ดพันธุ์ใหม่	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
190	ธรรมจาริก "คนรุ่นใหม่ หัวใจพุทธโธ" ครั้งที่ 3	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
191	สร้างบ้านให้ปลา...ด้วยประกายเงาที่ สุดปลายทางบางสิบหมื่นชุมชน บ้านแหลมแท่น	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
192	ผู้ก่อการดี สร้างแผนที่ ประกาศความดี ให้กับสังคม ถวายเป็นพระราชกุศลใน มหามงคลสมัยทรงเจริญพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
193	คืนชีวิตสู่ป่า พัฒนาต้นน้ำ ตามวิถีชีวิต พอเพียง เพื่อความยั่งยืนของบ้านแม่ทราย	มหาวิทยาลัยแม่ใจ	แพร่ เฉลิมพระเกียรติ	แพร่
194	เครื่องสีข้าวชุมชน ชนบทวิถี ที่พึ่งพาอย่าง ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
195	ขบวนการสีขาหนึ่งทาง พาพอเพียง	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
196	สามัคคี รวมพลัง สร้างสรรค์ชุมชน บ้านตาล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
197	เลี้ยงหอย กุ้ง ปลา ในระบบปิด เพื่อการ พัฒนาชีวิตชุมชนบ้านป่าไผ่ อย่างยั่งยืน	มหาวิทยาลัยแม่ใจ	เชียงใหม่	แพร่
198	ฮาร์เวสต์มูน Harvestmoon พูนสุข	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		กรุงเทพฯ
199	สหกรณ์...เพิ่มโอกาสเยาวชนวัดดอนจั่น	มหาวิทยาลัยพายัพ		เชียงใหม่
200	พลิกพื้นวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองด่าน ด้วยเทคโนโลยีพอเพียง	วิทยาลัยเชียงราย		เชียงราย
201	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงบูรณาการ บ้านป่าก่อ	วิทยาลัยเชียงราย		เชียงราย
202	ศ..คน กับ ศ..คนตรี	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		กรุงเทพฯ
203	Learning way!	สถาบันเทคโนโลยีไทย - ญี่ปุ่น		กรุงเทพฯ
204	ก่อร่างสร้างบ้านดิน สู่วิถีชุมชน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ศูนย์ลำปาง	ลำปาง
205	น้อมแนวทางพระมหาชนก บำรุง รักษา ชุมชนสู่การปลูกต้นศีลธรรม	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
206	ค่ายอาสาพัฒนาสร้างเสริมสุขภาพ บ้านวังลุง ต.ทอนหงส์ อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี	นครศรีธรรมราช	เชียงใหม่
207	สร้างโอกาส มอบความรู้ คู่คุณธรรม นำเศรษฐกิจพอเพียงสู่มูลนิธิบ้านเด็ก กำพำร้างและการกุศล บ้านบันนังสาเรง ต.บันนังสาเรง อ.เมือง จ.ยะลา	มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา		ยะลา
208	นวัตกรรมการวางแผนการจัดการป่า ชุมชนโนนทราย	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ		ศรีสะเกษ
209	ข้าวอินทรีย์...วิถีเกษตรกรไทยเพื่อความ ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงราย	เชียงราย
210	ธรรมชาติสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและเสริม รายได้แก่ชุมชน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา		ตาก
211	พรมเช็ดเท้า สืบสาน สร้างสรรค์ สามัคคี ชุมชน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	ลำปาง	ลำปาง

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
212	โรงละครคุณธรรมจากพี่สู่น้อง (D-Seniors)	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ลำปาง	ลำปาง
213	สร้างฝาย ถวายพ่อ สานต่อแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย		เลย
214	กล้าใหม่ไม่เรื้อน รู้สนุก รู้บูรณาการ	มหาวิทยาลัยนอร์กรุงเทพ		กรุงเทพฯ
215	บันไดเก้าขั้นสู่ก้าวที่ทัดเทียม	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	เชียงใหม่	เชียงใหม่
216	ตามรอยเกวียน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ปลุกกล้าความคิด สู่อิทธิพล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
217	ส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาสุขอนามัยชุมชนสู่ความยั่งยืน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ		กรุงเทพฯ
218	คุณภาพชีวิต...จากมูลค่าขยะ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
219	กอดน้ำ กอดป่า (คืนครอบครัวให้แม่น้ำ และป่า คืนภูมิปัญญาให้ชุมชน)	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	บึงกาฬ	อุดรธานี
220	คนรักสัตว์ ถ่ายทอดเทคโนโลยี สู่ผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	สุรินทร์	กาฬสินธุ์
221	ค่ายศิลปะอาสาพัฒนาโรงเรียนในชนบท	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
222	ใส่ใจเพื่อสุขภาพ จากห้องแล็บ สู่ชุมชน บ้านวังโพธิ์	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
223	กระแสน้ำแดนมรกต ผู้นำปราชญ์ แคว้นน้อย บูรณาการนำทีมชุมชน สายธารปัญญาของแผ่นดิน	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
224	มหาพรหมล้ำค่า สุธาราสองแคว แต่ปราชญ์เดินดิน นามถิ่นบ้านช่องแคบ	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
225	วิสาหกิจชุมชนเข้มแข็ง...ชาวตลาดเกษตร อยู่ได้อย่างยั่งยืน	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
226	ผักสด MUKA AGRO	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
227	แปรรูปมะพร้าวไทย...ก้าวไกลสู่สากล	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
228	อนุรักษ์วิถีชีวิต เปลี่ยนความคิดให้เป็นความจริงกับชุมชนบ้านปากลำปี่ลึก	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
229	ร่วมสร้างโอกาสให้ตลาดพืชผล เด็กมหิดล ชาวกล้าใหม่ ก้าวไปกับไทยพาณิชย์	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
230	ต้นกล้าแห่งความฝัน ร่วมแบ่งปัน วัฒนธรรม "รามัญห้วยเขย่ง แปลง ปรกาศความยั่งยืน	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
231	สถาบันการสร้างสรรค์ SCB สุขภาพดี ด้วยสมุนไพรแห่งชุมชน	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
232	บ้านช่องแคบ เขียวขจี ชุมชีวิไปกับ เทคโนโลยีไฮโดรโพนิคส์	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
233	คอนโดผัก	มหาวิทยาลัยศรีปทุม		กรุงเทพฯ
234	แปลงเกษตรสาธิตชุมชนทุ่งโป่ง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม		กรุงเทพฯ
235	สร้างฝายชะลอน้ำ ศูนย์อนุรักษ์ธรรมชาติ เจ็ดคต โป่งก้อนเส้า	มหาวิทยาลัยศรีปทุม		กรุงเทพฯ
236	แปลงเกษตรเพื่อน้อง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม		กรุงเทพฯ
237	ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนบ้านทุ่งโป่ง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม		กรุงเทพฯ

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
238	เทคโนโลยีสารสนเทศชุมชนการเคหะ ท่าทรายเข้มแข็ง	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
239	การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ตามศาสตร์การแพทย์แผนไทยประยุกต์	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง		เชียงราย
240	อนุรักษ์ป่าชายเลน บึงกันแนวชายฝั่ง	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ		กรุงเทพฯ
241	ชุมชนสุขภาพะ ด้วยวิถีเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
242	การพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชาวบ้าน น้ำดิบ (ฝายใต้ทรายแกดินเหนียวและ ฝายแก้มลิง)	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	ตาก	ลำปาง
243	พลังงานต้นกล้า พัฒนาชุมชน รวมพล คนรักน้ำ รักษาป่า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	กาฬสินธุ์	ขอนแก่น
244	วิถีป่า วิถีชีวิต วิถีชุมชน (ชุมชน บ้านเก่าร้าง อ.คลองหอยโข่ง จ.สงขลา)	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
245	ธนาคารขยะของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชนรูสะมิแล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	ปัตตานี	ปัตตานี
246	ชุมชนบ้านยาปีกับเกษตรไฮโดรโพนิกส์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์		สงขลา
247	พัฒนาชุมชนบ้านปากน้ำ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์		สงขลา
248	โรงเรียนสีเขียว สร้างชีวิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์		สงขลา
249	ส่งเสริมกะหรี่ปั๊ป สานฝันชุมชน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์		สงขลา
250	ฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมศิลปะมาลัยปัตตานี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์		สงขลา
251	ตานี้ถั่วขอ...ไปกับแสงแดด	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		กรุงเทพฯ
252	รณรงค์การใส่ใจอาหารให้ถูกสุขลักษณะ แก่ผู้ประกอบการร้านอาหารริมหาด บางแสน จ.ชลบุรี	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
253	พิพิธภัณฑน์เวศป่าชายเลน บางแสน-อ่างศิลา	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
254	ฟ.พัน ยิ้มสวยของชุมชน	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
255	ค่ายผู้นำเยาวชนสืบสานภูมิปัญญา ท้องถิ่นและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
256	ชุมชนสร้างสรรค์ แบ่งปันน้ำใจ ด้วยความ ห่วงใย จากใจบูรพา	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
257	ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการ ศึกษาและการสร้างรายได้ให้กับเยาวชน โรงเรียนวัดหนองบอนแดง อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
258	แถมฝัน บันยิ้มให้น้องๆ หนูๆ บ้านคลองพลู	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
259	หาความรู้ ใฝ่ความคิด เสริมสร้างชีวิตให้ แก่เด็กบ้านบางละมุง	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
260	ส่งเสริมการเรียนรู้ ถูกสุขลักษณะ มุ่งสู่ อนาคต	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	ขอนแก่น	ขอนแก่น
261	สรรสร้างสมุนไพรรักษาโรคให้ประจักษ์ อนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ก้าวไกลสู่วิสาหกิจ ชุมชนที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
262	กล้าไทย ใจสามัคคี ร่วมภาคีสร้างชาติไทย	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้		นครศรีธรรมราช
263	สื่อประเพณี สร้างคนดี สืบสานวัฒนธรรมชุมชน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
264	กำจัดขยะมูลฝอยปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชน ต.จรเข้สามพัน อ.คูทอง จ.สุพรรณบุรี	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น		ปทุมธานี
265	พัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ โรงเรียนท่าหลวงวิทยานุกูล อ.ท่าเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	วาสุกรี	สุพรรณบุรี
266	สานฝันแหล่งเรียนรู้เพื่อน้อง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	วาสุกรี	สุพรรณบุรี
267	BCNR ร่วมใจรับใช้สังคม สร้างสรรค์ชุมชนหนองรีสไต เลียวชนห่างไกลเกม	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี	ราชบุรี	สุรินทร์
268	กล้าใหม่ สอนน้อง	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
269	ตามรอยอรหันต์แบ่งปันประสบการณ์ สืบสานวัฒนธรรม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
270	มักคุเทศก์น้อย ตามรอยภูมิปัญญา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
271	กระเบื้องสวยด้วยงานสร้างสรรค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี		สุราษฎร์ธานี
272	สานฝันริมบึง ยั่งยืนด้วยมือเรา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	สุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี
273	ไหมเทียมก็สวยได้	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร		สกลนคร
274	สร้างงานและอาชีพให้ชุมชน (การผลิตปลาร้าผง)	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี		อุดรธานี
275	รั้วธรรมชาติด้านมหากัย	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
276	ฝายชะลอน้ำ ป่าชุมชนบ้านดอนมูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต		กรุงเทพฯ
277	ปุยหมักจากเศษอาหาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
278	ชุมชนยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
279	8+3 ฝายชะลอน้ำ คืนชีวิตสู่ธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
280	สานฝันปันใจ จากไทย-เยอรมัน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	ขอนแก่น	นครราชสีมา
281	ไบโอดีเซลพลังงานหมุนเวียนเพื่อชุมชน	วิทยาลัยเชียงราย		เชียงราย
282	สื่อสร้างสรรค์ สمانอันท์ชุมชน เพื่อองค์กราชน แผ่นดินไทย	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
283	ปุยชีวภาพจากมูลไส้เดือน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
284	ชุมชนต้นแบบสำหรับการพัฒนาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
285	ลูกบ้านนี้ พุดจากภาษาถิ่น กินขนมเส้นเล่นผีตาโม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์		เพชรบูรณ์
286	ฟื้นฟูอนุรักษ์ อารยธรรม ประเพณี ภาษา กูย	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ		ศรีสะเกษ
287	จังหวัดสร้างเศรษฐกิจชุมชน บ้านโนนสมบูรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ		ศรีสะเกษ
288	แพทย์ไทยอาสาพัฒนาสุขภาพชุมชนสู่ความยั่งยืน	วิทยาลัยแพทย์แผนไทย		อุบลราชธานี
289	เพาะเห็ดนางฟ้าเพื่อศรีหมวดเกล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
290	คิดอย่างไรให้พอเพียง	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
291	พี่สื่อสาร น้องสร้างสรรค์ โลกสดใส	มหาวิทยาลัยพะเยา		พะเยา
292	การพัฒนาวัสดุติบเหลือใช้ทางการเกษตรสู่การผลิตดินนาโน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์		อุตรดิตถ์
293	ยางยืดรักษาระดับความชื้นในสุขภาพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี		สุราษฎร์ธานี
294	ลิ้มตั้งชื่อ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		ลำปาง
295	ฟื้นฟู สืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ตำนานลานู เพื่อการท่องเที่ยวบ้านป่ายาง	วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน		แม่ฮ่องสอน
296	อเมซิ่ง หนังสือ	วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน		แม่ฮ่องสอน
297	เพิ่มมูลค่า พัฒนาลิตรภัณฑ์ผ้าทอมือโบราณ สืบสานชาวจันทน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
298	ต้นกล้าอาสาฬหมาสอนน้อง	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
299	แหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพรของคนชุมชนเมือง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
300	เยาวชน หัวใจบ้าน	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
301	พัฒนาร่วมใจ	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
302	จิตอาสา...พัฒนาบ้านเด็กอ่อนรังสิต	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
303	ก้าวที่กล้ากับวิสาหกิจชุมชนนินคมสงเคราะห์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
304	หยุดสารพิษ เปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ใช้น้ำหมักชีวภาพ	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
305	ธนาคารอาหาร สรรค์สร้างคนรู้ ก้าวสู่ชีวิตที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
306	สหกรณ์ปุ๋ยปลา สร้างคุณค่าสู่ชุมชน	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
307	ส่งเสริมการอ่านสร้างการเรียนรู้	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
308	สานความรู้...สู่โรงเรียนบ้านโคกเมา	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
309	"บวร" กล้าใหม่...พัฒนาป่าชุมชนบ้านควนไส	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
310	สร้างภูมิคุ้มกัน จัดสรรปันส่วน บัญชีครัวเรือน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนชาวบางขัน	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
311	แบ่งปันความรู้สู่บ้านเด็กกำพร้า	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
312	ชุมชนต้นแบบ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
313	1 ชุมชน 1000 กล้าลดภาวะโลกร้อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
314	สร้างรายได้จากการคัดแยกขยะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
315	น้ำยาล้างผ้า พารวย	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
316	ธนาคารขยะ ลดภาวะโลกร้อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
317	การตลาดพอเพียงเพื่อชุมชนเพียงพอ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
318	ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
319	น้ำปุ๋ยชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
320	น้ำยาล้างจานสูตรสมุนไพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
321	ถ่านแกลบและข้าวโพดอัดแท่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
322	ฟางข้าวเพิ่มมูลค่า ลดภาวะโลกร้อน รักษาสิ่งแวดล้อม เพื่ออาชีพเกษตรกร ต.บ้านกิวที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
323	การพัฒนาฐานเศรษฐกิจและทุนทาง วัฒนธรรมของชุมชนวัดพะโคะ	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่		สงขลา
324	ย้อนรอยวัฒนธรรมเขาทอง...เปิดมุมมอง ที่ยั่งยืน	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชา รักษ์		นครสวรรค์
325	บันรึกบันน้ำใจ สร้างกำลังใจให้น้อง และเพื่อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย		เลย
326	สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนา ศักยภาพการผลิตข้าวฮางชุมชนบ้านหอคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	บึงกาฬ	อุดรธานี
327	ที่จูงน้องพัฒนาความรู้เพิ่มพูนทักษะ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร	สกลนคร
328	รู้จัก รู้จ่าย ไม่รู้จน ณ.ต.เขาขาว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช	สงขลา
329	เยาวชนรู้คุณค่า ร่วมสืบสานมรดก... ธำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย		เลย
330	พัฒนาชุมชนพัฒนาสุขภาพอย่างยั่งยืน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
331	คุณธรรมค้ำจุน ชุมชนบ้านหนองขอน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
332	อย่าลืมน้อง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	วาสุกรี	สุพรรณบุรี
333	บ้านหันร่วมมือกันสร้างสวรรค์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
334	พอเพียงเพื่อน้อง	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
335	รักษ์วัด รักชุมชน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
336	ทฤษฎีใหม่ก้าวไกล เศรษฐกิจพอเพียง ก้าวหน้า กับ คลองมหาสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์		นครปฐม
337	ห้องสมุดเพื่อน้อง	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
338	สองฝั่งน้ำที่ กบวดีชุมชนริมคลองหนองเหล็ก	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์		พิษณุโลก
339	ช่วยเหลือสุนัขจรจัด	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		กรุงเทพฯ
340	ฝ่าย แฝก ทองเที่ยว ชุมชน ต้นน้ำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี		สุราษฎร์ธานี
341	กล้าใหม่ต้นอ่อน...ต่อยอดภูมิปัญญา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
342	นางฟ้าสัมพันธ์ สร้างสรรผลิตภัณฑ์ ชุมชนต้นแบบ สุขภาพพอเพียง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์		อุดรดิตถ์
343	สารสนเทศเพื่อการสนับสนุนการเรียน การสอน โรงเรียนบ้านน้ำริน	มหาวิทยาลัยพายัพ		เชียงใหม่
344	ร้อยวันพันฤดูกล้า คืบต้นไม้ให้แผ่นดิน : ชุมชนคนต้นน้ำ บ้านดินผา	มหาวิทยาลัยแม่โจ้		แพร่
345	เสน่ห์แห่งเปรต	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้		นครศรีธรรมราช
346	เล่นเกมส้อย่างสร้างสรรค์ วัยมันส์ในชุมชน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
347	น้ำหมักชีวภาพ ผักและผลไม้	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
348	โลกสามใบ...เชื่อมสายใยด้วย ใจถึงใจ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
349	ตลาดน้ำคลองแห วิถีชีวิตแบบไทยใส่ใจ อนุรักษ์วัฒนธรรม	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
350	ศูนย์เรียนรู้ชุมชนชุมชนสามแห่งแหล่ง ประวัติศาสตร์	มหาวิทยาลัยศิลปากร	วังท่าพระ	กรุงเทพฯ

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
351	ป้องกันอัคคีภัยแบบพึ่งพาตนเองชุมชน วัดดาวดึง	มหาวิทยาลัยศิลปากร		กรุงเทพฯ
352	ปฏิภูมิทัศน์ "หน้าบ้านน่าอยู่ ชุมชนน่ามอง" ชุมชนบ้านบาตร เขตพระนคร กรุงเทพฯ	มหาวิทยาลัยศิลปากร		กรุงเทพฯ
353	ปลูกสมุนไพรสวนครัวแนวตั้งชุมชนวัด เทพธิดาราม	มหาวิทยาลัยศิลปากร	วังท่าพระ	กรุงเทพฯ
354	ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างสรรค์ชุมชน ท่าทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์		อุดรดิตถ์
355	น้ำตาลโตนด ของดีเมืองสงขลา ควรค่า แก่การอนุรักษ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
356	แปรรูปเห็ด...สร้างงาน สร้างชีวิต สู่เศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
357	ปุ๋ยชีวภาพ สร้างเสริมเศรษฐกิจ สร้างชีวิต พอเพียง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
358	ชนเผ่าซาไกกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
359	นิคมสวนครัว ในรั้วเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์		อุดรดิตถ์
360	เผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรสู่ชนบท	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กำแพงแสน	นครปฐม
361	ผ้าขึ้นตีนจก	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์		อุดรดิตถ์
362	ศึกษารวมมะวันอาทิตย์ ปลูกจิตสำนึก ให้เด็กไทยในชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์		อุดรดิตถ์
363	ร้านน้ำชายามเช้าเพื่อชุมชนเศรษฐกิจ พอเพียง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
364	ผลิตภัณฑ์ธัญพืชน้ำลูกเดือย... เพื่อ คุณภาพชีวิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
365	พลิกฟื้น ประวัติศาสตร์เครื่องปั้นดินเผา สทิงหม้อ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
366	ผ้าขึ้นเมืองลับแล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์		อุดรดิตถ์
367	กัญชากฤตเห็นหอมตรอมใจ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี		นครราชสีมา
368	เห็นนางฟ้าแปรรูป สร้างงาน สร้างชีวิต สร้างเศรษฐกิจสู่ชุมชน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
369	สร้างตลาดนัดกับชุมชนวัดอนงคาราม	มหาวิทยาลัยศิลปากร	วังท่าพระ	กรุงเทพฯ
370	บาดาลคนจน...กับชุมชนท่าข้าม	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
371	จากวิถีชาวเมืองสู่วิถีชาวบ้าน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี		นครราชสีมา
372	ปลูกผักปลอดสารพิษตามแนวเศรษฐกิจ พอเพียง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์		อุดรดิตถ์
373	การทำแนวกันไฟเปียกโดยการปลูกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ตามแนว พระราชดำริด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์		กรุงเทพฯ
374	พัฒนาส่งเสริมเอกลักษณ์ (ตลาดท่านา)	มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์	ศาลายา	นครปฐม
375	เลี้ยงไข่ไก่ในโรงเรียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
376	อนามัยของชุมชนกุฎีจีน	มหาวิทยาลัยศิลปากร		กรุงเทพฯ
377	ผลิตภัณฑ์จากกำยานรูปและเส้นใยพืช	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา

คณะทำงาน

“กล้าใหม่...ไฝ่รู้”

ถอดบทเรียน 19 ทีมพลังเยาวชน สร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสังคม

ในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 5

ดำเนินการโดย	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) มูลนิธิสยามกัมมาจล
ISBN	9789748365503
พิมพ์ครั้งแรก	มกราคม 2554
สงวนลิขสิทธิ์	โครงการ “กล้าใหม่...ไฝ่รู้” ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) 9 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2777-7777 โทรสาร 0-2544-1040 www.scbchallenge.com
ที่ปรึกษา	คุณองค์อร อากาศ ณ อสุรยา รศ.ดร.บรรณโกภิชฐ์ เมฆวิชัย อาจารย์อากาศ ศิริวงศ์ ณ อสุรยา คุณปิยากรณ์ มั่นทะจิตร คุณธาดารี สิบนะพิชิตกุล
บรรณาธิการ	คุณบุษกร ตรีสวัสดิ์ คุณธัตนา กิตติกร คุณนุษา ศิริรัตน์ คุณกุลณีย์ นามรัตน์ คุณศุภาสิทธิ์ ศรีโນระ
จัดทำเนื้อหา ออกแบบ และควบคุมการผลิต	บริษัท คิดค้นควา จำกัด 57/357 หมู่ 1 ต.บางบัวทอง อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110 โทรศัพท์ 0-2270-1350-4 ต่อ 102 โทรสาร 0-2615-1674 E-mail : pr@kidkonkwa.com
โรงพิมพ์	บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แอนด์โปรดักส์ จำกัด